JONATHAN SWIFT

Călătoriile lui Gulliver; Povestea unui poloboc și alte satire

Editura Univers

clu

Jonathan Swift

Călătoriile lui Gulliver

GULLIVER'S TRAVELS, 1947

PARTEA ÎNTÂI - CĂLĂTORIA ÎN LILLIPUT
PARTEA A DOUA - CĂLĂTORIA ÎN BROBDINGNAG
PARTEA A TREIA - CĂLĂTORIA ÎN LAPUTA, BALNIBARBI, GLUBBDUBDRIB, LUGGNAGG ŞI JAPONIA
PARTEA A PATRA - CĂLĂTORIA ÎN ŢARA HOUYHNHNM-ILOR

PARTEA ÎNTÂI
CĂLĂTORIA ÎN LILLIPUT

CAPITOLUL I

Câteva cuvinte ale autorului despre el însuşi şi familia sa. Primele îndemnuri la călătorie. Naufragiază şi scapă cu viaţă, înotând. Ajunge cu bine la ţărmul Liliput-ului. E luat prizonier şi dus în interiorul ţării.

Tatăl meu avea o mică moşie în Nottinghamshire; eu eram al treilea din cei cinci fii ai săi. La vârsta de patrusprezece ani el m-a trimis la colegiul Emanuel din Cambridge, unde am stat trei ani, văzându-mi de învăţătură cu mare sârguinţă; cum însă întreţinerea mea — cu toate că mi se trimiteau foarte puţini bani — era prea costisitoare pentru bruma noastră de avere, am fost dat în ucenicie la domnul James Bates, un vestit chirurg din Londra, la care am lucrat patru ani. În acest răstimp, primind din când în când mici sume de bani de la tatăl meu, i-am cheltuit învăţând navigaţia şi alte părţi ale matematicii, folositoare celor ce-şi pun în gând să călătorească — lucru pe care nădăjduiam să-l realizez mai devreme sau mai târziu. După ce am plecat de la domnul Bates, m-am înapoiat în casa tatălui meu, unde, cu

ajutorul lui, al unchiului John şi al altor câtorva rude, am obţinut patruzeci de lire şi totodată, făgăduiala că voi primi treizeci de lire pe an, necesare pentru întreţinerea mea la Leyda.

Acolo am studiat medicina vreme de doi ani şi şapte luni, ştiind cât de bine o să-mi prindă această ştiinţă în călătorii îndelungate. Curând după întoarcerea mea de la Leyda, bunul meu dascăl, domnul Bates, m-a recomandat în calitate de chirurg pe vasul Swallow, de sub comanda căpitanului Abraham Pannell. Cu el am lucrat trei ani şi jumătate, făcând câteva călătorii în Levant şi în alte ţinuturi. La înapoiere, m-am hotărât să mă stabilesc la Londra. Domnul Bates, profesorul meu, m-a sprijinit, recomandându-mă câtorva pacienţi. Am închiriat o aripă într-o casă modestă în vechiul cartier evreiesc, şi, fiind sfătuit să-mi schimb felul de viaţă, m-am căsătorit cu domnişoara Mary Burton, a doua fiică a domnului Edmund Burton, negustor de ciorapi din strada Newgate. Soţia mi-a adus o zestre de patru sute de lire.

Cum însă doi ani mai târziu iubitul meu profesor Bates muri şi cum, pe de altă parte, nu prea aveam prieteni, treburile începură să-mi meargă din ce în ce mai prost — deoarece conştiinţa nu mi-ar fi îngăduit să imit practicile ruşinoase ale unui număr, vai! prea mare de confraţi. Aşa se face că, după ce m-am sfătuit cu soţia mea şi cu cîtiva dintre cunoscuţii mei, am luat hotărârea de a pleca din nou pe mare. Am fost chirurg pe două corăbii la rând şi, în şase ani, am făcut mai multe călătorii în Indiile de Est şi de Vest şi astfel am mai agonisit câte ceva. Ceasurile de răgaz mi le petreceam citind operele celor mai buni scriitori antici sau moderni, căci aveam întotdeauna la îndemână un mare număr de cărţi, iar când mă aflam pe uscat, observam obiceiurile şi firea oamenilor şi, totodată, le învăţam limba; în privinţa aceasta dovedeam multă uşurinţă, datorită unei foarte bune memorii.

Întrucât ultima din aceste călătorii n-a fost prea norocoasă, m-am săturat de mare şi m-am hotărât să rămân acasă alături de soţie şi copii. M-am mutat din vechiul cartier evreiesc în Fetter Lane şi de acolo în Wapping, în nădejdea să găsesc de lucru printre marinari; dar mi-a mers prost. După o aşteptare zadarnică de trei ani, sperând că doar-doar se vor îndrepta lucrurile, am primit o propunere avantajoasă din partea căpitanului William Prichard, proprietarul vasului Antelope, care

urma să facă o călătorie în mările sudului. Am ridicat pânzele din portul Bristol, la 4 mai 1699, iar începutul călătoriei noastre a fost cât se poate de promiţător.

N-ar fi potrivit, din anumite motive, să-l plictisesc pe cititor cu amănuntele peripeţiilor noastre în mările acelea; e de ajuns să-i spun că în timp ce ne îndreptam spre Indiile de Est, am fost împinşi de o furtună cumplită către coasta de nord-vest a Ţării Van-Diemen[1]. În urma unei măsurători, am constatat că ne aflăm la 30 de grade şi 2 minute latitudine sudică. Doisprezece oameni din echipaj muriseră din pricina muncii istovitoare şi a hranei proaste; ceilalţi erau peste măsură de slăbiţi. La 5 noiembrie (dată la care în ţinuturile acelea începe vara), pe o vreme foarte ceţoasă, marinarii descoperiră o stâncă la o jumătate de cablu[2] depărtare de vas, dar vântul bătea cu atâta furie, încât ne-a mânat drept spre ea şi, ca urmare, vasul s-a sfărâmat. Şase oameni din echipaj, printre care şi eu, am coborât barca în mare şi am izbutit să ne îndepărtăm de corabie şi de stâncă. După socotelile mele, am vâslit cam vreo trei leghe, până când n-am mai putut trage la lopeţi, fiind şi aşa istoviţi de munca de pe corabie. Ne-am lăsat deci în voia valurilor, iar după vreo jumătate de oră, un vânt năprasnic dinspre miazănoapte ne-a răsturnat barca. Ce s-a întâmplat cu tovarăşii mei din barcă, precum şi cu cei care s-au adăpostit pe stâncă sau au rămas pe corabie, n-aş putea spune; presupun însă că au pierit cu toţii.

Cât despre mine, am înotat la voia întâmplării, împins de vânt şi de flux. De mai multe ori am încercat zadarnic să ating fundul cu picioarele; şi tocmai când eram cu desăvârşire sleit şi nu mai puteam lupta, am dat de fund; între timp, furtuna slăbise mult. Panta era atât de lină, încât am mers aproape o milă[3] până să ajung la ţărm, ceea ce cred că s-a întâmplat pe la ora opt seara.

Am înaintat după aceea vreo jumătate de milă, fără să

1Această insulă (astăzi Tasmania) a fost descoperită în 1633 de navigatorul olandez Abel J. Tasman. (n.t.)

2 Un cablu = 183 m. (n.t.)

3 O milă engleză = 1609 m; o milă marină = 1853 m. (n.t.)

descopăr urmă de aşezare omenească sau picior de locuitor — e adevărat, eram atât de slăbit, încât se poate să nu-i fi văzut.

Din pricina oboselii, căldurii şi a vreo jumătate de pintă[4] de brandy, pe care o băusem când am părăsit vasul, m-am pomenit picotind. M-am tolănit pe iarba foarte măruntă şi moale şi am adormit mai adânc decât îmi amintesc să mi se fi întâmplat vreodată, după socotelile mele cam la vreo nouă ceasuri, pentru că la deşteptare tocmai se crăpa de ziuă.

Am încercat să mă scol, dar nu m-am putut mişca, deoarece cum stam aşa culcat pe spate, mi-am simţit atât braţele cât şi picioarele legate zdravăn de pământ de o parte şi de alta, iar părul meu lung şi des, prins şi el în acelaşi fel. Am simţit de asemenea că tot trupul, de la subsuori până la coapse, e legat cu fire subţiri. Puteam privi numai în sus; soarele începea să dogorească, iar lumina îmi supăra ochii. Auzeam în jurul meu un zgomot nedesluşit, dar din poziţia în care mă găseam nu izbuteam să văd altceva decât cerul. N-a trecut mult şi am simţit ceva ca o vietate mişcându-se pe piciorul meu stâng, înaintând binişor pe piept şi oprindu-mi-se în dreptul bărbiei; plecându-mi ochii pe cât puteam, am desluşit o făptură omenească ce n-avea nici şase incii[5] înălţime, cu un arc şi o săgeată în mâini şi cu o tolbă de săgeţi la spate. Între timp, am simţit cel puţin patruzeci de alte fiinţe asemănătoare (aşa am bănuit) urmând-o pe cea dintâi. Cuprins de o uimire fără margini, am răcnit atât de tare, încât au luat-o cu toţii la fugă înapoi, înfricoşaţi, iar câţiva dintre ei, după cum mi s-a spus mai târziu, au fost răniţi în urma căzăturilor, când au încercat să sară de pe mine jos, pe pământ. Aceasta nu i-a împiedicat, totuşi, să se întoarcă peste puţin timp, iar unul din ei care se avântase până într-un loc de unde putea să-mi vadă toată faţa, şi-a ridicat braţele şi ochii în semn de mirare şi a strigat cu o voce piţigăiată, dar desluşită: Hekinah degul! Ceilalţi au repetat aceste cuvinte de mai multe ori. dar atunci nu le-am putut pricepe înţelesul.

Îşi poate lesne închipui cititorul că în tot acest timp eram într-o poziţie foarte neplăcută; în cele din urmă, zbătându-mă ca

---

4 O pintă = 0,56 l. (n. t.)

5 O incie = 2,54 cm. (n.t.)

să mă eliberez, am avut norocul să rup legăturile şi să smulg ţăruşii ce-mi ţintuiau braţul stâng de pământ, pentru ca, ridicându-l până în dreptul ochilor, să descopăr metodele pe care le folosiseră ca să mă lege. Totodată, cu o smucitură violentă care îmi pricinui o durere cumplită, am desfăcut puţin firele ce-mi legau părul pe partea stângă, atât cât era nevoie ca să pot întoarce capul cu vreo două incii. Omuleţii o rupseră însă la fugă pentru a doua oară, înainte ca eu să-i pot prinde; apoi îndată începură să scoată nişte ţipete puternice şi foarte ascuţite, iar când acestea încetară, unul dintre ei strigă din răsputeri: Tolgo fonac.

O clipă mai târziu, am simţit mai mult de o sută de săgeţi înfigîndu-mi-se în mâna stângă şi înţepându-mă ca tot atâtea ace. Pe urmă, au tras o altă salvă în aer, aşa cum facem noi cu bombele în Europa. Multe din aceste săgeţi au căzut, cred, pe trupul meu (cu toate că nu le-am simţit), iar câteva pe faţă, pe care mi-am acoperit-o îndată cu mâna stângă. Când încetă această ploaie de săgeţi, am început să gem de necaz şi de durere şi când am încercat din nou să mă eliberez, au tras o altă salvă, mai puternică decât prima, în timp ce câţiva căutau să mă împungă cu suliţele în coaste: dar, din fericire, eram îmbrăcat cu o scurtă din piele de bivol, pe care nu au putut-o străpunge. Am socotit că lucrul cel mai cuminte este să stau nemişcat şi mă gîndeam să rămân aşa până la căderea nopţii, când aş fi putut să-mi desfac legăturile cu ajutorul mâinii stângi. Cit despre localnici, eram îndreptăţit să-mi închipui că voi putea face faţă celei mai mari oştiri pe care ar fi fost în stare să o aducă împotriva mea, dacă erau toţi de mărimea omuleţului pe care-l văzusem. Soarta însă voi altfel. Văzând că stau liniştit, omuleţii încetară să mai arunce săgeţi; totuşi, după zgomotul pe care îl auzeam, mi-am dat seama că numărul lor sporise, iar la o depărtare de vreo patru yarzi[6] de mine, în dreptul urechii mele drepte, timp de o oră am auzit un ciocănit ca acela pe care îl fac oamenii când construiesc. Întorcând capul într-acolo, în măsura în care îmi îngăduiau ţăruşii şi firele, am văzut o estradă ridicată cam la un picior şi jumătate deasupra pământului, în stare să ţină patru localnici, precum şi câteva scări sprijinite de ea. De pe această estradă, unul dintre ei, după toate semnele o

6 Un yard = 0,914 m. (n.t.)

persoană cu vază, ţinu o cuvântare lungă din care n-am înţeles o iotă. Am uitat să amintesc că înainte de a-şi începe discursul, importantul personaj strigă de trei ori Langro dehul sân (atât aceste cuvinte cât şi primele mi-au fost mai apoi repetate şi explicate). După care, vreo cincizeci de omuleţi veniră îndată şi tăiară firele care-mi legau partea stângă a capului, ceea ce mi-a dat putinţa să-l întorc spre dreapta şi să cercetez înfăţişarea şi gesturile celui ce urma să vorbească. Părea de vârstă mijlocie şi era mai înalt decât ceilalţi trei care-l însoţeau: dintre aceştia, pajul care-i ţinea trena era ceva mai mare decât degetul meu mijlociu; ceilalţi doi stăteau de o parte şi de alta ca să-l ajute.

Ai fi zis că vorbitorul e un orator înnăscut; după câte am înţeles, recurgea când la ameninţări, când la făgăduieli, când la milă şi bunătate[7]. Am răspuns prin câteva cuvinte, dar în modul cel mai umil cu putinţă, ridicându-mi mâna stângă şi amândoi ochii către soare, ca pentru a-l lua drept martor; şi cum eram hămesit de foame, căci ultima dată când îmbucasem ceva fusese cu câteva ore înainte de a părăsi vasul, natura îşi cerea drepturile atât de stăruitor, încât nu m-am putut stăpâni şi mi-am arătat nerăbdarea (poate împotriva regulilor stricte ale buneicuviinţe), ducându-mi de mai multe ori degetul la gură ca să-i fac să priceapă că mi-e foame.

Hurgo (aşa-i spun ei unui mare dregător, după cum am aflat mai târziu) m-a înţeles numaidecât. El coborî de pe estradă şi porunci să se ridice mai multe scări de o parte şi de alta a trupului meu; peste o sută de localnici urcară treptele şi se îndreptară spre gura mea, încărcaţi cu coşuri pline de carne, trimise la porunca regelui de îndată ce acesta fusese înştiinţat de sosirea mea. Mi-am dat seama că era carnea unor animale felurite, dar nu le-am putut deosebi după gust; ciosvîrte, muşchi şi pulpe aducând cu cele de oaie, foarte bine pregătite, dar mai mici decât aripile unei ciocârlii. Înghiţeam câte două-trei dintr-o singură îmbucătură, precum şi câte trei pâini odată, mari cât

---

7 Aluzie la oratorii ambulanţi care făceau parte din partidul Whig şi care vorbeau în favoarea dinastiei de Hanovra. Swift îi dispreţuia pentru ca răsturnarea partidului din care el însuşi făcea parte (Tory) se datora în bună măsură lor. (Nota red. engleze)

nişte alice. Omuleţii mă îndopau de zor şi-şi arătau în fel şi chip mirarea şi uimirea faţă de un om atât de mare şi de mâncăcios.

Am făcut apoi un alt semn, ca să le arăt că mi-e sete. După felul cum mâncasem şi-au făcut socoteala că o cantitate mică nu va fi de ajuns; şi cum era un popor foarte ingenios, au ridicat cu ajutorul frânghiilor unul din cele mai mari poloboace de-ale lor, apoi l-au dat de-a dura spre mâna mea şi l-au desfundat; iar eu l-am băut dintr-o sorbitură — nimic mai lesne, pentru că nu conţinea mai mult de o jumătate de pintă şi aducea la gust cu un vin slab de Burgundia, dar mult mai plăcut. Mi-au adus şi al doilea butoi, pe care l-am sorbit în acelaşi fel; apoi le-am făcut semn să mai aducă, însă nu mai aveau, Săvârşind cu aceste minuni, au scos chiote de bucurie şi au încins un dans pe pieptul meu, repetând de mai multe ori cuvintele Hekinah degul. Mi-au dat să înţeleg prin semne că trebuie să arunc cele două butoaie, după ce mai întâi, prin strigăte de Boiach mevolah, îi preveniră pe oameni să se dea la o parte; iar când au văzut butoaiele rostogolindu-se prin aer, izbucniră toţi într-un singur glas: Hekinah degul. Mărturisesc că în timp ce omuleţii forfoteau încoace şi încolo pe trupul meu, tare mă simţeam ispitit să apuc vreo patruzeci-cincizeci dintre primii pe care i-aş fi putut ajunge şi să dau cu ei de pământ. Dar amintirea celor ce păţisem — şi nu era, de bună seamă, lucrul cel mai rău ce mi-l puteau face — precum şi făgăduiala prin care mă legasem în faţa lor — pentru că aşa îmi tălmăceam eu supunerea — izgoni curând aceste gânduri.

De altfel, mă socoteam acum legat prin legile ospitalităţii de un popor care mă omenise cu atâta cheltuială şi dărnicie. Şi totuşi, în sinea mea, nu mă puteam îndeajuns dumiri asupra curajului acestor muritori pricăjiţi, care cutezau să se caţăre şi să mişune pe trupul meu când aveam o mână liberă, şi care nu tremurau la vederea unei fiinţe atât de uriaşe, cum trebuie să le fi părut eu. Nu trecu mult şi văzând că nu le mai cer carne, înaintea mea se înfăţişă un dregător de seamă venind din partea Majestăţii Sale împăratul. Excelenţa sa mi se urcă pe partea mai subţire a pulpei piciorului drept, înainta spre faţa mea urmat de vreo doisprezece curteni şi, prezentându-mi o hârtie cu sigiliul regal pe care mi-o vârî sub nas, vorbi vreo zece minute fără să dea vreun semn de mânie, totuşi cu un fel de nestrămutată hotărâre, arătând adesea cu degetul drept

înainte. După cum am aflat mai târziu, arăta spre capitala ţării, aşezată la vreo jumătate de milă mai departe, unde urma să fiu dus potrivit încuviinţării date de rege în Consiliu. Am răspuns prin câteva cuvinte, rostite de-a surda, şi mi-am dus mâna liberă spre cealaltă, trecând-o peste capul Excelenţei Sale, ca nu cumva să-l rănesc pe el sau pe cineva din suită, apoi spre cap şi trup, ca să-l fac să priceapă că doresc să fiu liber. Mi s-a părut că m-a înţeles destul de bine, căci a dat din cap dezaprobator şi a făcut o mişcare cu mâna, ca să arate că trebuie să fiu dus ca prizonier. Mai făcu totuşi şi alte semne ca să înţeleg eu că mă aşteaptă destulă mâncare şi băutură, precum şi un tratament foarte bun. La acestea, m-am gândit iarăşi să încerc să-mi desfac legăturile, dar când am simţit din nou usturimea săgeţilor care îmi băşicaseră faţa şi mâinile, precum şi rănile în care unele din ele rămăseseră înfipte, şi când am observat de asemenea că numărul duşmanilor mei sporise, am încercat să le arăt prin semne că pot face cu mine ce vor. Hurgo şi suita lui s-au retras atunci, foarte curtenitori şi cu chipurile voioase. Puţin după aceea mulţimea scoase un strigăt şi cuvintele Peplom selan fură rostite de câteva ori în şir. Totodată, am simţit cum un mare număr de oameni îmi desfăceau legăturile de pe partea stângă, astfel încât am fost în stare să mă întorc pe partea dreaptă şi să mă uşurez de apă, spre marea uimire a oamenilor care, bănuind după mişcările mele ce aveam de gând să fac, au croit de îndată o pârtie, dându-se la dreapta şi la stângă ca să se ferească-de şuvoiul ce ieşea din mine cu zgomot şi putere.

Mai întâi, însă, mi-au uns faţa şi mâinile cu un fel de alifie foarte plăcută la miros şi care, după câteva minute, îndepărtă usturimea pricinuită de săgeţi. Toate acestea, precum şi mâncarea şi băutura lor întremătoare, m-au moleşit şi îmbiat la somn. După cum am fost încredinţat mai târziu, am dormit vreo opt ceasuri; şi nu e de mirare, pentru că doctorii, la porunca împăratului, amestecaseră o băutură adormitoare în butoaiele de vin.

Se pare că din prima clipă când am fost descoperit dormind pe ţărm, după naufragiu, împăratul a şi fost înştiinţat printr-o ştafetă şi a hotărî în Consiliu să fiu legat în chipul arătat (lucru care s-a petrecut noaptea, în timp ce dormeam), să mi se aducă mâncare şi băutură din belşug şi să se construiască o maşină care să mă transporte în capitală.

Hotărârea aceasta poate să pară îndrăzneaţă şi primejdioasă şi sunt încredinţat că nici un cap încoronat din Europa, într-o situaţie asemănătoare, n-ar proceda în felul acesta. Totuşi, după părerea mea, a fost o hotărâre cât se poate de înţeleaptă şi mărinimoasă, deoarece, presupunând că oamenii aceştia ar fi încercat să mă omoare cu lăncile şi săgeţile lor în timp ce dormeam, eu m-aş fi trezit fără îndoială de la prima înţepătură şi m-aş fi înfuriat atât de rău, încât, cu puteri înzecite, aş fi rupt firele ce mă legau; şi cum ei nu ar fi fost în stare să se opună nu puteau s-aştepte milă şi îndurare din partea mea.

Oamenii aceştia sunt matematicieni neîntrecuţi şi au ajuns la o mare desăvârşire în domeniul mecanicii, datorită sprijinului şi încurajării împăratului, un vestit proteguitor al învăţăturii, împăratul are mai multe maşini, aşezate pe roţi, pentru transportul copacilor şi al altor obiecte grele. Cele mai mari vase de război ale sale, dintre care unele de nouă picioare lungime, şi le făureşte adesea în pădurile cu lemn bun de construcţii, apoi le transportă cu ajutorul acestor maşini, ce străbat o distanţă de trei-patru sute de yarzi până la mare. Cinci sute de dulgheri şi ingineri s-au pus imediat pe lucru, pentru a construi cel mai mare vehicul de până atunci. Era o construcţie de lemn, înaltă de trei incii, lungă de şapte picioare şi lată de patru, mişcându-se pe douăzeci şi două de roţi.

Strigătul pe care îl auzisem se datora sosirii acestei căruţe care, dacă nu greşesc, pornise la drum la vreo patru ore după naufragiul meu. Lucrul cel mai greu, după ce au adus căruţa şi au aşezat-o paralel cu mine (cum stăteam culcat), era să mă ridice pe ea. În acest scop, au fost bătuţi în pământ optzeci de stâlpi, fiecare înalt de un picior, şi odgoane foarte rezistente, de grosimea sforii de împachetat, au fost prinse cu cârlige de nenumărate benzi cu care lucrătorii îmi legaseră gâtul, mâinile, trunchiul şi picioarele. A fost nevoie de nouă sute de oameni dintre cei mai voinici, ca să tragă în sus aceste odgoane cu ajutorul a numeroase macarale fixate pe stâlpi; şi astfel, în mai puţin de trei ore, am fost ridicat şi aruncat în căruţă şi, acolo,

legat fedeleş[8]. Toate acestea mi s-au povestit mai târziu, pentru că în timpul cât au lucrat, eu zăceam cufundat într-un somn adânc, datorită licoarei aceleia adormitoare, turnată în băutură. O mie cinci sute dintre cei mai vânjoşi cai ai împăratului, fiecare înalt cam de patru incii şi jumătate, au fost înhămaţi, ca să tragă căruţa spre capitală, care, aşa cum am spus, se afla la o jumătate de milă depărtare.

La vreo patru ore după ce-am pornit, m-am deşteptat din pricina unei întâmplări din cale afară de caraghioase. Cum căruţa se oprise puţin, căci trebuia dreasă pe alocuri, doi sau trei locuitori mai tineri, împinşi de curiozitate, au vrut să vadă cum arăt când dorm. După ce s-au urcat în căruţă şi au înaintat tiptil înspre faţa mea, unul din ei, un ofiţer din gardă, vârî capătul ascuţit al suliţei sale destul de adânc în nara mea stângă, şi mă gâdilă de parcă mi-ar fi băgat un pai, făcându-mă să strănut violent; omuleţii au luat-o la goană şi s-au făcut nevăzuţi, iar eu abia trei săptămâni mai târziu am aflat de ce m-am trezit aşa de brusc. După drumul lung străbătut în a doua jumătate a zilei, am făcut un popas peste noapte, eu fiind păzit de fiecare parte de câte cinci sute de străji, jumătate cu torţe, jumătate cu arcuri şi săgeţi, gata să tragă în mine la cea mai mică mişcare. A doua zi, o dată cu răsăritul soarelui, ne-am reluat călătoria şi pe la amiază am ajuns la vreo două sute de yarzi de porţile oraşului.

Împăratul şi toată curtea veniră în întîmpinarea noastră, dar ofiţerii lui superiori nu voiau cu nici un chip să lase pe Majestatea Sa să-şi pună persoana în primejdie, urcându-se pe trupul meu. În locul unde se oprise căruţa, se ridica un vechi templu, socotit cel mai mare din întreaga împărăţie.Cu câţiva ani în urmă, fiind pângărit de un omor nefiresc, templul, datorită evlaviei oamenilor acelora, era socotit acum un lăcaş profanat şi de aceea fusese dat spre folosinţă, iar toate ornamentele şi mobila fuseseră scoase. Se hotărî ca eu să locuiesc în acest edificiu. Marea poartă dinspre miazănoapte avea o înălţime de vreo patru picioare şi o lăţime de aproape două picioare, aşa că

8 Precauţia locuitorilor din Lilliput caută, probabil, să ridiculizeze solicitudinea exagerată cu care miniştrii lui George I se prefăceau că-l apără pe rege împotriva comploturilor iacobiţilor. (Nota red. engleze)

mă puteam strecura cu uşurinţă. Fiecare canat al porţii avea câte o ferestruică, la o înălţime de mai mult de şase incii de la pământ; prin cea din stânga, fierarul regelui vârî nouăzeci şi unu de lanţuri, asemănătoare ca formă şi mărime cu acelea care atârnă la ceasul doamnelor din Europa, apoi le fixă de piciorul meu stâng cu treizeci şi şase de lacăte. În faţa templului, pe partea cealaltă a şoselei şi la o depărtare de douăzeci de picioare, era un turn de cel puţin cinci picioare înălţime. În acest turn se urcă împăratul şi mulţi dregători de frunte ai curţii sale, ca să mă poată vedea — lucru pe care l-am aflat mai târziu — pentru că eu nu-i puteam zări pe ei. După socotelile lor, mai mult de o sută de mii de locuitori ieşiseră din oraş în acelaşi scop; şi, în ciuda paznicilor, cred că nu mai puţin de zece mii de oameni s-au urcat cu ajutorul scărilor, în mai multe rânduri, pe trupul meu. În curând însă fu publicată o proclamaţie, interzicând aceasta sub pedeapsa cu moartea. Când lucrătorii şi-au făcut socoteala că eu nu mai pot scăpa, au tăiat toate sforile care mă ţineau legat, iar eu m-am sculat în picioare, abătut cum nu mai fusesem niciodată. Larma şi uimirea oamenilor când m-au văzut sculându-mă şi umblând nu pot fi zugrăvite. Lanţurile care îmi ferecau piciorul stâng, lungi de vreo doi yarzi, nu numai că-mi dădeau libertatea să mă mişc încoace şi încolo, ci, fiind fixate la patru incii de poartă, îmi îngăduiau să mă strecor înăuntru şi să mă întind cât eram de lung pe pardoseala templului.

CAPITOLUL II

Împăratul Liliput-ului, însoţit de mai mulţi nobili, vine să-l vadă pe autor în captivitate. Sunt descrise persoana şi obiceiurile împăratului. Câtorva cărturari li se dă însărcinarea să-l înveţe pe autor limba lor. Câştigă în ochii liliputanilor prin firea lui blajină. I se scotocesc buzunarele şi i se iau sabia şi pistoalele.

Când m-am sculat în picioare, am privit de jur împrejur şi trebuie să mărturisesc că nu mi-a fost dat să văd un tablou mai încântător. Întreg ţinutul părea o grădină nesfârşită, iar ogoarele, îngrădite, în cea mai mare parte având patruzeci de

picioare pătrate, semănau cu tot atâtea straturi de flori. Printre ogoare erau presărate păduri de o jumătate de stang[9], iar pomii cei mai mari, după câte îmi puteam da seama, erau înalţi de vreo şapte picioare. Am întors capul spre stânga şi oraşul mi-a apărut ca un decor de cetate pe scena unui teatru.

Cum, totuşi, de câteva ceasuri mă cuprinsese oboseala, m-am furişat în casă şi am închis uşa după mine. Dar încercarea mea de a scăpa de mulţimea aceea de oameni fu zadarnică. A trebuit să ies din nou, şi, ca să-mi mai omor urâtul, am început să mă plimb încoace şi încolo, atât cât îmi îngăduiau lanţurile. Între timp, împăratul se dăduse jos din turn şi acum se îndrepta călare înspre mine — lucru pentru care putea să plătească scump, fiindcă animalul, deşi bine dresat, în faţa unei privelişti atât de neobişnuite, amintind de un munte în mişcare, se ridică în două picioare; dar împăratul, un călăreţ neîntrecut, sejinu bine în şa până când alergară câţiva slujitori şi apucară calul de căpăstru, iar Majestatea Sa putu să descalece. După ce coborî, mă cercetă plin de admiraţie; totuşi nu se apropie de locul până unde putea ajunge lanţul. Le porunci apoi bucătarilor şi chelarilor să-mi dea să mănânc şi să beau; iar ei împinseră spre mine un fel de care pline cu de-ale gurii, pregătite de mai-nalte. Când le-am putut ajunge cu mâna, m-am grăbit să le golesc; douăzeci erau încărcate cu carne şi zece cu băutură. Din două-trei îmbucături nu mai rămânea nimic dintr-un car cu carne; cât despre băutură, toate cele zece vase de pământ câte erau într-un singur car, le-am sorbit dintr-o înghiţitură; şi aşa am făcut şi cu celelalte.

Împărăteasa, prinţii şi prinţesele, însoţiţi de nenumărate doamne, şedeau la o oarecare depărtare, în jilţurile lor; dar văzând ce s-a întâmplat cu calul împăratului, s-au sculat şi s-au apropiat de monarh, pe care-l voi descrie în cele ce urmează, împăratul e mai înalt aproape cu un lat de unghie decât oricare din curtenii săi, ceea ce e de ajuns ca să umple de teamă pe privitori. Are trăsături energica şi bărbăteşti, o gură de austriac şi nasul acvilin, tenul măsliniu, statura dreaptă, trupul şi membrele bine proporţionate, mişcările graţioase şi ţinuta maiestoasă. Trecuse de floarea vârstei, având douăzeci şi opt

---

9 Veche măsură de lungime engleză (16'/2 picioare), (n.t.)

de ani şi 9 luni, dintre care şapte ani şi-i petrecuse domnind fericit şi, în general, victorios. Ca să-l văd mai bine, m-am culcat într-o rână, aşa că faţa mea era paralelă cu a lui, el stând doar la trei yarzi mai departe; de altfel, nu mă pot înşela în descrierea împăratului, pentru că de atunci l-am ţinut adesea în palmă, îmbrăcămintea lui era foarte simplă, croită după o modă jumătate asiatică, jumătate europeană; doar pe cap purta un coif uşor de aur, împodobit cu pietre nestemate şi cu o pană în vârf. Ţinea sabia scoasă ca să se apere, dacă m-aş fi smuls cumva din lanţuri; era o sabie lungă de aproape trei incii, cu minerul şi teaca din aur încrustat cu diamante, împăratul avea glasul piţigăiat, dar foarte desluşit; îl puteam auzi lămurit chiar, atunci când mă sculam în picioare. Doamnele şi curtenii purtau veşminte bogate, astfel că locul unde stăteau semăna cu o fustă brodată cu figuri de aur şi argint, întinsă pe pământ. Majestatea Sa îmi vorbi în mai multe rânduri, şi eu i-am răspuns, dar niciunul din noi nu pricepu o iotă. De faţă erau şi mai mulţi preoţi şi avocaţi (judecând după îmbrăcăminte), cărora li s-a poruncit să-mi vorbească; eu le-am răspuns în toate limbile în care le puteam îngăima ceva, adică în olandeza de sus şi de jos, în latină, franceză, spaniolă, italiană şi lingua franca, însă fără nici un rezultat. După vreo două ceasuri, curtea se retrase, iar eu am fost lăsat cu o gardă puternică, pentru ca aceasta să stăvilească neobrăzarea şi, poate, răutăţile gloatei. Oamenii erau nerăbdători să se înghesuie cât mai aproape de mine; şi cum stam culcat pe pământ lângă uşa casei mele, unii din ei au avut neruşinarea să tragă în mine cu săgeţi, din care una mai-mai să mă nimerească în ochiul stâng. Colonelul ordonă atunci să fie prinşi şase vinovaţi, pentru care nu găsi o pedeapsă mai potrivită decât să mi-i dea pe mână, legaţi fedeleş, lucru pe care soldaţii lui l-au executat întocmai, împingându-i înspre mine cu vârful lăncilor până când i-am putut apuca.

I-am luat pe toţi în mâna dreaptă şi am băgat cinci în buzunarul hainei; cât despre al şaselea, m-am prefăcut că vreau să-l mănânc. Bietul omuleţ începu să urle cât îl ţinea gura, iar colonelul şi ofiţerii lui se mohorâră la chip, mai ales când m-au văzut scoţând briceagul. I-am liniştit însă numaidecât, pentru că privindu-l cu bunătate şi tăindu-i firele cu care era legat, l-am pus binişor jos şi omuleţul o luă la sănătoasa. M-am purtat şi cu

ceilalţi la fel, scoţându-i unul câte unul din buzunar; şi am văzut că atât soldaţii cât şi norodul au fost mişcaţi de acest gest de clemenţă, care a fost relatat la curte într-o lumină foarte favorabilă pentru mine.

Înspre seară, cu chiu, cu vai, m-am aciuat în casă unde m-am culcat pe pardoseală, ceea ce am făcut încă vreo două săptămâni, în care timp, împăratul porunci să mi se pregătească un pat. Şase sute de aşternuturi de mărime obişnuită au fost aduse cu căruţele şi desfăcute în casa mea; o sută cincizeci de saltele cusute una de alta au alcătuit lungimea şi lăţimea patului. Şi deşi au fost puse câte patru, una peste alta, totuşi, n-aş putea spune că mă apărau îndeajuns de pardoseala aspră, făcută din lespezi de piatră. În acelaşi chip, mi-au făcut rost de cearşafuri, pături şi cuverturi, destul de bune pentru cineva deprins de atâta vreme cu lipsurile.

Cum vestea sosirii mele se răspândise în lungul şi latul ţării, nenumăraţi bogătaşi, gură-cască şi pierde-vară veniră să mă vadă. Satele se goliră aproape cu totul şi cred că ogoarele şi gospodăriile ar fi fost lăsate în paragină, dacă Majestatea Sa nu ar fi curmat această neplăcută stare de lucruri, dând câteva proclamaţii şi edicte. El porunci ca acei care mă văzuseră să se întoarcă la casele lor şi să nu îndrăznească să se apropie mai mult de cincizeci de yarzi de casa mea fără o încuviinţare specială a curţii, cu care prilej, secretarii de stat s-au ales cu câştiguri frumuşele.

Între timp, împăratul ţinea consilii peste consilii, ca să se ajungă la o hotărâre cu privire la mine; mai târziu, un prieten intim al meu, un dregător de seamă şi cunoscător a toate tainele, m-a încredinţat că dădusem mult de furcă palatului. Se temeau că o să rup lanţurile, că întreţinerea mea fiind foarte costisitoare ar putea pricinui izbucnirea foametei. Uneori, erau hotărâţi să mă lase să mor de foame, sau, cel puţin, să-mi ciuruiască faţa şi mâinile cu săgeţi otrăvite care m-ar fi omorât în scurtă vreme, dar şi-au făcut socoteala că mirosul unui leş atât de uriaş ar putea dezlănţui în capitală o molimă care s-ar răspândi, probabil, în întreaga ţară. În mijlocul dezbaterilor, mai mulţi ofiţeri au bătut la uşa marii săli de consiliu şi doi dintre ei fiind primiţi înăuntru au povestit cum m-am purtat cu cei şase criminali amintiţi, ceea ce făcu o impresie atât de favorabilă asupra Majestăţii Sale şi asupra întregului consiliu, încât pe loc

se institui o comisie imperială care obligă toate satele aflate până la nouă sute de yarzi jur împrejurul capitalei să dea în fiecare dimineaţă şase boi, patruzeci de oi şi alte alimente pentru întreţinerea mea; aceasta, pe lângă o cantitate potrivită de pâine şi vin, precum şi alte băuturi, pentru a căror plată Majestatea Sa dădu vistieriei ordinele cuvenite.

Împăratul, pasămite, trăieşte mai ales din veniturile propriilor sale domenii şi rareori, numai în împrejurări neobişnuite, se întâmplă să ia dajdie de la supuşi, aceştia, în schimb, fiind obligaţi să-l însoţească în războaie pe propria lor cheltuială. S-a mai hotărî de asemenea să mi se dea şase sute de slujitori, plătiţi cu leafă ca să se poată întreţine, care să locuiască în corturi prevăzute cu tot dichisul, ridicate de o parte şi alta a uşii mele. S-a mai poruncit iarăşi ca trei sute de croitori să-mi coasă un rând de haine după moda ţării, ca şase dintre cei mai mari cărturari ai Majestăţii Sale să mă înveţe limba lor, şi, în sfârşit, caii împăratului, cei ai nobililor şi ai trupelor din gardă sa facă adesea exerciţii în prezenţa mea, pentru a se deprinde cu mine. Toate aceste ordine au fost aduse la îndeplinire întocmai; şi în vreo trei săptămâni am progresat foarte mult cu învăţatul limbii lor, împăratul onorându-mă adesea cu vizitele lui şi arătându-se încântat să dea o mână de ajutor dascălilor mei. De bine, de rău, am putut înjgheba în curând o conversaţie şi primele cuvinte pe care le-am învăţat au dat glas dorinţei mele "să binevoiască a-mi da libertatea", rugăminte ce o rosteam zilnic în genunchi. Răspunsul lui, pe cât am putut desluşi, mi-a dat să înţeleg că această chestiune cere răgaz şi nu poate fi hotărâtă fără sfatul consiliului şi că,. mai întâi, eu trebuie „lumos kelmin pesso desmar Ion emposo" — adică să fac legământ de pace cu dânsul şi cu împărăţia lui; totuşi, mă încredinţa că voi fi tratat cu cea mai mare bunăvoinţă. M-a sfătuit de asemenea ca prin răbdare şi purtare cuviincioasă să câştig respectul lui şi al supuşilor săi. Dorea să nu-i iau în nume de rău dacă va porunci unor ofiţeri să mă perchiziţioneze, pentru că se prea poate să port asupra mea mai multe arme — lucruri de bună seamă primejdioase, dacă erau pe măsura unui om atât de mare. I-am răspuns că Majestatea Sa va fi mulţumit, deoarece eram gata să mă dezbrac şi să-mi golesc buzunarele în faţa lui. Acestea i le-am împărtăşit, parte prin cuvinte, parte prin semne. Dânsul mi-a răspuns că, potrivit legilor împărăţiei, urma ca eu să fiu

cercetat de doi ofiţeri ai săi, că lucrul acesta, după cum ştia el foarte bine, nu se putea face fără încuviinţarea şi ajutorul meu, şi că avea o părere atât de bună despre mărinimia şi simţul meu de dreptate, încât mi-i va încredinţa pe cei doi ofiţeri, că tot ce-mi vor lua îmi va fi înapoiat când voi părăsi ţara sau răscumpărat la preţul hotărî de mine.

I-am luat pe cei doi ofiţeri în palmă, i-am vârât mai întâi în buzunarele hainei, apoi în toate celelalte buzunare, afară de cele două buzunăraşe de la pantaloni şi un alt buzunar secret pe care n-aş fi vrut să-l scotocească pentru că ţineam în el câteva lucruri de care mă puteam sluji numai eu. Într-unul din buzunăraşele de la pantaloni era un ceas de argint, iar în celălalt o mică cantitate de aur într-o pungă. Domnii aceştia, având asupra lor condei, cerneală şi hârtie, au întocmit un inventar exact de tot ce au văzut, iar când au isprăvit, m-au rugat să-i aşez jos, ca să-l înfăţişeze împăratului. Inventarul acesta l-am tradus mai târziu în engleză; cuvânt cu cuvânt suna astfel:

Imprimis. În buzunarul drept al hainei Omului-Munte (aşa tălmăcesc eu cuvintele quinbus flestrin), după o perchiziţie extrem de minuţioasă, am descoperit numai o bucată mare de ştofă aspră, destul de mare pentru a fi folosită drept covor în sala cea mare a Majestăţii Voastre. În buzunarul stâng, am văzut o ladă uriaşă de argint, cu capac din acelaşi metal, pe care noi, cercetătorii, nu l-am putut ridica. Am rugat să ni se deschidă capacul şi unul din noi, pătrunzând înăuntru, s-a pomenit cu picioarele până la genunchi într-un fel de praf, din care o parte zburându-ne în faţă ne-a făcut să strănutăm de mai multe ori. În buzunarul său drept de la piept, am. găsit un pachet uriaş făcut din nişte materiale albe şi subţiri, împăturite unul peste altul, cam de grosimea a trei oameni, legate cu un odgon gros şi însemnate cu figuri negre, despre care cu umilinţă credem că sunt nişte scrieri, fiecare literă fiind aproape cât jumătatea palmei noastre. În cel stâng, era un fel de maşină, având înfipţi în spatele ei douăzeci de stâlpi lungi, asemănători palisadelor din faţa curţii Majestăţii Voastre, cu care Omul-munte îşi piaptănă părul, după câte bănuim noi, pentru că nu l-am supărat prea mult cu întrebările, dându-ne seama că e foarte greu să ne facem înţeleşi. În buzunarul cel mare din partea dreaptă a acoperământului său de mijloc (aşa traduc

cuvântul raniu-lo, adică pantalonii mei), am văzut o ţeava de fier cam de lungimea unui om, fixată de o bucată solidă de lemn, mai mare decât ţeava.

Iar pe o parte a ţevii erau bucăţi mari de fier ieşite în afară şi reprezentând figuri ciudate despre care nu ştim ce să credem. În buzunarul din stânga, o altă maşină de acelaşi fel. În buzunarul mic din partea dreaptă erau mai multe bucăţi de metal alb şi roşu, turtite şi rotunde, de mărimi diferite. Câteva din bucăţile albe şi care păreau de argint erau aşa de mari şi de grele, încât tovarăşul meu şi cu mine de-abia am izbutit să le ridicăm. În buzunarul stâng, am găsit doi stâlpi negri de o formă neregulată; numai cu mare greutate am putut să le atingem vârful din fundul buzunarului unde stăteam. Unul din ei avea un capac şi părea făcut dintr-o singură bucată, dar la capătul de sus al celuilalt, am văzut ceva alb şi rotund, cam de două ori mai mare decât capetele noastre. În fiecare din aceşti stâlpi era câte o placă uriaşă de oţel, pe care i-am poruncit să ne-o arate, pentru că ne temeam că ar putea fi nişte maşini primejdioase. El le-a scos din cutiile lor şi ne-a spus că în ţara lui avea obiceiul să-şi radă barba cu una din ele şi să taie carnea cu cealaltă. Mai erau două buzunare, în care nu am putut intra. Acestora el le spunea „buzunăraşe"; erau două mari tăieturi făcute în partea de sus a acoperământului de mijloc, strâns lipite de corp datorită apăsării pântecelui. Din buzunăraşul drept atârna un mare lanţ de argint, cu un fel de maşinărie minunată la capăt. I-am spus să scoată tot ce se găsea la capătul lanţului, şi anume ceva ce se dovedi a fi un glob, jumătate de argint, jumătate dintr-un metal străveziu, pentru că pe partea străvezie am văzut nişte figuri ciudate, desenate în cerc, pe care am crezut că le putem atinge, până când ne-am dat seama că degetele noastre sunt oprite de materialul acela străveziu. Omul-munte a pus maşinăria la urechile noastre. Făcea un zgomot neîncetat, ca huruitul unei mori de apă, şi presupunem că este ori vreun animal necunoscut, ori zeul căruia i se închină; înclinăm totuşi mai curând spre această din urmă părere, fiindcă ne-a încredinţat (dacă l-am înţeles bine, pentru că se exprimă foarte imperfect) că rareori întreprinde ceva fără să-l consulte. L-a numit oracolul său şi zicea că arată timpul pentru fiecare acţiune a vieţii sale. Din buzunăraşul stâng a scos apoi o plasă, destul de mare pentru un pescar, dar făcută în aşa fel, încât să se închidă

şi să se deschidă ca o pungă şi care-i servea şi pentru acest scop.

Înăuntru. am găsit mai multe bucăţi masive de metal galben care, dacă sunt aur adevărat, trebuie să aibă o valoare extraordinară. După ce, dând ascultare poruncilor Majestăţii Voastre, i-am cercetat cu grijă toate buzunarele, am observat în jurul mijlocului sau o cingătoare, făcută din pielea unui animal monstruos, de care, pe partea stângă, atârna o sabie uriaşă, cât cinci oameni puşi cap la cap, iar pe dreapta, un sac sau o tolbă cu două despărţituri, în fiecare din ele încăpând câte trei din supuşii Majestăţii Voastre. În una din aceste despărţituri erau mai multe globuri sau sfere dintr-un metal foarte greu, cam de mărimea capetelor noastre, pe care numai o mână puternică le-ar putea ridica. În cealaltă despărţitură se afla o grămadă de boabe negre, nu prea mari şi destul de uşoare pentru că puteam ţine mai mult de cincizeci în palmele noastre.

Acesta este inventarul exact a ceea ce am găsit asupra Omului-Munte, care s-a purtat cu multă curtenie şi cu respectul cuvenit faţă de însărcinarea dată nouă de Majestatea Voastră. Semnat şi sigilat în cea de a patra zi a celei de a optzeci şi noua lună a binecuvântatei domnii a Majestăţii Voastre.

Flessen Frelock

Marsi Frelock

După ce i s-a citit inventarul, împăratul mi-a cerut, într-un chip cât se poate de curtenitor, să predau obiectele. Mi-a cerut întâi sabia, pe care am scos-o cu teacă cu tot. Între timp, porunci ca trei mii de soldaţi din cele mai alese trupe ale sale (care îl însoţeau în acea clipă) să mă înconjoare la oarecare distanţă, cu arcurile pregătite, lucru ce mi-a scăpat, deoarece privirile mele erau aţintite asupra Majestăţii Sale. Împăratul m-a rugat apoi să scot din teacă sabia care, deşi cam ruginise pe-alocuri din pricina apei sărate a mării, era încă destul de lucitoare. I-am îndeplinit dorinţa, şi pe dată toţi soldaţii scoaseră un strigăt de groază amestecată cu uimire, pentru că soarele strălucea puternic şi în timp ce eu fluturam sabia încoace şi încolo, oglindirea lui le lua vederile. Majestatea Sa, un ocârmuitor cu suflet mare, fu mai puţin înfricoşat decât m-aş fi putut aştepta: mi-a poruncit să bag din nou sabia în teacă şi s-o arunc jos cât mai încet, la vreo şase picioare departe de capătul

lanţului meu.

Lucrul următor pe care mi-l ceru fu una din ţevile de fier — adică pistoalele mele de buzunar. Am scos unul din pistoale şi la dorinţa lui, i-am explicat cum m-am priceput mai bine la ce foloseşte; apoi l-am încărcat numai cu praf de puşcă — acesta, mulţumită pungii mele bine închise, nu fusese udat de apa mării (un neajuns împotriva căruia toţi marinarii prevăzători iau măsuri speciale de siguranţă). După ce l-am prevenit pe împărat să nu-i fie teamă, l-am descărcat în aer. De data aceasta, uimirea fu mult mai mare decât la vederea săbiei. Sute de oameni căzură la pământ ca trăsniţi; ba chiar împăratul, cu toate că nu se clinti din loc, nu-şi veni în fire cîtăva vreme.

După sabie, aşadar, veni rândul pistoalelor, apoi al pungii cu pulbere şi gloanţe; totodată, eu l-am rugat pe împărat să ferească pulberea de foc, pentru că se va aprinde la cea mai mică scânteie şi-i va arunca palatul în aer. Am predat de asemenea ceasul, pe care monarhul era foarte curios să-l vadă, poruncind ca doi din cei mai voinici ostaşi din gardă să-l ducă pe umeri cu ajutorul unei prăjini — aşa cum poartă cărăuşii din Anglia butoaiele cu bere. Era uluit de zgomotul neîntrerupt al ceasornicului şi de mişcarea minutarului pe care o urmărea cu uşurinţă, căci vederea lor e cu mult mai ageră decât a noastră. El ceru părerea învăţaţilor săi, care, după cum îşi poate lesne închipui cititorul, dădură răspunsuri felurite şi departe de adevăr, cu toate că, ce-i drept, nu i-am putut înţelege perfect. Am scos banii de argint şi de aramă, punga cu nouă galbeni mari de aur şi câţiva mai mici, cuţitul şi briciul, pieptenele şi tabachera de argint, batista şi jurnalul zilnic. Sabia, pistoalele şi punga cu pulbere şi gloanţe au fost transportate în căruţe spre arsenalul Majestăţii Sale; celelalte lucruri mi-au fost însă înapoiate.

După cum am mai amintit, aveam un buzunar secret care a scăpat controlului. În el erau nişte ochelari (având vederea slăbită, îi pun din când în când), un ochean de buzunar şi alte câteva lucruri de folos. Neprezentînd nici o însemnătate pentru împărat, nu m-am socotit legat prin cuvântul de onoare să le dau în vileag; mă temeam că, odată înstrăinate, s-ar putea pierde sau strica.

CAPITOLUL III

Autorul îl distrează într-un chip cu totul neobişnuit pe împărat şi nobilimea de ambe sexe. Cum îşi petrec vremea curtenii din Lilliput. Autorul îşi redobândeşte libertatea cu anumite condiţii.

Mulţumită blîndeţei şi bunei mele purtări, câştigasem atât de mult în ochii împăratului şi ai curţii — ce zic eu, chiar în ochii armatei şi ai poporului — încât am început să nutresc speranţa de a-mi redobândi libertatea în scurtă vreme. Am folosit toate mijloacele cu putinţă pentru a întreţine această stare de spirit favorabilă mie. Încetul cu încetul, băştinaşii începură să se teamă din ce în ce mai puţin de mine. Uneori mă culcam pe pământ şi lăsam cinci-şase din ei să-mi danseze pe mână; până la urmă, băieţii şi fetele îşi luară inima în dinţi şi veniră să se joace de-a v-aţi ascunselea în părul meu. Între timp, făcusem progrese vădite: înţelegeam şi vorbeam destul de bine limba lor.

Într-o zi, împăratul se gândi să mă distreze organizând câteva spectacole care, în ce priveşte îndemânarea şi pitorescul, întrec tot ceea ce am putut vedea până azi la diferitele popoare cunoscute de mine. Nimic nu m-a încântat mai mult ca dansul acrobaţilor, executat pe un fir alb, subţire, întins la o înălţime de două picioare şi douăsprezece incii de la pământ. Cu îngăduinţa cititorului, voi stărui puţin asupra acestui subiect.

Jocul acesta e practicat numai de cei care aspiră la mari dregătorii şi la înaltele favoruri ale curţii. Ei sunt puşi să înveţe această artă încă din tinereţe şi nu întotdeauna sunt de neam mare, după cum nu întotdeauna se bucură de o educaţie aleasă. Când un post înalt devine vacant, prin deces sau prin căderea în dizgraţie a cuiva (ceea ce se întâmplă adesea), cinci sau şase din aceşti candidaţi adresează o petiţie împăratului, ca să li se permită să-l distreze atât pe el cit şi pe curteni cu un dans pe frânghie, iar cel care sare mai sus fără să-şi frângă gâtul e numit în postul respectiv. Adeseori li se porunceşte chiar şi principalilor miniştri să-şi arate îndemânarea pentru a-l convinge pe împărat că nu şi-au pierdut talentele. Toată lumea ştie că Flimnap, vistiernicul, sare pe frânghie cu cel puţin o incie mai sus decât orice alt nobil din întreaga împărăţie. L-am văzut odată făcând mai multe tumbe pe o scândură prinsă de o

frânghie nu mai groasă decât obişnuita sfoară de împachetat din Anglia.

Prietenul meu Reldresal, Prim Secretar al Consiliului Privat, este, după părerea mea — dacă nu cumva sunt părtinitor — al doilea după vistiernic; ceilalţi mari dregători sunt cam deopotrivă între ei. Distracţiile acestea sunt adesea însoţite de accidente fatale; numărul lor e foarte ridicat. Eu însumi am văzut câţiva candidaţi frângându-şi câte un mădular. Dar primejdia este cu mult mai mare atunci când miniştrii înşişi primesc poruncă să arate ce pot pentru că, în strădania lor de a se depăşi pe sine şi de a-i întrece şi pe colegii lor, fac sforţări atât de mari, încât nu se află aproape unul care să nu fi căzut o dată, iar alţii chiar de două sau de trei ori. Mi s-a povestit că Flimnap, cu un an sau doi înainte de sosirea mea, hotărât şi-ar fi rupt gâtul, dacă una din pernele regelui, aflată întâmplător pe jos, nu ar fi amortizat forţa căderi.

Mai există şi un alt spectacol care se reprezintă numai în faţa împăratului, a împărătesei şi a primului ministru, în împrejurări cu totul neobişnuite, împăratul pune pe masă trei fire subţiri de mătase, lungi de şase incii: unul e albastru, al doilea roşu şi al treilea verde. Aceste fire sunt premii pentru persoanele cărora împăratul doreşte să le acorde un semn special al bunăvoinţei sale. Ceremonia are loc în marea sală de audienţă a Majestăţii Sale, unde candidaţii urmează să-şi arate măiestria într-un chip cu totul deosebit de cel descris mai sus şi pentru care nu pot găsi nici cea mai mică asemănare în nici o altă ţară din lumea nouă sau veche. Împăratul ţine în mâini un băţ, aşezat paralel cu orizontul, în timp ce candidaţii înaintează unul câte unul, sărind uneori peste băţ, iar alteori trecând pe sub el, când înainte, când înapoi, de mai multe ori, după cum băţul e ridicat sau coborât. Uneori, împăratul ţine de un capăt al băţului şi primul ministru de celălalt; alteori, ministrul ţine singur de amândouă capetele. Acela care dă dovadă de mai multă agilitate şi rezistă mai mult la sărituri şi târâturi e răsplătit cu firul de mătase albastru i firul roşu i se dă următorului şi firul verde celui de al treilea. Ei toţi le poartă încinse de două ori în jurul mijlocului, şi puţine sunt persoanele din preajma acestei curţi care să nu fie împodobite cu astfel de cingători.

Caii armatei şi cei din grajdurile împărăteşti, fiind purtaţi zilnic prin faţa mea, nu se mai speriau, ci se apropiau de

picioarele mele fără teamă. Călăreţii îi puneau să sară peste mâna mea, în timp ce eu o ţineam pe pământ; iar unul din vânătorii împăratului, călare pe un armăsar falnic, a sărit peste pantoful din piciorul meu — un salt cu adevărat prodigios.

S-a-ntîmplat într-o zi să-l distrez pe împărat într-un chip cu totul neobişnuit. L-am rugat să poruncească să mi se aducă mai multe beţe de două picioare lungime şi de grosimea unui baston obişnuit, împăratul îi porunci marelui administrator al pădurilor să dea dispoziţii în consecinţă, iar a doua zi şase pădurari sosiră cu tot atâtea căruţe, trase fiecare de câte opt cai. Am luat nouă beţe şi le-am înfipt cu nădejde în pământ, închizând suprafaţa unui dreptunghi de două picioare pătrate şi jumătate; am pus alte patru beţe pe fiecare latură a dreptunghiului, cam la două picioare de pământ; mi-am prins apoi batista de cele nouă beţe aşezate vertical şi am întins-o în toate direcţiile până când începu să semene cu pielea unei tobe; cele patru beţe paralele, ridicându-se cu vreo cinci incii mai sus decât batista, serveau ca un fel de parapet de fiecare parte.

Când am isprăvit, l-am rugat pe împărat să permită unui detaşament de cavalerişti — douăzeci şi patru în total — să vină şi să facă exerciţii pe batistă. Majestatea Sa încuviinţă această propunere, iar eu am ridicat caii unul câte unul, în mână, înşeuaţi cum erau, cu ofiţerii înarmaţi până în dinţi şi pregătiţi pentru instrucţie. De îndată ce s-au aliniat, s-au împărţit în două grupuri, s-au prefăcut că se hărţuiesc, au tras cu săgeţi boante, şi-au scos săbiile, au galopat şi au urmărit inamicul, au atacat şi s-au retras — într-un cuvânt, au dat dovadă de cea mai desăvârşită disciplină militară pe care am văzut-o vreodată. Beţele paralele îi fereau pe ei şi caii lor să cadă de pe batistă; iar împăratul, încântat la culme, a poruncit ca spastacolul să fie repetat timp de mai multe zile. Odată binevoi chiar să se lase ridicat pe batistă ca să dea el însuşi comanda de începere, şi, cu mare greutate, o convinse pe împărăteasă să-mi îngăduie s-o ţin într-un jilţ, la doi yarzi de scenă, de unde a putut urmări desfăşurarea spectacolului în cele mai mici amănunte. Spre norocul meu, în timpul acestor spectacole nu s-a petrecut nici un accident. O singură dată, calul nărăvaş al unui căpitan, bătând cu copita, îmi găuri batista şi lunecându-i piciorul prin spărtură, se prăbuşi cu călăreţ cu tot. I-am ridicat însă îndată pe amîndoi şi, acoperind gaura cu o mână, am coborât

detaşamentul cu cealaltă, în acelaşi fel în care îl urcasem. Calul care căzuse îşi scrântise şoldul stâng, dar călăreţul era teafăr; eu mi-am cârpit batista cum m-am priceput, totuşi nu mai aveam încredere în trăinicia ei pentru astfel de îndeletniciri primejdioase.

Cu două-trei zile înainte de a fi pus în libertate, pe când distram curtea cu astfel de isprăvi, sosi un curier pentru a informa pe Majestatea Sa că nişte supuşi de-ai săi, călărind prin preajma locului unde fusesem descoperit, au văzut pe pământ un obiect mare şi negru, de o formă foarte ciudată, cu margini rotunde, încăpător cât dormitorul Majestăţii Sale, iar la mijloc, înalt cât un om; că nu era o fiinţă vie, cum au crezut la început, deoarece zăcea nemişcat în iarbă, în timp ce câţiva din ei l-au ocolit de câteva ori; că, urcîndu-se unul pe umerii celuilalt, au ajuns în vârf şi vârful era întins şi neted; tropăind cu picioarele, au descoperit că e gol pe dinăuntru; că după umila lor părere, era probabil ceva care aparţinea Omului-Munte, şi dacă Majestatea Sa binevoieşte, ei îl vor aduce cu ajutorul a numai cinci cai.

Mi-am dat seama numai-decât despre ce era vorba şi m-am bucurat în sinea mea la auzul acestei veşti. Se pare că în clipa când am pus piciorul pe ţărm după naufragiu eram atât de buimac, încât înainte de a ajunge la locul unde m-am culcat, pălăria mea pe care mi-o prinsesem cu o sfoară de gât în vreme ce vâsleam şi care nu s-a desprins tot timpul cât am înotat, s-a dezlegat după ce am ajuns la mal; sfoara, bănuiesc, s-a rupt la un moment dat fără ca eu să observ, încredinţat fiind că pălăria mea plutea de mult pe valuri. Am rugat stăruitor pe Majestatea Sa să poruncească să-mi fie adusă cât mai repede cu putinţă, descriindu-i totodată cum arată şi la ce foloseşte; a doua zi, căruţaşii sosiră cu pălăria care însă nu era într-o stare prea bună. Oamenii îi găuriseră borurile în două locuri la o incie şi jumătate de margine şi fixaseră două cârlige în găuri; cârligele acestea au fost legate de hăţuri printr-o funie lungă şi astfel pălăria a fost târâtă mai bine de o jumătate ele milă engleză; dar cum în regiunea aceea terenul este foarte neted, a fost vătămată mai puţin decât mă aşteptam.

Două zile mai târziu, împăratul porunci ca o parte din armata sa aflată în capitală şi în împrejurimi să se pregătească pentru o paradă militară: pasămite, îşi pusese în gând să se

distreze într-un chip ciudat. El mă rugă să stau ca un colos, cu picioarele cât mai răşchirate; apoi îi dădu ordin generalului său (un comandant bătrân şi încercat şi un bun prieten al meu) să-şi alinieze trupele în şiruri strânse şi să le conducă în marş pe sub mine; infanteriştii, câte douăzeci şi patru în rând, iar cavaleriştii câte şaisprezece, în bătaia tobelor, cu drapelele fluturând şi lăncile ridicate. Erau trei mii de infanterişti şi o mie de cavalerişti. Majestatea Sa dădu poruncă, sub ameninţarea pedepsei cu moartea, ca în timpul marşului, fiecare soldat să se poarte cât mai cuviincios faţă de mine; ceea ce totuşi nu i-a împiedicat pe câţiva ofiţeri tineri să-şi arunce ochii în sus în timp ce treceau pe sub mine; şi ca să spun adevărul, pantalonii mei erau atunci într-un hal fără de hal, încât au stârnit râsete şi uimire.

Trimisesem atâtea memorii şi petiţii prin care ceream libertatea, încât, în cele din urmă, Majestatea Sa aminti chestiunea, mai întâi în cabinet, apoi în plin consiliu, unde nu se opuse nimeni afară de Skyresh Bolgolam care, fără ca eu să-i fi făcut vreun rău, binevoia să mă duşmănească de moarte.

Toţi ceilalţi membri ai consiliului fură însă de partea mea şi împăratul sprijini hotărârea lor. Ministrul amintit mai sus era galet sau amiral al împărăţiei, o persoană foarte pricepută în treburile ţării şi care se bucura de încrederea stăpânului său, însă avea o fire morocănoasă şi acră. Cu toate acestea, până la urmă a fost convins să cedeze, dar a cerut ca articolele şi condiţiile în baza cărora urma să fiu lăsat în libertate şi pe care trebuia să jur, să fie întocmite de el însuşi. Aceste articole mi-au fost aduse la cunoştinţă chiar de Skyresh Bolgolam, însoţit de doi subsecretari şi mai multe personalităţi de vază. După ce mi-au fost citite, mi s-a cerut să jur că le voi respecta. A trebuit să jur, mai întâi aşa cum se obişnuieşte în ţara mea, apoi potrivit legii lor, şi anume, ţinându-mi piciorul drept în mâna stângă şi punându-mi degetul mijlociu al mâinii drepte pe creştetul capului şi degetul mare pe lobul urechii drepte. Dar cum s-ar putea ca cititorul să vrea să-şi facă o idee despre stilul şi modul de exprimare caracteristic poporului aceluia, precum şi să cunoască articolele în baza cărora mi-am recăpătat libertatea, am făcut cum m-am priceput mai bine o traducere cuvânt cu cuvânt a întregului document pe care-l ofer aici

publicului[10].

GOLBASTO MOMAREM EVLAME GURDILO SHEFIN MULLY ULLY GUE, preaputernicul împărat al Liliput-ului, încântarea şi spaima universului, a cărui stăpânire se întinde pe cinci mii de blustrugi (cam douăsprezece mile în circumferinţă) până la capătul pământului; monarh al tuturor monarhilor, mai înalt decât fiii oamenilor, ale cărui picioare ating centrul globului şi al cărui creştet atinge soarele; carele numai dacă-şi clatină capul îi face pe împăraţii pământului să le tremure genunchii; plăcut ca primăvara, liniştitor ca vara, roditor ca toamna, cumplit ca iarna. Prea sublima Sa Majestate îi propune Omului-munte, sosit de curând în cereştile noastre ţinuturi, următoarele articole pe care, sub jurământ solemn, el va fi obligat să le respecte:

I. Omul-munte nu va părăsi tărâmurile noastre fără încuviinţarea noastră scrisă şi pecetluită cu marele nostru sigiliu.

II. El nu va îndrăzni să vină în capitala noastră fără ordinul nostru expres, şi atunci locuitorii vor fi încunoştinţaţi cu două ore mai înainte, pentru a nu ieşi din casă.

III. Susnumitul Om-munte îşi va limita plimbările la şoselele noastre şi nu va căuta să se plimbe sau să se culce prin livezi sau pe ogoare.

IV. În timp ce se va plimba pe drumurile sus-amintite, va avea cea mai mare grijă să nu calce în picioare pe vreunul din iubiţii noştri supuşi, caii sau căruţele lor; de asemenea îi este oprit cu desăvârşire să ia în mână pe vreunul din supuşii noştri fără consimţământul lor.

V. Dacă vreo ştafetă are de îndeplinit o misiune grabnică, Omul-munte va fi obligat o dată pe lună să ducă în buzunarul său pe sol şi calul acestuia cale de şase zile şi să-l aducă înapoi teafăr pe Susnumitul sol (dacă este nevoie) în faţa Majestăţii Noastre.

VI. El va fi aliatul nostru împotriva duşmanilor noştri de pe insula Blefuscu şi va face tot ce-i stă în putere ca să le nimicească flota care, în momentul de faţă, se pregăteşte să ne cotropească.

---

10 În descrierea Liliput-ului, aşa cum reiese din articole, se întrezăreşte Anglia i în descrierea ţării Blefuscu, Franţa. (Nota red. engleze)

VII. Susnumitul Om-munte, în timpul său liber, îi va ajuta pe lucrătorii noştri să ridice pietrele mari de care va fi nevoie la construirea zidului din parcul principal şi a altor clădiri imperiale.

VIII. În două luni de zile, Susnumitul Om-munte va prezenta date exacte cu privire la circumferinţa pământului pe care-l stăpânim, numărând paşii ce-i va face de jur împrejurul coastelor.

În fine, după ce va jura solemn să respecte articolele de mai sus, Susnumitul Om-munte va primi o porţie zilnică de mâncare şi băutură îndestulătoare pentru întreţinerea a 1728 de supuşi de ai noştri: totodată el va avea cinstea de a se înfăţişa oricând Augustei Noastre persoane, bucurându-se şi de alte dovezi ale bunăvoinţei noastre. Dat în palatul nostru din Belfaborac, în cea de a douăsprezecea zi a celei de a nouăzeci şi una lună a domniei noastre.

Am jurat şi am iscălit aceste articole cu multă voioşie şi mulţumire, deşi unele din ele nu erau atât de vrednica de cinste pe cât aş fi dorit, ceea ce se datora numai şi numai răutăţii lui Skyresh Bolgolam, marele amiral.

Lanţurile mi-au fost scoase neîntârziat şi eu m-am pomenit în deplină libertate, împăratul însuşi îmi făcu cinstea de a lua parte la această ceremonie. Mi-am arătat recunoştinţa prosternându-mă la picioarele Majestăţii Sale, dar el îmi porunci să mă scol; apoi rosti multe cuvinte frumoase pe care, pentru a nu fi învinuit de vanitate, eu nu le voi repeta. Nădăjduia că mă voi dovedi un slujitor credincios şi voi binemerita toate favorurile pe care mi le-a arătat până acum sau pe care mi le va arăta în viitor.

Cititorul e rugat să observe că în ultimul articol al documentului prin care-mi recăpătăm libertatea, împăratul stipula să mi se dea o cantitate de hrană şi băutură, îndestulătoare pentru întreţinerea a 1728 de lilliputani. După câtva timp, în trebîndu-l pe un prieten de la curte cum de s-au oprit la cifra aceasta precisă, el mi-a spus că matematicienii Majestăţii Sale, măsurând înălţimea corpului meu cu ajutorul unui cua-drant şi văzând că o întrece pe a lor în proporţie de doisprezece la unu, au socotit, pe baza asemănării cu corpurile IOT, că într-al meu trebuie să încapă cel puţin 1728 de ale lor şi, prin urmare, va fi nevoie de o cantitate de hrană necesară pentru întreţinerea

acestui număr de lilliputani. De unde cititorul poate să-şi facă o idee despre ingeniozitatea acestui popor, precum şi despre înţeleptul spirit gospodăresc al unui atât de mare cârmuitor.

CAPITOLUL IV

Autorul descrie Mildendo, capitala Liliput-ului, precum şi palatul împăratului. O convorbire între autor şi un prim secretar cu privire la treburile împărăţiei. Autorul e gata să-l slujească pe împărat în războaie.

Primul lucru pe care l-am făcut după ce mi s-a redat libertatea, a fost să cer îngăduinţa de a vedea Mildendo, capitala ţării, iar împăratul mi-a dat de îndată încuviinţarea, atrăgându-mi însă în mod deosebit atenţia să nu aduc nici o vătămare caselor sau locuitorilor.

Printr-o proclamaţie, aceştia din urmă au fost înştiinţaţi de intenţia mea de a vizita oraşul. Zidul care-l înconjoară e înalt de două picioare şi jumătate şi lat de cel puţin 11 incii, astfel încât o trăsură cu cai poate întoarce fără nici o primejdie; din zece în zece picioare, zidui e prevăzut cu turnuri trainice. Am păşit cu grijă peste marea poartă dinspre asfinţit şi peste cele două străzi principale, îmbrăcat numai în vestă, de teamă să nu stric acoperişurile şi streşinile caselor cu poalele hainei. Umblam cu foarte multă băgare de seamă ca nu cumva să strivesc vreun locuitor răzleţ, rămas pe străzi în ciuda ordinelor foarte severe, potrivit cărora, toţi cei ce-ar fi ieşit în stradă o făceau pe propria lor răspundere. Ferestrele podurilor şi acoperişurile caselor erau atât de înţesate de spectatori, încât cred că în nici una din călătoriile mele nu am văzut o localitate mai populată. Oraşul este un pătrat perfect, fiecare latură a zidului având o lungime de cinci sute de picioare. Cele două străzi mari care-l străbat în cruce şi-l împart în patru cartiere sunt largi de câte cinci picioare. Uliţele şi aleele în care nu am putut intra — mulţumindu-mă doar să le privesc în trecere — au o lăţime între douăsprezece şi optsprezece incii. În oraş pot încăpea cinci sute de mii de suflete; casele au trei până la cinci etaje; magazinele şi pieţele sunt bine aprovizionate.

Palatul împăratului se află în centrul oraşului, în locul unde

se încrucişează cele două străzi. E înconjurat de un zid înalt de două picioare şi aşezat la o distanţă de douăzeci de picioare de clădiri. Aveam încuviinţarea Majestăţii Sale de a păşi peste acest zid, iar spaţiul dintre zid şi palat fiind atât de larg, am putut privi nestingherit în toate părţile. Curtea exterioară este un pătrat de patruzeci de picioare şi cuprinde alte două curţi; în curtea centrală sunt apartamentele împărăteşti, pe care ţineam foarte mult să le văd, dar nu a fost de loc uşor, pentru că lăţimea porţilor mari dintre o curte şi cealaltă era de numai optsprezece incii. Clădirile din curtea exterioară aveau cel puţin cinci picioare înălţime şi mi-ar fi fost cu neputinţă să păşesc peste ele fără să aduc pagube mari corpului de clădiri, cu toate că zidurile erau trainice, durate din piatră cioplită şi groase de patru incii. Totuşi, împăratul ţinea foarte mult să-mi arate splendorile palatului său; dar lucrul acesta nu l-am putut face decât abia peste trei zile pe care le-am petrecut tăind cu briceagul cîtiva din cei mai mari pomi din parcul împărătesc, la vreo sută de yarzi depărtare de capitală.

Din aceşti pomi am făcut două scăunaşe, fiecare înalt de vreo trei picioare şi destul de solide ca să mă poată susţine. După ce locuitorii au fost înştiinţaţi a doua oară, am trecut din nou prin oraş spre palat cu scăunaşele în mână.

Când am ajuns aproape de curtea exterioară, m-am urcat în picioare pe primul scăunaş şi l-am luat pe celălalt în mână; pe acesta l-am ridicat pe deasupra acoperişului şi l-am aşezat binişor în spaţiul dintre curtea întâia şi a doua, aceasta din urmă lată de opt picioare. Am păşit apoi fără greutate peste clădire, de pe un scăunaş pe celălalt, şi l-am tras pe primul după mine cu ajutorul unui băţ cu cârlig. În felul acesta am ajuns până în curtea interioară şi, culcându-mă într-o rână, mi-am lipit faţa de ferestrele de la etajul de mijloc, lăsate întradins deschise, şi privirilor mi s-au înfăţişat apartamentele cele mai frumoase ce se pot închipui.

Împărăteasa şi tinerii prinţi, înconjuraţi de suită, stăteau fiecare în odăile lor. Majestatea Sa binevoi să-mi zâmbească foarte graţios şi-mi întinse mână pe fereastră ca să i-o sărut.

Să nu stărui însă prea mult asupra descrierilor de acest fel — le păstrez pentru o lucrare de proporţii mai mari care în momentul de faţă e aproape gata de tipar. Ea cuprinde istoria acestei împărăţii, de la întemeierea ei şi până azi, de-a lungul

unui şir lung de cârmuitori, cu o descriere amănunţită a războaielor, politicii, legilor, învăţăturii şi religiei acestui popor, a plantelor şi animalelor, a moravurilor şi datinilor lor, precum şi a altor lucruri foarte ciudate şi folositoare; deocamdată, nu intenţionez să povestesc decât numai întâmplările şi faptele de seamă la care au luat parte oamenii de acolo sau eu însumi, în timpul unei şederi de vreo nouă luni de zile în ţara lor.

Într-o dimineaţă, cam la vreo două săptămâni după ce-mi redobândisem libertatea, Reldresal, primul secretar pentru afaceri private (aşa-l numeau ei), veni la mine, însoţit numai de un servitor. El porunci vizitiului să aştepte la o oarecare depărtare şi mă rugă să-i acord o audienţă de o oră, lucru la care am consimţit bucuros, atât din pricina rangului său şi a meritelor sale personale, cât şi a nenumăratelor servicii pe care mi le făcuse în legătură cu intervenţiile mele la curte.

I-am spus că sunt gata să mă culc pe pământ, ca să poată fi mai aproape de urechea mea; dar el preferă să-l ţin în mână în timpul convorbirii. Începu prin a mă felicita pentru faptul că-mi redobândisem libertatea, arătându-mi totodată că avea şi el partea lui de merit în asta; totuşi, se grăbi să adauge că dacă n-ar fi fost actuala stare de lucruri de la curte, poate că nu aş fi căpătat-o atât de curând. „Pentru că — spunea el — oricât de înfloritoare ar putea să pară în ochii străinilor starea în care ne aflăm, suntem ameninţaţi de două urgii: pe de o parte o cumplită dezbinare lăuntrică, pe de altă parte primejdia de a fi cotropiţi de un duşman extraordinar de puternic. Cu privire la dezbinare, trebuie să ştii că de mai bine de şaptezeci de luni în ţara aceasta se războiesc două partide: Tramecksan şi Slamecksan[11], denumite astfel după tocurile înalte sau joase ale pantofilor lor, ceea ce de altfel îi şi deosebeşte. Se pretinde că tocurile înalte se potrivesc mai bine cu vechea noastră constituţie; totuşi, oricum ar sta lucrurile, Majestatea Sa e hotărât să se folosească în conducerea treburilor obşteşti şi în toate slujbele ce depind de coroană numai de tocurile joase, după cum, fără îndoială, ţi-ai putut da seama, precum şi de faptul că tocurile Majestăţii Sale sunt mai joase cu cel puţin un drurr decât ale oricărui curtean (drurr e o unitate de măsură ce reprezintă cam a patrusprezecea parte dintr-o incie). Duşmănia

11 Swift are în vedere partidul Whig şi partidul Tory. (Nota red. engleze)

dintre aceste două partide merge până acolo, încât nu mănâncă, nu beau şi nu vorbesc unii cu alţii. După socotelile noastre, Tramecksan sau tocurile înalte ne întrec la număr, dar puterea este cu totul de partea noastră. Ne temem că Alteţa Sa moştenitorul tronului are o oarecare înclinaţie spre tocurile înalte; cel puţin pentru noi e limpede faptul că unul din tocurile lui e mai înalt decât celălalt, ceea ce îl face să şchioapete puţin când merge. Ei bine, în mijlocul acestor frământări interne, suntem ameninţaţi să fim cotropiţi de cei din insula Blefuscu, a doua mare împărăţie a universului, aproape tot atât de puternică şi de mare ca aceea a Majestăţii Sale.

În legătură cu ceea ce te-am auzit afirmând, cum că pe lume ar mai fi şi alte împărăţii şi state locuite de fiinţe omeneşti tot atât de mari ca dumneata, filozofii noştri se îndoiesc foarte şi presupun mai curând că ai picat din lună sau dintr-o stea; pentru că e sigur că o sută de muritori de mărimea dunaitale ar nimici în scurtă vreme toate fructele şi vitele de pe moşiile Majestăţii Sale; şi-apoi de şase mii de luni cronicile noastre nu pomenesc alte ţinuturi în afară de cele două mari împărăţii, Lilliput şi Blefuscu.

Care două mari împărăţii sunt de treizeci şi şase de luni încăierate — după cum voiam să-ţi spun — într-un război înverşunat. Iată care-i pricina: e lucru ştiut că odinioară, ouăle erau sparte la capătul mai turtit înainte de a fi mâncate; dar pe când era copil, bunicul Majestăţii Sale voind să mănânce un ou şi spărgându-l după vechiul obicei, s-a tăiat la deget; drept urmare, împăratul, tatăl său, a dat un edict prin care poruncea tuturor supuşilor săi, sub ameninţarea cu pedepse cumplite în caz de nesupunere, să spargă ouăle la capătul mai ascuţit.

Într-atâta s-a înverşunat poporul împotriva acestei legi, încât, după cum ne spun istoricii, au izbucnit nu mai puţin de şase răscoale din această pricină; cu care prilej, un împărat şi-a pierdut viaţa, iar altul coroana. Aceste tulburări lăuntrice au fost veşnic aţâţate de monarhii din Blefusoa, iar când erau înăbuşite, surghiuniţii căutau întotdeauna adăpost în împărăţia aceea. S-a făcut socoteala că, în total, unsprezece mii de oameni au preferat să moară decât să se supună şi să spargă ouăle la capătul ascuţit. Multe sute de tomuri groase au fost publicate în legătură cu această controversă, dar cărţile Capetelor-turtite au fost de mult interzise şi, prin lege, ei nu mai pot deţine nici o

slujbă. În cursul acestor tulburări, împăraţii din Blefuscu ne-au făcut adesea imputări pe care ni le-au transmis prin ambasadorii lor, învinuindu-ne de a fi provocat o schismă în religie prin nesocotirea doctrinei fundamentale a marelui nostru profet Lustrog, înscrisă în cel de al cincizeci şi patrulea capitol al Blundecralului, care este Alcoranul lor[12]. Se crede, totuşi, că nu e vorba decât de o răstălmăcire a textului, cuvintele sunând astfel: „Toţi drept-credincioşii să spargă ouăle la capătul potrivit"; dar care anume este capătul potrivit, s-ar părea, după umila mea părere, că trebuie să hotărască fiecare după conştiinţa lui sau dacă nu, judecătorul suprem.

Aflaţi în surghiun, Capetele-turtite au găsit atâta solitudine la curtea din Blefuscu şi atâta ajutor şi încurajare de la partidul lor de aici de-acasă, încât de treizeci şi şase de luni un război sângeros se poartă între cele două împărăţii, cu sorţi schimbători de izbândă; până acum noi am pierdut patruzeci de vase mari şi un număr mult mai mare de vase mici, o dată cu treizeci de mii dintre cei mai buni marinari şi soldaţi ai noştri; se pare însă că pierderile suferite de duşman sunt: ceva mai mari decât ale noastre. Totuşi, ei au echipat acum o flotă puternică şi se pregătesc să ne atace. Majestatea Sa împăratul, având multă încredere în vitejia şi puterea dumitale, m-a însărcinat să-ţi zugrăvesc această stare de lucruri."

L-am rugat pe secretar să-i transmită împăratului omagiile mele şi să-l încunoştinţeze că după părerea mea, nu se cade ca eu, un străin, să mă amestec în lupta dintre partide; dar că sunt gata, cu riscul vieţii, să-i apăr persoana şi statul împotriva oricărui cotropitor.

CAPITOLUL V

Mulţumită unei stratageme extraordinare, autorul preîntâmpină o invazie. I se conferă un înalt titlu de onoare. Din partea împăratului din Blefuscu sosesc ambasadori pentru a cere pace. Întâmplarea face ca apartamentele reginei să ia foc;

---

12 Aluzii la controversa dintre biserica anglicană şi biserica catolică cu privire la tainele creştine. (Nota red. engleze)

autorul scapă de flăcări cealaltă aripă a palatului.

Lilliput-ul face parte dintr-un continent; împărăţia Blefuscu însă este o insulă aşezată spre nord-estul continentului de care e despărţită doar printr-un canal lat de opt sute de yarzi. Nu o văzusem încă; şi aflând că s-a pus la cale o invazie, m-am ferit să apar în acea parte a coastei ca nu cumva să fiu descoperit de vreun vas al inamicului care nu auzise despre mine, deoarece, dat fiind starea de război, orice legătură între cele două împărăţii fusese interzisă sub ameninţarea pedepsei cu moartea, iar împăratul oprise ieşirea din port a tuturor vaselor, fără osebire. Am făcut cunoscut Majestăţii Sale planul alcătuit de mine în scopul de a captusa întreaga flotă a inamicului, ancorată în port şi gata să ridice pânzele la primul vânt prielnic, după cum ne-au încredinţat iscoadele. I-am consultat pe cei mai încercaţi marinari cu privire la adâncimea canalului, pe care ei îl sondaseră adeseori, şi aceştia mi-au spus că în larg, pe timpul fluxului, apa are o adâncime de şaptezeci de glumgluffi, adică de vreo şase picioare; în rest, nu trecea de cincizeci de glumgluffi. M-am îndreptat apoi spre coasta de nord-est şi îndată ce am ajuns în dreptul insulei Blefuscu, m-am culcat pe burtă în spatele unui deluşor, mi-am scos ocheanul şi am urmărit cu privirea flota din portul inamic, alcătuită din vreo cincizeci de vase de război şi un mare număr de vase de transport. M-am întors apoi acasă şi am cerut să mi se dea (aveam împuternicire pentru aceasta) o mare cantitate de odgon din cel mai trainic şi drugi de fier. Odgonul era cam de grosimea sforii de împachetat, iar drugii, lungi şi mari ca nişte andrele. Am împletit odgonul în trei ca să fie mai gros şi, în acelaşi scop, am răsucit şi drugii de fier, îndoind capetele în formă de cârlig.

După ce am prins cincizeci de cârlige de tot atâtea odgoane, m-am înapoiat pe coasta de nord-est, unde mi-am scos haina, pantofii şi ciorapii şi am intrat în mare, cu scurta de piele pe mine, cam la vreo jumătate de oră înainte de flux. Am mers cât am putut de repede, înotând cam vreo treizeci de yarzi, până când am dat de fund. În mai puţin de jumătate de oră am ajuns la flotă. Când m-au văzut, inamicii s-au înspăimântat atât de rău, încât au sărit din corăbii şi în mare grabă s-au îndreptat înot spre ţărm, unde se adunaseră nu mai

puţin de treizeci de mii de suflete. Am luat atunci odgoanele şi, fixând câte un cârlig în gaura din prova fiecărui vas, am legat toate odgoanele la un loc. În timp ce-mi vedeam de treabă, inamicul trase mai multe mii de săgeţi, dintre care multe îmi împunseră mâinile şi faţa; înafară de usturimea grozavă pricinuită, săgeţile mă stânjeneau de la lucru. Mă temeam mai ales pentru ochi pe care fără doar şi poate i-aş fi pierdut, dacă nu mi-ar fi trecut prin minte o idee. Printre alte lucruri, aveam la mine o pereche de ochelari într-un buzunar secret, care, după cum am mai amintit, scăpase perchiziţiei ordonate de împărat. I-am scos şi i-am fixat cum am putut mai bine pe nas, şi astfel înarmat mi-am văzut de treabă, cu toate săgeţile inamice, din care multe loveau sticlele ochelarilor, reuşind doar să le zgârie puţin. Am prins toate cârligele într-un singur nod şi am început să trag; dar nici o corabie nu se urni din loc, căci erau bine ancorate, aşa că partea cea mai grea urma s-o fac de aci înainte. De aceea am dat drumul odgoanelor, lăsând însă cârligele fixate de corăbii, şi m-am apucat să tai fără zăbavă cu briceagul parâmele ancorelor; în acest timp vreo două sute de săgeţi îmi împunseră faţa şi mâinile; am înşfăcat apoi capetele înnodate ale odgoanelor de care erau prinse cârligele şi fără nici o greutate am început să trag după mine cincizeci din cele mai mari vase de război ale inamicului.

La început, cei din Blefuscu, cărora nici prin cap nu le trecea ce aveam de gând să fac, au încremenit. Văzând că tai parâmele şi-au închipuit că vreau doar să las vasele în voia valurilor sau să le ciocnesc unele de altele; când însă m-au văzut trăgând o întreagă flotă după mine, au scos un urlet de durere şi deznădejde cu neputinţă de descris sau de imaginat. De îndată ce m-am aflat înafară oricărui pericol, m-am oprit puţin ca să scot săgeţile care-mi înghimpau mâinile şi faţa, şi să mă ung cu alifia ce-o căpătasem la sosire, după cum am mai spus.

Mi-am scos apoi ochelarii şi am aşteptat cam o oră până când a început refluxul, şi trecând prin mijlocul apei cu încărcătura după mine am ajuns teafăr în împărătescul port al Liliput-ului.

Împăratul şi întreaga curte stăteau pe ţărm, aşteptând să vadă cum se va sfârşi această nemaipomenită ispravă. Ei au zărit corăbiile înaintând aidoma unei uriaşe semilune, dar pe

mine nu m-au văzut, pentru că eram în apă până la piept. Când am ajuns în mijlocul canalului, li s-a făcut inima cât un purice, fiindcă apa îmi ajunsese până la bărbie şi ei tot nu mă vedeau. Împăratul crezu chiar că m-am înecat şi că flota inamică se apropie cu gânduri vrăjmaşe; curând, însă, se linişti. Cu fiecare pas, canalul devenea mai puţin adânc aşa încât peste câteva clipe am ajuns destul de aproape de ţărm ca să pot fi auzit.

Ridicând capătul odgonului de care era legată flota, am strigat din răsputeri: „Trăiască nebiruitul împărat al Liliput-ului!" Când am păşit pe ţărm, împăratul nu mai conteni cu laudele, făcându-mă pe loc nardac — cel mai înalt titlu de onoare al lor.

Majestatea Sa îşi exprimă dorinţa să fac tot ce-mi stă în putere ca să aduc şi restul corăbiilor în porturile sale. Într-atât de nemăsurată este ambiţia monarhilor, încât împăratul Liliput-ului se gândea să prefacă întreaga împărăţie Blefuscu într-o simplă provincie şi s-o pună sub conducerea unui viceîmpărat, să-i nimicească pe surghiuniţii din tabăra Capetelor-turtite şi să silească poporul din Blefuscu să spargă ouăle la capătul ascuţit, rămânând astfel singurul monarh al întregii lumi. Eu însă m-am străduit să-l abat de la astfel de gânduri, folosind argumente din domeniul politicii şi al dreptului şi susţinând făţiş că "nu voi fi niciodată o unealtă a înrobirii unui popor liber şi curajos"; iar atunci când chestiunea s-a dezbătut în consiliu, cei mai înţelepţi dintre miniştri au fost de părerea mea.

Această declaraţie deschisă şi îndrăzneaţă stătea într-atîta de-a curmezişul planurilor şi politicii împăratului, încât acesta nu m-a putut ierta niciodată. Am aflat că folosind cuvinte bine ticluite, Majestatea Sa a amintit acest lucru la un consiliu unde vreo câţiva dintre cei mai înţelepţi păreau, cel puţin prin tăcerea lor, să-mi împărtăşească ideile; totuşi, alţii, duşmanii mei într-ascuns, nu s-au putut abţine să nu facă unele aluzii răutăcioase la adresa mea. De atunci, Majestatea Sa împreună cu un grup de miniştri care-mi purtau sâmbetele au început să urzească împotriva mea, fapt ce a ieşit la lumină în mai puţin de două luni de zile şi care s-ar fi putut sfârşi prin nimicirea mea. Atât de puţin cântăresc în ochii împăraţilor cele mai mari servicii aduse coroanei, atunci când în celălalt taler al balanţei atârnă refuzul de a li se satisface patimile.

La vreo trei săptămâni după această ispravă sosi din Blefuscu o solie solemnă, cu oferte umile de pace. Şi într-adevăr, în curând fu încheiată o pace în condiţii foarte avantajoase pentru împăratul nostru, condiţii cu care nu-l voi plictisi pe cititor. Erau şase ambasadori cu o suită de vreo cinci sute de persoane; sosirea lor a fost impresionantă, întru totul potrivită cu grandoarea stăpânului lor şi cu însemnătatea misiunii ce aveau de îndeplinit.

După încheierea tratatului, la alcătuirea căruia eu le-am adus oarecare servicii, datorită trecerii de care mă bucuram acum la curte — sau cel puţin aşa păreau să stea lucrurile — excelenţele lor, aflând de la unul şi de la altul că au în mine un prieten, mi-au făcut o vizită oficială, începură să mă măgulească lăudându-mi curajul şi mărinimia, şi în numele împăratului şi stăpânului lor, mă poftiră să le vizitez ţara; apoi mă rugară să le dau câteva dovezi de uimitoarea mea putere, despre care auziseră atâtea lucruri nemaipomenite. I-am îndatorat bucuros, dar nu-l voi plictisi pe cititor cu amănuntele.

După ce i-am distrat câtva timp spre marea lor mulţumire şi surprindere, am rugat pe excelenţele lor să-mi facă cinstea de a prezenta omagiile mele cele mai respectuoase împăratului lor, ale cărui virtuţi — şi pe drept cuvânt — umpluseră lumea de admiraţie, şi a cărui augustă persoană eram hotărât să o văd înainte de a mă înapoia în patria mea. Aşadar, de îndată ce am avut cinstea de a-l vedea pe împăratul nostru, l-am rugat să-mi îngăduie să-l vizitez pe monarhul din Blefuscu, încuviinţare pe care mi-a dat-o — după câte am băgat de seamă — cu foarte multă răceală. Totuşi, n-am putut ghici motivul, până în clipa când mi-a şoptit cineva la ureche cum că Flimnap şi Bolgolam au descris întrevederea mea cu ambasadorii drept lipsă de dragoste faţă de suveran — învinuire cu totul şi cu totul nedreaptă. Pentru prima oară în viaţa mea, mi-am format o idee nu tocmai favorabilă despre curţi şi miniştri.

Trebuie să amintesc că aceşti ambasadori mi-au vorbit cu ajutorul unui tâlmaci, limbile celor două împărăţii deosebindu-se între ele ca oricare alte două limbi europene, fiecare popor fălindu-se cu vechimea, frumuseţea şi vigoarea propriei sale limbi şi arătând cel mai făţiş dispreţ faţă de aceea a vecinului; totuşi, împăratul nostru, avantajat de faptul că pusese stăpânire pe flota lor, îi obligă să-şi prezinte scrisorile de acreditare şi să-şi

ţină discursurile în limba liliputană. Ori, trebuie să recunoaştem, că datorită strânselor legături comerciale dintre cele două împărăţii, al veşnicului du-te vino de surghiuniţi dintr-o ţară în alta, precum şi obiceiului împământenit în ambele ţări de a trimite pe fiii nobililor şi ai moşierilor în ţara vecină pentru a se desăvârşi cutreierând lumea şi cunoscând oamenii şi obiceiurile, puţin sunt dregătorii, sau negustorii, sau marinarii care să locuiască în preajma mării şi să nu poată întreţine o conversaţie în amândouă limbile, după cum mi-am dat seama câteva săptămâni mai târziu, când am plecat să-mi prezint omagiile împăratului din Blefuscu, ceea ce, în mijlocul unor mari nenorociri care s-au abătut asupra mea, datorită răutăţii duşmanilor mei, s-a dovedit a îi o întâmplare fericită pentru mine, după cum voi arăta la locul cuvenit.

Cititorul îşi aminteşte poate că atunci când am semnat articolele în baza cărora mi-am recăpătat libertatea, au fost unele pe care le-am privit chiorâş, deoarece erau prea slu-garnice şi numai o mare nevoie m-a silit să mă supun. Cum însă acum eram un nardac de cel mai înalt rang, multe din obligaţiile pomenite în acele articole nu mai cadrau cu demnitatea mea, iar împăratul, ce e drept, nu mi-a amintit niciodată de ele. Totuşi, nu trecu mult şi se ivi prilejul de a-i face Majestăţii Sale un serviciu foarte mare — cel puţin aşa am socotit eu atunci. Într-un miez de noapte am fost deşteptat de sute de oameni care strigau la uşa mea; trezit brusc din somn, mărturisesc că m-a cuprins un fel de groază. Am auzit cuvântul burglum repetat neîncetat; mai mulţi curteni, făcându-şi drum prin mulţime, m-au rugat să vin imediat la palat, unde apartamentul Majestăţii Sale împărăteasa era în flăcări, datorită neglijenţei unei doamne de onoare care adormise în timp ce citea un roman de dragoste. M-am sculat îndată şi cum era o noapte cu lună, iar locuitorii primiseră ordin să se dea la o parte din drumul meu, am izbutit să ajung la palat fără să strivesc pe nimeni. De zidurile apartamentului fuseseră sprijinite scări, iar găleţi se găseau din belşug, însă apa era cam departe. Găleţile aveau aproximativ mărimea unor degetare mari, iar bieţii oameni mi le dădeau cât puteau de repede, dar flăcările erau atât de puternice încât găleţile nu ajutau aproape la nimic. Aş fi putut stinge focul uşor cu haina, dacă din nefericire n-aş fi uitat-o, plecând în grabă numai cu scurta de piele. Situaţia părea de-a dreptul

deznădăjduită şi tragică, iar palatul acesta măreţ ar fi ars, fără îndoială, până în temelii dacă, mulţumită prezenţei de spirit, care de obicei nu mă caracterizează, nu m-aş fi gândit la o soluţie neaşteptată. În ajun, băusem o cantitate considerabilă de glimigrim — un vin delicios căruia cei din Blefuscu îi spun ilunec (al nostru e socotit însă superior pentru că e şi foarte diuretic).

Printr-un noroc extraordinar, eu nu mă uşurasem de vinul băut, iar dogoarea văpăilor precum şi sforţările mele de a stinge focul au făcut ca vinul să se ceară golit; şi atât de mare a fost cantitatea de urină, şi atât de bine am îndreptat-o înspre locurile unde era nevoie, încât peste trei minute focul era cu desăvârşire stins, iar restul acelei măreţe zidiri, pentru construirea căreia fusese nevoie de atâtea veacuri, scăpă de distrugere.

Între timp se luminase de ziuă; fără să mai aştept felicitările împăratului, m-am întors acasă pentru că, deşi îi făcusem un serviciu excepţional, nu ştiam cum va primi Ma-jestatea Sa ştirea despre noua mea ispravă. Potrivit legilor fundamentale ale împărăţiei, orice persoană, indiferent de rangul ei, se făcea vinovată de crimă capitală, dacă urina în interiorul zidurilor palatului. M-a liniştit însă întrucâtva un mesaj din partea Majestăţii Sale, în care se spunea că "va da dispoziţii marelui judecător să fiu absolvit după toate formele legale", lucru pe care, totuşi, nu l-am putut obţine; în taină am aflat că împărăteasa, scârbită la culme de ceea ce făcusem, se mutase în aripa cea mai îndepărtată a palatului, ferm hotărâtă ca acele clădiri să nu mai fie reparate pentru folosinţa sa, şi în prezenţa confidentelor ei cele mai apropiate nu se putuse stăpâni să nu jure răzbunare.

CAPITOLUL VI

Despre locuitorii Liliput-ului. Învăţătura, legile şi obiceiurile lor. Felul cum îşi cresc copiii. Viaţa autorului în această ţară. Autorul apără onoarea unei doamne de neam.

Certurile şi intrigile sunt atât de obişnuite la curţile monarhilor, încât nu e nevoie să stărui asupra calomniilor puse la

cale de cei invidioşi pentru a o aţâţa şi mai mult pe împărăteasă împotriva mea şi de aceea mă voi ocupa de un alt subiect. Cu toate că am de gând să las descrierea acestei împărăţii pe seama unui tratat special, aş dori deocamdată să potolesc curiozitatea cititorului făcând câteva consideraţiuni de ordin general.

Cum înălţimea obişnuită a localnicilor este ceva mai mică de şase incii, proporţia se păstrează la toate celelalte animale, precum şi la plante şi copaci. Aşa, de pildă, cei mai mari cai şi boi au între patru şi cinci incii înălţime, oile cam o incie şi jumătate şi gâştele sunt cam de mărimea unor vrăbii şi tot aşa, până la cele mai mici vietăţi, aproape invizibile pentru mine. Natura însă a potrivit ochii lilliputanilor în raport cu lucrurile care se înfăţişează privirii lor; ei au o vedere cât se poate de ageră, dar numai când e vorba de distanţe mici. Pentru a vă da seama cât de bine văd ei obiectele din imediata apropiere, trebuie să spun că m-am distrat grozav când am privit un bucătar jumulind o ciocârlie mai mică decât o muscă obişnuită, sau o fetiţă vârând în urechea unui ac invizibil un fir de mătase invizibil.

În Liliput, cei mai înalţi arbori sunt de vreo şapte picioare — mă refer la cei din marele parc imperial, ale căror vârfuri le puteam atinge cu mina strânsă pumn. Celelalte plante au cam aceleaşi proporţii; las însă aceasta pe seama imaginaţiei cititorului.

Nu vă voi spune decât puţine lucruri despre cultura lor care, în toate privinţele, cunoaşte o înflorire de secole. Felul lor de a scrie e foarte ciudat, nici de la stânga la dreapta, ca al europenilor, nici de la dreapta la stânga, ca al arabilor, nici de sus în jos, ca al chinezilor, ci oblic, de la un colţ la altul al hârtiei, ca scrisul doamnelor din Anglia.

Liliputanii îşi îngroapă morţii cu capul în jos, căci, după credinţa lor, morţii vor învia după unsprezece mii de luni, în care timp pământul (turtit în concepţia lor) se va întoarce cu susul în jos şi astfel, în ziua învierii, ei se vor trezi stând în picioare; învăţaţii lor susţin că doctrina aceasta e absurdă; practica, totuşi, continuă din pricina prejudecăţilor înrădăcinate în mintea oamenilor de rând.

Există în această împărăţie unele legi şi obiceiuri foarte ciudate; şi dacă nu ar fi în directă contradicţie cu cele din

scumpa mea patrie, aş fi ispitit să spun câte ceva în apărarea lor. Ar fi numai de dorit ca ele să fie aplicate întocmai.

Prima pe care am s-o amintesc se referă la denunţători. Toate crimele împotriva statului sunt pedepsite aici cu cea mai mare străşnicie; dar dacă la judecată, acuzatul reuşeşte să-şi dovedească nevinovăţia în chip neîndoielnic, acuzatorul este imediat osândit la o moarte ruşinoasă, în vreme ce nevinovatul este de patru ori despăgubit din pământurile sau bunurile acuzatorului: o dată pentru timpul pierdut, o dată pentru primejdia în care s-a aflat, încă o dată pentru viaţa grea din închisoare şi în sfârşit pentru toate cheltuielile făcute spre a se agăra; dacă acest fond e neîndestulător, e compensat din plin de coroană.

De asemenea, împăratul îi acordă un semn public al bunăvoinţei sale şi nevinovăţia lui e trîmbiţată prin tot oraşul.

Înşelăciunea este privită la ei ca o crimă mai mare decât hoţia şi de aceea rar se întâmplă să nu fie pedepsită cu moartea; îndeobşte ei socotesc că grija şi paza atentă, însoţite de oarecare pricepere, pot feri avutul oamenilor de tâlhari, dar cinstea nu are cum să se apere împotriva vicleşugului; şi cum zilnic oamenii contractează între ei cumpărări şi vânzări, adesea chiar pe datorie, acolo unde înşelăciunea este îngăduită sau sprijinită, sau unde nu există lege care s-o pedepsească, negustorul cinstit pierde întotdeauna, în timp ce ticălosului toate îi merg în plin. Îmi aduc aminte că odată am intervenit pe lângă împărat pentru un criminal care se făcuse vinovat de furtul unei mari sume de bani, pe care stăpânul său îl împuternicise s-o încaseze şi cu care se făcuse nevăzut, şi cum, căutând să găsesc circumstanţe atenuante, i-am spus împăratului că delictul comis e doar un abuz de încredere, împăratul a socotit că e monstruos din partea mea să-l apăr, folosind tocmai temeiul care constituia cea mai agravantă circumstanţă a nelegiuirii făptuite; adevărul e că nu i-am putut da monarhului decât răspunsul obişnuit, că popoare diferite au şi obiceiuri diferite — pentru că, mărturisesc, mă simţeam adânc ruşinat.

Cu toate că şi noi numim răsplată şi pedeapsă cei doi poli în jurul cărora gravitează orice formă de guvernământ totuşi, în afara liliputanilor, la nici un alt popor nu am văzut să se aplice în mod practic această maximă. La ei, acela care poate face dovada că vreme de şaptezeci şi trei de luni a respectat cu

sfinţenie legile ţării, are dreptul la anumite privilegii, potrivit cu rangul şi poziţia sa socială, pe lângă o sumă proporţională de bani dintr-un fond destinat acestui scop; totodată, el primeşte titlul de snilpall sau om al legii, care îi însoţeşte numele, dar care nu se transmite urmaşilor. Oamenii aceştia, în urma relatărilor mele, au considerat ca o mare lipsă a politicii noastre, faptul că la noi legile sunt respectate numai de frica pedepselor şi că nicăieri nu se face nici o menţiune cu privire la răsplată.

Ca urmare a acestui lucru, în tribunalele lor imaginea justiţiei este reprezentată ca o statuie cu şase ochi, doi în faţă, doi la spate şi câte unul de fiecare parte, simbolizând prevederea; în mâna dreaptă ţine deschis un săculeţ cu aur, iar în stânga o sabie vârâtă în teacă pentru a arăta că e gata mai curând să răsplătească decât să pedepsească.

Atunci când aleg oameni pentru diferite slujbe, lilliputanii pun mai mult preţ pe calităţile morale decât pe aptitudini deosebite, căci, de vreme ce omenirea are nevoie să fie cârmuită, ei socotesc că orice om înzestrat cu o inteligenţă obişnuită poate face faţă unei funcţii sau alteia; că nu a fost nicicând în intenţia Providenţei de a face din conducerea treburilor publice o taină care să fie înţeleasă numai de câteva genii neîntrecute, genii ce se nasc rareori câte trei într-un veac. Ei socotesc că adevărul, dreptatea, cumpătarea şi celelalte virtuţi stau în puterea fiecăruia, şi că practicarea acestor virtuţi, ajutată de experienţă şi de bune intenţii, dă dreptul oricărui om să-şi slujească ţara, în afară de cazurile unde e nevoie de studii speciale. După părerea lor, însă, lipsa virtuţilor morale este atât de departe de a fi compensată de o minte bine înzestrată, încât slujbele nu sunt niciodată încredinţate unor mâini atât de periculoase ca cele ale oamenilor astfel înzestraţi; după părerea lor, greşelile săvârşite din neştiinţă de către cei virtuoşi nu au niciodată urmări atât de nefaste asupra binelui obştesc ca faptele unui om corupt, care se pricepe de minune să-şi întreţină, să-şi sporească şi să-şi apere metehnele.

De asemenea, un om care nu crede în Pronia cerească, nu are ce căuta într-o slujbă publică; deoarece regii se socotesc reprezentanţi ai Proniei cereşti, liliputanii cred că nu poate fi nimic mai absurd decât ca un monarh să folosească în serviciul său oameni care tăgăduiesc autoritatea ce-l călăuzeşte în faptele sale.

Aş vrea să fie limpede pentru cititor că atunci când vorbesc despre aceste legi, precum şi despre altele pe care le voi pomeni mai încolo, am în vedere instituţiile în forma lor primară şi nu smintelile în care au căzut liliputanii datorită degenerării naturii omeneşti. Pentru că, în ceea ce priveşte obiceiul ruşinos de a dobândi posturi înalte dansând pe frânghie, sau semne de favoare şi distincţie sărind peste beţe şi târându-se pe sub ele, cititorul este rugat să reţină că aceste obiceiuri au fost introduse de bunicul împăratului care domneşte astăzi şi au ajuns la înflorirea de acum din pricina luptelor ce se înteţesc neîncetat între partide şi grupări politice.

Nerecunoştinţa este socotită drept o crimă capitală, după cum citim că a fost şi în alte câteva ţări, căci ei judecă în felul următor: oricine se poartă rău cu binefăcătorul său este probabil un duşman al celorlalţi oameni faţă de care nu se simte îndatorat cu nimic şi de aceea un astfel de om nu merită să trăiască.

Concepţiile lor privitoare la îndatoririle părinţilor şi copiilor se deosebesc foarte mult de ale noastre. Întrucât legătura dintre bărbat şi femeie se întemeiază pe marea lege a firii care urmăreşte răspândirea şi perpetuarea speciei, lilliputanii înţeleg ca bărbaţii şi femeile să se unească, asemenea altor animale, numai atunci când le vine pofta. Dragostea faţă de copiii lor izvorăşte dintr-un principiu natural asemănător, în numele căruia ei nu îngăduie cu nici un chip ca un copil să-i fie în vreun fel îndatorat tatălui său pentru că l-a zămislit sau mamei sale pentru că l-a adus pe lume — ceea ce, ţinând seamă de mizeriile vieţii omeneşti, nu a fost o binefacere şi nici nu a fost privită ca atare de părinţi, ale căror gânduri, în timpul drăgăstoaselor întrevederi, erau îndreptate în altă parte. În urma unor astfel de raţionamente au ajuns la concluzia că părinţii sunt ultimii cărora ar trebui să li se încredinţeze educaţia copiilor lor, şi de aceea, în fiecare oraş, ei au crescătorii de copii, unde toţi părinţii, cu excepţia plugarilor, sunt obligaţi să-şi trimită copiii, băieţi şi fete, ca să fie crescuţi şi instruiţi după ce ating vârsta de douăzeci de luni, când se presupune că au început să ştie ce înseamnă ascultarea. Şcolile acestea sunt de mai multe feluri, după aptitudini şi sexe. Profesori foarte pricepuţi îi pregătesc pe copii pentru locul ce urmează să-l ocupe în viaţă, potrivit cu rangul părinţilor lor şi cu propriile lor

aptitudini şi inteligenţă. Voi spune mai întâi câte ceva despre crescătoriile de băieţi, apoi despre cele de fete.

Crescătoriile pentru băieţii coborâtori din părinţi de viţă nobilă sau cu rang înalt au profesori serioşi şi învăţaţi, precum şi mai mulţi înlocuitori ai acestora, îmbrăcămintea şi hrana copiilor sunt cât se poate de simple. Ei sunt crescuţi în spiritul onoarei, dreptăţii, curajului, modestiei, mărinimiei, religiei şi dragostei de patrie; sunt veşnic ocupaţi cu câte ceva, în afara timpului rezervat meselor şi somnului care este foarte scurt, şi au două ore de distracţii, când fac exerciţii fizice.

Până la vârsta de patru ani, sunt ajutaţi la îmbrăcat de bărbaţi; după aceea trebuie să se îmbrace singuri, oricât de înalt le-ar fi rangul social; iar îngrijitoarele, a căror vârstă corespunde vârstei de cincizeci de ani a femeilor noastre, se îndeletnicesc numai cu ale gospodăriei.

Copiilor nu li se dă voie niciodată să stea de vorbă cu servitorii, iar când se duc să se distreze, merg întotdeauna împreună, în grupuri mai mari sau mai mici, însoţiţi de un profesor sau de un înlocuitor al acestuia; astfel ei sunt feriţi de timpuriu de prostiile şi viciile cărora le cad adesea victimă copiii noştri. Părinţilor li se îngăduie să-i vadă numai de două ori pe an şi vizita durează o singură oră; li se dă voie să sărute copilul la sosire şi la plecare, dar un profesor care e întotdeauna de faţă în astfel de ocazii, nu le permite să-i alinte sau să-i giugiulească, ori să le aducă daruri — jucării, bomboane şi altele de acest fel.

În cazul când nu sunt plătite la timp, taxele datorate de fiecare familie pentru educaţia şi întreţinerea unui copil sunt încasate cu forţa de slujbaşii împăratului.

Crescătoriile pentru copiii gentilomilor obişnuiţi, ai negustorilor cu amănuntul şi ridicata, precum şi ai meşteşugarilor sunt organizate cam în acelaşi fel, cu deosebirile respective; astfel, cei care urmează să îmbrăţişeze o meserie devin ucenici la vârstă de unsprezece ani, în timp ce copiii oamenilor de rang îşi continuă instrucţia până la cincisprezece ani, ceea ce corespunde vârstei de douăzeci şi unu de ani la noi; dar severitatea slăbeşte treptat în ultimii trei ani.

În crescătoriile pentru fete, copilele de viţă nobilă sunt educate cam în acelaşi fel ca şi băieţii, atât că sunt îmbrăcate de servitoare tocmite anume, însă întotdeauna de faţă cu o profesoară sau înlocuitoare, până la vârstă de cinci ani când

ajung să se îmbrace singure. Dacă se constată că aceste îngrijitoare au îndrăznit cumva să distreze fetele cu poveşti înfricoşătoare sau absurde, ori cu neghiobii aşa cum obişnuiesc servitoarele noastre, ele sunt biciuite în public, în trei locuri diferite ale oraşului, întemniţate pentru un an de zile şi surghiunite pe viaţă în cea mai pustie regiune a ţării. Astfel, tinerelor domnişoare din ţara aceasta le este tot atât de ruşine ca şi băieţilor să fie fricoase sau proaste; ele dispreţuiesc orice podoabe care depăşesc cuviinţa şi curăţenia. Iară în ceea ce priveşte educaţia lor, nu am văzut nici o diferenţă care să fi fost pricinuită de deosebirea de sex — atât numai că exerciţiile fizice ale fetelor nu erau chiar aşa de grele.

Tinerele învaţă, de asemeni, unele reguli privitoare la viaţa casnică şi li se cere un număr mai limitat de cunoştinţe; lilliputanii consideră că în mijlocul unei societăţi alese, o soţie trebuie să fie întotdeauna o interlocutoare înţeleaptă şi., plăcută, fiindcă nu poate fi veşnic tânără. Când fetele împlinesc doisprezece ani — vârsta când se pot mărita — părinţii sau tutorii lor le iau acasă, exprimându-şi în fel şi chip recunoştinţa faţă de profesori, în timp ce tânăra domnişoară şi tovarăşele ei rareori îşi pot stăpâni lacrimile.

În crescătoriile pentru fete de condiţie mai modestă, copilele învaţă fel de fel de lucruri potrivite cu sexul lor şi lumea din care fac parte; cele destinate uceniciei pleacă la vârsta de şapte ani, celelalte sunt ţinute până la unsprezece ani.

Familiile mai puţin înstărite care au copii la aceste crescătorii sunt obligate, în afară de taxa anuală, foarte mică de altfel, să plătească lunar administratorului crescătoriei o parte neînsemnată din câştigurile lor, ceea ce alcătuieşte dota copilului; de aceea, legea îngrădeşte cheltuielile părinţilor. Liliputanii consideră că nimic nu e mai nedrept decât ca oamenii, ascultând de poftele lor, să aducă pe lume copii şi să lase povara întreţinerii lor pe seama statului. Cât priveşte persoanele de viţă nobilă, acestea dau garanţii că vor vărsa în mod regulat o anumită sumă de fiecare copil, după situaţia pe care o au. Fondurile acestea sunt întotdeauna administrate cu pricepere şi cu cea mai desăvârşită nepărtinire.

Ţăranii îşi ţin copiii acasă, şi cum singura îndeletnicire a acestora urmează să fie cultivarea pământului, educaţia lor are puţină importanţă pentru stat; totuşi, bătrânii şi bolnavii sunt

întreţinuţi de spitale, căci cerşetoria e necunoscută în această ţară.

Poate că cititorului curios i-ar face plăcere să afle acum câte ceva despre cei care m-au slujit şi despre traiul meu în Liliput în timpul unei şederi de nouă luni şi treisprezece zile. Cum mă pricepeam întrucâtva să meşteresc şi, pe de altă parte, fiindcă m-a silit nevoia, mi-am făcut o masă şi un scaun, destul de confortabile amândouă, din cei mai mari copaci ai parcului imperial. Au fost angajate două sute de croitorese pentru a-mi confecţiona cămăşi şi albituri pentru pat şi masă, toate din materialul cel mai rezistent şi mai aspru pe care l-au putut găsi şi pe care, totuşi, au trebuit să-l împăturească de mai multe ori, pentru că cel mai gros era de câteva ori mai subţire decât batistul nostru.

Pânza lor e de obicei lată de trei incii şi un top are trei picioare. Croitoresele mi-au luat măsura în timp ce stăteam culcat pe pământ: una s-a aşezat lângă gâtul meu şi alta la mijlocul gambei, ţinând amândouă de capetele unei frânghii întinse, în timp ce o a treia măsură lungimea frânghiei cu o linie lungă de o incie. Mi-au măsurat apoi degetul mare de la mâna dreaptă şi asta le-a fost de ajuns, pentru că, potrivit unui calcul matematic, de două ori circumferinţa degetului mare reprezintă grosimea încheieturii mâinii, şi aşa mai departe pentru gât şi talie; cu ajutorul cămăşii mele vechi pe care am aşternut-o jos, pe pământ, drept model, mi-au luat măsura exactă.

Trei sute de croitori s-au îndeletnicit în acelaşi timp cu cusutul hainelor; au folosit însă un alt procedeu ca să-mi ia măsură. Eu am îngenuncheat, iar ei au adus o scară pe care au sprijinit-o de gâtul meu. Unul din ei s-a urcat pe această scară lăsând un fir cu plumb să cadă de la guler până la podea, ceea ce corespundea întocmai lungimii veşmântului meu, talia şi braţele le-am măsurat singur. Când au fost gata hainele — le-au isprăvit de cusut în casa mea, pentru că n-ar fi încăput nici în cea mai mare locuinţă a lor — semănau cu un costum de arlechin, atât că peticele din care era făcut aveau o singură culoare.

Trei sute de bucătari îmi pregăteau mâncarea, în nişte bordeie mici, special construite lângă casa mea; aici locuiau ei cu familiile lor şi în fiecare bordei se găteau câte două feluri odată. Luam câte douăzeci de chelneri în mână şi-i aşezam pe

masă; alţi o sută aşteptau jos, unii cu tăvi cu mâncare, alţii cu butoaie de vin şi alte băuturi purtate pe umăr; atunci când doream să beau, sau să mănânc, chelnerii de pe masă le trăgeau în sus, într-un chip cât se poate de ingenios, cu ajutorul unor sfori — aşa cum noi în Europa scoatem apa din fântână. O porţie de mâncare era numai bine o îmbucătură, şi un butoi cu vin, o duşcă. Carnea lor de berbec n-o întrece pe a noastră, în schimb cea de vacă e minunată. S-a întâmplat odată să dau peste o ciosvîrtă atât de mare, încât am fost nevoit să muşc din ea de trei ori; dar asta se întîmpla rar. Servitorii mei au rămas uluiţi văzând că mănânc carnea cu oase cu tot, aşa cum mâncăm noi în Anglia un picior de ciocârlie. Gâştele şi curcanii îi înghiţeam de obicei dintr-o şi mărturisesc că erau cu mult mai gustoşi ca ai noştri. Dintre orătăniile mai mici, puteam lua câte douăzeci-treizeci pe un vârf de cuţit.

Într-o zi, Majestatea Sa, fiind informat despre felul meu de viaţă, îşi exprimă dorinţa ca, atât el, cât şi augusta lui soţie, precum şi prinţii şi prinţesele de sânge împărătesc să aibă fericirea", cum a binevoit el să se exprime, „de a lua masa cu mine". Au venit aşadar şi eu i-am aşezat pe masă în faţa mea, în jilţurile lor împărăteşti, ocrotiţi de garda palatului. Flimnap, marele vistiernic, era şi el de faţă, cu sceptrul său alb în mână, şi am observat că se uită adesea la mine cu o privire acră; eu însă m-am prefăcut că nu bag de seamă şi am mâncat mai mult ca de obicei, pentru a face cinste patriei mele, precum şi pentru a stârni admiraţia curţii. Am motivele mele să cred că această vizită a Majestăţii Sale i-a dat lui Flimnap prilejul de a-mi face câteva servicii proaste pe lângă stăpânul lui. Acest ministru fusese dintotdeauna duşmanul meu într-ascuns, cu toate că în faţă mă măgulea mai mult decât era în firea lui ursuză.

El îi descrise împăratului „starea jalnică a vistieriei", spunându-i că "a fost silit să împrumute bani cu dobândă mare", că bonurile de tezaur scăzuseră sub nouă la sută din valoarea nominală, că întreţinerea mea îl costase pe Majestatea Sa mai mult de un milion şi jumătate de sprugi (cea mai mare monedă de aur a lor, de mărimea unui fluturaş) şi că, în general, ar fi bine ca împăratul să se folosească de cel dinţii prilej pentru a se descotorosi de mine în mod cavaleresc.

Simt nevoia aici să iau apărarea reputaţiei unei doamne care, fără nici o vină, a avut de suferit din pricina mea. Vis-

tiernicului i se năzărise să fie gelos pe soţia sa, datorită unor guri rele care i-au şoptit că dumneaei s-ar fi îndrăgostit nebuneşte de mine; ba mai mult, la palat umblă de câtva timp zvonul cum că ar fi venit odată în secret la locuinţa mea. Declar solemn că a fost o minciună sfruntată, fără alt temei decât faptul că luminăţia ei a binevoit să-mi dea cele mai nevinovate dovezi de prietenie. Recunosc că venea adesea în casa mea, dar o făcea întotdeauna în mod public şi niciodată singură în caleaşca, ci însoţită de cel puţin trei persoane — de obicei sora, fiica ei mai mică şi o prietenă oarecare; dar lucrul acesta îl făceau în mod obişnuit multe alte doamne de la curte. Îi iau pe toţi servitorii mei martori şi-i întreb dacă au văzut vreodată o trăsură la uşa casei mele fără să ştie cine anume se afla înăuntru.

În astfel de ocazii, când un servitor îmi anunţa sosirea vreunui oaspe, obiceiul meu era să mă duc de îndată la uşă, şi după ce îmi prezentam omagiile, luam în mână, cu cea mai mare grijă, trăsura şi doi cai (dacă erau şase cai, vizitiul deshăma întotdeauna patru din ei) şi-i aşezam pe o masă împrejmuită cu un parapet înalt de cinci incii, ca să preîntâmpin accidentele. Nu rareori s-a întâmplat să am câte patru trăsuri cu cai pe masă — era o societate întreagă. Eu şedeam pe scaun, cu faţa aplecată spre ei, iar când eram ocupat cu un grup, vizitiii îi plimbau binişor pe ceilalţi de jur împrejurul mesei. Mi-am petrecut multe după-amieze în chipul cel mai plăcut stând de vorbă cu unii şi cu alţii. Dar îl desfid pe vistiernic sau pe cei doi informatori ai săi (treaba lor, o să le dau numele în vileag), Clustril şi Drunlo, să facă dovada că cineva ar fi venit la mine incognito, afară de secretarul Reldresal, trimis din porunca Majestăţii Sale, după cum am arătat.

Nu aş fi stăruit atât asupra acestui amănunt, dacă n-ar fi fost vorba de reputaţia unei nobile doamne, ca să nu mai vorbesc de propria mea reputaţie, cu toate că pe atunci aveam cinstea de a fi nardac, ceea ce vistiernicul nu era, căci toată lumea ştie că el era doar glumglum, titlu mai jos cu o treaptă decât al meu, aşa cum în Anglia este un marchiz faţă de un duce; recunosc totuşi că trecea înaintea mea mulţumită situaţiei sale. Aceste zvonuri care au ajuns la urechile mele în urma unei întâmplări pe care nu e cazul s-o amintesc, l-au făcut pe vistiernic să-şi privească soţia cu ochi răi o bucată de vreme, ca să nu mai vorbesc de mine; şi cu toate că până la urmă şi-a dat

seama de adevăr şi s-a împăcat cu ea, eu nu am mai avut nici un fel de trecere în ochii lui, ba chiar şi împăratul, care se lăsa prea mult influenţat de acest favorit, a început să-şi piardă din ce în ce mai mult interesul faţă de mine.

CAPITOLUL VII

Aflând că urmează să fie acuzat de înaltă trădare, autorul se refugiază în» Blefuscu. Cum e primit acolo.

Înainte de a vorbi despre plecarea mea din Liliput, vreau să amintesc de amănuntele unei intrigi, care de vreo două luni de zile se urzea în taină împotriva mea. Până atunci, nu avusesem prilejul să cunosc viaţa de la curte, datorită umilei mele stări sociale. Ce e drept, auzisem şi citisem destule despre felul de a se purta al monarhilor şi miniştrilor, dar nu m-aş fi aşteptat niciodată să cunosc cumplitele sale urmări într-o ţară atât de îndepărtată, condusă — după cum credeam eu — de principii foarte deosebite de cele din Europa.

Tocmai pe când mă pregăteam să-mi prezint omagiile mele împăratului din Blefuscu, o persoană cu vază la curte (căreia îi făcusem multe servicii într-o vreme când se afla în cea mai mare disgraţie a Majestăţii Sale) veni în taină, noaptea, la locuinţa mea, într-o lectică închisă, şi ceru să mă vadă, fără să-şi spună numele, servitorului. Am dat drumul purtătorilor şi am vârât lectica cu Luminăţia Sa în buzunarul hainei; apoi, după ce am poruncit unui servitor de încredere să spună că sunt indispus şi că m-am dus la culcare, am zăvorât uşa casei, am pus lectica pe masă, potrivit obiceiului meu, şi m-am aşezat şi eu lângă masă.

După salutările de rigoare, văzând că faţa Luminăţiei Sale e foarte îngrijorată, l-am întrebat care-i pricina, iar el m-a rugat să-l ascult cu răbdare, într-o chestiune care privea îndeaproape cinstea şi viaţa mea. Mi-a vorbit cam în felul următor (mi-am însemnat spusele lui de îndată ce a plecat):

„Află, zise el, că nu de mult au fost convocate în taină din pricina dumitale mai multe şedinţe ale consiliului, iar Majestatea Sa a ajuns la o hotărâre definitivă abia acum două zile.

Îţi dai seama, cred, că Skyresh Bolgolam (galbet sau mare amiral) ţi-a fost duşman de moarte aproape din prima clipă a sosirii dumitale aici. Din ce pricină, nu ştiu; dar ura lui a sporit de când cu marea dumitale victorie repurtată asupra ţării Blefuscu, ceea ce i-a umbrit mult faima lui de amiral. Acest domn, împreună cu Flimnap, marele vistiernic, a cărui duşmănie împotriva dumitale e bine cunoscută din cauza soţiei sale, generalul Limtoc, şambelanul Lalcon şi judecătorul suprem Balmuff au pregătit un act de acuzare prin care eşti învinuit de trădare şi alte crime capitale".

Această introducere mă făcu să-mi pierd într-atât cumpătul, conştient de meritele şi nevinovăţia mea, încât am vrut să-l întrerup, dar el mă rugă să tac, urmând astfel:

"Fiindu-ţi recunoscător pentru binele pe care mi l-ai făcut, am căutat să capăt informaţii precise cu privire la şedinţele consiliului, precum şi o copie a învinuirilor ce ţi se aduc; făcând aceasta, mi-am pus viaţa în primejdie ca să-ţi fiu de folos.

ACT DE ACUZARE
Împotriva lui
QUINBUS FLESTRIN, OMUL-MUNTE

Articolul l

Având în vedere că printr-un statut întocmit în timpul domniei Majestăţii Sale împăratul Calin Deffar Plune s-a hotărât că oricine va urina în interiorul zidurilor palatului regal va fi supus la pedeapsa cuvenită pentru înaltă trădare; că, totuşi, sus-numitul Quinbus Flestrin a încălcat cu bună ştiinţă sus-numita lege, sub pretextul de a stinge focul din apartamentul scumpei şi augustei soţii a Majestăţii Sale, şi astfel, în chip viclean, trădător şi diabolic, a stins sus-numitul foc din sus-amintitul apartament, aflat înăuntrul zidurilor sus-amintitului palat regal, împotriva statutului privitor la un astfel de caz etc. împotriva îndatoririlor etc.

Articolul 2

Că sus-numitul Quinbus Flestrin, după ce a adus flota imperială din Blefuscu în portul nostru imperial şi după ce i s-a

poruncit mai târziu de către Majestatea Sa împăratul să captureze toate celelalte vase ale sus-numitei împărăţii Blefuscu şi să reducă această împărăţie la o provincie, care să fie de acum înainte guvernată de un vicerege, şi să nimicească şi să omoare nu numai pe toţi exilaţii Capete-turtite, ci şi pe toţi locuitorii din acea împărăţie care nu se vor lepăda imediat de erezia Capetelor-turtite, el, sus-numitul Flestrin, ca un trădător perfid al milostivei şi Augustei Sale Majestăţi împăratul, a rugat să fie scutit de sus-numita însărcinare sub pretextul că nu vrea să forţeze cugetul nimănui şi nici să distrugă libertatea şi viaţa unui popor nevinovat.

Articolul 3

Având în vedere că atunci când de la curtea împărăţiei Blefuscu au sosit la curtea Majestăţii Sale ambasadori ca să ceară pace, el, sus-numitul Flestrin, ca un trădător perfid, a ajutat, a instigat, a încurajat şi distrat pe sus-numiţii ambasadori, cu toate că ştia că sunt slujitorii unui monarh care a fost de curând inamicul declarat al Majestăţii Sale împăratul, şi a purtat război deschis împotriva Majestăţii Sale mai sus-amintite.

Articolul 4

Că acelaşi Quinbus Flestrin, contrar îndatoririlor unui supus credincios, se pregăteşte acum să întreprindă o călătorie la curtea împărăţiei Blefuscu, pentru care a căpătat numai o încuviinţare verbală din partea Majestăţii Sale împănatul şi, sub pretextul sus-amintitei încuviinţări, intenţionează, ca un perfid şi trădător ce e, să facă sus-amintita călătorie şi astfel să ajute, să încurajeze şi să aţâţe pe împăratul din Blefuscu, până nu de mult duşmanul nostru, care a purtat război (desdais împotriva Majestăţii Sale împăratul mai sus-amintit...

Mai sunt şi alte câteva articole, dar acestea sunt cele mai importante şi ţi le-am citit în rezumat.

În cursul mai multor dezbateri în legătură cu aceste acuzaţii, trebuie să recunosc că Majestatea Sa a dat multe dovezi de bunăvoinţă, amintind în mai multe rânduri serviciile pe care i le-ai adus şi căutând să-ţi micşoreze crimele. Dar

vistiernicul şi amiralul au insistat să fii condamnat la cea mai crudă şi ruşinoasă moarte, prin incendierea casei dumitale în timpul nopţii, urmând totodată ca generalul să fie de faţă, însoţit de douăzeci de mii de oameni înarmaţi cu săgeţi otrăvite, care să ţintească faţa şi mâinile dumitale. Câţiva din servitorii dumitale vor căpăta ordinul secret de a turna pe cămăşile şi cearşafurile dumitale un suc otrăvitor ce te va face să-ţi rupi carnea şi să mori în chinuri groaznice. Generalul a împărtăşit această propunere, astfel că o bucată de vreme a existat o majoritate împotriva dumitale; dar Majestatea Sa, hotărât să-ţi cruţe viaţa, de va fi cu putinţă, l-a câştigat până la urmă de partea sa pe şambelan.

Cu acest prilej, Reldresal, primul secretar pentru afacerile private, care s-a socotit întotdeauna prietenul dumitale credincios, a primit poruncă de la împărat să-şi spună punctul de vedere, lucru pe care l-a făcut, îndreptăţind astfel buna părere pe care o ai despre el. A recunoscut că într-adevăr crimele dumitale sunt grave, dar că mai există şi iertare — virtutea cea mai de laudă a unui cârmuitor şi cea pentru care Majestatea Sa a fost pe bună dreptate slăvit de atâtea ori. A spus că prietenia dintre dumneata şi el e atât de bine cunoscută de toată lumea, încât s-ar putea ca prea cinstitul consiliu să-l socotească părtinitor; totuşi, supunându-se poruncii primite, va spune fără ocol tot ce gândeşte. Astfel a arătat că dacă Majestatea Sa, ţinând seamă de serviciile dumitale şi ascultând de îndemnul firii sale milostive, ar binevoi să-ţi cruţe viaţa şi ar porunci doar să-ţi scoată amândoi ochii, după umila sa părere, s-ar face oarecum dreptate prin această măsură şi toată lumea ar slăvi mărinimia împăratului, precum şi generosul spirit de dreptate al celor care au cinstea de a fi sfetnicii săi.

A mai spus că de pe urma pierderii ochilor, puterea dumitale fizică n-ar avea de suferit şi ai mai putea fi de folos Majestăţii Sale, că orbirea face să sporească curajul pentru că ne ascunde primejdiile, că numai teama de a-ţi pierde vederea te-a oprit să porneşti şi să aduci încoace şi restul flotei vrăjmaşe şi că ar fi de ajuns pentru dumneata să vezi cu ochii miniştrilor, deoarece nici cei mai mari monarhi nu fac altfel.

Această propunere a fost primită cu cea mai mare dezaprobare de către întregul consiliu. Bolgolam, amiralul, şi-a ieşit din sărite şi, sculându-se furios, a întrebat cum de a avut

secretarul îndrăzneala să propună ca viaţa unui trădător să fie cruţată, când serviciile aduse de dumneata au constituit, dacă se ţine seama de cele mai înalte raţiuni de stat, crimele cele mai grave; că dumneata, care ai fost în stare să stingi focul urinând în apartamentul Majestăţii Sale, împărăteasa, (lucru pe care l-a amintit cu scârbă) ai putea într-o bună zi să provoci o inundaţie prin aceleaşi mijloace, înecând întregul palat, şi aceeaşi forţă care ţi-a permis să capturezi flota inamicului ţi-ar putea sluji, cu prilejul primei nemulţumiri, s-o duci înapoi; că are motive temeinice să creadă că în adâncul inimii dumitale eşti un Cap-turtit, şi cum trădarea înainte de a se arăta în fapte îşi face loc mai întâi în inimă, te-a acuzat de trădare pe acest temei şi a stăruit să fii condamnat la moarte.

Vistiernicul a fost de aceeaşi părere; el a arătat în ce stare jalnică a ajuns tezaurul datorită cheltuielilor făcute cu întreţinerea dumitale, cheltuieli care foarte curând vor deveni o povară greu de îndurat; că propunerea secretarului de a ţi se scoate ochii, departe de a fi un leac împotriva răului ce ne paşte, va spori primejdia, căci e lucru ştiut că scoţând ochii unor păsări, ele mănâncă mai mult şi se îngraşă mai repede; că prea slăvită Sa Majestate şi consiliul, judecătorii dumitale, sunt în adâncul conştiinţei lor convinşi de vinovăţia dumitale, ceea ce e de ajuns ca să fii condamnat la moarte fără dovezile formale cerute de litera strictă a legii.

Totuşi, Majestatea Sa împăratul, opunându-se cu hotărâre pedepsei capitale, a binevoit să spună că de vreme ce, după părerea consiliului, pierderea ochilor este o pedeapsă prea uşoară, ti s-ar putea aplica şi alte pedepse mai târziu. Atunci, prietenul dumitale, secretarul, rugând cu umilinţă să fie ascultat din nou şi răspunzând obiecţiilor vistiernicului cu privire la cheltuielile Majestăţii Sale făcute pentru întreţinerea dumitale, a spus că excelenţa sa, ca unul ce dispune singur de veniturile împăratului, ar putea lesne înlătura acest rău, micşorându-ţi treptat raţia; din lipsă de hrană suficientă, dumneata vei slăbi, te vei ofili şi-ţi vei pierde pofta de mâncare, iar peste câteva luni te vei stinge de-a binelea. În felul acesta, nici mirosul cadavrului dumitale nu va mai fi atât de primejdios, pentru că trupul se va fi redus la jumătate, iar îndată după moartea dumitale, cinci-şase mii de supuşi ar putea în două-trei zile să-ţi taie carnea bucăţele, să le încarce în căruţe şi să le îngroape în

regiuni îndepărtate ca să împiedice izbucnirea unei molime, păstrând scheletul ca monument pentru posteritate.

Astfel, mulţumită marii prietenii a secretarului, toate s-au sfârşit cum nu se poate mai bine. S-a poruncit cu străşnicie ca planul acesta de a fi lăsat să mori de foame încet, încet, să fie ţinut în mare taină, dar sentinţa prin care se hotăra să ţi se scoată ochii a fost trecută în registre. Toţi au fost de acord, afară de Bolgolam, amiralul, care, fiind omul împărătesei, era mereu aţâţat de Majestatea Sa să stăruie asupra condamnării dumitale la moarte, ea duşmănindu-te fără cruţare din pricina mijloacelor josnice şi nelegiuite pe care le-ai folosit ca să stingi focul din apartamentele ei.

Până în trei zile prietenul dumitale secretarul va primi instrucţiuni să vină acasă la dumneata şi să-ţi citească actul de acuzare, apoi să-ţi arate mărinimia şi graţia Majestăţii Sale şi a consiliului care te-au condamnat numai la pierderea vederii, pedeapsă la care Majestatea Sa e încredinţat că te vei supune recunoscător şi plin de umilinţă. Douăzeci de chirurgi ai Majestăţii Sale vor fi de faţă, pentru ca operaţia să decurgă în bune condiţiuni. Săgeţi foarte ascuţite vor fi aruncate în globurile ochilor dumitale, în timp ce vei sta culcat pe pământ.

Las pe seama înţelepciunii dumitale măsurile ce urmează să le iei, iar pentru a nu da loc la bănuieli, trebuie să mă întorc neîntârziat, tot aşa de tainic precum am venit."

Aşa şi făcu excelenţa sa, iar eu am rămas singur, ros de îndoieli şi adânc tulburat.

După ce curtea ordona executarea unei sentinţe crude, care potolea ura monarhului sau răutatea vreunui favorit, exista un obicei introdus de împăratul actual şi de miniştrii săi (foarte deosebit de obiceiurile de altădată, după cum am fost încredinţat), potrivit căruia împăratul ţinea întotdeauna o cuvântare în faţa întregului consiliu, vorbind despre marea sa îngăduinţă şi bunătate ca de nişte însuşiri cunoscute şi trâmbiţate de lumea întreagă. Cuvântarea aceasta era publicată imediat în toată împărăţia, dar nimic nu îngrozea mai mult poporul decât laudele aduse clemenţei Majestăţii Sale, pentru că se ştia că cu cât se stăruia mai mult asupra acestor laude, cu atât pedeapsa era mai neomenoasă şi osânditul mai nevinovat. În ceea ce mă priveşte, trebuie să mărturisesc că deoarece nu fusesem hărăzit să devin curtean, nici prin naştere, nici prin

educaţie, eram atât de nepriceput să judec lucrurile, încât n-am izbutit să descopăr clemenţa şi mărinimia acestei sentinţe, socotind-o (greşit, poate) mai curând aspră decât milostivă.

De câteva ori m-am gândit să mă înfăţişez la judecată, pentru că, deşi nu puteam tăgădui faptele amintite de cele câteva articole, nădăjduiam totuşi să mi se îndulcească pedeapsa. Cum însă în cursul vieţii mele citisem multe procese de stat — care întotdeauna se terminau în felul dorit de judecători — îmi era teamă să mă bizui pe o hotărâre atât de primejdioasă, într-o situaţie atât de critică şi împotriva unor duşmani atât de puternici. La un moment dat, eram hotărât să opun rezistenţă, pentru că atâta timp cât eram în libertate, cu greu ar fi putut să-mi vină de hac toate forţele împărăţiei aceleia, şi nimic n-ar fi fost mai lesne pentru mine decât să arunc cu pietre şi să dărâm capitala; totuşi am îndepărtat cu scârbă astfel de înduri, aducându-mi aminte de jurământul făcut împăratului, de favorurile de care mă bucurasem din partea lui şi de înaltul titlu de nardac ce mi-l conferise. Pe de altă parte, nu mă deprinsesem încă îndeajuns de temeinic cu recunoştinţa curtenilor spre a mă încredinţa că asprimea Majestăţii Sale faţă de mine mă scutea de toate obligaţiile din trecut.

Până la urmă, m-am oprit la o hotărâre pentru care voi fi probabil criticat întrucâtva, şi nu pe nedrept, căci, mărturisesc, datorez păstrarea ochilor şi în consecinţă, libertatea mea, propriei mele nesăbuinţe şi lipsei de experienţă; deoarece, dacă aş fi cunoscut atunci firea monarhilor şi a miniştrilor (pe care am studiat-o mai târziu la multe alte curţi), precum şi felul în care îi tratau pe criminalii mai puţin periculoşi decât mine, m-aş fi supus fără zăbavă şi fără şovăire unei pedepse atât de uşoare, împins însă de pripeala tinereţei şi având încuviinţarea Majestăţii Sale împăratul de a face o vizită de curtoazie împăratului din Blefuscu, m-am folosit de acest prilej, şi înainte să fi trecut trei zile, i-am trimis o scrisoare prietenului meu, secretarul, prin care-l înştiinţam că luasem hotărârea de a pleca încă în dimineaţa aceea spre Blefuscu, potrivit cu permisiunea ce o căpătasem; şi fără să mai aştept vreun răspuns, m-am îndreptat spre partea insulei unde se afla flota noastră. Am înhăţat un vas mare de război şi am legat un odgon de prova, apoi am ridicat ancorele, m-am dezbrăcat, mi-am pus în corabie hainele (împreună cu pătura pe care o purtam sub braţ) şi,

trăgând nava după mine, am ajuns, când mergând prin apă, când înotând, în împărătescul port din Blefuscu, unde poporul mă aştepta de mult; aici mi s-au dat două călăuze care să mă ducă spre capitala ţării, ce se numeşte tot Blefuscu.

I-am ţinut în mână pe cei doi însoţitori ai mei până am ajuns la vreo două sute de yarzi de porţile oraşului, apoi i-am rugat să anunţe pe unul din secretari despre sosirea mea şi să-i spună că aştept acolo ordinele Majestăţii Sale... După vreo oră am primit răspunsul că Majestatea Sa, însoţit de familia regală şi de marii dregători a ieşit în întâmpinarea mea. Am înaintat încă o sută de yarzi. Împăratul şi suita descălecaseră, împărăteasa şi doamnele se dădură jos din căleşti, fără ca eu să observ vreo umbră de teamă sau îngrijorare pe feţele lor. M-am lungit la pământ ca să sărut mâna împăratului şi a împărătesei. I-am spus Majestăţii Sale că am venit, potrivit făgăduielii mele şi cu încuviinţarea împăratului, stăpânul meu, pentru a avea cinstea să văd un monarh atât de puternic şi pentru a-i oferi orice serviciu de care sunt capabil şi care nu ar fi împotriva îndatoririlor ce le am faţă de împăratul meu —, nu am pomenit nici un cuvânt despre dizgraţia în care căzusem, deoarece până în clipa aceea eu nu fusesem informat oficial şi aveam tot dreptul să mă socotesc cu desăvârşire neştiutor; de asemeni, nu aveam nici un temei să cred că împăratul va descoperi taina cât timp mă aflam în afara puterii lui; totuşi, m-am înşelat, după cum se dovedi în curând.

Nu-l voi plictisi pe cititor cu descrierea amănunţită a primirii ce mi s-a făcut la această curte, întru totul pe măsura generozităţii unui monarh atât de mare, şi nici asupra impasului în care m-am găsit neavînd la îndemână o casă şi un pat, fiind nevoit să dorm pe pământ, înfăşurat în pătura mea.

CAPITOLUL VIII

Printr-o întâmplare fericită, autorul găseşte mijlocul de a. pleca din Blefuscu şi, după câteva peripeţii, se înapoiază teafăr în patria sa.

Trei zile după sosirea mea, ducându-mă din curiozitate pe coasta de nord-est a insulei, am văzut în larg, la vreo jumătate

de leghe depărtare de ţărm, ceva ce semăna cu o barcă răsturnată.

Mi-am scos pantofii şi ciorapii şi înaintând prin apă cam două-trei sute de yarzi, mi-am dat seama că obiectul se apropia datorită fluxului; şi atunci am văzut limpede că era o barcă adevărată, azvârlită departe de corabie, după câte am bănuit, de vreo furtună. M-am înapoiat numaidecât în oraş şi am rugat pe Majestatea Sa împăratul să-mi împrumute douăzeci din cele mai mari vase care-i mai rămăseseră după pierderea flotei, precum şi trei mii de marinari, sub comanda vice-amiralului său. Flota făcu un ocol în timp ce eu am pornit pe drumul cel mai scurt spre locul de pe coastă de unde văzusem prima oară barca. Între timp, fluxul o adusese şi mai aproape. Toţi marinarii aveau la ei frânghii, pe care eu le împletisem din mai multe funii ale lor pentru a fi mai rezistente. Când au sosit vasele, m-am dezbrăcat şi am mers prin apă până ce am ajuns cam la o sută de yarzi de barcă, de unde am fost silit să înot ca să ajung la ea. Marinarii mi-au aruncat capătul unei frânghii pe care-l prinsei de-o gaură din prova bărcii, iar celălalt capăt de un vas de război. Mi-am dat seama însă că toată truda mea era zadarnică, deoarece neatingând fundul cu picioarele, nu puteam lucra mai departe. Am fost silit să înot în spatele bărcii şi s-o împing, atunci când puteam, cu mâna; cum fluxul îmi era prielnic, am înaintat aşa până când ţinându-mi bărbia ridicată, am dat cu picioarele de fund. M-am odihnit două-trei minute, apoi iar am împins barca, şi tot aşa până ce apa nu-mi mai trecu de subsuori. Terminîndu-se astfel treaba cea mai anevoioasă, am luat celelalte odgoane aflate pe unul din vase şi le-am fixat mai întâi de barcă, apoi de nouă din corăbiile ce mă însoţeau. Vântul fiind prielnic, marinarii au remorcat şi eu am împins până când am ajuns la patruzeci de yarzi de coastă; după ce fluxul a încetat, m-am dus până la barcă şi cu ajutorul a două mii de oameni, toţi cu odgoane şi maşinării, am reuşit s-o întorc cu fundul în sus, descoperind că nu avea decât stricăciuni ne-însemnate.

Nu-l voi plictisi pe cititor descriindu-i cum m-am necăjit când, cu ajutorul unor vâsle la care lucrasem zece zile, am încercat să-mi duc barca în portul imperial Blefuscu, unde, la sosirea mea, s-a adunat o mare mulţime de oameni, cuprinşi de uimire la vederea unui vas atât de uriaş. I-am spus împăratului

că norocul mi-a scos în cale această barcă pentru a mă duce într-un loc de unde aş putea să mă întorc în patrie i l-am rugat pe Majestatea Sa să dea ordin să mi se pună la îndemână tot ce-mi trebuie spre a-mi echipa nava; totodată i-am cerut şi încuviinţarea de a pleca, lucru pe care l-am obţinut, după ce, foarte curtenitor, a căutat să mă înduplece să rămân.

În tot acest răstimp, eram peste măsură de uluit că la curtea din Blefuscu nu se înfăţişase încă nici un sol din partea împăratului meu. Mai târziu însă mi s-a dat să înţeleg în taină că Majestatea Sa, neputînd să-şi închipuie că eu aş şti cât de cât ceva despre planurile sale, era încredinţat că am plecat în Blefuscu, potrivit cu încuviinţarea ce mi-o dăduse şi despre care ştia întreaga curte, numai pentru a-mi ţine făgăduiala, urmând să mă înapoiez peste câteva zile, când ceremoniile de la curtea din Blefuscu vor fi luat sfârşit. În cele din urmă, însă, îndelungata mea absenţă începu să-l supere pe suveran, şi după ce se consultă cu vistiernicul şi cu ceilalţi uneltitori, un dregător fu trimis cu o copie a actului de acuzare împotriva mea. Solul avea instrucţiuni de a-i zugrăvi monarhului din Blefuscu „marea îngăduinţă a stăpânului său, care se mulţumea să mă pedepsească doar cu pierderea vederii"; să-i spună de asemenea „că am fugit de judecată, şi dacă nu mă voi înapoia în două ore, mi se va lua titlul de nardac şi voi fi declarat trădător". Trimisul mai adăugă că „pentru menţinerea păcii şi prieteniei între cele două împărăţii, stăpânul său aşteaptă ca fratele său din Blefuscu să poruncească să fiu trimis înapoi în Liliput, legat de mâini şi de picioare, pentru a fi pedepsit ca trădător".

Împăratul din Blefuscu, după ce se sfătui trei zile cu dregătorii săi, trimise un răspuns plin de curtenie şi de scuze. El spunea că „fratele său ştie că e cu neputinţă ca să fiu trimis legat; că deşi eu îl lăsasem fără flotă, îmi era totuşi nespus de îndatorat pentru multe servicii aduse în legătură cu încheierea păcii. Că nu va trece mult şi amândoi împăraţii vor răsufla uşuraţi, deoarece am găsit pe ţărm un vas uriaş care să mă poarte în larg; că a dat ordin ca vasul să fie echipat cu ajutorul şi sub îndrumarea mea şi nădăjduia ca peste câteva săptămâni, amândouă împărăţiile să scape de năpastă".

Trimisul se înapoie cu acest răspuns în Liliput, iar monarhul din Blefuscu mi-a povestit după aceea tot ce s-a întâmplat,

oferindu-mi totodată (în chipul cel mai confidenţial) binevoitorul său sprijin dacă voi rămâne în serviciul său.

Dar cu toate că l-am crezut sincer când mi-a făcut această propunere, eram hotărât să nu mă mai încred în monarhi sau miniştri, ori de câte ori puteam să mă feresc; de aceea, mulţumindu-i cum se cuvine pentru intenţiile sale binevoitoare, l-am rugat cu umilinţă să mă ierte. I-am spus că, "de vreme ce soarta, bună sau rea, îmi scosese o barcă în cale, eram hotărât să înfrunt oceanul, mai curând decât să fiu prilej de dihonie între doi monarhi atât de puternici". N-aş putea spune că împăratul s-a arătat nemulţumit, ba mai mult, din întâmplare am aflat că era chiar foarte bucuros de hotărârea mea, ca de altfel cea mai mare parte dintre miniştrii săi.

Toate acestea m-au făcut să-mi grăbesc întrucâtva plecarea, iar curtea, nerăbdătoare să se vadă odată scăpată, m-a ajutat cu dragă inimă. Cinci sute de lucrători, sub îndrumarea mea, s-au îndeletnicit cu confecţionarea a două pânze pentru barcă, unind treisprezece fâşii de pânză din cea mai tare. Eu m-am chinuit să fac funii şi odgoane, împletind câte zece, douăzeci sau treizeci din cele mai groase şi rezistente funii ale lor. Un pietroi, găsit pe coastă după îndelungate cercetări, mi-a slujit drept ancoră. Aveam la îndemână seul a trei sute de vaci ca să-mi ung barca, precum şi pentru alte scopuri. După multă caznă, am izbutit să dobor câţiva din cei mai mari copaci pentru a-mi face vâsle şi catarge; iar constructorii de vase ai Majestăţii Sale m-au ajutat mult, netezindu-le după ce eu făcusem munca brută.

La vreo lună de zile, când totul fu gata, am trimis vorbă împăratului că-i aştept poruncile şi că vreau să-mi iau rămas bun. Împăratul şi familia regală ieşiră din palat; eu m-am culcat pe burtă ca să-i sărut mâna, pe care monarhul mi-a întins-o graţios; la fel a făcut şi împărăteasa şi prinţii. Majestatea Sa mi-a dăruit cincizeci de pungi cu câte două sute de sprugi fiecare, precum şi portretul său în mărime naturală, pe care l-am băgat imediat în mănuşă ca să-l feresc de stricăciuni. Ceremoniile prilejuite de plecarea mea au fost prea multe, ca să-l mai plictisesc pe cititor zugrăvindu-i-le.

Am încărcat barca cu carnea a o sută de boi şi trei sute de oi, cu o cantitate corespunzătoare de pâine şi băutură, precum şi cu hrana pregătită de patru sute de bucătari. Am luat cu mine

şase vaci şi doi boi vii şi un număr egal de oi şi berbeci, cu gândul de a-i duce în ţara mea şi de a-i prăsi; iar pentru întreţinerea lor aveam pe bord un mănunchi bunicel de fân şi un săculeţ cu grâu.

Aş fi luat bucuros o duzină de locuitori, dar împăratul, de bună seamă, nu ar fi încuviinţat aşa ceva; şi, în afară de faptul că mi s-au scotocit cu grijă buzunarele, Majestatea Sa mi-a cerut să-mi dau cuvântul de onoare că nu voi răpi nici un supus de al său, chiar dacă acesta ar dori să plece de bunăvoie şi din proprie dorinţă.

După ce mi-am pregătit aşadar lucrurile cum m-am priceput mai bine, am ridicat pânzele în a douăzeci şi patra zi a lunii septembrie 1701, la şase dimineaţa, iar după ce am străbătut vreo patru leghe în direcţia nord, vântul bătând dinspre sud-est, la şase seara am zărit o insulă mică la vreo jumătate de leghe înspre nord-vest. M-am îndreptat într-acolo şi am aruncat ancora în partea mai adăpostită a insulei care părea nelocuită. Am îmbucat câte ceva şi m-am culcat. Am dormit dus, cel puţin şase ceasuri după câte bănuiesc, pentru că la două ore după ce m-am deşteptat a început să se lumineze de ziuă. Noaptea era senină. Mi-am luat gustarea de dimineaţă înainte de a răsări soarele, apoi am ridicat ancora pe un vânt prielnic şi am plutit în aceeaşi direcţie ca şi în ajun, fiind îndrumat de busola pe care o aveam în buzunar. Intenţia mea era să ajung, dacă se putea, la una din insulele despre care aveam motive să cred că se găsesc la nord-est de Ţara Van Diemen. În ziua aceea nu am descoperit nimic, dar în cea următoare, pe la trei după amiază, când, după calculele mele, străbătusem douăzeci şi patru de leghe de la Blefuscu, am zărit o corabie plutind în direcţia sud-est; eu mă îndreptam spre est. Am strigat şi i-am făcut semne, dar nu am primit nici un răspuns; totuşi mi-am dat seama că mă apropiam de ea, fiindcă vântul sufla mai încet. Am întins toate pânzele şi peste o jumătate de oră cei de pe corabie m-au zărit; au înălţat un steag şi au tras cu tunul. E greu să descriu bucuria ce m-a cuprins la gândul neaşteptat că-mi voi revedea patria şi pe cei dragi. Vasul şi-a încetinit mersul şi eu l-am abordat între cinci şi şase seara, în ziua de douăzeci şi şase septembrie; şi mi-am simţit inima săltând de bucurie la vederea pavilionului englez. Mi-am vârât vacile şi oile în buzunarele hainei şi m-am urcat pe bord cu mica mea încărcătură de

provizii. Era un vas englez de comerţ care se întorcea din Japonia prin mările nordului şi sudului; căpitanul, domnul John Biddel din Deptford, era un om foarte îndatoritor şi un marinar neîntrecut.

Ne găseam acum la 30 de grade latitudine sudică; pe bord se aflau vreo cincizeci de oameni, iar printre ei mi-a fost dat să întâlnesc un vechi camarad de al meu, Peter Williams, care m-a descris căpitanului în culori cât se poate de frumoase. Căpitanul m-a tratat cu bunăvoinţă şi m-a rugat să-i spun de unde vin şi unde vreau să mă duc. I-am povestit totul în câteva cuvinte, însă omul şi-a închipuit că aiurez şi că primejdiile prin care trecusem mi-au tulburat minţile. Atunci am scos din buzunar vitele şi oile, iar căpitanul, după ce s-a minunat îndeajuns, s-a convins că-i spusesem adevărul. I-am arătat apoi aurul pe care mi-l dăruise împăratul din Blefuscu, portretul în mărime naturală al Majestăţii Sale, precum şi alte rarităţi din ţara aceea. I-am dat două pungi de câte două sute de sprugi fiecare şi i-am făgăduit că la sosirea în Anglia îi voi dărui o vacă şi o oaie gata să fete.

Nu-l voi plictisi pe cititor cu descrierea amănunţită a acestei călătorii, netulburată de nimic în cea mai mare parte a ei. Am ajuns la Downs la 13 aprilie 1702. Pe drum mi s-a întâmplat o singură nenorocire, şi anume că şobolanii de pe vas mi-au mâncat o oaie; i-am găsit oasele într-o gaură, curăţate de toată carnea. Celelalte animale le-am debarcat cu bine şi le-am lăsat să pască pe o pajişte din Greenwich, unde s-au apucat să mănânce cu poftă iarba mătăsoasă, cu toate că mă temusem că n-o să le placă. Pe de altă parte, n-aş fi izbutit să le ţin în viaţă de-a lungul unei călătorii atât de lungi, dacă îndatoritorul căpitan nu mi-ar fi dat o parte din biscuiţii lui cei mai buni care, pisaţi şi amestecaţi cu apă, au alcătuit hrana lor regulată. În scurtul răstimp cât am stat în Anglia, am realizat câştiguri frumoase arătând animalele multor persoane de vază precum şi altora; înainte de a întreprinde a doua călătorie a mea, le-am vândut cu şase sute de lire. Întorcându-mă din ultima mea călătorie, am constatat că aceste soiuri s-au înmulţit considerabil, mai ales oile, ceea ce, sper, va fi de mare folos fabricilor de lână, datorită fineţei firului.

Nu am stat decât două luni cu soţia şi cu familia mea, pentru că dorinţa nepotolită de a călători prin ţări străine nu-mi da pace. I-am lăsat soţiei mele o mie cinci sute de lire şi am

instalat-o într-o casă frumoasă din Redriff. Restul capitalului l-am luat cu mine, parte în bani, parte în mărfuri, în speranţa că-mi voi spori avutul.

Unchiul meu John îmi dăruise o moşie lângă Epping cu un venit de vreo treizeci de lire anual şi am închiriat pe o perioadă îndelungată hanul „La Taurul negru" din Fetter Lane, care îmi aducea încă odată pe atât; aşa că primejdia de a-mi lăsa familia pe drumuri fusese înlăturată. Fiul meu Johnny, botezat astfel după unchiul lui, urma la şcoală şi era un copil sârguitor. Fiica mea Betty (care acum e măritată şi are copii) învăţa pe atunci să coasă. M-am despărţit de soţie, băiat şi fată, şi unii şi alţii cu lacrimi în ochi, şi m-am urcat pe bordul unui vas comercial de trei sute de tone, Adventure, cu destinaţia Surat, comandat de căpitanul John Nicholas din Liverpool. Dar descrierea acestei călătorii va fi cuprinsă în partea a doua a cărţii mele.

PARTEA A DOUA
CĂLĂTORIA ÎN BROBDINGNAG

CAPITOLUL I

Descrierea unei furtuni năprasnice; o şalupă fiind trimisă să aducă apă; autorul se îmbarcă pe ea pentru a cerceta ţinutul. E lăsat pe ţărm, capturat de unul din băştinaşi şi dus în casa unui fermier. Primirea făcută. Câteva întâmplări prin care trece. Descrierea locuitorilor.

Deoarece firea şi soarta îmi hărăziseră o viaţă zbuciumată, după două luni de la întoarcere mi-am părăsit din nou patria şi m-am îmbarcat la Downs cu destinaţia Surat, în a douăzecea zi a lunii iunie, anul 1702, pe Adventure, comandată de căpitanul John Nicholas, de fel din Cornwall.

Vântul ne-a fost foarte prielnic până când am ajuns la Capul Bunei Speranţe, unde am debarcat ca să reîmprospătăm provizia de apă de băut, dar, descoperind că vasul ia apă, am descărcat mărfurile pe ţărm şi am iernat acolo; şi cum căpitanul s-a îmbolnăvit de friguri n-am putut părăsi Capul Bunei Speranţe

până la sfârşitul lui martie. Atunci am ridicat pânzele şi am navigat în bune condiţii până când am trecut prin strâmtoarea Madagascar; dar după ce am ajuns la nord de insulă, cam pe la cinci grade latitudine sudică, vânturile, care în mările acelea suflă cu aceeaşi tărie dinspre nord-vest de la începutul lui decembrie până la începutul lui mai, la 19 aprilie au început să bată mult mai violent şi mai dinspre vest ca de obicei, vreme de douăzeci de zile în şir. În acest timp, am fost împinşi puţin spre coasta de est a insulelor Moluce, la vreo trei grade nord de ecuator, după cum a constatat căpitanul nostru în urma calculelor făcute la 2 mai, când vântul încetă şi un calm desăvârşit îi luă locul, fapt care pe mine m-a bucurat nespus. Căpitanul, însă, cunoscând bine navigaţia pe mările acelea, ne-a sfătuit să ne pregătim a înfrunta o furtună care, într-adevăr, se dezlănţui a doua zi, când începu să bată un vânt de la sud numit musonul de sud.

Temându-ne că vântul s-ar putea înteţi, am strâns pânza bompresului[13] şi ne-am pregătit să dăm jos trinca; şi cum vântul bătea cu tot mai multă furie, am legat tunurile şi am strâns arborele artimon. Cum vasul se afla departe în larg, am crezut că e mai bine să fugim din faţa vântului decât să navigăm în derivă cu pânzele întinse sau strânse. Am redus trinca şi am întins scota; timona era sub vânt şi vasul se ţinea bine. Am scos vela latină, dar pânza fiind ruptă, am dezvergat-o şi am dus-o înăuntrul vasului. Furtuna se dezlănţuise năprasnic, ridicând valuri uriaşe. Cu ajutorul unor parâme am tras de mânerul timonei, ca să uşurăm munca cârmaciului. Nu am coborât arborele gabier, ci am lăsat totul cum era, pentru că vasul se descurca mai bine navigând spre larg. Cum se potoli furtuna, am ridicat trinca şi vela mare şi am luat capa. Apoi am ridicat randa, gabierul mare şi gabierul mic. Vântul bătea dinspre sud-vest, împingându-ne înspre est-nord-est. După ce am virat spre tribord, am molat braţele şi balansinele; am braţat sub vânt, am braţat bulinele, le-am legat strâns, am tras murele sub vânt şi vasul a început să gonească cu toate pânzele întinse.

---

13 Swift parodiază manevrele pe timp de furtună i termenii marinăreşti sunt folosiţi la întâmplare. (n.t.)

În timpul acestei furtuni, urmată de un vânt puternic dinspre vest-sud-vest, am fost mânaţi, după calculele mele, vreo cinci sute de leghe spre est, încât nici cel mai bătrân marinar de pe bord n-ar fi fost în stare să ne spună în ce parte a lumii ne aflam. Stăteam bine cu proviziile, vasul nu fusese avariat şi echipajul era sănătos, dar suferеam cumplit de sete. Am socotit că e mai bine să urmăm aceeaşi direcţie, decât să cârmim mai spre nord, ceea ce ne-ar fi putut duce înspre coasta de nord-vest a Marii Tartarii şi Oceanul Îngheţat.

În a şasesprezecea zi a lunii iunie 1703, băiatul care se cocoţase în vârful catargului descoperi un petic de pământ. La 17 iunie, ne aflam în faţa unei insule mari sau a unui continent (nu ne puteam da seama); în partea de sud a ţărmului, se vedea o mică limbă de pământ înaintând în mare, precum şi un golfuleţ prea puţin adânc pentru un vas de mai bine de o sută de tone. Am ancorat la o depărtare de o leghe de golf, iar căpitanul trimise spre ţărm o şalupă cu vreo zece oameni înarmaţi şi prevăzuţi cu vase pentru apă, în cazul când ar fi găsit. I-am cerut voie să-i însoţesc, ca să cercetez ţinutul şi să fac niscaiva descoperiri. După ce am debarcat, n-am văzut nici urmă de râu sau de izvor, şi nici picior de om. Marinarii noştri porniră să cutreiere ţărmul, doar, doar vor găsi apă de băut pe lângă mare, iar eu m-am dus singur în direcţie opusă, cercetând ţinutul acela pustiu şi stâncos. Începusem să mă plictisesc şi, nevăzând nimic care să-mi astâmpere curiozitatea, am luat-o agale înapoi către golf; şi cum marea se întindea nestingherită în faţa ochilor mei, i-am văzut pe oamenii noştri în barcă şi vâslind din răsputeri înspre corabie. Era cât pe ce să strig, cu toate că ar fi fost zadarnic, când, deodată, am zărit o făptură uriaşă, urmărindu-i cu repeziciune prin apă; apa nu-i ajungea decât până la genunchi şi uriaşul făcea nişte paşi uluitor de mari; cum însă oamenii noştri i-o luaseră înainte cu vreo jumătate de milă şi în locul acela marea era presărată cu stânci ascuţite, monstrul nu reuşi să ajungă barca. Toate acestea mi s-au povestit mai târziu, deoarece atunci n-am mai stat să văd cum se vor sfârşi lucrurile, ci am rupt-o la fugă pe unde venisem, căţărându-mă apoi pe coastele repezi ale unui deal, ceea ce mi-a îngăduit să am o vedere mai cuprinzătoare asupra ţinutului.

Tot pământul era cultivat, dar ceea ce m-a uimit în prima clipă a fost lungimea ierbii care, pe o întindere rezervată, pare-se pentru fân, avea o înălţime de vreo douăzeci de picioare.

În cele din urmă am dat de ceea ce am socotit eu că este o şosea, deşi localnicilor le slujea drept potecă printr-un lan de orz. Am mers aşa o bucată de vreme, dar n-am prea văzut mare lucru de o parte sau de cealaltă a drumului, căci era aproape de vremea secerişului şi grâul se ridica la vreo patruzeci de picioare pe puţin. Mi-a trebuit un ceas ca s-ajung la capătul lanului, împrejmuit cu un gard, înalt de cel puţin o sută douăzeci de picioare, pomii, pe de altă parte, erau atât de uriaşi încât nu puteam să-mi dau seama de înălţimea lor. Între un lan şi celălalt se afla un pârleaz. Avea patru trepte şi, în partea de sus, o piatră peste care trebuia să sari. Mi-a fost cu neputinţă să trec pârleazul pentru că fiecare treaptă era înaltă de şase picioare, iar piatra de sus de vreo douăzeci. Mă căzneam să descopăr vreo spărtură în gard, când deodată am zărit în lanul vecin un localnic venind înspre pârleaz. Era cam tot atât de mare ca cel pe care-l văzusem urmărind barca în larg; cred că era înalt cât o clopotniţă obişnuită şi, după socotelile mele, făcea nişte paşi de zece yarzi. Cuprins de o groază de nedescris, am fugit să mă ascund în grâu, de unde l-am văzut în vârful pârleazului, privind înapoi spre lanul din dreapta, şi l-am auzit strigând cu glas mai răsunător decât o pâlnie de vorbit; dar zgomotul venea de la o înălţime atât de mare, încât la început am fost încredinţat că e un tunet. Apoi, alte şapte namile se îndreptară spre el, cu secere în mâini, fiecare seceră fiind cât şase coase de-ale noastre. Aceştia nu erau atât de bine îmbrăcaţi ca primul, părând a fi mai degrabă slugile sau argaţii lui, căci, după ce le spuse câteva cuvinte, oamenii începură să secere grâul din lanul unde mă aflam eu. Am căutat să mă ţin cât mai departe de ei, dar mă mişcam anevoie, căci pe alocurea tulpinele de grâu nu erau nici la un picior depărtare unele de altele, aşa încât de abia reuşeam să mă strecor printre ele. Totuşi, am izbutit să înaintez, până când am ajuns într-o parte a câmpului unde grâul fusese culcat de ploaie şi de vânt. De aici încolo n-am mai putut face un pas; tulpinele erau atât de încâlcite, încât mi-a fost cu neputinţă să mă furişez printre ele, iar mustăţile spicelor culcate — atât de tari şi ascuţite, încât îmi sfâşiau hainele şi carnea.

Totodată, de secerători nu mă despărţeau nici o sută de yarzi. Trudit, abătut şi cuprins de deznădejde, zăceam între două brazde, dorind din toată inima să mor. Mi-am căinat nemângâiata văduvă şi bieţii copii orfani şi mi-am blestemat nebunia şi încăpăţânarea de a mă avânta într-o nouă călătorie, împotriva tuturor poveţelor prietenilor şi rudelor mele. În această stare de spirit, n-am putut să nu mă gândesc la Liliput, ţară ai cărei locuitori vedeau în mine un uriaş şi unde cu o singură mână am fost în stare să trag după mine toată flota imperială şi să fac toate ispràvile acelea oare vor rămâne de-a pururi în cronicile împărăţiei, în timp ce posteritatea le va da cu greu crezare, deşi le-au stat mărturie milioane de oameni. M-am întristat la gândul că s-ar putea să par tot atât de mic în ochii acestui popor ca şi un liliputan în ochii noştri. Mi-am spus, totuşi, că asta ar fi ultima dintre nenorociri. E lucru constatat că sălbăticia şi cruzimea oamenilor sunt proporţionale cu mărimea lor; atunci, la ce mă puteam aştepta decât să fiu un simplu dumicat în gura celui dintîi dintre aceşti monştri care ar fi pus mâna pe mine? Filozofii au fără îndoială dreptate, atunci când ne spun că nimic nu e mare sau mic decât prin comparaţie. Printr-un capriciu al soartei, s-ar putea prea bine ca liliputanii să dea peste oameni tot atât de mici în raport cu ei pe cât erau ei faţă de mine. Şi cine ştie dacă în vreun colţ îndepărtat de lume, pe care noi încă nu l-am descoperit, n-or fi trăind poate făpturi şi mai uriaşe decât acest neam de uriaşi?

Înfricoşat şi ameţit cum eram, mă lăsasem furat de astfel de gânduri, când, deodată, văzând pe unul din secerători doar la vreo zece yarzi de brazda unde mă aflam, mi-am dat seama că la următorul pas voi fi strivit sub piciorul lui sau tăiat în două de seceră. Aşa se face că în clipa când era gata să pornească mai departe, am ţipat ca din gură de şarpe; matahala făcu un pas înapoi şi, iscodind locul jur împrejur cu privirea, m-a descoperit în cele din urmă, cum zăceam pe pământ. Stătu puţin în cumpănă ca unul care, prevăzător, caută să pună mâna pe o lighioană mică şi primejdioasă, în aşa fel încât aceasta să nu-l poată zgâria sau muşca, întocmai cum făceam şi eu uneori în Anglia cu câte o nevăstuică. Într-un târziu, se hotărî să mă apuce de mijloc, ţinându-mă între arătător şi degetul mare, şi mă ridică până la trei yarzi în dreptul ochilor ca să mă poată cerceta mai bine.

I-am ghicit gândul şi am avut întâmplător atâta prezenţă de spirit, încât să nu mă zbat de loc în timp ce mă ţinea în aer la mai bine de şaizeci de picioare de la pământ, de teamă să nu-i lunec printre degete, deşi mă strângea ca-ntr-un cleşte. Tot ce am îndrăznit să fac a fost să-mi ridic ochii către soare, să-mi împreunez mâinile într-un gest rugător şi să rostesc câteva cuvinte cu o voce umilă şi plângătoare, potrivită cu starea în care mă găseam, căci mă temeam să nu dea cu mine de pământ, aşa cum facem noi de obicei cu orice jivină mică şi scârboasă, pe care vrem s-o omorâm. Dar zodia mea norocoasă a vrut ca namilei să-i placă vocea şi gesturile mele, aşa că începu să se uite la mine ca la o ciudăţenie, uimit peste măsură să mă audă rostind cuvinte articulate, măcar că nu înţelegea nimic. Între timp, nu m-am putut opri să nu gem, să nu vărs câteva lacrimi şi să nu-mi bălăngănesc capul într-o parte şi-n alta, căutând să-l fac să priceapă cât de rău mă strângea în cele două degete ale sale. Păru că înţelege, pentru că, ridicându-şi poalele hainei, mă aşeză binişor înăuntru, apoi o luă la fugă spre stăpânul său, un fermier chivernisit, şi care nu era altul decât făptura pe care o văzusem prima oară în lanul de grâu.

După ce servitorul îi povesti fermierului (aşa am presupus eu din conversaţia lor) tot ce ştia despre mine, fermierul luă un pai de mărimea unui baston şi-mi ridică pulpana hainei, închipuindu-şi, pesemne, că e un fel de învelitoare cu care mă înzestrase natura. Suflă apoi şi-mi dădu părul la o parte ca să mă vadă mai bine la faţă. Îi chemă pe cosaşi la el şi-i întrebă (după cum am aflat mai târziu) dacă au mai văzut pe câmp vreo făptură care să semene cu mine, apoi mă aşeză jos, încetişor, în patru labe. Eu m-am ridicat însă imediat în picioare şi am început să mă plimb încoace şi încolo, ca să-i fac să priceapă că n-am de gând să fug. Cât despre uriaşi, s-au aşezat cu toţii roată în jurul meu, spre a-mi urmări mai bine mişcările. Eu mi-am scos pălăria şi am făcut o plecăciune adâncă în faţa fermierului. Am îngenunchiat, mi-am ridicat ochii şi mâinile şi am rostit mai multe cuvinte, cât am putut de tare; am scos apoi o pungă cu aur din buzunar şi i-am întins-o plin de umilinţă. El o luă în podul palmei, o duse aproape de ochi ca să vadă ce este, apoi o întoarse de câteva ori pe o parte şi pe alta cu vârful unui bold (pe care-l scoase din mânecă), dar tot nu se dumiri. Atunci

i-am făcut semn să-şi pună mâna pe pământ; am luat punga şi, deschizând-o, i-am răsturnat tot aurul în palmă.

Erau şase monede spaniole a câte patru pistoli fiecare, în afară de vreo douăzeci-treizeci de monede mai mici. L-am văzut umezindu-şi vârful degetului mic cu limba şi ridicând una din monezile cele mai mari, apoi alta; dar părea că nu înţelege de loc ce sunt. Îmi făcu apoi semn să le pun înapoi în pungă şi să vâr punga în buzunar ceea ce până la urmă am socotit că e bine să fac, după ce i-am oferit-o de mai multe ori.

Între timp, fermierul se convinsese că trebuie să fiu o creatură raţională. Îmi vorbi în mai multe rânduri, dar vocea lui îmi spărgea urechile ca vuietul unei mori de apă; totuşi, cuvintele-i erau destul de articulate. I-am răspuns, strigând în mai multe limbi, iar el şi-a plecat de câteva ori urechea până la doi yarzi de mine; totul a fost însă în zadar, căci nu ne puteam înţelege de fel unul cu altul.

Îşi trimise oamenii înapoi la lucru, iar el, scoţându-şi batista din buzunar, o împături în două şi o aşternu în palma stângă pe care o puse pe pământ, făcându-mi semne să păşesc în palmă — nimic mai lesne, deoarece mâna lui nu era mai groasă de un picior. Am socotit că e de datoria mea să-l ascult şi de teamă să nu cad, m-am lungit pe batistă; m-a înfăşurat, pentru mai multă siguranţă, până peste cap, şi în felul acesta m-a dus la el acasă. Acolo a strigat-o pe nevastă-sa şi m-a arătat; ea însă a scos un ţipăt şi a dat să fugă, aşa cum fac femeile în Anglia la vederea unei broaşte râioase sau a unui păianjen. Totuşi, după ce a văzut cum mă port şi cum ascult de semnele pe care mi le făcea bărbatul ei, s-a liniştit repede şi, încetul cu încetul, m-a îndrăgit foarte mult.

Era vremea amiezii şi un servitor aduse prânzul — un singur fel de mâncare cu carne (potrivit cu viaţa simplă a unui ţăran), într-o strachină de vreo douăzeci şi patru de picioare diametru. În odaie se aflau fermierul şi soţia lui, trei copii şi o bunică bătrână. După ce s-au aşezat să mănânce, fermierul m-a pus pe masă la oarecare depărtare de el; masa era înaltă de treizeci de picioare. Nu mai puteam de frică şi mă ţineam cât mai departe de margine, de teamă să nu cad. Soţia fermierului tăie câteva felioare subţiri dintr-o bucată de carne, apoi fărâmiţă puţină pâine într-o strachină de lemn şi-mi puse totul dinainte. I-am făcut o plecăciune adâncă, mi-am scos cuţitul şi furculiţa şi

am început să mănânc, în hazul tuturor. Stăpâna trimise servitoarea după o ceşcuţă, care avea vreo doi galloni[14], şi o umplu cu băutură; am ridicat vasul anevoie, cu amândouă mâinile, şi în chipul cel mai respectuos am băut în sănătatea stăpânei, rostind cuvintele în englezeşte cât am putut de tare, ceea ce îi făcu pe toţi să râdă cu atâta poftă, încât aproape mă asurziseră. Băutura avea gust de cidru slab şi era destul de plăcută. Apoi stăpânul îmi făcu semn să mă apropii de farfuria lui, dar în timp ce mergeam pe masă, mereu cu frica în oase — cum cititorul poate prea bine să-şi dea seama — m-am împiedicat de o coajă de pâine şi am căzut cu faţa-n jos, fără ca totuşi să mă rănesc. M-am sculat îndată şi văzând că bieţii oameni sunt foarte îngrijoraţi, mi-am luat pălăria (pe care, ca o persoană bine crescută, o ţineam sub braţ) şi fluturând-o pe deasupra capului, am strigat de trei ori ura ca să le arăt că nu mi s-a întâmplat nimic grav.

În timp ce mă îndreptam către stăpânul meu (aşa îi voi spune de acum înainte), fiul lui cel mai mic, care şedea lângă el, un ştrengar de vreo zece ani, mă apucă de picioare şi mă ţinu atârnat în aer atât de sus, încât începui să tremur din toate mădularele; dar taică-său mă smulse din mâinile lui şi-i trase peste obrazul stâng o palmă ce ar fi culcat la pământ un escadron de cavalerişti europeni, poruncindu-i să plece de la masă. Temându-mă însă că băiatul ar putea să prindă pică pe mine şi amintindu-mi cât de răi sunt băieţii noştri cu vrăbiile, iepurii de casă, pisicuţele şi căţeii, am căzut în genunchi şi arătând spre băiat, l-am făcut pe stăpânul meu să înţeleagă că doresc ca fiul lui să fie iertat. Tatăl încuviinţă şi băiatul îşi reluă locul; eu m-am dus şi i-am sărutat mâna copilului, iar tatăl i-a luat-o şi l-a făcut să mă mângâie cu ea.

Pe la mijlocul mesei, pisica favorită a stăpânei mele îi sări în poală. Am auzit în spatele meu un zgomot ca acela făcut de vreo zece torcătoare şi, întorcându-mi capul, am văzut că nu era decât pisica — pasămite, torcea. Pisica aceasta era de trei ori mai mare decât un bou, după cum am socotit eu, cercetându-i capul şi una din labe în timp ce stăpâna ei o hrănea şi o mângâia. Înfăţişarea fioroasă a animalului m-a umplut de groază, deşi stăteam în celălalt capăt al mesei, la o distanţă

---

[14] 1 l gallon = 4,54 l.

cam de vreo cincizeci de picioare, şi deşi stăpâna o ţinea strâns ca nu cumva să sară şi să mă înhaţe în gheare. Din fericire, nu era nici o primejdie, căci pisica nu mă băga câtuşi de puţin în seamă, nici chiar atunci când stăpânul meu mă aşeză la trei yarzi de ea. Şi cum mi se spusese întotdeauna şi ştiam şi eu din experienţa călătoriilor mele că a fugi din faţa unui animal fioros sau a-i arăta că ţi-e frică înseamnă să-l faci negreşit să te urmărească sau să se repeadă la tine, am hotărât să nu trădez nici un fel de îngrijorare în această periculoasă situaţie. Curajos, m-am plimbat de cinci-şase ori chiar pe sub nasul lighioanei şi m-am apropiat la o jumătate de yard de ea; pisica se dădu înapoi, ca şi cum i-ar fi fost frică de mine. De câini mă temeam mai puţin, măcar că în odaie intrară vreo trei-patru, cum se întâmplă de obicei în casele fermierilor; unul din ei era un dulău, mare cât patru elefanţi, iar altul, un ogar, ceva mai înalt decât dulăul, dar nu atât de voinic.

Când prânzul era pe sfârşite, intră în odaie doica, cu un copil de un an în braţe. De îndată ce mă zări, ţâncul, crezând că sunt o jucărie, începu să scâncească aşa de tare, în legea lui, încât s-ar fi auzit de la Podul Londrei până la Chelsea[15] . Maică-sa căută să-i intre în voie; mă luă de pe masă şi mă arătă copilului care, înşfăcându-mă îndată de mijloc, îmi vârî capul în gură. Am început să urlu atât de tare, încât mititelul se sperie şi-mi dădu drumul; cu siguranţă mi-aş fi rupt gâtul dacă maică-sa nu m-ar fi prins în şorţ. Pentru a potoli copilul, doica scutură o zornăitoare — un vas cu câteva pietroaie înăuntru şi prins cu un odgon de mijlocul copilului; dar totul fu în zadar, aşa că se văzu nevoită să recurgă la ultimul remediu, dându-i să sugă. Mărturisesc că nimic nu m-a dezgustat vreodată mai mult decât vederea monstruoşilor ei sâni pe care nu ştiu cu ce i-aş putea compara, pentru ca cititorul să-şi facă o idee despre mărimea, forma şi culoarea lor. Ieşeau în afară cu vreo şase picioare şi nu aveau mai puţin de şaisprezece în circumferinţă. Sfârcul era cât jumătate din capul meu, şi atât sfârcul cât şi sânul erau plini de pete, bube şi pistrui de-ţi făcea silă; puteam s-o văd pe doică de-aproape căci ea stătea jos, ca să-i vină mai

15 Distanţa între cele două puncte indicate de autor este aproximativ de 10 km. (n.r.)

uşor să alăpteze copilul, iar eu stăteam pe masă. Această privelişte m-a făcut să mă gândesc la pielea catifelată a doamnelor noastre din Anglia, care ne par atât de frumoase numai pentru că sunt la fel de mari ca noi, iar defectele nu li se pot vedea decât cu lupa; e lucru ştiut că pielea cea mai netedă şi mai albă văzută cu lupa este aspră, grosolană şi urâtă la culoare.

Îmi amintesc că pe când mă aflam în Liliput, tenul omuleţilor acelora îmi părea cel mai frumos din lume; şi discutând acest subiect cu un cărturar de al lor — un prieten intim al meu — acesta îmi spuse că faţa mea părea mult mai frumoasă şi mai netedă când mă privea de jos decât când îl luam în mână şi-l apropiam de obraz; mi-a mărturisit că la început priveliştea i s-a părut dezgustătoare, îmi spuse că în pielea mea se văd ditai găuri, că firele din barbă sunt de zece ori mai groase decât ţepii unui mistreţ, iar obrazul are culori diferite, lucru foarte neplăcut la vedere, deşi, după părerea mea — să-mi fie îngăduit s-o spun — sunt la fel de blond ca cei mai mulţi bărbaţi din ţara mea şi, în ciuda călătoriilor, prea puţin ars de soare.

Pe de altă parte, aducând vorba despre doamnele de la curtea împăratului, prietenul avea obiceiul să-mi spună că una are pistrui, alta o gură prea mare, alta un nas prea gros, în timp ce eu nu vedeam nimic din toate astea. Recunosc că observaţia lui era perfect adevărată şi nu am amintit-o de la început, întrucât mi-a fost teamă ca cititorul să nu-şi închipuie că uriaşii aceia erau de-a dreptul pociţi. Adevărul e că erau un neam de oameni frumoşi; mai ales trăsăturile stăpânului meu, un simplu fermier doar, mi se păreau foarte bine proporţionate când îl priveam de la o distanţă de şaizeci de picioare.

Îndată ce se sculă de la masă, stăpânul se duse la argaţi şi, după câte mi-am putut da seama din glasul şi gesturile sale, îi ceru cu străşnicie nevestei-si să aibă grijă de mine. Eram foarte obosit şi picam de somn; văzând aceasta, stăpâna m-a culcat chiar în patul ei şi m-a acoperit cu o batistă albă şi curată, dar mai mare şi mai aspră decât vela mare a unui vas de război.

Am dormit vreo două ore şi am visat că sunt acasă cu soţia şi copiii mei, ceea ce mi-a sporit şi mai mult amărăciunea când m-am deşteptat şi m-am văzut singur într-o încăpere nesfârşită, lată de vreo două-trei sute de yarzi şi înaltă de vreo două sute, culcat într-un pat, lat şi el de douăzeci de yarzi. Stăpâna se

dusese să-şi vadă de ale gospodăriei, închizându-mă în casă. Patul era la opt yarzi deasupra duşumelei. O nevoie firească îmi dădea ghes să mă cobor. Nu îndrăzneam să strig, şi chiar dacă aş fi strigat ar fi fost în zadar cu glasul meu şi la o distanţă atât de mare ca aceea dintre camera unde mă aflam şi bucătăria unde era familia fermierului. Între timp, doi şobolani se căţărară pe perdele şi începură să alerge prin pat de colo până colo, cu nările dilatate. Unul din ei se apropie de faţa mea, aşa că m-am sculat îngrozit şi mi-am scos pumnalul ca să mă apăr. Scârboasele lighioane avură îndrăzneala să mă atace din amândouă părţile, iar una din ele dădu să mă înhaţe de guler cu labele din faţă; din fericire, i-am spintecat burta înainte de a-mi putea face vreun rău. Şobolanul se prăvăli la picioarele mele, iar celălalt, văzând soarta tovarăşului său, o luă la sănătoasa, nu însă fără a se alege cu o rană în spinare pe care i-am făcut-o în timp ce o tulea; fugind lăsa dâre de sânge în urma lui.

După această ispravă, am început să mă plimb încolo şi-ncoace pe pat, ca să-mi vin în fire. Jivinile acestea erau de mărimea unui zăvod, dar mult mai sprintene şi mai fioroase. Dacă înainte de a adormi mi-aş fi scos cingătoarea, aş fi fost cu siguranţă sfâşiat în bucăţi şi mâncat. Am măsurat coada şobolanului ucis şi am constatat că avea doi yarzi fără o incie; dar mi s-a-ntors stomacul pe dos când m-am gândit să dau leşul jos din pat, unde zăcea sângerând întruna. Văzând că tot mai are un dram de viaţă într-însul, l-am omorât tăindu-i beregata.

Nu trecu mult şi în cameră intră stăpâna care, văzându-mă plin de sânge, alergă spre mine şi mă luă în mână. Am arătat spre şobolanul mort, zâmbind şi făcând fel şi fel de semne ca să priceapă că sunt viu şi nevătămat; ea se bucură nespus şi chemă servitoarea să ia cu un vătrai lighioana ucisă şi s-o arunce afară pe fereastră. Mă aşeză apoi pe masă, iar eu îi arătai pumnalul plin de sânge, pe care după ce l-am şters cu poalele hainei, l-am vârât în teacă. Cum trebuia să fac neapărat ceva ce altul n-ar fi putut face în locul meu, m-am căznit în fel şi chip să-i dau stăpânei mele a înţelege că vreau să fiu pus jos, pe podea; după ce mi-a îndeplinit rugămintea, ruşinea m-a împiedicat să-mi trădez gândurile, aşa că m-am mulţumit să arăt înspre uşă, făcând mai multe plecăciuni. Cu multă greutate, buna femeie îşi dădu în sfârşit seama ce vreau şi luându-mă în mână, mă duse în grădină unde mă aşeză jos. M-am depărtat

cam la vreo două sute de yarzi şi făcându-i semn să nu se uite la mine sau să mă urmeze, m-am ascuns între două frunze de măcriş şi acolo mi-am făcut nevoile.

Nădăjduiesc că cititorul binevoitor mă va ierta pentru că stărui asupra acestor amănunte şi a altora asemănătoare care, oricât de neînsemnate ar putea să pară în ochii celor de rând, vor ajuta, fără îndoială, unui filozof să-şi lărgească orizontul şi să-şi îmbogăţească imaginaţia, folosindu-le spre binele vieţii publice şi private, ceea ce a fost singura mea ţintă când m-am gândit să înfăţişez lumii descrierea acestei călătorii şi a altora; totdeauna m-am străduit să zugrăvesc doar adevărul adevărat, fără zorzoane de stil. Tot ce mi s-a întâmplat în această călătorie a făcut o impresie atât de puternică asupra mea şi atât de adânc mi s-a întipărit în minte, încât atunci când am încredinţat hârtiei peripeţiile mele, nu am scăpat nici un fapt important.

Totuşi, la o revizie atentă, am scos câteva pasaje de mai mică însemnătate care se aflau în prima formă a lucrării, de teamă să nu fiu socotit plictisitor sau chiţibuşar — lucru de care călătorii sunt adesea învinuiţi, şi poate pe bună dreptate.

CAPITOLUL II

Descrierea fiicei fermierului. Autorul e dus la târg într-un oraş, apoi în capitală. Amănunte asupra călătoriei.

Stăpâna mea avea o fată de nouă ani, un copil înzestrat pentru vârsta ei, foarte pricepută în a mânui acul şi meşteră când era vorba să-şi înfaşe păpuşa. Mama şi fata s-au sfătuit cât s-au sfătuit, apoi mi-au făcut un culcuş în leagănul păpuşii: leagănul a fost aşezat într-un sertar mic al scrinului, şi sertarul pus pe o poliţă, de teama şobolanilor.

Acesta mi-a fost patul tot timpul cât am stat la ei; treptat-treptat, mi l-am făcut mai comod, pe măsură ce le-am deprins limba şi mi-am putut exprima dorinţele. Fetiţa era atât de îndemânatică, încât după ce mi-am scos hainele de vreo două ori în faţa ei, a putut să mă îmbrace şi să mă dezbrace, cu toate că nu o supăram cu asemenea treabă atunci când mă lăsa să fac şi una şi alta singur. Mi-a cusut şapte cămăşi şi alte câteva rufe, din cel mai fin material pe care l-a putut găsi şi care

era mai aspru ca pânza de sac. Ea, cu mâinile ei, îmi spăla întotdeauna rufele şi tot ea mi-a fost şi profesoară, căci m-a învăţat limba lor. Când arătam vreun lucru, îmi spunea cum se cheamă, astfel că în câteva zile am putut să cer tot ce am dorit. Era destul de scundă pentru vârsta ei — cam de vreo patruzeci de picioare — şi avea o inimă foarte bună. M-a botezat Grildrig, nume pe care l-a adoptat şi familia, apoi toată ţara. Cuvântul exprimă ceea ce latinii numesc nanunculus, italienii homunceletino şi englezii mannikin[16]. Acestei fetiţe îi datorez în primul rând faptul că am scăpat cu viaţă în ţara aceea; căci nu ne-am despărţit o singură dată cât am stat acolo. Eu îi spuneam Glumdalclitch, sau mica dădacă, şi m-aş face vinovat de adâncă nerecunoştinţa, dacă nu aş aminti cu cinstea cuvenită grija şi dragostea ei pentru mine, pe care aş dori din toată inima să le pot răsplăti aşa cum merită, în loc să fiu unealta nevinovată, dar nenorocită a dizgraţiei ei, după cum am prea multe motive să mă tem că am fost.

Prin vecini se aflase şi se vorbea că stăpânul meu a găsit pe câmp un animal ciudat cam de mărimea unui splancnuck, dar încolo semănând întru totul cu o fiinţă omenească; că acest animal imită omul în toate acţiunile lui, că vorbeşte, după câte se pare, într-o limbă ciudată, că a şi învăţat mai multe cuvinte de ale lor, că umblă în două picioare, că e blând şi potolit, vine când e chemat, face ce i se spune, are mădularele cele mai gingaşe din lume, şi un obraz mai frumos decât o copilă de viţă nobilă în vârsta de trei ani. Un alt fermier, care locuia nu departe şi era bun prieten cu stăpânul meu, îi făcu o vizită ca să afle adevărul cu privire la zvonurile acestea. M-au adus îndată şi m-au aşezat pe o masă, unde am început să umblu de colo, colo, după cum mi s-a poruncit, mi-am scos pumnalul, l-am pus la loc, i-am făcut o plecăciune musafirului stăpânului meu, l-am întrebat, în limba lui ce mai face şi i-am urat „bine ai venit", întocmai cum mă învăţase mica mea dădacă.

Deoarece omul era bătrân şi avea vederea slabă, şi-a pus ochelarii ca să mă vadă mai bine, lucru la care eu nu m-am putut stăpâni să nu râd cu hohote, pentru că ochii lui erau aidoma lunei pe care aş fi văzut-o prin două ferestre deodată. Ai casei, ghicind pricina veseliei mele, au început şi ei să râdă,

---

16Omuleţ, (n.t.)

ceea ce îl făcu pe ghiuj să se supere şi să-şi iasă din fire. Trecea drept un calic fără seamăn. Şi nu mă îndoiesc că era adevărat, deoarece, spre nenorocirea mea, i-a dat o povaţă blestemată stăpânului meu, şi anume să mă arate ca pe altă minunăţie într-o zi de târg în oraşul vecin — o jumătate de oră de mers călare (cam la vreo douăzeci şi două de mile de casa noastră). Am bănuit eu că se pune la-cale ceva rău când l-am văzut pe stăpân şi pe prietenul lui tot şoptindu-şi ceva unul altuia şi arătând din când în când spre mine; de frică ce mi-era, mi-am închipuit că am auzit şi am înţeles câteva din cuvintele lor. A doua zi dimineaţă, însă, Glumdalclitch, mica mea dădacă, îmi povesti tot ce izbutise ea să afle prin şiretlicuri de la maică-sa. Biata copilă mă luă la pieptul ei şi începu să plângă de ruşine şi durere. Se temea ca oamenii aceia grosolani să nu-mi facă vreun rău, să mă strivească sau să-mi rupă vreun mădular luându-mă în mâinile lor. Ea îşi dăduse seama cât de modest eram din fire, cât de mult ţineam la cinstea mea, şi nu-i fu greu să-şi închipuie ce ocară ar fi fost pentru mine să fiu arătat la bâlci, pentru bani, oamenilor celor mai de jos. Spunea că maică-sa şi taică-său i-au făgăduit ca Grildrig să fie al ei; acum însă vedea ea bine că vor s-o înşele ca şi anul trecut când i-au dăruit un miel, dar de îndată ce mielul s-a îngrăşat, l-au vândut unui măcelar. În ce mă priveşte, mărturisesc cinstit că eram mai puţin îngrijorat decât dădaca mea. Nutream orbeşte speranţa, care de altfel nu m-a părăsit niciodată, că într-o bună zi îmi voi recâştiga libertatea. Cât despre ocara de a fi dus de colo până colo în chip de monstru, mă socoteam cu totul străin în ţara aceea şi-mi închipuiam că nimeni nu m-ar putea învinui pentru o astfel de năpastă, dacă m-aş întoarce vreodată în Anglia; căci însuşi regele Marii Britanii de-ar fi fost în locul meu, n-ar fi avut încotro şi s-ar fi supus acestei năpaste.

În prima zi de târg, stăpânul meu, ascultând de povaţa prietenului, m-a dus într-o cutie în oraşul învecinat, luând-o cu el şi pe Glumdalclitch, dădaca mea, pe care o aşeză pe o pernă în spatele şeii. Cutia era închisă din toate părţile şi avea o uşiţă prin care puteam intra şi ieşi, precum şi câteva găuri făcute cu burghiul ca să intre aerul. Fetiţa avusese grijă să pună înăuntru plapuma păpuşii, ca să am pe ce să mă întind. Totuşi, am fost grozav de zgâlţâit şi de zdruncinat în timpul călătoriei, deşi a ţinut numai o jumătate de oră; calul făcea nişte paşi de

patruzeci de picioare şi sărea aşa de sus că hurducăturile semănau cu tangajul şi ruliul unei corăbii pe o vijelie cumplită, atât numai că erau mult mai dese. Drumul a fost ceva mai lung decât de la Londra la St. Albans[17]. Stăpânul meu trase la hanul unde poposea de obicei, şi după ce stătu puţin de vorbă cu hangiul şi făcu unele pregătiri necesare, tocmi un grulttud sau crainic să dea de veste prin tot oraşul că la hanul „Vulturul Verde" poate fi văzută o fiinţă ciudată, nu mai mare decât un splacnuck (un animal de prin partea locului, foarte frumos şi lung de vreo şase picioare), semănând întru totul cu o fiinţă omenească şi care putea să articuleze mai multe cuvinte şi să facă fel de fel de giumbuşlucuri.

Am fost pus pe o masă în odaia cea mai mare a hanului — să tot fi avut vreo trei sute de picioare pătrate. Mica mea dădacă stătea pe un scăunaş jos lângă masă şi avea grijă să-mi spună ce trebuie să fac. Stăpânul meu, ca să preîntâmpine îmbulzeala, nu lăsa înăuntru mai mult de treizeci de persoane. M-am plimbat pe masă după cum mi-a cerut fetiţa; apoi tot ea mi-a pus întrebări pe măsura cunoştinţelor mele, la care eu îi răspundeam cât puteam de tare. M-am îndreptat de mai multe ori către cei de faţă, am făcut plecăciuni şi le-am spus „bine aţi venit" şi alte câteva cuvinte pe care le învăţasem. Am ridicat un degetar plin cu băutură, dat de Glumdalclitch în chip de pahar, şi am băut în sănătatea lor. Mi-am scos pumnalul şi l-am fluturat prin aer, cum fac spadasinii în Anglia. Dădaca mea îmi dădu un pai pe care-l mânuii ca pe o suliţă, întrucât învăţasem această artă în tinereţe. Douăsprezece grupuri de spectatori s-au perindat în ziua aceea prin faţa mea şi tot de atâtea ori am fost silit să repet aceleaşi caraghioşlîcuri până când am simţit că-s mort de oboseală şi de silă.

Cei care mă văzuseră povesteau lucruri atât de minunate despre mine, încât oamenii erau gata-gata să dărâme uşile ca să intre. Gândindu-se la propriul lui folos, stăpânul nu lăsa pe nimeni să pună mâna pe mine afară de dădaca mea, şi pentru a preîntâmpina orice primejdie, în jurul mesei au fost aşezate bănci la o distanţă la care nu mă putea atinge nimeni. Totuşi, un nenorocit de şcolar mă ţinti cu o alună care era cât pe ce să mă lovească; o aruncase cu atâta putere, încât fără îndoială mi-ar fi

---

17 Aproximativ 30 km. (n.t.)

turtit ţeasta, aluna fiind mare cât ţin dovleac. Am avut însă mulţumirea să-l văd pe ştrengar bătut măr şi dat afară din cameră.

Stăpânul meu dădu de veste că mă va arăta din nou în viitoarea zi de târg. Între timp, îmi pregăti un mijloc de transport mai potrivit, şi n-a făcut rău, căci eram atât de obosit după drum şi după ce-i distrasem pe oameni opt ceasuri în şir, că de abia mă mai puteam ţine pe picioare sau îngăima o vorbă. Mi-au trebuit nu mai puţin de trei zile ca să-mi revin; şi ca să n-am pic de odihnă nici acasă, toţi cetăţenii din ţinutul învecinat până la o sută de mile jur împrejur, auzind de faima mea, veniră să mă vadă în casa stăpânului. Nu cred să fi fost mai puţin de treizeci de oameni, cu nevestele şi copiii lor (ţara are o populaţie foarte deasă) şi ori de câte ori mă arăta cuiva, stăpânul meu cerea un preţ ca şi cum odaia ar fi fost ticsită de lume, chiar dacă de faţă era o singură familie; aşa că o bucată de vreme, deşi nu m-au mai dus la târg, n-am avut răgaz în nici o zi a săptămânii (afară de miercuri, care e ziua lor de odihnă).

Stăpânul meu, dându-şi seama că s-ar putea îmbogăţi de pe urma mea, luă hotărârea să mă poarte prin cele mai mari oraşe ale ţării. Aşadar, după ce pregăti toate cele trebuincioase pentru o călătorie îndelungată şi puse la punct rosturile gospodăriei, îşi luă rămas bun de la nevastă-sa şi la 17 august 1703, cam două luni de la sosirea mea, pornirăm spre capitala ţării, aşezată în inima împărăţiei, la vreo trei mii de mile departe de casa noastră. Stăpânul meu o aşeză pe Glumdalclitch pe cal, la spatele lui. Ea mă ţinea în poală, într-o cutie pe care şi-o legase de mijloc. Fetiţa căptuşise cutia cu stofa cea mai moale pe care o putuse găsi, aşternuse pe jos pătura, pusese înăuntru pătuţul păpuşii, îmi făcuse rost de rufărie şi cele trebuincioase, pregătind totul cum se pricepuse mai bine.

Nu eram însoţiţi decât de un băiat de-al casei, care călărea în urma noastră, ducând bagajele.

Planul stăpânului meu era să mă arate în toate oraşele din drum şi chiar să se abată într-o parte sau alta cu cincizeci sau o sută de mile, spre orice sat sau conac unde nădăjduia să găsească muşterii. Călătoria nu a fost anevoioasă, pentru că făceam între o sută patruzeci şi o sută şaizeci de mile pe zi; Glumdalclitch, cu gând să mă cruţe, se plângea întruna că a obosit-o trapul calului! Când o rugam, mă scotea din cutie ca să

mai respir puţin şi să-mi arate ţara, dar mă ţinea mereu legat de o cureluşă. Am trecut peste cinci sau şase râuri, cu mult mai late şi mai adânci decât Nilul sau Gangele, şi aproape că n-am întâlnit vreun pârâiaş atât de mic cum e Tamisa sub podul Londrei. Călătoria noastră a ţinut zece săptămâni şi am fost arătat în optsprezece oraşe mari, în afară de nenumărate sate şi case particulare.

La 26 octombrie am sosit în capitală, numită în limba lor Lorbiulgrud sau Mândria Universului. Stăpânul meu închirie o casă pe strada principală a oraşului, nu departe de palatul regal, punând ca de obicei afişe care descriau întocmai persoana şi talentele mele. Locuinţa aceasta avea o cameră mare, lată cam de vreo trei-patru sute de picioare. Stăpânul făcu rost de o masă cu un diametru de 60 de picioare, pe care urma să-mi joc rolul, şi o îngrădi jur împrejur, la o distanţă de trei picioare de la margine, cu un gard având aceeaşi înălţime, ca nu cumva să cad. Eram arătat oamenilor de zece ori pe zi spre uimirea şi mulţumirea tuturor. Acum puteam vorbi limba destul de bine şi înţelegeam perfect orice cuvânt care-mi era adresat. Pe lângă aceasta, învăţasem alfabetul lor şi uneori izbuteam chiar să descifrez o propoziţiune, două, căci Glumdalclitch îmi fusese dăscăliţă atât acasă, cât şi în ceasurile de răgaz din timpul călătoriei noastre. În buzunar, ea purta o cărticică, nu cu mult mai mare decât Atlasul lui Sanson. Era un tratat obişnuit pentru folosinţa tinerelor fete, în care se vorbea pe scurt despre religia lor. Cu ajutorul acestui manual, ea m-a învăţat literele, tălmăcindu-mi cuvintele.

CAPITOLUL III

Autorul este chemat la curte. Regina îl cumpără de la stăpânul său fermierul şi îl prezintă regelui. Discută cu marii învăţaţi ai Majestăţii Sale. Autorului i se dă un apartament la curte. Se bucură de înalta favoare a reginei. Apără onoarea ţării sale. Certurile lui cu piticul reginei.

Munca la care eram supus zi de zi, pricinui în câteva săptămâni o schimbare serioasă în starea sănătăţii mele. Cu cât stăpânul meu câştiga mai mult de pe urma mea, cu atât

devenea mai nesăţios, îmi pierdusem cu totul pofta de mîncare şi ajunsesem un adevărat schelet. Văzând aceasta şi făcîndu-şi socoteala că nu mai am mult de trăit, fermierul se hotărî să stoarcă din mine tot ce se mai putea stoarce. În timp ce punea la cale astfel de lucruri, sosi de la curte un sardral sau lacheu, poruncindu-i stăpânului meu să mă ducă de îndată la palat pentru a distra pe regină şi pe doamnele ei de onoare. De altfel, câteva dintre doamne mă şi văzuseră şi povestiseră lucruri extraordinare despre frumuseţea, purtarea cuviincioasă şi bunul meu simţ. Majestatea Sa şi însoţitoarele ei au fost mai mult decât încântate de purtarea mea. Am căzut în genunchi şi am implorat să mi se acorde onoarea de a săruta piciorul ei împărătesc; dar graţioasa regină, după ce am fost aşezat pe masă, mi-a întins degetul ei mic, pe care eu l-am îmbrăţişat cu amândouă mâinile şi plin de adânc respect i-am atins vârful cu buzele. Regina mi-a pus câteva întrebări generale despre ţara mea şi despre călătoriile pe care le făcusem, la care eu am căutat să răspund cât mai clar şi în cât mai puţine cuvinte. M-a întrebat dacă aş fi mulţumit să trăiesc la curte. Am făcut o plecăciune adâncă, atingând masa cu capul, şi am răspuns umil că sunt robul stăpânului meu, dar dacă ar sta în puterea mea să aleg aş fi mândru să-mi închin viaţa Majestăţii Sale. Atunci, regina îl întrebă pe stăpânul meu dacă doreşte să mă vândă la un preţ bun. El, care se temea că nu voi trăi mai mult de o lună, fu gata să se despartă de mine şi ceru o sută de piese de aur, care i-au fost înmânate pe loc, fiecare piesă valorând cât opt sute de moidores[18]. Dacă ţinem seama de proporţia dintre toate lucrurile din ţara aceea faţă de cele din Europa, precum şi de preţul aurului, mai ridicat la ei, de abia dacă toată suma echivala cu o mie de guinee [19]în Anglia.

Am spus apoi reginei că de vreme ce eram acum cel mai supus vasal al ei, îi cer favoarea ca Glumdalclitch, care mi-a purtat întotdeauna de grijă cu atâta sârguinţă, bunătate şi pricepere, să fie primită în serviciul ei şi să fie şi mai departe dădaca şi profesoara mea.

---

18 Monedă portugheză de aur. (n.t.)

19 O guinee — 21 şilingi, (n.t.)

Majestatea Sa îmi încuviinţă cererea şi obţinu cu uşurinţă consimţământul fermierului, bucuros să-şi vadă fiica la curte, în timp ce biata fată nu-şi putea ascunde bucuria. Fostul meu stăpân plecă luându-şi rămas bun de la mine şi spunînd că mă lasă în mâini bune, la care eu nu i-am răspuns nimic, ci am făcut doar o uşoară plecăciune. Reginei nu-i scăpă răceala mea şi, după ce fermierul părăsi apartamentul, m-a întrebat care e pricina. Mi-am luat atunci inima în dinţi şi i-am spus Majestăţii Sale că fostului meu stăpân nu-i datoram nimic afară doar de faptul că nu a zdrobit creierii unei biete fiinţe inofensive, descoperită întâmplător pe câmp — mărinimie răsplătită din belşug de banii pe care i-a câştigat purtându-mă prin jumătate din împărăţie, precum şi de preţul cu care mă vânduse acum. Că viaţa pe care o dusesem a fost îndeajuns de chinuitoare ca să ucidă un animal de zece ori mai puternic ca mine, că sănătatea mea se şubrezise mult, datorită nesfârşitei corvezi de a distra gloata ceasuri în şir, şi, dacă stăpânul meu nu ar fi socotit că zilele-mi sunt numărate, Majestatea Sa nu ar fi făcut un târg atât de ieftin. Cum însă nu mă temeam câtuşi de puţin că voi fi prost tratat sub oblăduirea unei regine atât de mari şi de bune, podoaba firii, nestemata lumii, încântarea supuşilor ei, fenix a creaţiunii — speram că temerile fostului meu stăpân se vor dovedi neîntemeiate, căci simţeam cum îmi recapăt puterea sub înrâurirea augustei sale prezenţe.

Aceasta e în rezumat cuvântarea mea, rostită cu multe greşeli şi poticnindu-mă adesea. Cât despre ultima parte, am ticluit-o cu totul şi cu totul în stilul caracteristic acestui popor, Glumdalclitch învăţându-mă câteva cuvinte pe de rost, în timp ce mă ducea la curte.

Regina s-a arătat foarte îngăduitoare faţă de greşelile mele şi a rămas surprinsă de atâta duh şi bun simţ la un animal aşa de mic. M-a luat în mână şi m-a dus la rege, care se zăvorâse în camera lui de lucru. Majestatea Sa, un monarh cu o înfăţişare gravă şi severă, nedîndu-şi seama la început cu cine are de a face, a întrebat-o pe regină cu răceală, "de când a îndrăgit un splacnuck?" căci pesemne aşa i-am părut eu, cum stăteam culcat pe burtă în mâna dreaptă a Majestăţii Sale. Regina, însă, o fiinţă poznaşă şi plină de duh, mă puse binişor în picioare pe birou şi-mi porunci să-i spun Majestăţii Sale povestea vieţii mele, lucru pe care l-am făcut în foarte puţine cuvinte, iar

Glumdalclitch care stătea la uşă, pentru că nu înţelegea să mă scape din ochi, fiind primită înăuntru, adeveri toate cele întâmplate din clipa când poposisem în casa tatălui ei.

Cu toate că regele era un om foarte învăţat şi studiase filozofia şi mai ales matematica, după ce mă cercetă cu luare-aminte şi mă văzu umblând în două picioare, îşi închipui, înainte ca eu să fi deschis gura, că sunt o figurină de ceasornic (ceasurile au ajuns la o mare perfecţiune în ţara lor), născocită de vreun artist ingenios. Când însă îmi auzi glasul şi văzu că tot ce spun e firesc şi raţional, nu-şi putu ascunde uimirea. Dar nu se arătă de loc mulţumit de relatările mele cu privire la felul în care venisem în ţara lui, crezînd că e o poveste ticluită de Glumdalclitch şi de tatăl ei, care mă învăţaseră un număr de cuvinte ca să mă vândă pe un preţ mai bun. Stăpânit de aceste gânduri, îmi mai puse câteva întrebări şi primi din nou răspunsuri inteligente, răspunsuri ce păcătuiau doar printr-un accent străin şi o cunoaştere imperfectă a limbii, împănată cu câteva fraze rustice, învăţate de mine în casa fermierului şi nepotrivite cu vorbirea aleasă de la curte.

Majestatea Sa trimise după trei cărturari, care, potrivii obiceiului ţării, urmau să fie primiţi la curte în săptămâna aceea. Aceşti domni, după ce m-au cercetat cu multă luare-aminte, se dovediră a avea păreri deosebite. Au căzut cu toţii de acord că n-am putut fi zămislit după legile obişnuite ale firii deoarece n-aveam putinţa să-mi apăr viaţa, nici prin iuţeala picioarelor, nici căţărându-mă în copaci şi nici săpîndu-mi vizuini în pământ.

După dinţi, pe care mi i-au examinat cu multă atenţie, şi-au dat seama că sunt un animal carnivor; cum însă cele mai multe patrupede mă întreceau cu mult, iar şoarecii de câmp şi alte animale erau mult mai sprintene ca mine, nu-şi puteau închipui cum reuşesc să nu mor de foame, afară doar dacă nu mă hrăneam cu melci şi alte insecte, ceea ce ei erau gata să dovedească prin nenumărate argumente savante că nu este cu putinţă. Unul din aceste capete luminate fu de părere că s-ar putea ca eu să fiu un embrion sau un avorton. Ipoteza aceasta fu respinsă de ceilalţi doi, care vedeau că am mădularele perfect de bine dezvoltate şi fără nici un cusur şi că am trăit mai mulţi ani, după cum o dovedea limpede barba mea, ale cărei fire le-au descoperit cu ajutorul unei lupe. Nu voiau să admită că aş fi un pitic, pentru că micimea mea întrecea orice închipuire, iar

piticul favorit al reginei, cel mai mic pitic cunoscut în întreaga ţară, era înalt de aproape treizeci de picioare. După multe discuţii, au ajuns la concluzia unanimă că sunt doar un relplum scalclath, ceea ce, cuvânt cu cuvânt, înseamnă lusus naturae[20], concluzie întru totul pe placul filozofiei moderne din Europa, ai cărei învăţaţi, dispreţuind vechea portiţă de scăpare a cauzelor oculte, cu ajutorul căreia discipolii lui Aristotel căutau în zadar să-şi ascundă ignoranţa, au născocit această minunată soluţie a tuturor dificultăţilor spre negrăitul progres al cunoştinţelor omeneşti.

După această concluzie hotărâtoare, am rugat stăruitor să mi se îngăduie să spun şi eu două cuvinte. M-am adresat regelui şi l-am asigurat pe Majestatea Sa că vin dintr-o ţară cu mai multe milioane de cetăţeni de statura mea, unde animalele, pomii şi casele sunt toate proporţionate şi unde, în consecinţă, aş putea, la fel de bine ca şi supuşii Majestăţii Sale, să mă apăr şi să mă hrănesc; socoteam că e un răspuns complet la argumentele domnilor acelora. La acestea, ei s-au mulţumit să zâmbească dispreţuitor, zicând că fermierul a ştiut să mă dădăcească foarte bine. Regele însă, minte mult mai luminată, dădu drumul învăţaţilor şi trimise după fermier care, din fericire, nu plecase încă din oraş. Şi după ce-l descusu mai întâi între patru ochi, şi-l puse apoi de faţă cu mine şi cu fetiţa lui, Majestatea Sa începu să-şi spună că s-ar putea ca tot ce-i povestisem să fie adevărat.

O rugă pe regină să poruncească să fiu bine tratat şi fu de părere ca Glumdalclitch să continue a mă îngriji, deoarece băgase de seamă că ţineam mult unul la celălalt. Fetei i se dădu un apartament confortabil la curte, un fel de guvernantă care să o educe, o servitoare ca s-o îmbrace şi încă două pentru felurite alte treburi; dar îngrijirea mea fu lăsată numai şi numai în seama ei. Regina porunci tâmplarului ei să facă o cutie care să-mi servească drept dormitor, după modelul indicat de Glumdalclitch şi de mine. Omul acesta era un meşter foarte iscusit şi, sub îndrumările mele, îmi construi în trei săptămâni o cameră de lemn de şaisprezece picioare pătrate, înaltă de douăsprezece picioare, cu ferestre, o uşă şi două firide, aidoma unui dormitor londonez. Scândura care alcătuia tavanul putea fi

---

20 Lusus naturae, job sau capriciu al naturii (în limba latină), (n.t.)

ridicată şi lăsată în jos cu ajutorul a două ţâţâni; pe acolo fu coborât un pat pregătit de tapiţerul Majestăţii Sale. Glumdalclitch îl scotea în fiecare zi la aer şi păturea aşternutul cu mâna ei. Noaptea, după ce-l cobora în cameră, închidea capacul deasupra mea. Un alt meşter foarte priceput, vestit pentru iscusinţa cu care executa tot felul de nimicuri, se apucă să-mi facă două scaune cu spetează dintr-un material asemănător cu fildeşul, precum şi două mese şi un scrin în care să-mi pun lucrurile. Camera era căptuşită cu plăpumi de toate părţile — pereţi, duşumea şi tavan — pentru a preîntâmpina orice accident pricinuit de neatenţia celor ce m-ar fi purtat şi pentru a mai îndulci hurducăturile când aş fi fost dus cu trăsura. Am rugat să mi se facă un lacăt să pun la uşă, ca să împiedic intrarea şobolanilor şi a şoarecilor. După mai multe încercări, fierarul făuri cel mai mic lacăt ce se văzuse vreodată în ţara aceea; mărturisesc că mie mi-a fost dat să văd chiar unul mai mare la poarta casei unui gentilom din Anglia. Până la urmă, am păstrat cheia la mine în buzunar, de teamă că Glumdalclitch ar putea s-o piardă. Regina porunci de asemenea să fie adusă mătasea cea mai subţire ce putea fi găsită ca să mi se facă haine — ceva mai groasă decât păturile englezeşti — şi care m-au stânjenit nespus până ce m-am obişnuit cu ele. Erau croite după moda ţării, semănînd întrucâtva cu hainele persanilor, şi ale chinezilor — o îmbrăcăminte cuviincioasă şi sobră.

Regina mă îndrăgi atât de mult, încât nu mai putea mânca fără mine. Aveam o măsuţă aşezată pe masa pe care mânca Majestatea Sa, chiar lângă cotul ei stâng, şi un scaun pe care să stau jos.

Glumdalclitch şedea pe un scaun nu prea departe, ca să mă ajute şi să aibă grijă de mine. Avea un şir întreg de vase de argint, precum şi alte lucruri trebuincioase care, în comparaţie cu ale reginei, nu erau mai mari decât cele pe care le văzusem într-un magazin de jucării din Londra, pentru o căsuţă de păpuşi. Mica mea dădacă le ţinea în buzunar într-o cutie de argint şi mi le dădea la masă când aveam nevoie de ele, spălându-le întotdeauna singură. Cu regina nu lua masa nimeni, în afară de cele două principese, cea mai mare în vârstă de şaisprezece ani şi cea mai mică de treisprezece ani şi o lună. Majestatea Sa obişnuia să-mi pună în farfurie un dumicat de carne, pe care mi-l tăiam singur, şi grozav îi plăcea să mă vadă mâncând

fărâmiţele acelea, căci regina (cu tot stomacul ei plăpând) lua dintr-o îmbucătură atât cât puteau mânca la o masă vreo zece fermieri englezi, privelişte care uneori îmi făcea silă. Zdrobea între dinţi o aripă de ciocârlie, cu oase cu tot, deşi era de nouă ori mai mare decât aripa unui curcan zdravăn de la noi, şi băga în gură un dumicat de pâine cât două jimble de doisprezece penny fiecare. Dintr-o sorbitură golea o cupă de aur, în care încăpea mai mult de un butoi de vin de al nostru. Cuţitele pe care le folosea erau de două ori mai lungi decât lamele coaselor noastre, aşezate în prelungirea cozii. Lingurile, furculiţele şi toate celelalte aveau cam aceleaşi dimensiuni. Îmi aduc aminte că odată Glumdalclitch m-a dus la palat să-mi arate nişte mese pe care vreo zece-douăsprezece cuţite şi furculiţe uriaşe dintr-acestea erau puse grămadă în picioare. O privelişte mai înspăimântătoare nici că-mi fusese dat să văd până atunci.

În fiecare miercuri (care, după cum am amintit, e ziua lor de sărbătoare), regele şi regina, împreună cu vlăstarele regale de ambele sexe, obişnuiau să ia masa în apartamentele Majestăţii Sale, al cărui favorit eram acum, şi cu acest prilej măsuţa şi scăunaşul meu erau aşezate în stânga sa, în faţa unei solniţe. Regelui îi făcea plăcere să stea de vorbă cu mine, întrebându-mă despre obiceiurile, religia, legile, forma de guvernământ şi învăţătura din Europa, iar eu mă străduiam să-l lămuresc cât puteam mai bine. Suveranul avea o minte limpede şi o judecată atât de precisă, încât făcea reflecţii şi observaţii foarte înţelepte asupra a tot ce-i spuneam.

Dar trebuie să mărturisesc că, după ce am vorbit poate prea amănunţit despre scumpa mea patrie, despre comerţul şi războaiele noastre pe mare şi pe uscat, despre schismele religioase şi despre partidele din ţară, prejudecăţile educaţiei sale au triumfat şi el nu s-a putut stăpâni să nu mă ia în mâna dreaptă şi, lovindu-mă uşor cu cealaltă, să nu mă întrebe, râzând din toată inima, dacă sunt Whig sau Tory. Apoi întorcându-se către primul ministru, care aştepta în spatele lui cu un sceptru alb în mână, lung aproape cât catargul vasului Royal Sovereign, îi atrase atenţia cât de vrednic de dispreţuit este dorul de mărire, dacă şi nişte biete gângănii ca mine se pot maimuţări de dragul lui. "Şi totuşi, — adăugă el, — fac rămăşag că vietăţile astea îşi au şi ele titlurile şi onorurile lor, clădesc şi ele cuiburi şi vizuini pe care le numesc case şi oraşe, se

grozăvesc şi se împopoţonează, iubesc, luptă, se ceartă, înşală şi trădează." Şi tot aşa mai departe, în timp ce eu făceam feţe-feţe de indignare, auzind cum nobila noastră ţară, stăpâna artelor şi armelor, spaima Franţei, arbitrul Europei, patria virtuţilor, a evlaviei, cinstei şi adevărului, fala şi pizma lumii, e tratată cu atâta dispreţ.

Dar cum nu eram în situaţia de a mă arăta jignit, după ce am cumpănit mai bine, am început chiar să mă îndoiesc dacă am fost jignit cu adevărat. Căci după trecerea câtorva luni, când mă mai deprinsesem cu înfăţişarea şi felul de a vorbi al acestor oameni, dându-mi seama că fiecare lucru asupra căruia îmi aruncam privirile e proporţional, oroarea pe care o încercasem la început, datorită mărimii şi aspectului lor, scăzuse într-atâta, încât dacă mi-ar fi fost dat atunci să văd o societate de doamne şi lorzi din Anglia, îmbrăcaţi în haine de sărbătoare şi jucându-şi cu toţii rolurile care mai de care mai manierat, împăunându-se, ploconindu-se şi flecărind — tare aş mai fi fost ispitit să râd de ei cum râdeau de mine regele şi marii dregători. Ba, ce zic, eu însumi nu mă puteam stăpâni să nu râd de mine, când regina mă lua în palmă şi se aşeza în faţa oglinzii, în care mă vedeam alături de dânsa! Şi cum nu putea fi nimic mai ridicol decât o astfel de comparaţie, am început cu adevărat să mă închipui micşorat cu mult faţă de mărimea mea obişnuită.

Nimic nu mă înfuria şi nu mă umilea mai mult decât piticul reginei, care, fiind creatura cea mai scundă din ţara aceea (cred că nu avea nici chiar treizeci de picioare), devenise atât de obraznic la vederea unei făpturi mult mai mici decât el, încât se umfla veşnic în pene şi se grozăvea când trecea pe lângă mine spre anticamera reginei, în timp ce eu stăteam pe vreo masă discutând cu lorzii sau doamnele de la curte, şi rareori se întâmpla să nu arunce vreo vorbă usturătoare pe socoteala micimii mele; singura-mi răzbunare era să-l numesc „frate", să-l provoc la luptă şi să-i arunc cuvinte obişnuite în gura pajilor.

Într-o zi pe când ne aflam la masă, flecuşteţul ăsta răutăcios se înfurie atât de tare la auzul unor vorbe pe care i le aruncasem, încât se urcă pe scaunul Maiestăţii Sale, mă înhaţă de mijloc în timp ce eu şedeam liniştit, fără a bănui nimic, şi mă zvârli într-un castron mare de argint plin cu smântână, apoi o rupse la fugă cât îl ţineau picioarele. Am intrat în smântână până peste cap şi dacă n-aş fi fost un bun înotător, mi s-ar fi

înfundat cu siguranţă, căci în clipa aceea Glumdalclitch se afla întâmplător în celălalt capăt al camerei, iar regina se sperie atât de rău, încât i-a lipsit prezenţa de spirit să-mi dea o mână de ajutor. Dar mica mea dădacă alergă într-un suflet să mă scape şi mă scoase după ce înghiţisem mai mult de un quart[21] de smântână. M-au culcat în pat; n-am păţit altceva decât c-am prăpădit un rând de haine. Piticul a fost straşnic biciuit şi, ca o pedeapsă în plus, silit să bea toată smântână din castronul în care mă aruncase. După această întâmplare, el nu s-a mai bucurat de nici o trecere în ochii reginei care l-a şi dat unei doamne de neam, aşa că spre marea mea mulţumire nu l-am mai văzut de atunci. Altfel cine ştie până unde ar fi putut merge răzbunarea unui pitic atât de răutăcios.

Îmi mai jucase el odată o festă care a făcut-o pe regină să râdă, dar care totodată a şi indignat-o. Atunci, cu siguranţă l-ar fi izgonit de la curte, dacă eu n-aş fi fost îndeajuns de mărinimos ca să intervin. Majestatea Sa luase un os cu măduvă şi după ce a scos măduva, a pus din nou osul pe farfurie, aşa cum stătuse mai înainte. Piticul, pândind clipa prielnică, când Glumdalclitch se îndrepta spre bufet, se urcă pe scaunul pe care şedea ea ca să aibă grijă de mine în timpul mesei, mă înhaţă cu amândouă mâinile şi strângându-mi picioarele, mă vârî în os până la brâu; am stat aşa câtva timp ca un caraghios. Cred că s-a scurs aproape un minut fără ca cineva să-şi dea seama de cele întâmplate, căci socoteam că nu e de demnitatea mea să strig. Şi numai datorită faptului că monarhii nu prea au obiceiul să mănânce mâncarea fierbinte nu mi-am fript picioarele; numai ciorapii şi pantalonii erau într-un hal fără hal. La stăruinţele mele, singura pedeapsă cu care s-a ales piticul a fost o bătaie zdravănă.

Adeseori, regina mă lua peste picior pentru că-i păream fricos şi mă-ntreba dacă toţi compatrioţii mei seamănă cu mine. Dar iată despre ce-i vorba. În timpul verii, ţara e năpădită de muşte, iar insectele astea scârboase, mari cât nişte ciocârlii de Dunstable, nu-mi dădeau pace în timpul mesei, necăjindu-mă cu bâzâitul lor pe la urechi. Din când în când, se aşezau pe mâncare, lăsându-şi acolo excrementele lor scârboase sau ouăle, întru totul vizibile pentru mine, dar nu şi pentru locuitorii

---

21 Un quart = 2,14 1. (n.t.)

acelei ţări, a căror vedere nu era atât de ageră la perceperea obiectelor mai mici. Câteodată mi se aşezau pe nas sau pe frunte şi mă înţepau până la sânge, ba pe deasupra mai aveau şi un miros respingător. Mie mi-era uşor să văd materia aceea vâscoasă care, după cum ne spun naturaliştii, îngăduie acestor creaturi să umble pe tavan şi să nu cadă. Am avut mult de furcă apărându-mă împotriva acestor lighioane hidoase şi tresăream fără voie ori de câte ori poposeau pe faţa mea. Piticul avea obiceiul să prindă muşte — aşa cum fac şcolarii noştri — şi pe neaşteptate să le dar drumul sub nasul meu, ca să mă sperie pe mine şi s-o distreze pe regină. Eu le făceam de petrecanie tăindu-le în bucăţi cu cuţitul, în timp ce zburau prin aer, îndemânarea mea stârnind admiraţie.

Îmi amintesc că într-o dimineaţă, Glumdalclitch aşezase cutia mea pe fereastră, cum făcea de obicei în zilele frumoase când mă scotea la aer (eu n-o lăsam să atârne cutia în cui, aşa cum facem noi în Anglia cu coliviile). După ce am deschis geamul şi m-am aşezat la masă ca să mănânc o felie de cozonac (era micul meu dejun), peste douăzeci de viespi, ademenite de miros, năvăliră în odaie, bâzâind mai tare decât tot atâtea cimpoaie. Câteva din ele s-au năpustit asupra cozonacului şi au plecat cu câte o fărâmă; altele zburau în jurul capului şi obrazului meu, înnebunindu-mă cu zgomotul şi băgându-mă în sperieţi cu acele lor. Totuşi, am avut curajul să mă ridic şi, scoţând pumnalul, să le atac în aer. Am căsăpit patru din ele, căci celelalte şi-au luat zborul şi eu am închis fereastra.

Gângăniile astea erau mari cât potârnichile, le-am scos acele şi am văzut că sunt lungi de o incie şi jumătate şi ascuţite ca nişte ace de cusut. Le-am păstrat pe toate; iar mai târziu, le-am arătat, laolaltă cu alte rarităţi, în diferite ţări ale Europei. La înapoierea mea în Anglia, am dăruit trei din ele colegiului Gresham, iar pe-al patrulea l-am păstrat pentru mine.

CAPITOLUL IV

Autorul descrie ţara. O propunere pentru corijarea hărţilor moderne. Palatul regelui şi câteva cuvinte despre capitală. Cum călătorea autorul. Descrierea marelui templu.

Cum în urma călătoriilor cu Glumdalclitch îmi făcusem o oarecare idee despre ţară, am de gând acum să i-o descriu cititorului, atât cât mi-au îngăduit peregrinările mele ce nu au depăşit niciodată mai mult de două mii de mile jur împrejurul capitalei Loibrulgrud, căci regina, pe care o însoţeam întotdeauna, nu mergea niciodată mai departe când îl întovărăşea pe rege şi aştepta acolo până ce Majestatea Sa se întorcea din vizitele lui la hotarele ţării. Regatul acestui monarh atingea cam şase mii de mile în lungime şi între trei şi patru mii de mile în lăţime, de unde am ajuns la concluzia că geografii noştri fac o mare greşeală când îşi închipuie că între Japonia şi California nu există nimic altceva decât întinsul mării; eu am fost întotdeauna de părere că trebuie să existe un ţinut care să slujească drept cumpănă marelui continent al Asiei, şi de aceea ei ar trebui să-şi corecteze hărţile, unind această vastă întindere de pământ cu regiunile de nord-vest ale Americii, eu fiind gata să le dau o mână de ajutor.

Regatul Brobdingnag este o peninsulă, care se sfârşeşte în partea de nord-est cu un şir de munţi înalţi de treizeci de mile, munţi inaccesibili din cauza vulcanilor de pe culmile lor. Nici cei mai învăţaţi oameni nu ştiu ce fel de vietăţi trăiesc dincolo de aceste culmi sau dacă măcar ţinutul este locuit. Oceanul înconjură ţara din trei părţi. În tot regatul nu există nici un port la mare, iar coastele unde fluviile se varsă în ocean sunt mai totdeauna bântuite de furtuni şi presărate cu sumedenie de stânci ascuţite, aşa încât nici cele mai mici corăbii nu se încumetă să se avânte în larg; prin urmare oamenii aceştia nu au nici o legătură cu restul lumii.

Pe marile fluvii însă plutesc nenumărate corăbii şi apele lor mişună de peşte de soi. Băştinaşii pescuiesc rareori în mare, căci peştii de mare sunt la fel cu cei din Europa, deci nu merită osteneala. Asta dovedeşte în chip limpede că atunci când natura a zămislit plante şi animale atât de uriaşe, s-a mărginit numai la acest continent: determinarea cauzelor o las pe seama filozofilor. Din când în când, totuşi ei prind câte o balenă aruncată de valuri pe stânci; de altfel oamenii de rând se hrănesc bucuros cu balene. Acestea sunt aşa de mari, încât un om de abia poate să ducă una pe umeri, iar uneori, ca nişte ciudăţenii ce sunt, băştinaşii le transportă în coşuri la Lorbrulgrud. Odată am văzut şi eu una pe-o farfurie, servită la

masa regelui ca raritate, dar nu mi s-a părut că monarhul ar fi fost prea încântat; cred că-l scârbea mărimea ei, cu toate că în Groenlanda mi-a fost dat să văd o balenă şi mai mare.

Ţara are o populaţie deasă, căci numără nu mai puţin de cincizeci şi unu de oraşe mari, aproape o sută de cetăţi întărite, precum şi foarte multe sate. Pentru a satisface curiozitatea cititorului, cred că e de ajuns să descriu Lorbrulgrudul. Fluviul care-l străbate, împarte oraşul în două jumătăţi aproape egale. Lorbrulgrudul are peste optzeci de mii de case şi vreo şase sute de mii de locuitori. E lung de trei glomlungi (ceea ce înseamnă, aproximativ, cincizeci şi patru de mile engleze) şi lat de doi şi jumătate; l-am măsurat eu însumi pe harta regală, întocmită la porunca regelui şi întinsă pe jos anume pentru mine, pe o lungime de o sută de picioare. Am măsurat de mai multe ori diametrul şi circumferinţa hărţii, umblând desculţ şi făcând calculele la scară, până când am ajuns la o măsurătoare destul de exactă.

Palatul regal nu e o clădire prea armonioasă, ci o îngrămădire de construcţii care se întind pe o rază de vreo şapte mile; camerele principale sunt în general înalte de două sute patruzeci de picioare, având lăţimea şi lungimea proporţionale. Lui Glumdalclitch şi mie ni s-a pus la dispoziţie o trăsură în care guvernanta ei o ducea adesea la plimbare, ca să vadă oraşul sau să viziteze magazinele. Purtat în cutia mea, eram nelipsit de la aceste plimbări, iar fata, la rugămintea mea, mă scotea afară şi mă ţinea în mână ca să văd mai bine casele şi oamenii, în timp ce treceam pe străzi.

Cred că trăsura noastră nu era mai puţin încăpătoare decât sala palatului Westminster, dar nu chiar atât de înaltă; şi totuşi, n-aş putea spune cu precizie. Într-o zi, guvernanta porunci vizitiului să oprească la mai multe magazine, iar cerşetorii, care atâta aşteptau, înconjurară trăsura, oferind cea mai înfricoşătoare privelişte pe care au văzut-o vreodată ochii unui englez. Printre ei se afla o femeie cu un cancer la sân, un sân îngrozitor de umflat şi plin de găuri. Într-una din aceste găuri m-aş fi putut ascunde cu uşurinţă, cât sunt de mare. Mai era acolo şi un om cu o umflătură la gât, mai voluminoasă decât cinci saci cu lână, şi un altul cu picioare de lemn, fiecare înalt de vreo douăzeci de picioare. Dar lucrul cel mai înviorător erau păduchii care mişunau pe hainele nenorociţilor. Puteam vedea

foarte bine cu ochiul liber mădularele acestor lighioane, mult mai bine decât se văd la microscop cele ale unui păduche de la noi; le distingeam şi râturile cu care râmau ca porcii. Erau primii păduchi pe care îi văzusem vreodată şi aş fi fost curios să disec unul din ei, dacă aş fi avut instrumente potrivite, dar din nefericire, le lăsasem pe corabie. Priveliştea m-a scârbit atât de mult, încât mi s-a întors stomacul pe dos. Pe lângă cutia cea mare în care eram purtat de obicei, regina porunci să mi se facă una mai mică, de vreo douăsprezece picioare pătrate şi înaltă de zece, în vederea călătoriilor, deoarece cealaltă fiind prea mare, Glumdalclitch n-o putea ţine în poală şi încurca locul în trăsură; cutia a fost făcută de acelaşi meşter, căruia eu i-am dat toate îndrumările, până în cele mai mici amănunte. Avea forma unui cub, trei din pereţi fiind prevăzuţi cu câte o fereastră şi fiecare fereastră cu gratii pentru a preîntâmpina accidentele în timpul drumurilor lungi. În al patrulea perete, care nu avea fereastră, au fost bătute două scoabe trainice. Ori de câte ori aveam chef să merg călare, cel care mă purta în şa trecea o chingă de piele prin aceste scoabe şi apoi şi-o lega de mijloc. Când trebuia să însoţesc pe rege sau pe regină în călătoriile lor, ori când doream să mă plimb prin grădinile palatului sau să fac o vizită unei doamne de viţă nobilă ori unui ministru, iar Glumdalclitch nu se simţea bine, eram dat în grija vreunui servitor bătrân, un om de încredere, pe care mă puteam bizui.

N-a trecut mult şi-am început să fiu cunoscut şi stimat de cei mai înalţi degători — cred mai degrabă că datorită trecerii de care mă bucuram în ochii regelui decât vreunui merit al meu personal. În timpul călătoriilor, când mă săturam să tot merg cu trăsura, un slujitor prindea cutia în chingi şi o aşeza în şa pe-o pernă în faţa lui. În felul acesta puteam să admir priveliştea prin toate trei ferestrele deodată. În cutie aveam un pat şi un hamac atârnat de tavan, două scaune şi o masă înşurubate cu nădejde în duşumea, ca să nu fie aruncate de colo, colo, în galopul calului sau în hurducăturile trăsurii. Şi cum eram deprins cu călătoriile pe mare, zgâlţâielile acestea, deşi uneori foarte violente, nu mă supărau prea mult.

Ori de câte ori doream să văd oraşul, tot din cutie îl admiram. Glumdalclitch se aşeza într-un fel de lectică, construită după moda ţării, şi lua cutia în poala ei. Lectica era purtată de patru slujitori şi însoţită de alţi doi îmbrăcaţi în livrea cu

insignele reginei. Oamenii, care auziseră atâtea despre mine, se îmbulzeau în jurul nostru, curioşi peste măsură, iar fata, destul de binevoitoare, oprea lectica şi mă lua în mână ca toţi să mă poată vedea bine.

Ţineam foarte mult să văd marele templu şi mai ales turnul lui, socotit cel mai înalt din întreaga împărăţie. Drept care, într-o bună zi, mica mea dădacă mă duse acolo. Trebuie să mărturisesc însă că m-am întors dezamăgit, căci turnul nu avea mai mult de trei mii de picioare, socotind de la bază şi până sus în vârf, ceea ce, dacă ţinem seama de proporţia dintre înălţimea acestor oameni şi noi, cei din Europa, nu e câtuşi de puţin un lucru care să stârnească admiraţia, şi nu atinge nici pe departe, de nu cumva mă înşel eu, dimensiunile clopotniţei din Salisbury. Dar, ca să nu vorbesc de rău un popor faţă de care voi rămîne îndatorat toată viaţa, trebuie să recunosc că ceea ce faimosul templu pierde în înălţime câştigă de fapt în frumuseţe şi soliditate; căci zidurile, cioplite în piatră, sunt groase de aproape o sută de picioare — fiecare lespede având o suprafaţă de vreo patruzeci de picioare pătrate — şi sunt împodobite pretutindeni cu straturi uriaşe de zei şi împăraţi, dăltuite în marmură şi aşezate în firide. Am măsurat degetul cel mic al unei statui, care se rupsese şi zăcea nebăgat în seamă în gunoaie şi am văzut că are exact patru picioare şi o incie. Glumdalclitch îl înfăşură în batistă şi-l duse acasă în buzunar, ca să-l păstreze împreună cu alte nimicuri la care fata ţinea foarte mult, cum se întâmplă adesea cu copiii de vârsta ei.

Bucătăria regelui este, într-adevăr, o clădire impunătoare, boltită şi înaltă de aproape şase sute de picioare. Cuptorul cel mare e mai mic cu vreo zece paşi decât cupola catedralei Sf. Pavel, căci după ce m-am întors în ţară, am măsurat-o înadins. Dar dacă m-aş apuca să descriu grătarul din bucătărie, oalele uriaşe, ciosvîrtele de carne ce se învârteau în frigări şi o mulţime de alte lucruri, nu ştiu, zău, dacă voi fi crezut; se va găsi oricând un critic sever care să afirme că am exagerat puţin, aşa cum se presupune că fac adesea călătorii. Totuşi, mă tem că, ferindu-mă să nu fiu şi eu judecat astfel, am căzut prea mult în cealaltă extremă, iar dacă s-ar întâmplă ca această lucrare să fie tradusă vreodată în limba celor din Brobdingnag (numele împărăţiei aceleia) şi înmânată lor-, regele şi supuşii săi ar avea motiv să se plângă că i-am nedreptăţit zugrăvind lucrurile în

chip mincinos şi înfăţişându-i cu mult prea mărunţi.

Rareori se întâmplă ca Majestatea Sa să ţină mai mult de şase sute de cai în grajdurile sale. Caii sunt înalţi cam de cincizeci şi patru, şaizeci de picioare. În ocaziile solemne, regele apare însoţit, pentru mai multă pompă, de o gardă de cinci sute de călăreţi. Credeam, şi pe drept cuvânt, că este cea mai splendidă privelişte ce se poate vedea până când, într-o bună zi, am văzut o parte din armata sa pregătită de luptă, lucru despre care voi vorbi cu alt prilej.

CAPITOLUL V

Câteva peripeţii ale autorului. Execuţia unui criminal. Autorul îşi arată priceperea în arta navigaţiei.

Pot spune, pe bună dreptate, că aş fi dus un trai fericit în ţara aceea, dacă micimea mea nu m-ar fi expus la mai multe întâmplări ridicole şi supărătoare, dintre care îmi voi lua libertatea să povestesc câteva. Glumdalclitch mă ducea adesea în grădinile palatului, în cutia mea cea mică, şi uneori mă scotea afară şi mă ţinea în mână sau mă lăsa jos ca să mă plimb.

Mi-aduc aminte că odată, înainte de a fi izgonit de regină, piticul s-a luat după noi în grădină. Dădaca mea tocmai mă lăsase jos, şi cum şi eu şi el ne aflam foarte aproape unul de celălalt lângă nişte meri pitici, am vrut să-i arăt că sunt un om de duh şi am făcut o comparaţie prostească între el şi înălţimea copacilor — comparaţie ce se potriveşte întâmplător şi în limba lor ca şi într-a noastră. Pârdalnicul de pitic aşteptă prilejul potrivit, când tocmai mă aflam sub unul din aceşti pomi, şi începu să-l scuture drept în capul meu. Vreo zece mere, mari cât nişte butoaie de Bristol, căzură pe lângă urechile mele. Unul mă lovi în spate, în timp ce stăteam aplecat, şi mă pomenii trântit cu faţa la pământ. De altfel, nu s-a întâmplat nimic rău, iar piticul a fost iertat în urma stăruinţelor mele, fiindcă de fapt, eu îl stârnisem.

Într-altă zi, Glumdalclitch mă lăsă singur pe un răzor cu iarbă moale, în timp ce ea se plimba mai încolo cu guvernanta ei. Între timp se porni o ploaie cu o grindină atât de năprasnică, încât imediat am fost trântit la pământ; şi cum stăm aşa,

grindina mă lovea fără milă, de parcă aş fi fost bombardat cu mingi de tenis; totuşi, am reuşit să mă târăsc de-a buşilea şi să mă adăpostesc, culcat pe burtă, sub nişte frunze de cimbru; din cap până-n picioare am fost tot o vânătaie, aşa că zece zile n-am mai putut ieşi din casă. De altfel, nu e de mirare, deoarece natura păstrând aceleaşi proporţii în toate manifestările ei, în ţara aceea un bob de grindină este aproape de o mie opt sute de ori mai mare decât în Europa — lucru verificat de mine, ca unul ce am fost curios să le cântăresc şi să le măsor.

În aceeaşi grădină mi s-a întâmplat însă un accident mai grav. Într-o zi, mica mea dădacă, socotind că m-a aşezat într-un loc ferit (ceea ce o rugam adeseori să facă spre a mă putea gândi în voie) şi cum, pe de altă parte, lăsase cutia acasă, la palat, ca să n-o tot poarte cu ea, s-a dus împreună cu guvernanta şi câteva doamne pe care le cunoştea într-alt colţ al grădinii. Pe când se afla la o depărtare de unde nu m-ar fi putut auzi, un câine mic şi alb al unuia din grădinari, intrînd din întâmplare în grădină, începu să adulmece locul unde mă aflam eu. Conducându-se după miros, câinele veni drept spre mine şi luându-mă în gură, alergă la stăpânul său dând vesel din coadă şi mă aşeză binişor pe pământ. Din fericire, fusese atât de bine dresat că m-a dus în dinţi fără să-mi pricinuiască nici cel mai mic rău şi fără să-mi strice măcar hainele.

Dar bietul grădinar care mă cunoştea bine şi-mi arăta multă bunăvoinţă se înspăimântă grozav. Mă luă uşurel cu amândouă mâinile şi mă întrebă cum mă simt; eu eram însă atât de buimăcit că mi se tăiase răsuflarea şi-mi pierise graiul. Peste câteva clipe mi-am venit în fire şi el m-a dus, bun-zdravăn, la Glumdalclitch care, între timp, se întorsese la locul unde mă lăsase; biata fată, văzând că nu sunt nicăieri şi nici nu răspund la chemările ei, a fost cuprinsă de o durere fără margini. Ea îl dojeni aspru pe grădinar din pricina câinelui. Am tăinuit cu toţii cele întâmplate şi la curte nu s-a aflat nimic, căci fata se temea de mânia reginei; ce-i drept, mărturisesc că şi eu m-am gândit că pentru reputaţia mea n-ar fi de loc nimerit să se afle păţania.

Întîmplarea asta a hotărât-o pe Glumdalclitch să nu mă mai slăbească o clipă din ochi. De mult mă temeam eu de o astfel de hotărâre şi de aceea îi tăinuisem cu grijă unele mici peripeţii prin care trecusem de fiecare dată când mă lăsase singur. Într-o zi, un uliu ce se tot rotea pe deasupra grădinii se năpusti

asupră-mi şi dacă n-aş fi scos repede pumnalul şi nu m-aş fi adăpostit în fugă sub un gard, m-ar fi înhăţat cu siguranţă în ghearele lui. Altădată, pe când mă urcam spre vârful unui muşuroi de cârtiţă, am intrat până-n gât în gaura prin care animalul aruncase afară pământul; a trebuit să născocesc o minciună gogonată pentru a lămuri cum mi-am murdărit hainele. Tot astfel, mi-am rupt într-o zi fluierul piciorului drept, poticnindu-mă în cochilia unui melc, în vreme ce mă plimbam singur şi mă gândeam la sărmana Anglie.

N-aş putea spune dacă am fost încântat sau necăjit când în timpul acelor plimbări singuratice mi-am dat seama că păsărelele nu păreau de loc speriate la vederea mea, ci ţopăiau doar la un pas de mine, căutând viermişori sau alte vietăţi, fără să le pese, de parcă n-ar fi fost ţipenie de om în preajmă-le. Îmi amintesc că un sturz a îndrăznit chiar să-mi smulgă din mână o bucată de prăjitură, pe care Glumdalclitch tocmai mi-o dăduse la micul dejun. Când încercam să prind vreo păsărică, ele se apărau cu îndârjire, căutând să-mi ciugulească degetele, pe care le feream din calea lor, apoi ţopăiau nepăsătoare şi-şi vedeau mai departe de melci sau de viermişori. Într-o zi, însă, am pus mâna pe o bâtă şi ţintind un cânepar am zvârlit-o cu atâta putere, încât l-am doborât; înşfăcând prada de gât cu amândouă mâinile, am alergat triumfător la Glumdalclitch.

Totuşi, pasărea fiind doar ameţită, îşi veni curând în fire şi începu să mă lovească atât de nemilos cu aripile în cap şi-n coaste, măcar că o ţineam departe de mine să nu mă zgârie cu ghearele, încât puţin a lipsit să nu-i dau drumul. Din fericire, un servitor m-a scos din impas, sucind gâtul păsării; a doua zi, din porunca reginei, câneparul mi-a fost servit la masă. După câte-mi amintesc, era ceva mai mare decât o lebădă de-a noastră.

Doamnele de onoare o invitau pe Glumdalclitch în apartamentele lor şi o rugau să mă aducă şi pe mine, căci grozav le plăcea să mă vadă şi să mă mângâie. Ele mă dezbrăcau adesea în pielea goală şi mă vârau în sân, ceea ce mă scârbea la culme, căci, trebuie s-o spun, pielea lor mirosea foarte urât — lucru pe care, fireşte, nu-l amintesc aici pentru a ponegri aceste minunate făpturi faţă de care am cel mai mare respect. Bănuiesc însă că simţurile mele erau mai ascuţite tocmai datorită micimii mele şi că prea cinstitele doamne nu erau cu

nimic mai prejos în ochii iubiţilor lor sau ai celor din jur, decât ne sunt nouă în Anglia fiinţele de-o seamă cu noi. Şi-apoi, la urma urmei găsesc că mirosul lor natural era mult mai uşor de îndurat decât atunci când foloseau parfumuri, din pricina cărora eu leşinam imediat. Nu pot să uit că odată în Liliput, într-o zi călduroasă, când umblasem mult, un prieten intim de al meu şi-a îngăduit să se plângă de mirosul puternic ce stăruia în preajma mea, deşi sunt tot atât de puţin vinovat pentru acest lucru ca cei mai mulţi de sexul meu; cred însă că mirosul lui era la fel de fin în raport cu al meu, cum era al meu în raport cu al celor din Brobdingnag. Cu acest prilej, trebuie să fac dreptate stăpânei mele, regina, şi dădacei mele Glumdalclitch, ale căror trupuri miroseau tot atât de plăcut ca al oricărei doamne din Anglia.

Ceea ce mă stingherea cel mai mult în societatea acestor doamne de onoare (când mă aflam la ele în vizită, dus de Glumdalclitch) era să le văd purtându-se cu mine fără nici o sfială, de parcă aş fi fost o fiinţă lipsită de dorinţe; ele se despuiau în faţa mea, apoi îşi puneau cămaşa, în timp ce eu stăteam pe măsuţă, chiar în faţa trupurilor lor goale — privelişte ce nu mă ispitea câtuşi de puţin şi nu-mi deştepta alte simţăminte decât de groază şi de scârbă; când le priveam de aproape, pielea lor mi se părea foarte aspră, zbârcită şi pătată.

Ici colo aveau câte o aluniţă, mare cât un fund de tăiat pâine, şi cu peri mai groşi decât sfoara de împachetat — ca să nu mai pomenesc de altele. Unde mai pui că nici nu se sinchiseau de mine şi se uşurau de cantitatea de lichid băută (cam vreo două butoaie de ale noastre) într-o oală în care puteau să încapă mai mult de trei poloboace. Cea mai frumoasă dintre aceste doamne de onoare, o fată zglobie de vreo şaisprezece ani, mă aşeza uneori călare pe unul din sfîrcurile sânului ei şi făcea fel de fel de năzbâtii, asupra cărora cititorul mă va ierta că nu stărui prea mult. Într-atât mă dezgustau astfel de lucruri, încât am rugat-o pe Glumdalclitch să născocească o scuză oarecare, ca să nu o mai văd pe fata aceea.

Într-o zi, un tânăr, nepotul guvernantei dădacei mele, veni şi le pofti pe amândouă să asiste la o execuţie. Era vorba de un om care omorâse pe un prieten de-al tânărului. Până la urmă, Glumdalclitch se lăsă înduplecată împotriva voinţei sale, căci era foarte miloasă din fire; cât despre mine, cu toate că mi-era

groază de asemenea privelişti, curiozitatea mă îndemna să mă duc, fiindcă, după părerea mea, spectacolul avea să fie cu totul neobişnuit. Răufăcătorul fu aşezat într-un scaun, pe un eşafod, anume ridicat în acest scop, şi călăul îi reteză capul dintr-o singură lovitură, cu o sabie lungă de vreo patruzeci de picioare. Şuvoaie de sânge ţâşniră din venele şi arterele lui şi se înălţară atât de sus, încât întreceau cu mult apele marii fântâni arteziene de la Versailles; când capul se rostogoli pe podeaua eşafodului, făcu un salt, încât mă cutremurai, cu toate că mă aflam la cel puţin o jumătate de milă engleză depărtare.

Regina, căreia îi povesteam adesea călătoriile mele pe mare şi care nu pierdea niciodată prilejul să mă înveselească ori de câte ori mă vedea abătut, mă întrebă într-una din zile dacă mă pricep să manevrez o pânză sau o vâslă şi dacă vâslitul nu mi-ar face bine. I-am răspuns că mă pricep de minune şi la una şi la alta, căci deşi pe corabie eram de fapt chirurg sau doctor, adesea, la nevoie, am fost silit să fac pe marinarul. Totuşi mă întrebam cum ar fi fost cu putinţă să mă îndeletnicesc cu aşa ceva în ţara lor, unde cea mai mică luntre era cât cel mai mare vas de război de-al nostru, iar barca pe care eu aş fi putut s-o conduc nu ar fi rezistat pe nici unul din râurile lor. Majestatea Sa îmi spuse că dacă îi voi face planul unui vas, tâmplarul ei îl va construi, iar dânsa îmi va găsi un loc unde să navighez.

Tâmplarul era un om priceput şi, sub îndrumările mele, construi în zece zile un mic vas cu tot greementul necesar, în care puteau să încapă cu uşurinţă opt europeni. Când fu terminat, regina se arătă atât de încântată, încât dădu fuga cu el în poală la rege; acesta porunci ca vasul (eu eram pe bord) să fie pus într-un bazin cu apă, spre a fi încercat. Din lipsă de spaţiu, însă nu am putut mânui vâslele. Regina însă întocmise încă dinainte un alt plan. Ea porunci tâmplarului să facă un jgheab de lemn, lung de trei sute de picioare, lat de cincizeci şi adânc de opt; jgheabul fu bine smolit, ca să nu curgă; şi apoi aşezat pe duşumea, de-a lungul peretelui, într-o încăpere mărginaşă a palatului. Aproape de fund, jgheabul avea un cep prin care să se scurgă apa atunci când începea să se învechească; doi servitori puteau să-l umple cu uşurinţă într-o jumătate de oră. Aici obişnuiam să vâslesc adesea pentru plăcerea mea şi a reginei, precum şi a doamnelor sale pe care, pare-se, le încânta nespus de mult îndemnarea şi sprinteneala

mea. Uneori ridicam pânzele şi atunci nu aveam altceva de făcut decât să cârmesc, în timp ce doamnele îmi făceau vânt cu evantaiele; când oboseau, câţiva paji le luau locul şi suflau în vele, iar eu îmi arătam arta, manevrând când la tribord, când la babord, după cum doream. Când plimbarea se sfârşea, Glumdalclitch ducea întotdeauna vasul în camera ei şi-l agăţa într-un cui să se usuce.

Odată, în timpul acestor exerciţii, mi s-a întâmplat un accident care putea să mă coste viaţa. Unul din paji pusese vasul în jgheab, iar guvernanta care o însoţea pe Glumdalclitch mă ridicase cu multă grijă, ca să mă aşeze la bord. Nu ştiu cum s-a făcut că i-am lunecat printre degete şi aş fi căzut cu siguranţă de la o înălţime de patruzeci de picioare pe duşumea dacă, printr-un noroc cu totul neaşteptat, nu aş fi rămas agăţat într-un ac prins de şorţul bunei doamne. Gămălia acului se opri între cămaşă şi cingătoarea pantalonilor mei, şi am stat aşa spânzurat în aer până când Glumdalclitch veni să mă scape.

Altădată, unul din servitori, care avea sarcina să umple jgheabul din trei în trei zile cu apă proaspătă, lăsă din nebăgare de seamă să-i scape din găleată o broască uriaşă. Broasca stătu pitită până când apa fost aşezat pe vas; atunci, zărind un locşor unde se putea odihni, se caţără pe bord şi-l aplecă atât de mult pe-o coastă, încât am fost nevoit să trec în partea cealaltă şi să-l cumpănesc cu toată greutatea trupului, ca să nu se răstoarne. Îndată ce se văzu pe vas, dihania făcu un salt până-n mijlocul lui, apoi sări peste capul meu, şi tot aşa de colo, colo, mânjindu-mi faţa şi hainele cu murdăria ei scârboasă. Era atât de mare, încât părea cel mai hidos animal ce se poate închipui. Totuşi, am rugat-o pe Glumdalclitch să mă lase să mă descurc singur. I-am dat câteva lovituri zdravene cu una din vâsle şi până la urmă am silit-o să sară în apă. Dar cea mai mare primejdie prin care am trecut vreodată în ţara aceea mi-a prilejuit-o maimuţa unuia din băieţii de la bucătărie. Glumdalclitch mă închisese în camera ei, du-cîndu-se după treburi sau într-o vizită. Afară era foarte cald; fereastra camerei fusese lăsată deschisă, de asemenea ferestrele şi uşa cutiei mele celei mari în care locuiam de obicei, fiind spaţioasă şi confortabilă. Pe când şedeam la masă, cufundat în gânduri, mi s-a părut că cineva sare înăuntru pe fereastră şi zburdă încoa şi încolo. Deşi cuprins de spaimă, am îndrăznit totuşi să privesc

afară, dar fără să mă clintesc de la locul meu; şi mi-a fost dat să văd jivina aceea neastâmpărată zbenguindu-se şi ţopăind de colo, colo; în cele din urmă lighioana se apropie şi de cutia mea; părea s-o cerceteze cu multă luare-aminte, iţindu-se când la uşă, când pe la ferestre. Am fugit spre cel mai îndepărtat ungher al camerei sau al cutiei. Tot iscodind cu privirea, maimuţa mă băgase atât de rău în sperieţi, încât nu mi-a mai dat prin minte să mă ascund sub pat — lucru pe care, de altfel, aş fi putut să-l fac cu uşurinţă. După ce se uită câtva timp prin odaie, rânjind şi bolborosind, maimuţa dădu cu ochii de mine, vârî laba pe uşă, căutând să mă ajungă, aşa cum face pisica atunci când se joacă cu un şoarece, şi cu toate că fugeam dintr-un colţ într-altul, până la urmă tot izbuti să mă înhaţe de pulpana hainei (mătasea din ţara aceea era foarte groasă şi rezistentă) şi să mă tragă afară. Mă ridică în laba dreaptă şi mă ţinu aşa cum ţine o doică un copil când vrea să-l alăpteze, sau cum văzusem eu în Europa o maimuţă făcând acelaşi lucru cu o pisică. Am încercat să mă zbat, dar lighioana mă strânse aşa de tare, încât am socotit mai înţelept să mă supun. Am toate motivele să cred că mă luase drept un pui de maimuţă, deoarece, plină de gingăşie, îmi tot mângâia faţa, cu cealaltă labă. În timp ce se distra astfel, maimuţa fu întreruptă de un zgomot ce se auzea la uşa camerei, ca şi cum cineva ar fi încercat s-o deschidă; cât ai clipi, dihania se făcu nevăzută pe unde venise, apoi ţinându-mă strâns cu o labă, se caţără pe burlane şi pe streşini cu ajutorul celorlalte trei, până ajunse pe acoperişul clădirii vecine. În clipa când se pregătea s-o ştargă, am auzit-o pe Glumdalclitch scoţând un ţipăt. Biata fată era înnebunită; întreaga aripă a palatului fu cuprinsă de panică, servitorii alergară după scări; sute de oameni de la curte au putut vedea cum maimuţa, cocoţată sus pe acoperiş mă ţinea în braţe ca pe un copil şi mă îndopa de zor cu mâncare scoasă din fălcile ei; şi ori de câte ori nu voiam să mănânc, mă mângâia drăgăstos.

Mulţi din cei ce căscau gura au pufnit în râs, şi eu unul nu le găsesc nici o vină căci, fără îndoială, priveliştea era destul de caraghioasă, numai că mie nu mi se părea de loc astfel. Câţiva aruncară cu pietre, doar-doar maimuţa va coborî, dar lucrul acesta li se interzise cu stricteţe, fiindcă s-ar fi putut prea bine să m-aleg cu ţeasta zdrobită.

Mai mulţi oameni rezemară scările de ziduri şi începură să

urce. Maimuţa băgă de seamă, şi văzându-se împresurată şi neputînd să alerge îndeajuns de repede în trei labe, mă lepădă pe o ţiglă a acoperişului şi o luă la sănătoasa. Am stat aşa câtva timp, la o înălţime de cinci sute de yarzi, aşteptând din clipă în clipă să mă sufle vântul sau să-mi vină ameţeală şi să mă rostogolesc din vârful acoperişului până la streaşină, dar un băiat de treabă, unul din servitorii dădacei mele, se urcă până la mine, mă băgă în buzunarul pantalonilor şi mă dădu jos cu bine.

Aproape că mă înecasem din pricina porcăriilor pe care mi le vârâse în gură maimuţa; dar drăguţa mea dădacă mi le scoase din gât cu un ac mic, după care am început să vomit, ceea ce m-a uşurat foarte mult. Eram totuşi atât de slăbit şi plin de vânătăi din pricina strânsorii hidosului animal, încât am fost nevoit să stau în pat două săptămâni. Regele, regina şi întreaga curte trimiteau în fiecare zi să se intereseze de starea sănătăţii mele, iar regina mă vizită de mai multe ori în timpul bolii. Maimuţa fu ucisă şi se dădu ordin ca nici un animal de acest fel să nu mai fie ţinut prin preajma palatului.

După ce m-am însănătoşit m-am dus la rege să-i mulţumesc pentru bunătatea sa, iar suveranul a binevoit să facă fel de fel de glume pe socoteala păţaniei mele. M-a întrebat la ce anume mă gândeam în timp ce mă aflam în labele maimuţei, cum îmi plăcuse mâncarea şi felul în care mă hrănise dihania şi dacă nu cumva aerul proaspăt de pe acoperiş mi-a deschis pofta de mîncare. De asemenea voia să ştie ce aş fi făcut într-o astfel de împrejurare în propria mea ţară. I-am răspuns Majestăţii Sale că în Europa nu se găsesc maimuţe, afară doar de cele aduse de prin alte meleaguri, ca rarităţi, dar că ele sunt aşa de mici, încât m-aş încumeta să mă bat cu zece odată, dacă ar îndrăzni să mă atace. Cât despre monstruosul animal cu care avusesem de furcă (adevărul e că era mare cât un elefant), dacă groaza mi-ar fi îngăduit să mă gândesc la pumnal (în timp ce vorbeam, priveam fioros şi-mi zăngăneam pumnalul) în clipa când şi-a vârât laba în camera mea, l-aş fi rănit poate atât de tare, încât l-aş fi făcut să şi-o retragă mai repede decât o vârâse. Toate acestea le-am spus cu glas hotărât ca un om care se teme să nu i se pună la îndoială curajul.

Totuşi, vorbele mele nu făcură altceva decât să stîrnească un hohot de râs pe care, cu tot respectul cuvenit Maiestăţii Sale, toţi cei de faţă nu şi l-au putut stăpâni. Aceasta m-a făcut să mă

gândesc cât de zadarnică este strădania omului care se căzneşte să se ridice în ochii celor ce nu sunt nici pe departe egalii săi. Şi totuşi, după ce m-am înapoiat în Anglia, nu rareori mi-a fost dat să văd lucruri asemănătoare, când câte un biet caraghios, vrednic de dispreţ, fără cel mai mic drept pe care-l poate oferi naşterea — un fizic plăcut, spirit sau bun simţ, — cutează să-şi dea aere şi să se măsoare cu cele mai de seamă personalităţi ale regatului.

Nu trecea zi ca eu să nu dau curţii prilej să facă haz pe socoteala mea, iar pe Glumdalclitch, cu toate că mă iubea nespus de mult, o tăia capul s-o vestească pe regină ori de câte ori făceam câte o boroboaţă care, după părerea ei, ar fi putut s-o înveselească pe Majestatea Sa. Într-o zi, cum nu se simţea prea bine, fata plecă împreună cu guvernanta să facă o plimbare afară din oraş, cam la vreo treizeci de mile, cale de un ceas cu trăsura. Coborâră pe un câmp lângă o potecă, iar Glumdalclitch puse jos cutia mea de călătorie, să pot ieşi să mă plimb. Pe potecă era o baligă de vacă, iar eu mi-am pus în gând să-mi încerc puterile sărind peste ea. Mi-am luat. avânt, dar din nefericire saltul a fost prea scurt şi m-am pomenit, drept în mijlocul balegii, înfundat până la genunchi. Cu chiu cu vai am izbutit să ies din murdărie, iar unul din servitori mă şterse cât putu mai bine cu batista, căci eram mânjit tot. Glumdalclitch mă închise în cutie şi nu-mi mai dădu drumul până acasă. Regina fu informată curând despre cele petrecute, iar servitorii avură grijă să povestească păţania, aşa că timp de câteva zile la curte s-a făcut haz nespus pe socoteala mea.

CAPITOLUL VI

Mai multe născociri de ale autorului pentru a face plăcere regelui şi reginei.Îşi arată priceperea în muzică. Regele se interesează de starea lucrurilor în Anglia şi autorul i-o descrie. Observaţiile regelui cu acest prilej.

Cum şi eu mă număram printre curteni, o dată sau de două ori pe săptămână eram de faţă când regele se deştepta din somn.

De asemenea, l-am văzut adesea sub mâna bărbierului său,

ceea ce la început mi s-a părut un spectacol înviorător, căci briciul era aproape de două ori mai lung decât o coasă obişnuita. Majestatea Sa, potrivit obiceiului ţării, se bărbierea numai de două ori pe săptămână. L-am rugat odată pe bărbier să-mi dea nişte olăbuc din care am cules vreo patruzeci-cincizeci de fire de păr aspru. Am luat după aceea o bucată de lemn subţire şi am tăiat-o după modelul unui pieptene, găurindu-l la distanţe egale cu acul cel mai mic pe care l-am putut găsi la Glumdalclitch. Am vârât apoi firele de păr în găurele, răzuindu-le cu cuţitul şi ascuţindu-le la vârf, până când am izbutit să-mi fac un piepten cât se poate de arătos. De altminteri, era şi timpul, deoarece dinţii pieptenului meu se cam rupseseră şi nu prea mă mai puteam folosi de el; pe de altă parte, nu cunoşteam în ţara aceea nici un meşter atât de iscusit care să-mi poată face altul.

Aceasta îmi aminteşte de o îndeletnicire cu care mi-am petrecut multe din ceasurile mele de răgaz. O rugasem pe camerista reginei să-mi păstreze smocurile de păr ce rămâneau după ce Majestatea Sa se pieptăna, şi cu timpul strânsesem o cantitate destul de mare; într-o zi, sfătuindu-mă cu prietenul meu, tâmplarul, care avea poruncă să-mi îndeplinească micile mele dorinţe, i-am arătat cum să facă două schelete de scaun, nu mai mari decât cele pe care le aveam în odaia mea, şi cum să găurească cu o sulă subţire marginea spetezelor şi a fundului; prin găurile acestea am trecut firele cele mai groase din părul reginei, exact în felul în care se împletesc scaunele de trestie în Anglia. Când au fost gata, le-am dăruit Majestăţii Sale regina, care le păstra în iatacul ei, arătându-le tuturor ca pe nişte lucruri rare — şi, într-adevăr, se minunau toţi cei care le vedeau. Regina ar fi dorit să mă vadă şezând pe unul din aceste scaune, dar eu m-am împotrivit să-i dau ascultare, spunându-i că prefer să mor de o mie de ori decât să-mi aşez o parte atât de necuviincioasă a trupului meu pe firele acelea preţioase de păr, care au împodobit odată capul Majestăţii Sale. Având din totdeauna o aplicaţie deosebită spre meşteşugărie, am mai făcut din fire de păr şi o punguliţă, lungă de vreo cinci picioare, cu numele Majestăţii Sale scris cu litere de aur; pe aceasta, cu încuviinţarea reginei, am dăruit-o lui Glumdalclitch. La drept vorbind era mai curând un lucru plăcut la vedere decât folositor, nefiind îndeajuns de rezistent ca să poată ţine monede mai mari şi de aceea Glumdalolitch nu păstra într-însa decât câteva

jucărioare care plac fetiţelor.

Regele fiind un mare iubitor de muzică, la palat aveau loc adesea concerte pe care uneori le ascultam şi eu din cutia mea, aşezată pe o masă; dar zgomotul orchestrei era atât de mare, încât de abia puteam desluşi melodiile. Sunt încredinţat că toate tobele şi trompetele unei armate regale, de-ar fi să bată şi să-ţi sune în urechi, n-ar putea întrece zgomotul acela. De aceea rugam întotdeauna să mi se mute cutia cât mai departe de orchestră, iar după ce închideam uşile şi ferestrele şi trăgeam perdelele, n-aş putea spune că muzica lor era cu totul neplăcută.

În tinereţea mea învăţasem să cânt puţin la spinetă[22]. Glumdalclitch avea una în camera ei şi un profesor venea de două ori pe săptămână să-i dea lecţii. Îi spun spinetă, fiindcă semăna întrucâtva cu acest instrument şi se cânta cam în acelaşi fel.

Într-o zi m-am gândit să-l distrez pe rege şi pe regină, cântând un cântec englezesc la acest instrument. Dar lucrul se dovedi nespus de greu, deoarece spinetă avea cam şaizeci de picioare lungime şi fiecare clapă era lată de aproape un picior, astfel încât chiar atunci când întindeam braţele nu puteam cuprinde mai mult de cinci clape; iar ca să le apăs, era nevoie de o lovitură zdravănă cu pumnul — muncă anevoioasă şi zadarnică. M-am gândit atunci la următoarea soluţie: am luat două beţe rotunde cam de mărimea unor ciomege obişnuite, mai groase la unul din capete, şi am înfăşurat capetele în bucăţi de piele de şoarece, pentru ca lovind cu ele să nu stric nici clapele şi să nu alterez nici sunetul. În faţa spinetei, cam la patru picioare dedesubtul claviaturii, s-a pus o bancă, iar eu am fost urcat pe ea. Alergând încoace şi încolo cât puteam de repede, loveam clapele cu cele două beţe; în felul acesta am reuşit să execut un jig[23], spre marea mulţumire a Maiestăţilor Lor. A fost cea mai obositoare muncă pe care am făcut-o vreodată; cum totuşi nu puteam cuprinde mai mult de şaisprezece clape, n-am reuşit să armonizez basul cu soprano,

---

22 Spinetă, instrument muzical asemănător clavecinului, n.t.)

23 Jig — dans scoţian foarte vioi. (n.t.)

cum fac alţi artişti, ceea ce a constituit un mare neajuns al concertului meu.

Regele, care, după cum am mai spus, era un monarh foarte înţelept, poruncea adesea să fiu adus în cutia mea şi aşezat pe masă în odaia lui de lucru, îmi cerea apoi să-mi iau un scaun şi să mă aşez la vreo trei yarzi pe birou, aşa încât să fiu cam în dreptul feţei sale. În felul acesta am stat de vorbă în mai multe rânduri. Într-o zi, am cutezat să-i spun Maiestăţii Sale că dispreţul pe care-l nutreşte faţă de Europa şi faţă de restul lumii nu se potriveşte cu minunatele sale însuşiri spirituale; că inteligenţa nu este proporţională cu mărimea trupului; că, dimpotrivă, în ţara noastră, noi am observat că persoanele cele mai înalte sunt de obicei şi cele mai puţin înzestrate cu inteligenţă; că printre celelalte făpturi, albinele şi furnicile sunt vestite pentru hărnicia şi iscusinţa lor, întrecând cu mult chiar animale mai mari: şi că, aşa mic şi neînsemnat cum mă socoteşte el, nădăjduiam să trăiesc pentru a-i aduce Maiestăţii Sale un serviciu nepreţuit. Regele mă ascultă cu luare-aminte şi din clipa aceea începu să aibă o părere mult mai bună despre mine decât avusese înainte. El mă rugă să-i descriu cât mai exact cu putinţă felul în care e guvernată Anglia; căci, deşi monarhii ţin îndeobşte atât de mult la obiceiurile ţării lor (aceasta e părerea ce şi-o făcuse el despre ceilalţi monarhi în urma celor spuse de mine), totuşi era bucuros să audă lucruri care ar merita să fie imitate.

Închipuieşte-ţi dar, binevoitorul meu cititor, cât de mult aş fi vrut să am graiul unui Demostene sau Cicerone, pentru a. fi în stare să preamăresc scumpa mea patrie, într-un stil vrednic de meritele şi fericirea ei.

Mi-am început cuvântarea prin a arăta Maiestăţii Sale că împărăţia noastră este alcătuită (în afară de coloniile noastre din America) din două insule care formează trei regate puternice conduse de un singur suveran. Am stăruit mult asupra fertilităţii solului nostru, asupra temperaturii şi climei noastre. Am vorbit apoi pe larg despre alcătuirea parlamentului englez, reprezentat în parte de un corp ilustru numit Camera Lorzilor — persoane de viţă nobilă, urmaşi ai celor mai vechi şi mai ilustre familii. I-am zugrăvit apoi grija deosebită ce se acordă educării lor în privinţa artelor şi armelor, pentru a putea deveni sfetnici înţelepţi ai regelui şi ai ţării, pentru a-şi spune cuvântul la întocmirea

legilor, pentru a fi membri ai celei mai înalte curţi judecătoreşti, unde nu mai poate fi apel, şi pentru a fi gata să-şi apere oricând regele şi ţara prin vitejia, purtarea şi credinţa lor.

I-am mai spus Maiestăţii Sale că ei sunt podoaba şi pavăza ţării, urmaşi destoinici ai celor mai renumiţi strămoşi, a căror faimă a fost şi răsplata vredniciei lor, vrednicie de la care urmaşii nu s-au abătut, niciodată. Că acestora li s-au alăturat mai mulţi oameni sfinţi, făcând şi ei parte din adunare şi având titlul de episcopi; că sarcina lor este de a se îngriji de religie şi de cei care o propovăduiesc poporului. Că monarhul şi sfetnicii săi cei mai înţelepţi, după îndelungate cercetări de-a lungul şi de-a latul ţării, aleg din sânul preoţimii pe cei care s-au învrednicit de o viaţă mai neprihănită şi de o învăţătură mai adâncă, pe cei care sunt cu adevărat părinţii duhovniceşti ai clerului şi ai norodului.

I-am arătat apoi regelui că cealaltă parte a parlamentului e formată dintr-o adunare numită Camera Comunelor — cu toţii gentilomi de seamă, aleşi în mod liber chiar de popor pentru virtuţile lor deosebite şi dragoste de ţară, ca să reprezinte înţelepciunea întregii naţiuni. Şi că aceste două corpuri alcătuiesc cea mai augustă adunare din Europa căreia, împreună cu regele, îi este încredinţată întreaga legiuire a ţării.

Am trecut apoi la curţile judecătoreşti, unde prezidează judecătorii, venerabilii înţelepţi şi tălmăcitori ai legii, care hotărăsc asupra drepturilor şi proprietăţilor aflate în litigiu, şi care pedepsesc viciul şi apără nevinovăţia. Am amintit despre gospodăria înţeleaptă a vistieriei noastre, despre vitejia şi faptele glorioase ale armatelor noastre pe mare şi pe uscat. Am socotit numărul locuitorilor ţării noastre, gândindu-mă cam câte milioane ar putea cuprinde fiecare sectă religioasă sau partid politic. Nu am trecut cu vederea nici chiar sporturile şi petrecerile noastre sau orice alt amănunt care, după părerea mea, putea fi spre lauda ţării mele. Apoi am încheiat, cu o scurtă privire istorică asupra situaţiei şi evenimentelor din Anglia în ultima sută de ani.

Pentru aceasta mi-au trebuit nu mai puţin de cinci întrevederi, fiecare durând mai multe ore în şir, în care timp regele m-a ascultat cu deosebită luare-aminte, luându-şi adesea note şi însemnându-şi întrebările pe care avea de gând să mi le pună.

După ce am terminat aceste lungi expuneri, Maiestatea Sa,

în cursul celei de a şasea întrevederi, consultându-şi însemnările, a formulat o serie de nedumeriri, întrebări şi obiecţii în legătură cu fiecare punct. El m-a întrebat ce metode se folosesc pentru a cultiva minţile şi trupurile tinerilor nobili şi cu ce anume se îndeletnicesc ei în prima parte a vieţii lor, când pot fi lesne instruiţi? Ce măsuri se iau pentru completarea Adunării, atunci când se stinge vreo familie nobilă? Ce anume calităţi trebuie să întrunească cei care urmează să fie făcuţi lorzi? S-a întâmplat vreodată ca astfel de ridicări în rang să fie determinate de vreo favoare a monarhului, de o sumă de bani dăruită unei doamne de la curte sau de dorinţa de a consolida un partid potrivnic intereselor obşteşti? În ce măsură cunosc lorzii legile ţării şi cum ajung ei să-şi însuşească cunoştinţele care le îngăduie să hotărască în ultima instanţă asupra drepturilor semenilor lor? Dacă sunt într-atâta feriţi de lăcomie, părtinire sau lipsuri încât mita sau alte mijloace odioase să nu-şi afle niciodată loc printre ei? Dacă sfintele feţe de care am amintit sunt întotdeauna promovate în rangul acela înalt datorită cunoaşterii temeinice a chestiunilor religioase precum şi datorită vieţii lor neprihănite; dacă, fiind încă simpli preoţi, nu au fost robii vremurilor sau dacă nu au îndeplinit rolul de capelani vânduţi, slujind pe vreun nobil ale cărui păreri continuă să le urmeze slugarnic după ce au fost primiţi în acea adunare?

A dorit apoi să afle în ce fel sunt aleşi cei pe care eu îi numeam membri ai Camerei Comunelor; dacă nu cumva un străin gros la pungă i-ar putea influenţa pe alegătorii de rând să-l aleagă pe el şi nu pe seniorul lor sau pe cel mai de vază gentilom din ţinut? Cum se face că oamenii doresc cu atâta râvnă un loc în această adunare, funcţie legată — după cum a trebuit să mărturisesc — de multă bătaie de cap şi cheltuială, adesea spre ruina familiilor lor, fără leafă sau pensie; dorinţa aceasta izvora dintr-o virtute atât de exagerată şi era o dovadă atât de neobişnuită de spirit de sacrificiu pentru binele obştesc, încât Majestatea Sa părea să se îndoiască de sinceritatea ei. Şi, iarăşi, dorea să ştie dacă nu cumva astfel de domni zeloşi se gândeau că-şi pot recupera cheltuielile şi eforturile la care erau supuşi sacrificând binele public planurilor unui monarh slab şi vicios, mână în mina cu un cabinet de miniştri corupţi?

Regele şi-a înmulţit întrebările şi m-a cercetat amănunţit în legătură cu fiecare aspect al acestei probleme, formulând

nenumărate întrebări şi obiecţii, pe care nu socotesc că ar fi prudent sau cu cale să le repet aici.

În legătură cu cele ce i-am spus despre curţile noastre judecătoreşti, Maiestatea Sa a cerut lămuriri în mai multe privinţe — lucru pe care l-am putut face mai lesne, deoarece odinioară puţin a lipsit să nu fiu ruinat de un proces care a ţinut vreme îndelungată la curtea lordului cancelar, şi pentru care am fost silit să plătesc despăgubiri. M-a întrebat cât timp se pierde de obicei spre a se hotărî ce e drept sau ce e strâmb şi ce cheltuieli se fac? Dacă avocaţii şi oratorii au libertatea să pledeze pentru cauze despre care toată lumea ştie că sunt nedrepte, ruşinoase şi silnice? Dacă convingerile religioase sau politice ale împricinatului atârnă greu în cumpăna dreptăţii? Dacă oratorii sunt oameni care cunosc legile universale după care se împarte dreptatea sau se limitează numai la cunoaşterea obiceiurilor provinciale, naţionale şi alte obiceiuri locale? Dacă oratorii sau judecătorii participă în vreun fel oarecare la întocmirea legilor pe care tot ei îşi iau libertatea de a le tălmăci sau răstălmăci după plac? Dacă se întâmplă din când în când ca ei să pledeze pentru şi împotriva aceleiaşi cauze, citind cazuri precedente pentru a dovedi contrariul? Dacă ei alcătuiesc o breaslă de oameni avuţi sau săraci? Dacă primesc vreo răsplată bănească pentru că au pledat sau şi-au exprimat părerile? Şi, mai ales, dacă sunt vreodată admişi ca membri în camera inferioară [24]?

Trecu apoi la gospodărirea vistieriei noastre şi spuse că, după părerea sa, memoria m-a trădat, deoarece am evaluat impozitele la vreo cinci-şase milioane pe an, iar când am amintit de cheltuieli, constatase că ele se ridicau uneori la o cifră dublă; însemnările pe care şi le luase asupra acestui punct erau foarte amănunţite, deoarece, după cum mi-a mărturisit, nădăjduia că cunoaşterea metodelor noastre i-ar fi de folos, deci nu putea să se înşele în calculele sale. Totuşi, dacă cele ce-i spusesem eu erau adevărate, nu înţelegea cum poate un regat să cheltuiască mai mult decât câştigă, aşa cum face un om oarecare?

M-a întrebat cine sunt creditorii noştri şi de unde luăm bani ca să-i plătim? A fost foarte mirat când m-a auzit vorbind despre războaie atât de costisitoare, adăugând că, probabil, suntem un

---

24 Camera Comunelor, (n.t.)

popor războinic sau că trăim în mijlocul unor vecini foarte răi, iar generalii noştri sunt de bună seamă mai bogaţi decât regii noştri. M-a întrebat ce alte pricini ne făceau să ieşim în afara insulelor noastre, pe lângă comerţ, tratate sau apărarea coastelor cu ajutorul flotei? Dar mai mult decât de orice, se minună când mă auzi vorbind despre o armată permanentă de mercenari pe timp de pace, în sânul unui popor liber. Majestatea Sa spuse că dacă suntem guvernaţi cu consimţământul nostru, prin reprezentanţii noştri, nu-şi putea închipui de cine ne era frică sau împotriva cui urma să luptăm, şi mă întrebă, dorind să-mi cunoască părerea, dacă nu cumva casa unui om oarecare poate fi mai bine apărată de el însuşi împreună cu copiii şi cu toţi ai lui, decât de o mână de ticăloşi, culeşi la întâmplare de pe stradă, în schimbul unei simbrii neînsemnate, şi care ticăloşi ar fi de o sută de ori mai câştigaţi dacă li s-ar tăia gâturile?

Regele râse de „aritmetica mea ciudată", cum o numea el, potrivit căreia socoteam numărul locuitorilor ţării ţinând seama de numărul membrilor din diferite secte religioase şi partide politice. Dânsul nu putea pricepe de ce oamenii care nutresc idei dăunătoare poporului să fie siliţi să şi le schimbe şi să nu fie siliţi mai degrabă să şi le-ascundă. Căci după cum cârmuirea care ar pretinde oamenilor să-şi schimbe părerile ar putea fi învinuită de tiranie, tot astfel a nu cere cuiva să-şi ascundă opiniile vătămătoare ar însemna slăbiciune: pentru că unui om i se poate îngădui să ţină otravă în casă, dar nu să şi-o vândă drept doctorie de leac.

Mai băgă de seamă că printre distracţiile nobililor cu şi fără titlu, eu amintisem jocurile de noroc. Dorea să ştie la ce vârstă începe de obicei această distracţie şi când încetează să se mai practice; cât timp le ia; dacă lucrurile merg până acolo, încât să-şi ruineze averile; dacă nu cumva oamenii josnici şi vicioşi, datorită iscusinţei lor în această artă, pot face avere, ajungând uneori să-i ţină pe nobilii noştri în stare de dependenţă şi să-i deprindă cu tovărăşii proaste, să-i îndepărteze de la orice progres spiritual şi să-i silească, în urma pierderilor suferite, să înveţe acest meşteşug ruşinos şi să-l practice pe spinarea altora.

Mirarea lui n-a mai cunoscut margini când a auzit istoria ţării noastre din ultimul secol, susţinând că nu este altceva decât un şir de conspiraţii, răscoale, asasinate, masacre, re-

voluţii, exiluri, adică cele mai dăunătoare urmări pe care le poate avea zgârcenia, dezbinarea, făţărnicia, prefăcătoria, cruzimea, furia, nebunia, ura, invidia, desfrâul, răutatea şi ambiţia.

Într-o altă întrevedere, Majestatea Sa se osteni să recapituleze tot ceea ce îi spusesem eu; compară întrebările puse cu răspunsurile primite, apoi, luându-mă în mână şi mângâindu-mă cu blândeţe, rosti următoarele cuvinte pe care nu le voi uita niciodată, după cum nu voi uita niciodată felul în care le-a spus:

"Micul meu prieten Grildrig, ai rostit o minunată cuvântare de laudă la adresa patriei tale; ai arătat în chipul cel mai limpede că neştiinţa, trândăvia şi viciul pot fi uneori însuşirile cele mai potrivite ale unui legiuitor; că legile sunt cel mai bine explicate, tălmăcite şi aplicate de către aceia care au tot interesul şi, totodată, priceperea, să le răstălmăcească, să le încâlcească şi să le ocolească. Desluşesc la voi urmele unei instituţii care, la originea ei, poate să fi fost bună, dar urmele acestea sunt pe jumătate şterse, iar restul e acoperit de murdărie şi ros de putreziciune.

Din toate câte le-ai spus nu reiese de loc că ar fi nevoie de vreo virtute pentru a obţine un post de seamă la voi, şi încă şi mai puţin că oamenii ar fi înălţaţi în rang datorită virtuţilor lor, preoţii pentru cucernicia sau învăţătura lor, soldaţii pentru purtarea sau vitejia lor, judecătorii pentru integritate, senatorii pentru dragostea de ţară, sfetnicii pentru înţelepciune. Cât despre tine, — continuă regele, — care ţi-ai petrecut cea mai mare parte a vieţii în călătorii, tare mi-ar place să cred că până acum ai scăpat de multe vicii ale compatrioţilor tăi. Dar judecând după spusele tale şi după răspunsurile pe care ţi le-am smuls cu multă caznă, nu pot decât să trag concluzia că cei mai mulţi dintre semenii tăi sunt cel mai primejdios soi de mici paraziţi scârboşi, cărora natura le-a îngăduit vreodată să se târască pe faţa pământului."

CAPITOLUL VII

Dragostea de patrie a. autorului. El face regelui o propunere foarte avantajoasă, care e respinsă. Nepriceperea regelui în politică. Învăţătura din ţara aceea, foarte şubredă şi

mărginită. Legile, treburile militare şi partidele din Brobdingnag.

Numai dragostea de adevăr m-a împiedicat să tăinuiesc cititorului această parte a povestirii mele. În zadar îmi arătam eu supărarea — regele mă lua în râs; aşa că a trebuit să rabd în tăcere şi să aud cum scumpa şi nobila mea ţară e batjocorită. Şi mie, ca oricăruia dintre cititorii mei, îmi pare rău că s-a ivit un astfel de prilej, dar monarhul acesta era atât de curios şi atâta stăruia asupra tuturor amănuntelor, încât aş fi dat dovadă de nerecunoştinţa sau de proastă creştere refuzând să-l lămuresc în măsura în care eram în stare s-o fac. Să-mi fie totuşi îngăduit să spun în apărarea mea că am ocolit cu îndemânare multe din întrebările lui, zugrăvind de fiecare dată lucrurile mai favorabil decât o îngăduia adevărul adevărat. Pentru că întotdeauna am dat dovadă de părtinire faţă de ţara mea, lucru pe care, de altfel, Dionisius Halicarnassensis îl recomandă, şi pe bună dreptate, unui istoric: cât am putut am ascuns slăbiciunile şi metehnele Angliei, în timp ce virtuţile şi frumuseţile ei le-am înfăţişat în lumina cea mai prielnică.

Şi m-am străduit să fac aşa în tot timpul numeroaselor convorbiri avute cu monarhul acela, cu toate că, din păcate, am dat greş.

Să fim însă îngăduitori faţă de un rege care trăieşte cu totul izolat de restul lumii şi, prin urmare, nu cunoaşte obiceiurile şi tradiţiile ce se bucură de atâta trecere la alte popoare. Lipsa acestor cunoştinţe va zămisli întotdeauna nenumărate prejudecăţi şi va determina un fel îngust de a privi lucrurile de care noi şi ţările mai civilizate din Europa suntem cu desăvîrşire scutiţi. Şi ar fi cât se poate de dureros dacă părerile despre ce e bine şi ce e rău ale unui monarh atât de îndepărtat ar trebui să fie date drept pildă întregii omeniri.

Pentru a întări cele spuse până acum, precum şi pentru a arăta încă o dată urmările nefaste ale unei educaţii mărginite, voi mai aminti aici câteva lucruri care cu greu vor găsi crezare. În nădejdea de a câştiga mai mult în ochii Maiestăţii Sale, i-am povestit despre o invenţie născocită cu vreo trei-patru sute de ani în urmă — fabricarea unei pulberi care, la cea mai mică scânteie se aprinde într-o clipită şi aruncă totul în aer, chiar dacă ar fi un munte, bubuind mai năprasnic decât tunetul. I-am mai spus că o anumită cantitate din această pulbere vârâtă

într-o ţeava de alamă sau fier, ar zvârli o minge de fier sau de plumb cu atâta putere şi iuţeală că nimic nu i-ar putea sta în cale. Că mingile cele mai mari astfel slobozite nu numai că ar nimici dintr-o dată şiruri întregi de soldaţi, dar ar dărâma zidurile cele mai puternice, sau ar scufunda corăbii cu câte o mie de oameni pe bord; iar dacă ar fi legate cu ajutorul unui lanţ ar trece prin catarge şi greement, sfârtecând trupurile oamenilor şi pustiind totul în calea lor. Că noi punem adesea această pulbere în mingi mari de fier pe care le aruncăm cu ajutorul unei maşini asupra cetăţii împresurate, iar mingea desfundă străzile, preface casele în ruine, azvârlind ţăndări şi sfărâmături în toate părţile, şi zboară creierii tuturor celor aflaţi în preajmă. Că eu cunosc foarte bine substanţele din care e făcută pulberea; că ele sunt ieftine şi se găsesc uşor; că eu ştiu cum trebuie să le amestec şi că aş putea să arăt meşterilor săi cum să fabrice ţevile acelea pe măsura tuturor lucrurilor din regatul Majestăţii Sale, cea mai lungă dintre ele nedepăşind o sută de picioare; cu douăzeci-treizeci de ţevi dintr-acestea, încărcate cu o cantitate potrivită de pulbere şi mingi, va distruge în câteva ceasuri zidurile celui mai întărit oraş din ţară sau va preface în praf şi pulbere capitala, dacă supuşii s-ar împotrivi vreodată poruncilor sale.

Toate acestea i le-am spus Majestăţii Sale cu umilinţă, ca un neînsemnat prinos al recunoştinţei mele faţă de nenumăratele dovezi de regească bunătate şi ocrotire.

Regele fu cuprins de groază ascultând descrierea acestor maşini grozave, precum şi propunerea pe care i-o făcusem. Ca să folosesc cuvintele sale, era „uluit că o biată gânganie neputincioasă cum eram eu, poate să nutrească gânduri atât de sălbatice, să le dea în vileag cu atâta uşurinţă şi să nu pară câtuşi de puţin mişcată de toate vărsările de sânge şi pustiirile pe care le descrisesem ca fiind urmările fireşti ale acestor maşini distrugătoare, pe care, — adăugă el, — le-a născocit desigur vreun duh rău, vrăjmaş al omenirii". În ceea ce-l privea pe el, mai spuse monarhul, cu toate că erau puţine lucruri pe lume care să-l încânte atât de mult ca noile descoperiri în domeniul artei sau în natură, ar fi preferat mai curând să-şi piardă jumătate din împărăţie decât să fie iniţiat într-un astfel de secret, despre care, dacă ţineam la viaţa mea, mi-a poruncit să nu-i mai pomenesc niciodată.

Ciudate urmări ale unor principii şi concepţii înguste! Un monarh înzestrat cu toate calităţile vrednice de adâncă veneraţie, dragoste şi cinste, un monarh talentat, înţelept şi cu o învăţătură temeinică, plin de minunate daruri şi adorat de supuşi, să-şi facă scrupule fără noimă de care noi cei din Europa nu avem habar şi să scape din mână prilejul care l-a fi făcut stăpân absolut pe viaţa, libertatea şi soarta poporului său! Departe de mine gândul de a spune toate acestea cu intenţia de a umbri nenumăratele virtuţi ale acestui minunat monarh, care, îmi dau foarte bine seama, va scădea totuşi mult în ochii cititorului englez; socotesc însă că defectul acesta al lor provine din neştiinţă, din faptul că nu au transformat încă politica în ştiinţă, aşa cum au făcut spiritele cele mai luminate din Europa. Îmi amintesc foarte bine că într-o convorbire pe care am avut-o într-o zi cu regele, când i-am spus că la noi s-au scris mai multe mii de volume despre arta de a guverna, el şi-a făcut o părere foarte proastă despre înţelepciunea noastră — contrar intenţiilor mele.

Mi-a mărturisit făţiş că dispreţuieşte şi urăşte din adâncul sufletului intrigile, urzelile tainice şi rafinamentul, fie că e vorba de un monarh sau de un sfetnic. Nu pricepea ce înţeleg eu prin secrete de stat, de vreme ce nu era vorba de un duşman sau de un popor vrăjmaş. El îngrădea arta de a guverna în hotare foarte înguste. O mărginea la bun simţ şi raţiune, dreptate şi îngăduinţă, la rezolvarea grabnică a proceselor de drept civil şi de drept penal şi la alte câteva considerente simple de acest fel care nici nu merită să fie amintite. Părerea lui era că „acela care poate face să crească două spice de grâu sau două fire de iarbă pe un petic de pământ unde mai înainte creştea numai unul, este mai vrednic de recunoştinţa omenirii şi aduce un serviciu mai însemnat ţării sale decât tot neamul politicienilor laolaltă."

Învăţământul la acest popor are multe lipsuri; el se mărgineşte numai la morală, istorie, poezie şi matematică, în care, trebuie să recunosc, sunt neîntrecuţi. Ei aplică matematica numai şi numai la ceea ce poate fi folositor în viaţă, la îmbunătăţirea agriculturii şi a tuturor meşteşugurilor, astfel că la noi s-ar bucura de prea puţină trecere. Cât despre idei, entităţi, abstracţiuni şi categorii transcendentale, nu am reuşit niciodată să-i fac să-şi formeze o idee cât de mică despre el.

În ţara lor, nici o lege nu poate fi exprimată într-un număr

de cuvinte mai mare decât numărul literelor din alfabetul lor — douăzeci şi două cu totul. Adevărul e că numai foarte puţine legi au această lungime. Ele glăsuiesc în cuvintele cele mai simple, iar oamenii nu sunt destul de ageri la minte pentru a-i da mai mult decât o interpretare; a scrie un comentariu la vreo lege oarecare este o crimă capitală. Cât priveşte rezolvarea proceselor de drept civil sau urmărirea criminalilor, precedentele sunt atât de puţine, încât nu prea au motive să se laude cu vreo pricepere deosebită în una sau alta.

Ca şi chinezii, folosesc arta tiparului din timpuri străvechi. Totuşi, bibliotecile lor nu sunt prea mari. Biblioteca regelui, socotită cea mai mare, nu are mai mult de 1000 de volume, aşezate într-o galerie lungă de 1200 picioare, de unde aveam libertatea să împrumut cărţile care-mi plăceau. În una din camerele Glumdalclitchei, tâmplarul reginei construise un fel de scară de lemn înaltă de vreo 25 de picioare; fiecare treaptă avea o lungime de 50 de picioare; era de fapt o scară mobilă cu capătul de jos aşezat la 6 depărtare de 10 picioare de peretele camerei.

Cartea pe care doream s-o citesc era rezemată de perete: eu mă urcam mai întâi pe prima treaptă a scării şi întorcându-mă cu faţa spre carte, începeam să citesc în partea de sus a paginii, făcând vreo opt-zece paşi spre dreapta sau spre stânga, după lungimea rândurilor, până când ajungeam ceva mai jos de nivelul ochilor, apoi coboram treptat până când ajungeam în partea de jos; apoi mă urcam din nou şi începeam altă pagină în acelaşi chip; foaia o întorceam cu amândouă mâinile pentru că era groasă şi tare ca de carton; cele mai mari pagini erau de cel mult optsprezece-douăzeci de picioare.

Stilul scriitorilor e clar, viguros şi totodată plăcut, dar fără înflorituri, căci nimic nu le displace mai mult decât cuvintele de prisos sau expresiile variate. Am citit multe din cărţile lor, îndeosebi cărţi de istorie şi de morală. Printre altele m-a încântat nespus un tratat ce stătea veşnic în dormitorul lui Glumdalclitch şi aparţinea guvernantei ei, o bătrânică gravă căreia îi plăceau scrierile morale şi religioase. Cartea zugrăveşte slăbiciunile omeneşti şi se bucură de oarecare trecere numai la femei şi la cei de rând. Totuşi, eram curios să ştiu ce anume poate spune despre acest subiect un scriitor, din ţara aceea. Autorul trecea în revistă toate subiectele obişnuite ale

moraliştilor europeni, arătând "cât de mărunt, neputincios şi vrednic de dispreţ este omul prin firea sa; cum nu e în stare să se apere de protivniciile văzduhului sau de furia fiarelor sălbatice; cum îl întrec alte creaturi, una în forţă, alta în repeziciune, a treia în prevedere, a patra în hărnicie." El adăuga că "natura a degenerat în ultima vreme şi nu mai zămislea acum decât stârpituri în comparaţie cu oamenii de altădată." Spunea că "e cât se poate de firesc să ne închipuim că la început oamenii nu numai că erau mai mari, dar că în vremurile de demult pământul trebuie să fi fost locuit de uriaşi, lucru confirmat de istorie şi de tradiţie şi adeverit de oasele şi ţestele uriaşe descoperite întâmplător în mai multe părţi ale ţării, depăşind cu mult neamul sfrijit al oamenilor din zilele noastre". El susţinea că „înseşi legile naturii cereau în mod categoric ca noi să fi fost zidiţi de la început mai mari şi mai robuşti, nu atât de uşor supuşi pieirii, ameninţaţi la tot pasul de accidente neînsemnate, ca de pildă o ţiglă care cade de pe casă, o piatră aruncată de un băiat sau un pârâu în care ne putem îneca".

Pe baza unor astfel de raţionamente, autorul ajungea la o serie de învăţăminte morale, folositoare pentru conduita în viaţă, dar pe care nu are rost să le înşir aici. Eu unul nu m-am putut stăpâni să nu reflectez cât de răspândit este obiceiul de a ticlui predici morale sau, mai curând, de a găsi pricini de nemulţumire şi văicăreală din certurile noastre cu natura. Dar dacă am privi lucrurile mai îndeaproape, ne-am putea da seama cât de puţin întemeiate sunt aceste certuri, la noi, ca şi la ei.

Cât priveşte treburile lor militare, ei se fălesc că armata regelui este alcătuită din o sută şaptezeci şi şase de mii de pedestraşi şi treizeci şi două de mii de soldaţi călări, dacă poate fi numită armată o oştire alcătuită din negustorii câtorva oraşe şi din fermierii de la ţară, comandaţi de nobili cu şi fără titlu, neprimind nici soldă, nici altă răsplată. În privinţa instrucţiei sunt într-adevăr desăvârşiţi, iar disciplina e foarte bună, deşi nu am văzut un merit deosebit în asta, căci cum ar putea fi altfel când fiece fermier se găseşte sub ordinele seniorului său şi fiecare cetăţean sub acelea ale oamenilor de vază din oraşul său, aleşi prin vot, întocmai ca la Veneţia? Am văzut adesea miliţia din Lorbrulgrud ieşind la instrucţie pe un câmp mare, de vreo douăzeci de mile pătrate, aflat lângă oraş. Nu erau mai mult de douăzeci şi cinci de mii de pedestraşi şi şase mii de

călăreţi; mi-a fost cu neputinţă să socotesc numărul lor exact din pricina spaţiului pe care-l ocupau. Un călăreţ călare pe uriaşul său armăsar măsura cam vreo nouăzeci de picioare. La o comandă, toată această liotă de călăreţi şi-a scos săbiile şi le-a fluturat în aer. Mintea omenească nu-şi poate închipui ceva mai măreţ, mai uimitor, mai minunat! Ai fi zis că zeci de mii de fulgere ţâşniseră în acelaşi timp dinspre toate zările cerului!

Doream nespus de mult să ştiu cum oare ajunsese acest monarh, la ale cărui pământuri nimeni nu putea răzbate din nici o parte a lumii, să se gândească la armată sau să-şi deprindă supuşii cu disciplina militară. Am aflat însă curând, atât din spusele unora cât şi citind istoria ţării lor, că de-a lungul veacurilor i-a năpăstuit şi pe ei aceeaşi boală care nu cruţă niciodată omenirea: nobilimea lupta adesea pentru putere, poporul pentru libertate şi regele pentru stăpânire absolută.

Şi oricât ar fi încercat legea să-i ţină în frâu, fiecare din cele trei părţi a încălcat drepturile semenilor săi, prilejuind adesea războaie civile; ultimul război a fost curmat din fericire de bunicul monarhului, prin bună înţelegere; şi de atunci, oastea ţării, înfiinţată cu consimţământul tuturor, a fost supusă mereu unei discipline de fier.

CAPITOLUL VIII

Regele şi regina fac o călătorie la graniţele ţării. Autorul îi însoţeşte. Felul în care părăseşte ţara, descris foarte amănunţit. Se înapoiază în Anglia.

Primejdiile din care scăpasem m-au făcut de multe ori să doresc cu înfocare să-mi recapăt libertatea, cu toate că nu-mi puteam de fel închipui prin ce anume mijloace, şi nici nu puteam făuri vreun plan care să aibă cât de cât sorţi de izbândă. Corabia cu care venisem era primul vas ce navigase în apropierea coastei, iar regele poruncise cu străşnicie "ca orice alt vas care s-ar întâmpla să se ivească pe mare să fie de îndată tras la ţărm, iar echipajul şi călătorii să fie aduşi într-o cotiugă la Lorbrulgrud". Ţinea foarte mult să-mi găsească o femeie de teapa mea, ca să pot zămisli făpturi la fel cu mine; eu însă aş fi preferat să mor mai degrabă decât să îndur ocara de a lăsa

urmaşi care să fie ţinuţi în colivii ca nişte canari şi, cu timpul, vânduţi poate prin ţară, feţelor simandicoase, drept rarităţi. E adevărat că toţi se purtau cu mine cât se poate de frumos: eram doar favoritul unui mare suveran şi al reginei sale şi încântarea întregii curţi; totuşi, lucrurile se petreceau în aşa fel, încât nu se potriveau cu demnitatea omenească! Nu puteam nicicând uita preţioasele zăloguri pe care le lăsasem în căminul meu. Doream să fiu iar printre oameni cu care să pot sta de vorbă pe picior de egalitate şi să mă plimb pe străzi şi să străbat câmpii fără să-mi fie teamă că voi fi strivit ca o broască sau ca un biet căţeluş. Dar scăparea mi-a venit mai curând decât m-aş fi aşteptat şi într-un chip nu prea obişnuit; împrejurările în care a fost cu putinţă le voi povesti întocmai.

Trecuseră doi ani de când mă aflam în ţara aceea, când pe la începutul celui de al treilea, Glumdalclitch şi cu mine l-am însoţit pe rege şi pe regină într-o călătorie spre regiunile de miazăzi ale regatului. Eu, ca de obicei, călătoream în cutia mea care, după cum am mai spus, era o cameră foarte confortabilă, lată de douăsprezece picioare. Pe de altă parte, la rugăminţile mele, un hamac fusese atârnat cu frânghii de mătase de cele patru colţuri ale tavanului ca să îndur mai uşor zdruncinăturile galopului, atunci când vreun servitor mă lua în şa, cum doream uneori; în timpul drumului, mi se întâmpla adesea să adorm în hamac. Sus, în acoperişul camerei mele, dar nu chiar deasupra hamacului, îi poruncisem tâmplarului să facă o gaură de un picior pătrat, ca să am aer pe vreme călduroasă în timpul cât dormeam; gaura aceasta o puteam închide după plac, cu ajutorul unei scânduri ce se mişca încoace şi încolo pe un falţ.

Când ne apropiam de sfârşitul călătoriei, regele socoti de cuviinţă să petrecem câteva zile într-un palat al său de lângă Flanflasnic, un oraş aşezat la optsprezece mile de ţărmul mării. Glumdalclitch şi cu mine eram istoviţi de drum; eu mă alesesem cu o mică răceală, dar biata fată era aşa de bolnavă, încât a trebuit să stea în pat. Nu mai puteam de dorul oceanului — singura mea posibilitate de a scăpa, dacă acest lucru avea să se întâmple vreodată. M-am prefăcut că mi-e mai rău decât îmi era în realitate şi am cerut să fiu dus pe ţărm, ca să respir aerul proaspăt al mării. Am plecat însoţit de un paj pe care-l îndrăgisem foarte mult şi în grija căruia eram dat adesea. Nu voi uita niciodată cu câtă greutate a consimţit Glumdalclitch să se

despartă de mine, nici porunca straşnică pe care i-a dat-o pajului să fie cu ochii în patru, izbucnind în cele din urmă în hohote de plâns, de parcă ar fi presimţit ce avea să se întâmple. Băiatul luă cutia în care mă aflam şi merse cale de o jumătate de ceas, îndreptându-se spre stâncile de pe malul mării. Ajuns aici, i-am cerut să mă aşeze jos şi, deschizând fereastra, am privit trist spre mare. Nu mă simţeam prea bine şi i-am spus pajului că aş vrea să aţipesc puţin în hamacul meu, nădăjduind să-mi treacă. M-am urcat în hamac şi băiatul închise bine fereastra căci era frig. Curând am adormit şi tot ce pot să-mi închipui e că, în timp ce dormeam, pajul, crezând pesemne că nu mi se poate întâmpla nimic rău, s-a dus să caute ouă de păsări — cu puţin înainte de a aţipi, îl văzusem pe fereastră căutând şi culegând câteva, din crăpăturile stâncilor.

Oricum s-ar fi petrecut lucrurile, fapt e că m-am deşteptat deodată trezit de o smucitură violentă; simţeam cum cineva trage cu putere de inelul cutiei, prins de capac pentru a putea fi lesne transportată, apoi am simţit cutia ridicându-se sus, tot mai sus în văzduh, cu o iuţeală ameţitoare. La prima smucitură era cât pe-aci să cad jos din hamac, dar după aceea, mişcările deveniră mai line. Am strigat de mai multe ori din răsputeri, dar în zadar. Mi-am aruncat privirea pe fereastră, dar n-am văzut altceva decât norii şi cerul. Deasupra capului am auzit un zgomot aidoma unui fâlfâit de aripi şi de abia atunci am început să-mi dau seama de jalnica situaţie în care mă aflam: un vultur apucase frânghia cutiei mele în cioc, cu gândul de a o lăsa sa cadă pe vreo stâncă, aşa cum ar fi făcut, de pildă, cu o broască ţestoasă — iar după aceea să se năpustească asupra trupului meu şi să-l sfâşie cu ciocul; agerimea şi mirosul acestei păsări îi îngăduie să-şi descopere prada la mari depărtări, chiar atunci când aceasta e mai bine ascunsă decât eram eu între nişte pereţi, groşi de două incii.

N-a trecut mult şi mi-am dat seama că zgomotul şi bătăile aripilor sporesc din ce în ce, iar cutia mea e aruncată în sus şi în jos ca o firmă într-o zi cu vânt. Apoi mi s-a părut că vulturul primeşte câteva lovituri zdravene (eram convins că frânghia cutiei mele se află în ciocul unui vultur) şi îndată după aceea am simţit cum mă prăvălesc în gol timp de un minut şi mai bine, însă cu o iuţeală atât de înspăimântătoare, încât aproape nu mai puteam respira. Deodată încetai să mă mai prăbuşesc; un

zgomot mai năprasnic decât al Niagarei îmi asurzi urechile; o clipă m-am pomenit învăluit într-o beznă de nepătruns, apoi cutia începu să urce repede şi, prin partea de sus a ferestrelor, am zărit lumină. De-abia atunci mi-am dat seama că mă prăbuşisem în mare. Cutia, datorită greutăţii trupului meu, mobilei care se afla în ea, precum şi plăcilor de fier, fixate pentru a o întări la cele patru colţuri, sus şi jos, plutea în apă la o adâncime de cinci picioare. Şi astăzi, ca şi, atunci, presupun că vulturul care îşi luase zborul cu cutia mea în cioc a fost urmărit de alţi doi sau trei vulturi şi silit să-mi dea drumul, în timp ce se apăra de ceilalţi, care nădăjduiau să aibă şi ei parte din pradă. Plăcile de fier, fixate în partea de jos (erau cele mai trainice), au păstrat echilibrul cutiei în timpul căderii şi au împiedicat-o să se sfarme de suprafaţa apei. Toate încheieturile cutiei erau bine fălţuite, iar uşa nu era prinsă în ţâţâni, ci se ridica şi se lăsa ca un oblon, ceea ce făcea ca înăuntru să intre doar foarte puţină apă. Numai cu multă greutate am reuşit să cobor din hamac, după ce mai întâi m-am încumetat să dau la o parte capacul ce astupa deschizătura din acoperiş, despre care am amintit, făcută anume pentru a lăsa aerul să pătrundă înăuntru, căci începusem să mă înăbuş.

Cât de mult aş fi dorit atunci să fiu iarăşi lângă buna mea Glumdalclitch, de care un singur ceas mă îndepărtase atât de mult! Şi vă mărturisesc că, în mijlocul propriilor mele nenorociri, nu m-am putut stăpâni să nu o plâng din inimă pe biata mea dădacă, gândindu-mă la durerea ce i-o va pricinui pierderea mea, la nemulţumirea reginei şi la spulberarea norocului copilei.

Nu cred că sunt mulţi călători care să fi trecut prin greutăţi şi suferinţe mai mari ca acelea pe care le încercam eu atunci când, dintr-o clipă într-alta, aşteptam să văd cutia sfărâmată în bucăţi sau, cel puţin, răsturnată la prima suflare mai puternică a vântului, sau de primul talaz mai mare. Un singur geam de s-ar fi spart, ar fi însemnat moartea fără dor şi poate; şi numai zăbrelele puternice, fixate acolo ca să mă ferească de accidente în timpul călătoriilor, au apărat ferestrele, împiedicându-le să se spargă. Văzând că apa se strecoară înăuntru prin câteva crăpături mici, m-am căznit, de bine, de rău, să le astup. Nu eram în stare să ridic capacul cutiei, lucru pe care de altminteri l-aş fi făcut ca să mă cocoţ deasupra: acolo, cel puţin, mi-aş fi prelungit viaţa cu câteva ceasuri, mai mult decât dacă aş fi

rămas zăvorât (căci nu pot să spun altfel) în cuşcă. Şi chiar de-aş fi scăpat de astfel de primejdii o zi sau două, la ce mă puteam, aştepta dacă nu tot la o moarte cumplită din cauza frigului şi a foamei? Timp de patru ceasuri am stat aşa, aşteptând şi chiar dorind ca fiece clipă să fie cea din urmă.

I-am mai spus cititorului că în peretele fără fereastră al cutiei mele se aflau prinse două scoabe; prin ele, servitorul, însărcinat să mă poarte călare, trecea o curea de piele pe care apoi şi-o încingea de mijloc. Şi cum stăteam aşa copleşit de tristeţe şi deznădejde, am auzit, sau mai degrabă mi s-a părut că aud, un fel de râcâit ce venea dinspre peretele unde erau prinse scoabele. Nu trecu mult şi am avut impresia că sunt împins sau remorcat pe mare, deoarece din când în când simţeam un fel de smucituri care făceau ca valurile să se înalţe şi să acopere ferestrele cutiei mele, lăsându-mă aproape în întuneric. Nădejdea că aş putea fi salvat prinse a licări în sufletul meu, deşi nu-mi puteam închipui ce anume se va întâmpla. Am deşurubat unul din scaunele fixate în podea şi după ce, cu chiu, cu vai, am izbutit să-l înşurubez din nou chiar în dreptul capacului pe care nu de mult îl dădusem la o parte, m-am urcat pe scaun şi, apropiindu-mi cât mai mult gura de deschizătură, am strigat din răsputeri după ajutor, în toate limbile pe care le cunoşteam. Am legat apoi batista în vârful unui baston pe care-l purtam de obicei cu mine şi, scoţându-l prin deschizătură, am început să-l agit prin aer, ca în cazul când vreo barcă sau vreo corabie s-ar fi aflat prin apropiere, marinarii să-şi închipuie că un biet muritor nefericit se găseşte închis în cutie.

Toate încercările mele rămaseră fără nici un rezultat; în schimb, îmi dădeam limpede seama cum cutia mea înaintează; peste un ceas şi mai bine, peretele fără ferestre, acela unde se aflau scoabele, se lovi de ceva tare. Mi-am închipuit că e o stâncă şi m-am pomenit zgâlţâit mai rău ca oricând. Sus, deasupra cutiei, am auzit desluşit un zgomot ca de odgon, precum şi hârâitul ce-l făcea trecând prin inel. Apoi, încet, încet, m-am pomenit ridicat cu cel puţin trei picioare mai sus decât eram înainte, ceea ce m-a făcut să scot din nou băţul cu batista şi să strig după ajutor, până când aproape am răguşit. Drept răspuns, am auzit trei chiote puternice care m-au umplut de o bucurie fără seamăn pe care nu o poate înţelege decât cel care a trăit-o. Apoi, paşii cuiva tropotiră deasupra capului meu şi o

voce puternică strigă prin deschizătură în limba engleză: „Dacă e cineva înăuntru, să vorbească!" Am răspuns că sunt un englez năpăstuit de soartă şi azvârlit în cea mai cumplită dintre nenorociri, hărăzită vreodată unei fiinţe omeneşti, şi rugam, în numele a tot ce e viu, să fiu eliberat din temniţa în care zăceam. Vocea răspunse că sunt în siguranţă, deoarece cutia e remorcată de corabia lor şi că îndată va sosi şi tâmplarul ca să ferestruiască o deschizătură îndeajuns de mare, spre a putea fi scos afară. M-am grăbit să le-arăt că nu-i nevoie de aşa ceva şi că-i păcat să-şi piardă timpul; era de ajuns ca un marinar s-apuce de inel şi să ridice cutia pe corabie, iar apoi s-o ducă în cabina căpitanului. La auzul unor vorbe atât de nesăbuite, unii dintre ei îşi închipuiră că au de-a face cu un nebun, alţii începură să râdă; într-adevăr, nici prin minte nu-mi trecuse că m-aş fi putut afla printre oameni la fel ca mine. Între timp sosi şi tâmplarul, şi în câteva clipe tăie cu ferăstrăul o deschizătură pătrată, largă de vreo patru picioare, apoi coborî înăuntru o scară pe care m-am urcat; am fost luat şi dus pe vas într-o stare de plâns.

Marinarii rămaseră uluiţi şi-mi puseră o mie de întrebări la care eu nu mă simţeam de fel îndemnat să răspund.

La rândul meu, eram uimit văzând în juru-mi atâţia pigmei, căci aşa i-am socotit la început după ce atâta amar de vreme îmi obişnuisem ochii cu făpturile acelea uriaşe pe care le părăsisem. Dar căpitanul, domnul Thomas Wilcocks, un om de treabă, de fel din Shropshire, băgând de seamă că sunt gata să leşin, mă luă în cabina lui, îmi de-te un leac întăritor şi mă pofti să mă culc în patul său, sfătuindu-mă să mă odihnesc puţin, lucru de care într-adevăr aveam mare nevoie. Înainte de a adormi, i-am spus că în cutia mea se află câteva mobile care ar fi fost păcat să se piardă: un hamac de toată frumuseţea, un pat, două scaune, o masă şi un scrin; de asemenea, că odaia e tapetată, sau mai degrabă căptuşită cu mătase şi bumbac, şi dacă el ar binevoi să îngăduie unui marinar să aducă cutia în cabină eu aş deschide-o în faţa lui să-i arăt mobilierul. Auzindu-mă spunând asemenea năzdrăvănii, căpitanul crezu că delirez; totuşi îmi făgădui (pesemne ca să mă liniştească) că îmi va îndeplini dorinţa; urcându-se pe punte, trimise câţiva oameni în camera mea, de unde (după cum am aflat mai târziu) aceştia luară toată mobila şi desfăcură căptuşeala de pe pereţi; dar

scaunele, scrinul şi patul fiind înşurubate în podea au suferit mari stricăciuni, deoarece marinarii nu s-au priceput să umble binişor cu ele, ci le-au smuls din locurile lor. Au scos apoi şi câteva scânduri de care aveau nevoie pe corabie; în sfârşit, după ce au luat tot ce au socotit ei că le-ar putea fi de folos, lăsară cutia să se scufunde, iar aceasta, din pricina nenumăratelor spărturi de la fund şi din pereţi, fu numaidecât înghiţită de valuri. Mărturisesc că am fost bucuros să nu asist la nenorocirea pe care au pricinuit-o; sunt încredinţat că aş fi suferit nespus de mult, deoarece mi s-ar fi deşteptat în suflet amintirea unor lucruri pe care preferam să le uit.

Am dormit câteva ore în şir, chinuit de vise; vedeam aievea meleagurile pe care abia le părăsisem şi retrăiam primejdiile din care scăpasem. Totuşi, la deşteptare, m-am simţit mult mai întremat. Era cam pe la ceasurile opt seara şi căpitanul ordonă să mi se aducă cina, închipuindu-şi că am postit destul până acum. Mi-a ţinut tovărăşie cu multă bunăvoinţă şi a văzut că privirile-mi sunt limpezi, iar cuvintele au şir; când am rămas singur, m-a rugat să-i povestesc peripeţiile călătoriilor mele şi să-i spun prin ce întâmplare am fost lăsat în voia valurilor, închis în cutia aceea uriaşă de lemn.

El îmi istorisi că pe la amiază, uitându-se prin ochean, a văzut-o plutind la o oarecare depărtare şi şi-a închipuit că e o corabie spre care avea de gând să se îndrepte, deoarece nu era prea mult în afara drumului său, în speranţa de a cumpăra biscuiţi, ai lui fiind pe sfârşite. Apropiindu-se mai mult şi dându-şi seama de greşeală, a trimis o şalupă ca să afle ce anume era; oamenii s-au întors înfricoşaţi, jurând că au văzut o casă plutitoare. Căpitanul a râs de prostia lor şi a pornit el însuşi cu şalupa, poruncind marinarilor să ia cu ei un odgon mai gros. Vremea fiind liniştită, mi-au dat ocol de câteva ori, cercetând ferestrele şi zăbrelele de fier care le apărau. A zărit apoi cele două scoabe pe peretele fără nici o deschizătură pentru lumină. Atunci, a poruncit oamenilor să vâslească înspre partea aceea şi, legând odgonul de una din scoabe, le-a ordonat să-mi remorcheze lada. cum îi spuneau ei, spre corabie. Odată ajunşi la navă, le-a dat ordin să lege un alt odgon de inelul fixat pe acoperiş şi să-mi ridice lada cu scripetele, dar toţi marinarii la un loc nu au fost în stare s-o ridice mai mult de două sau trei picioare din apă. Mi-a spus că văzuse bastonul şi batista scoase

afară prin deschizătură şi trăsese concluzia că vreun nefericit se afla desigur închis înăuntru. L-am întrebat dacă el sau cineva din echipaj nu zăriseră cumva păsări uriaşe zburând în văzduh cam în vremea când m-au descoperit, la care mi-a răspuns că stând de vorbă cu marinarii în timp ce eu dormeam, unul din ei i-a istorisit că observase trei vulturi îndreptându-se spre miază-noapte, dar omul n-a amintit nimic de faptul că ar fi fost mai mari decât sunt vulturii de obicei — ceea ce, după părerea mea, trebuie pus pe seama înălţimii mari la care zburau. Căpitanul n-a priceput rostul întrebării mele. L-am întrebat apoi cam la ce depărtare socoteşte el că ne aflăm de uscat. Mi-a răspuns că după calculele cele mai exacte, ne aflăm la cel puţin o sută de leghe. L-am încredinţat că a greşit probabil cu aproape jumătate, deoarece nu părăsisem ţara de unde veneam, decât cu două ore înainte de a fi fost aruncat în mare, ceea ce îl făcu din nou să-şi închipuie că mi-e mintea tulburată, ba chiar îmi dădu să înţeleg lucrul acesta, apoi mă sfătui să mă duc să mă culc într-o cabină care îmi fusese pregătită.

L-am asigurat că plăcuta lui societate m-a înviorat nespus de mult şi că sunt în toate minţile. Atunci căpitanul deveni serios şi mă rugă să-i răspund sincer dacă nu cumva cugetul îmi era tulburat de vreo crimă făptuită, nelegiuire pentru care fusesem osândit din poruncă împărătească să fiu închis în lada aceea, aşa cum în alte ţări criminalii erau zvârliţi pe mare şi lăsaţi să plutească la voia întâmplării pe un vas plin de spărturi, fără nici un fel de merinde la ei, şi deşi i-ar fi părut rău să ştie că a luat pe bord un nelegiuit, totuşi îmi dădea cuvântul de onoare că mă va debarca viu şi nevătămat în primul port unde vom ancora.

El adăugă că bănuielile sale sporiseră în urma unor vorbe fără noimă pe care le spusesem mai întâi marinarilor apoi lui însuşi, în legătură cu odaia sau lada mea, precum şi datorită privirilor şi comportării mele ciudate în timpul cinei.

L-am rugat să aibă răbdare şi să asculte povestea mea pe care i-am istorisit-o amănunţit, din clipa când am părăsit Anglia, până în clipa când am fost găsit. Şi cum adevărul îşi face întotdeauna loc în minţile cu judecată, acest gentilom de treabă, cu un pospai de învăţătură, dar înzestrat cu mult bun simţ, se convinse numaidecât de sinceritatea şi buna mea credinţă. Şi ca să întăresc spusele mele, l-am rugat să dea poruncă să fie adus

scrinul meu a cărui cheie o aveam în buzunar; între timp el îmi povestise ce au făcut marinarii cu cutia mea. Am deschis scrinul în faţa lui şi i-am arătat mica colecţie de rarităţi adunate în ţara din care scăpasem în chip atât de ciudat. Se afla acolo pieptenele făcut din firele de păr din barba regelui şi un altul din acelaşi material, dar de astă-dată cu firele fixate într-o bucată din unghia reginei. I-am mai arătat şi o colecţie de ace de cusut şi cu gămălie, lungi între un picior şi o jumătate de yard, patru ace de viespe, mari cât nişte cuie de tâmplărie, smocuri din părul reginei, un inel de aur pe care ea mi-l dăruise într-o zi scoţându-l din degetul cel mic şi aruncându-mi-l peste cap, întocmai ca pe un colac de salvare. L-am rugat pe căpitan să primească acest inel în semn de recunoştinţă pentru bunătatea lui, dar n-a fost chip să-l conving. I-am arătat apoi o bătătură pe care o tăiasem cu mâna mea de la degetul piciorului unei doamne de onoare; era cam de mărimea unui măr de Kent şi se întărise atât de mult, încât la întoarcerea în Anglia am scobit-o pe dinăuntru în chip de cupă, şi am montat-o în argint. În sfârşit, l-am rugat să cerceteze pantalonii cu care eram îmbrăcat şi care erau făcuţi din piele de şoarece.

N-am izbutit să-l fac să primească decât dintele unui servitor pe care l-a examinat cu multă curiozitate şi care am văzut că-l interesează.

L-a primit, mulţumindu-mi de mii de ori, de parcă i-aş fi dat cine ştie ce lucru de preţ. Deşi dintele era perfect sănătos, fusese scos din greşeală de un felcer nepriceput din gura unui slujitor al Glumdalclitchei, care se văieta într-una de dureri. Eu l-am curăţat şi l-am pus bine în scrin. Era lung cam de un picior şi avea patru incii în diametru.

Căpitanul se arătă foarte mulţumit de povestirea mea sinceră şi-mi spuse că nădăjduieşte că la înapoierea noastră în Anglia voi face şi semenilor mei cinstea de a le-o împărtăşi, aşternând-o pe hârtie. I-am răspuns că, după părerea mea, lumea e sătulă de cărţi de călătorii, că astăzi, în ochii oamenilor au trecere numai lucrurile cu adevărat extraordinare, şi bănuiesc că de aceea unii scriitori se gândesc mai puţin la adevăr decât la vanitatea sau interesul lor, sau la plăcerea cititorilor neştiutori; că povestirea mea cuprinde prea puţine întâmplări neobişnuite şi este lipsită de acele descrieri ornamentale de plante, pomi, păsări şi alte lighioane ciudate,

sau obiceiuri barbare de-ale sălbaticilor ce se închină la idoli, lucruri zugrăvite atât de des de cei mai mulţi scriitori în cărţile lor. Totuşi, i-am mulţumit pentru buna părere pe care o avea despre mine şi i-am făgăduit că o să mă gândesc la propunerea lui.

Mi-a spus că-l miră foarte mult un lucru, şi anume că vorbesc prea tare; ba m-a şi întrebat dacă nu cumva regele şi regina din ţara aceea erau tari de ureche. I-am răspuns că aşa m-am obişnuit să vorbesc în ultimii doi ani şi mai bine şi că mă minunez de glasul lui şi al oamenilor din echipaj care-mi fac impresia că doar şoptesc şi totuşi îi aud destul de limpede. I-am arătat că în ţara aceea când trebuia să rostesc vreun cuvânt, era ca şi cum un cetăţean ar fi vorbit din stradă unuia cocoţat într-o clopotniţă, în afară de cazul când eram aşezat pe masă sau ţinut în palmă. Şi i-am mai spus ceva, anume că în clipa când am pus piciorul pe bordul vasului şi m-am văzut înconjurat de marinari, aceştia mi s-au părut cele mai mici creaturi pe care le văzusem vreodată şi vrednice de tot dispreţul. Adevărul e că în vreme ce mă aflam în ţara regelui aceluia, nu puteam să sufăr să mă privesc în oglindă, după ce ochii mei se deprinseseră cu lucruri atât de uriaşe, deoarece comparaţia mă făcea să am o părere foarte puţin măgulitoare despre mine însumi.

Căpitanul mi-a mărturisit că în timpul cinei, observase că mă uit la toate într-un fel cam ciudat şi că adesea păream să-mi stăpânesc cu greu râsul, pe care el nu ştia cum să-l interpreteze, punându-l pe seama unei tulburări a minţii. I-am răspuns că era cât se poate de adevărat, şi mă întrebam cum de am reuşit totuşi să mă stăpânesc, când am văzut farfurii mari cât o monedă de argint de trei penny, un picior de porc — tocmai bine să-ţi ajungă pentru o îmbucătură, o ceaşcă mai mică decât o coajă de nucă; şi am continuat zugrăvindu-i în acelaşi chip celelalte obiecte şi mâncări aflate în cabina lui. Căci deşi regina, în tot timpul cât m-am aflat în slujba ei, poruncise ca toate lucrurile de care aveam nevoie să fie făcute pe măsura mea, totuşi mintea mi-era copleşită de ceea ce vedeam în jur şi mă uitam chiondorâş la micimea mea, întocmai cum se uită oamenii la greşelile lor. Căpitanul îmi înţelese foarte bine gluma şi-mi răspunse vesel cu vechiul proverb englezesc că se teme că ochii mei sunt mai mari decât burta: nu prea îi plăcea cum

mâncam, deşi postisem o zi întreagă. Continuând să glumească, afirmă că ar fi dat bucuros o sută de lire ca să-mi vadă cutia în ciocul vulturului şi apoi căzând în apă de la o înălţime atât de mare: o privelişte, hotărât, dintre cele mai uluitoare, vrednică de a fi zugrăvită şi lăsată moştenire timpurilor viitoare; şi asemănarea cu Phaeton[25] i se păru atât de izbitoare, încât nu se putu stăpâni să nu o amintească, deşi gluma nu mă încânta prea mult.

Căpitanul se întorcea de la Tonkin; în drum spre Anglia, fusese împins spre nord-est până la 44 grade latitudine şi 143 grade longitudine. Întâlnind însă un alizeu, la două zile după îmbarcarea mea, am navigat multă vreme spre sud şi după ce am trecut prin dreptul coastelor Noii Olande, ne-am urmat drumul spre vest-sud-vest, până când am trecut de Capul Bunei Speranţe. Călătoria noastră a fost cât se poate de plăcută, dar nu-l voi plictisi pe cititor cu un jurnal de bord.

Căpitanul s-a oprit în vreo două porturi şi a trimis şalupa după provizii şi apă de băut. Eu însă nu m-am dat jos niciodată de pe corabie până la Downs, unde am ajuns în cea de a treia zi a lunii iunie 1706, cam la vreo nouă luni după ce scăpasem din Brobdingnag. Am fost gata să-mi las lucrurile zălog până când aş fi achitat costul călătoriei, dar căpitanul nu voi în ruptul capului să primească un ban. Ne-am despărţit ca doi buni prieteni şi nu m-am lăsat până ce nu mi-a făgăduit că mă va vizita, acasă la mine, în Redriff. Cu cinci şilingi împrumutaţi de la căpitan, am închiriat un cal şi o călăuză.

Pe drum, văzând cât de mici sunt casele, pomii, vitele şi oamenii, am început să cred că sunt în Liliput. Mi-era teamă să nu calc în picioare călătorii întâlniţi şi adesea le strigam să se dea la o parte din drum, aşa încât în vreo două rânduri puţin a lipsit să nu mă aleg cu capul spart din pricina obrăzniciei mele.

Când am ajuns în sfârşit acasă, întrebând pe unii şi pe alţii, un servitor mi-a deschis uşa, iar eu m-am aplecat ca să intru (cum fac gâştele când vor să treacă pe sub poartă), de teamă să

---

25 Mitologia greacă povesteşte că într-o bună zi, Phaeton, fiul Soarelui, obţinu îngăduinţa tatălui său de a conduce Carul Soarelui. Lipsit de experienţă, el izbuti să dea foc universului. Mâniat, Jupiter, tatăl zeilor, îl fulgeră pe Phaeton, prăvăîindu-l în apele Eridanului (Padul).

nu mă aleg cu vreun cucui. Soţia mea a alergat să mă îmbrăţişeze, dar eu m-am aplecat mai jos de genunchii ei, socotind că altfel ea n-ar putea ajunge să mă sărute. Fiica mea îngenunche ca s-o binecuvântez, dar eu n-am văzut-o până în clipa când s-a ridicat, deprins fiind de atâta amar de vreme să-mi ţin capul şi ochii aţintiţi în sus, la mai mult de şaizeci de picioare înălţime; după ce s-a sculat în picioare, am cuprins-o cu o mână pe după mijloc. Am privit de sus la servitori şi la cei câţiva prieteni care erau în casă, de parcă ei ar fi fost nişte pitici, iar eu un uriaş. I-am spus soţiei mele că prea a fost econoamă; găseam că atât ea cât şi fiică-mea erau pipernicite, fiindcă nu se hrăniseră cum trebuie. Pe, scurt, m-am purtat într-un chip atât de ciudat, încât toţi au crezut ceea ce crezuse şi căpitanul când mă văzuse prima data, ajungând la concluzia că mi-am pierdut minţile. Amintesc toate acestea pentru a dovedi cât de mare este puterea obişnuinţei şi prejudecata.

Peste puţin timp, eu, familia mea şi prietenii noştri ne-am înţeles foarte bine j soţia mea însă stăruia să nu mai plec niciodată pe mare; totuşi, destinul meu neîndurător hotărâse ca ea să nu aibă puterea de a mă opri, după cum va vedea cititorul mai departe. Până atunci, închei Partea a Doua a nefericitelor mele călătorii.

PARTEA A TREIA
CĂLĂTORIA ÎN LAPUTA, BALNIBARBI, GLUBBDUBDRIB, LUGGNAGG ŞI JAPONIA

CAPITOLUL I

Autorul porneşte în cea de a treia călătorie. E prins de piraţi. Răutatea unui olandez. Soseşte pe o insulă. E primit în Laputa.

Nu trecuseră nici zece zile de când mă aflam acasă, şi căpitanul William Robinson, de fel din Cornwall, comandantul vasului Hopewell, o corabie solidă de trei sute de tone, îmi făcu

o vizită. Odinioară, în timpul unei călătorii în Levant, fusesem chirurg pe bordul unui vas, al cărui căpitan şi totodată proprietar pe un sfert de navă era el. Mă tratase întotdeauna mai degrabă ca pe un frate decât ca pe un inferior şi, auzind de sosirea mea, veni să mă vadă, mânat de un sentiment prietenesc, după cum am crezut eu la început, deoarece nu se petrecu nimic deosebit în afară de cele obişnuite între doi prieteni care nu s-au văzut de mult.

Dar vizitele lui se îndesiră şi de fiecare dată omul îşi exprima bucuria că m-a găsit sănătos, întrebându-mă totodată dacă nu cumva am de gând să prind rădăcini şi adăugând că peste vreo două luni el are de gând să pornească într-o călătorie spre Indiile Răsăritene. În cele din urmă, mi-a spus deschis, după ce mai întâi şi-a cerut mii de scuze, că ar dori să fiu chirurg pe vasul lui; spunea că voi avea un alt chirurg sub ordinele mele, în afară de alte două ajutoare, iar leafa pe care o voi primi va fi de două ori mai mare ca de obicei; şi întrucât constatase că ştiinţa mea în ale navigaţiei e cel puţin egală cu a sa, era gata să se lege că va asculta de sfaturile mele, ca şi cum eu aş fi fost un al doilea comandant pe vas.

Mi-a spus atâtea alte lucruri îndatoritoare, iar pe de altă parte, eu îl ştiam un om atât de cumsecade, încât nu am putut să-i refuz propunerea. În ciuda nenorocirilor prin care trecusem, setea mea de a vedea lumea era mai aprigă ca oricând. Lucrul cel mai greu era acum s-o conving pe soţia mea, al cărei consimţământ l-am obţinut totuşi până la sfârşit, când i-am arătat foloasele pe care le puteau trage copiii de pe urma acestei călătorii.

Am plecat în ziua de 5 august 1706 şi am sosit la fortul Sf. Gheorghe la 11 aprilie 1707. Aici am rămas trei săptămâni pentru ca oamenii să se mai întremeze, căci mulţi erau bolnavi. Ne-am îndreptat apoi spre Tonkin, unde căpitanul hotărî să mai zăbovim câtva timp, deoarece multe din mărfurile pe care avea de gând să le cumpere nu erau pregătite şi nu se putea aştepta să le capete până în câteva luni. De aceea, în speranţa că-şi va scoate măcar o parte din cheltuielile pricinuite de întârziere, cumpără un cuter, îl încarcă cu fel de fel de mărfuri cu care tonkinezii fac de obicei negoţ în insulele învecinate şi urcând pe bord patrusprezece oameni dintre care trei băştinaşi, mă numi pe mine comandant al cuterului dându-mi împuternicire să fac

negoţ, în timp ce el avea să-şi vadă de treburi la Tonkin.

Nu trecuseră nici trei zile de când ne aflam pe mare şi, stârnindu-se o furtună, am fost minaţi vreme de cinci zile spre nord-nord-est, apoi spre est; după aceea cerul se însenină, deşi tot mai bătea o briză puternică dinspre vest. În cea de a zecea zi am fost urmăriţi de două vase de piraţi care ne-au ajuns în curând; cuterul meu era atât de încărcat, încât înainta foarte încet, iar noi nu eram în stare să ne apărăm.

Cei doi piraţi ne-au abordat cam în acelaşi timp, urcându-se pe punte furioşi în fruntea oamenilor lor, dar găsindu-ne pe toţi culcaţi cu faţa la pământ (aşa le poruncisem eu oamenilor mei să stea), ne-au legat cu funii trainice şi ne-au lăsat în seama unei gărzi; apoi începură să cerceteze cuterul.

Printre ei am văzut un olandez care părea să se bucure de oarecare trecere, cu toate că nu comanda nici una din cele două corăbii. Ne-a recunoscut după înfăţişare că suntem englezi şi răstindu-se la noi într-o englezească stricată, jură că vom fi legaţi spate în spate şi aruncaţi în mare. Eu vorbeam binişor limba olandeză. I-am spus cine suntem şi l-am rugat să ţină seamă că suntem creştini protestanţi, că ţările noastre sunt vecine şi aliate, şi să-i înduplece pe căpitani să se milostivească de noi. Asta l-a întărâtat şi mai mult; şi-a repetat ameninţările şi, întorcându-se înspre tovarăşii săi, le-a vorbit plin de mânie, în limba japoneză, bănuiesc, pronunţând adesea cuvântul Christianas.

Cea mai mare dintre cele două corăbii ale piraţilor era comandată de un căpitan japonez care vorbea limba olandeză, însă foarte prost. El se apropie de mine şi după ce-mi puse mai multe întrebări la care am răspuns cu negrăită umilinţă, mă încredinţa că ne va cruţa viaţa. M-am închinat adânc în faţa căpitanului, apoi întorcându-mă către olandez, i-am spus că-mi pare rău să aflu mai multă omenie la un păgân decât la un frate creştin. Dar în curând aveam să mă căiesc de aceste cuvinte nesocotite, căci ticălosul, după ce stăruise în zadar să-i convingă pe amândoi căpitanii să fiu aruncat în mare (aceştia nu s-au lăsat înduplecaţi după făgăduiala ce mi-o făcuseră că nu voi fi omorât), a izbutit totuşi să obţină promisiunea că mi se va da o pedeapsă mai cumplită, judecând omeneşte, decât moartea însăşi. Oamenii mei, împărţiţi în două grupuri, au fost duşi pe cele două vase ale piraţilor, iar pe cuterul meu s-a îmbarcat un

nou echipaj. Cât despre mine, au hotărât să fiu lăsat în voia valurilor într-o luntre mică, prevăzută cu vâsle şi o pânză, şi merinde pentru patru zile. Căpitanul japonez avu bunătatea să-mi dubleze raţia de merinde din propriile sale provizii, neîngăduind nimănui să mă scotocească prin buzunare. Am coborât în luntre, în timp ce olandezul mă împroşca de pe punte cu toate blestemele şi cuvintele urâte pe care i le punea la îndemână limba lui.

Cu vreo oră înainte de a-i fi văzut pe piraţi, eu făcusem un calcul şi constatasem că ne aflăm la 46 grade latitudine nordică şi la 183 grade longitudine, îndată ce m-am depărtat puţin de piraţi, am descoperit cu ajutorul ocheanului meu de buzunar mai multe insule înspre sud-est. Vântul fiind prielnic, am ridicat pânzele cu gândul de a ajunge la cea mai apropiată dintre ele, lucru pe care am izbutit să-l fac în vreo trei ceasuri. Insula era numai stânci; totuşi, am găsit multe ouă de păsări; aprinzând un chibrit, am făcut un foc de buruieni şi alge de mare uscate şi am copt ouăle. Ele au fost singura mea hrană, deoarece eram hotărât să cruţ cât mai mult proviziile. Mi-am petrecut noaptea la adăpostul unei stânci, pe un aşternut de iarbă neagră, şi am dormit destul de bine. A doua zi am pornit spre altă insulă, iar de acolo spre a treia şi a patra, întrebuinţând când pânzele, când vâslele. Dar pentru a nu-l plictisi pe cititor cu o descriere prea amănunţită a necazurilor mele, voi spune doar că în cea de a cincea zi am ajuns la ultima insulă pe care o mai puteam vedea, aşezată la sud-sud-est de prima.

Insula aceasta era mai departe decât crezusem şi mi-au trebuit nu mai puţin de cinci ore pentru a ajunge la ea. Aproape i-am făcut înconjurul până să găsesc un loc potrivit unde să debarc: un golf mic cam de trei ori mai larg decât luntrea mea. Insula era plină de stânci presărate pe alocurea cu smocuri de iarbă şi buruieni plăcut mirositoare. Mi-am scos bruma de merinde şi după ce am mâncat, am ascuns restul într-una din peşterile ce se găseau cu zecile. De pe stânci am cules o mulţime de ouă şi am adunat alge şi ierburi uscate cu gândul de a le aprinde a doua zi şi de a-mi găti ouăle cum puteam mai bine, deoarece aveam la mine amnarul, cremenea, iasca şi lupa. Mi-am petrecut noaptea în peştera unde îmi aşezasem proviziile. Iarba şi algele uscate cu care aveam de gând să fac focul a doua zi mi-au slujit drept pat. Am dormit foarte puţin, căci neliniştea

ce mă stăpânea biruise oboseala şi mă ţinea treaz; îmi ziceam că e cu neputinţă să supravieţuiesc într-un loc atât de pustiu şi că, probabil, voi avea parte de un sfârşit jalnic; totuşi, eram atât de deznădăjduit şi de abătut, încât mi-a lipsit curajul să mă scol. Şi până să mă hotărăsc să ies afară din peşteră, era ziua-n amiaza mare.

Am rătăcit cîtăva vreme printre stânci. Cerul era cu desăvârşire senin, iar soarele dogorea atât de puternic, încât am fost nevoit să-mi ascund faţa. Deodată, pe neaşteptate, s-a întunecat într-un chip care mie mi s-a părut cu totul deosebit decât atunci când îl acoperă un nor. M-am întors şi am văzut între mine şi soare un corp uriaş şi opac, ce se îndrepta spre insulă. Părea atârnat la vreo două mile înălţime, şi timp de şase-şapte minute acoperi soarele; n-aş putea spune însă că aerul era mai rece sau cerul mai întunecat decât dacă aş fi stat în umbra unui munte. Când corpul acela se apropie mai mult de locul unde mă aflam eu, se dovedi a fi făcut dintr-o substanţă solidă, iar fundul turtit şi neted strălucea puternic, oglindind marea de dedesubt.

Stăteam pe o colină, la vreo două sute de yarzi de ţărm şi l-am văzut coborând până când fu aproape paralel cu mine, la mai puţin de o milă englezească depărtare. Mi-am scos ocheanul de buzunar şi am reuşit să descopăr o mulţime de oameni mişunând încoace şi încolo pe marginile întrucâtva înclinate ale corpului aceluia plutitor; dar ce anume făceau ei, n-am putut să desluşesc.

Dragostea firească de viaţă mi-a năpădit inima. În sufletul meu încolţise nădejdea că întâmplarea aceasta ar putea să m-ajute, într-un fel sau altul, să scap din locul acela pustiu şi din starea deznădăjduită în care mă aflam. Totodată, însă, cu greu şi-ar putea închipui cititorul uimirea ce m-a cuprins la vederea unei insule plutind în văzduh şi locuită de oameni care (aşa cel puţin mi se părea mie) puteau s-o ridice, s-o coboare, sau s-o urnească din loc după bunul lor plac. Cum însă în acele clipe nu-mi ardea să filozofez cu privire la acest fenomen, am preferat să urmăresc direcţia pe care o va lua insula, deoarece de câtva timp mi se părea că stă pe loc. În curând însă, se apropie mai mult şi atunci am putut vedea că marginile ei sunt tivite de câteva rânduri de galerii şi de scări aşezate din loc în loc, pentru a se putea trece de la o galerie la alta. În galeria cea mai de jos, am văzut câţiva oameni care pescuiau cu nişte

undiţe lungi, în timp ce alţii priveau. Mi-am fluturat bereta (pălăria o prăpădisem de mult) şi batista în direcţia insulei, iar când s-a apropiat şi mai mult am strigat din răsputeri; apoi, uitându-mă cu luare-aminte, am zărit o mulţime de oameni adunaţi în partea pe care o vedeam mai bine. După felul cum arătau înspre mine şi-şi făceau semne, am înţeles că mă văzuseră şi ei, cu toate că nu răspunseră în nici un fel la strigătele mele.

Am putut zări vreo patru-cinci oameni urcând grăbiţi scările spre partea de sus a insulei şi apoi făcându-se nevăzuţi. Bănuielile mele s-au adeverit întâmplător: fuseseră trimişi la vreo persoană mai însemnată, ca să li se spună ce au de făcut.

Numărul oamenilor spori şi în mai puţin de o jumătate de oră insula fu pusă în mişcare şi se ridică în aşa fel, încât galeria cea mai de jos apăru paralel cu înălţimea pe care stăteam eu la mai puţin de o sută de yarzi depărtare. Am căzut atunci în genunchi şi am vorbit cu glasul cel mai umil cu putinţă, dar nu am primit nici un răspuns. Cei care se aflau chiar deasupra mea păreau să fie persoane cu vază, judecând după îmbrăcăminte. Discutau grav unul cu altul şi din când în când priveau spre mine. În cele din urmă, unul din ei strigă ceva într-o limbă sonoră, cizelată şi plăcută, amintind de sunetele limbii italiene, ceea ce m-a făcut să-i răspund în această limbă, în nădejdea că cel puţin sunetele vor fi mai plăcute pentru urechile lui. Cu toate că nici unul din noi doi nu l-a înţeles pe celălalt, au priceput cam ce voiam să le spun, căci vedeau prea bine starea de plâns în care mă aflam.

Mi-au făcut semn să cobor de pe stâncă şi să mă îndrept spre ţărm, ceea ce am şi făcut; şi cum insula zburătoare fusese ridicată la o înălţime potrivită, cu marginea chiar deasupra mea, din galeria de jos fu coborât un lanţ de care atârna un scaun. M-am aşezat pe el şi apoi am fost ridicat cu ajutorul scripeţilor.

CAPITOLUL II

Autorul descrie firea şi moravurile laputanilor. În ce stare se găseşte învăţământul lor. Regele şi curtea sa. Primirea autorului la curte. Neliniştea şi temerile locuitorilor. Femeile din Laputa.

Îndată ce am coborât de pe scaun, am fost înconjurat de o mare mulţime de oameni. Cei care stăteau mai aproape mi s-au părut a fi mai de neam. Se uitau la mine cu o uimire ce se vădea atât în priviri cât şi în gesturile lor, dar las că nici eu nu rămăsesem mai prejos, deoarece până atunci nu-mi fusese dat să văd muritori mai ciudaţi ca înfăţişare, îmbrăcăminte şi expresie a feţei.

Aveau capul înclinat fie spre dreapta, fie spre stânga, unul din ochi era întors înăuntru, iar celălalt cată drept spre zenit. Purtau veşminte împodobite cu figuri reprezentând soarele, luna şi stelele, iar printre acestea, fel de fel de viori, fluiere, harfe, trompete, ghitare, clavecine şi o seamă de instrumente muzicale necunoscute nouă, celor din Europa. Ici, colo, vedeai oameni care după îmbrăcăminte, păreau a fi slujitori; ei ţineau în mână un baston la capătul căruia se afla o băşică, prinsă ca un îmblăciu de băţ. În fiecare băşică erau mai multe boabe de mazăre uscată sau pietricele, după cum am aflat mai târziu. Cu aceste băşici slujitorii loveau din când în când gura şi urechile celor de lângă ei, obicei al cărui rost mi-a fost cu neputinţă să-l pricep atunci. Se pare că minţile acestor oameni sunt atât de absorbite de speculaţii avântate, încât ei nu pot nici să vorbească, nici să asculte ce spun alţii, dacă nu li se atinge gura sau urechea, fiind astfel aduşi la realitate; de aceea, oamenii cu dare de mână îşi angajează un pocnitor (un climenole, în limba lor); ei nu ies niciodată din casă fără acest servitor şi nici nu fac vizite fără el. Însărcinarea lui este ca atunci când două, trei, sau mai multe persoane sunt împreună, să-l lovească uşor cu băşica peste gură pe acela care urmează să vorbească, şi urechea dreaptă a aceluia sau acelora către care se adresează vorbitorul. De asemenea, pocnitorul trebuie să-şi însoţească stăpânul pretutindeni în preumblările acestuia şi, atunci când se iveşte prilejul, să-l lovească încetişor peste ochi, deoarece, stăpânul este veşnic atât de cufundat în meditaţii, încât la tot pasul e în primejdie să cadă în prăpastie sau să se lovească cu capul de vreun stâlp — iar când se află pe stradă, să-i îmbrâncească pe ceilalţi sau să fie el însuşi îmbrâncit în vreun şanţ.

A fost nevoie să-i dau cititorului aceste lămuriri, pentru a nu fi şi el tot atât de nedumerit de comportarea acestor oameni, cum am fost eu în timp ce mă conduceau pe scări spre partea

de sus a insulei şi de acolo la palatul regal. Pe când urcam, ei au uitat în mai multe rânduri de mine, lăsându-mă singur, până când pocnitorii le-au înviorat aducerea aminte.

Adevărul e că nu păreau să se sinchisească câtuşi de puţin de hainele şi înfăţişarea mea de străin sau de chiotele oamenilor de rând, ale căror gânduri şi cugete erau mai descătuşate.

În cele din urmă am intrat în palat şi ne-am îndreptat spre sala tronului, unde l-am văzut pe rege aşezat pe tron şi înconjurat de oamenii cei mai de seamă. În faţa tronului se afla o masă plină de globuri, sfere şi alte instrumente de matematică. Maiestatea Sa nu ne băgă câtuşi de puţin în seamă, cu toate că intrarea noastră a fost însoţită de o larmă grozavă, prilejuită de îmbulzeala celor de la cutie.. Regele era cufundat în studierea unei probleme şi a trebuit să aşteptăm cel puţin un ceas până când a reuşit s-o rezolve. De o parte şi de alta a tronului stătea câte un paj cu o băşică în mână. Când pajii văzură că regele a isprăvit lucrul, unul din ei îl lovi uşor peste gură, iar celălalt peste urechea dreaptă; regele tresări buimac şi privind înspre mine şi însoţitorii mei; îşi aminti ce ne adusese la palat, el fiind anunţat măi înainte. Rosti câteva cuvinte şi îndată un tânăr cu o băşică în mână se apropie de mine şi mă lovi uşor peste urechea dreaptă.

Eu însă le-am făcut semn, cum m-am priceput mai bine, că nu am nevoie de un astfel de instrument, ceea ce, după cum am aflat mai târziu, l-a făcut pe rege şi pe curteni să aibă o părere foarte proastă despre inteligenţa mea. Regele, după câte mi-am putut da seama, mi-a pus mai multe întrebări, iar eu i-am răspuns în toate limbile pe care le cunoşteam. În cele din urmă, când s-a văzut limpede că nu-i pot înţelege şi nici nu mă pot face înţeles, am fost condus din ordinul său într-un apartament din palat, (acest monarh distingându-se faţă de toţi înaintaşii săi prin ospitalitatea arătată străinilor) unde mă aşteptau doi servitori, care de aci înainte urmau să mă slujească. Mi s-a adus masa, şi patru persoane de vază, pe care mi-am amintit că le văzusem stând foarte aproape de rege, îmi făcură cinstea să ia masa cu mine. Mi s-au servit două rânduri de bucate a câte trei feluri fiecare. Mâncarăm întâi o pulpă de miel tăiată în triunghiuri echilaterale, friptură de vacă în formă de romburi şi cârnaţi în formă de cicloide. Rândul al doilea se compunea din două raţe, cu aripile şi picioarele legate, având forma unor viori,

salam şi cârnaţi semănând cu nişte fluiere şi oboaie, precum şi un piept de viţel în forma unei harfe. Servitorii tăiară pâinea în conuri, cilindri, paralelograme şi o mulţime de alte figuri geometrice.

În timp ce stăteam la masă, am îndrăznit să întreb cum se numesc în limba lor mai multe obiecte, iar nobilii mei comeseni, ajutaţi fiind de pocnitorii lor, s-au arătat prea încântaţi să-mi răspundă, nădăjduind să-mi stârnească admiraţia pentru priceperea lor deosebită, în cazul când ar fi reuşit să mă facă să leg o conversaţie cu ei. În curând am fost în stare să cer pâine şi băutură şi tot ce mai doream.

După masă, tovarăşii mei s-au retras şi, din ordinul regelui mi-a fost trimisă o persoană însoţită de un pocnitor. Omul aduse condei, călimară, hârtie şi trei, patru cărţi, făcându-mă să înţeleg prin semne că are însărcinarea să înveţe limba lor. Am stat împreună patru ceasuri, în care timp am scris un mare număr de cuvinte, aşezate pe coloane, fiecare cuvânt cu traducerea lui alături. De asemenea, am izbutit să învăţ mai multe propoziţiuni scurte, aceasta, cu ajutorul unuia din servitori căruia dascălul meu îi poruncea când să se întoarcă sau să facă o plecăciune, când să se aşeze sau să stea în picioare, când să se plimbe şi câte altele. De fiecare dată eu scriam propoziţiunile. Într-una din cărţile sale, profesorul îmi arătă soarele, luna, stelele, zodiacul, tropicele şi cercurile polare.

Tot el mă învăţă şi numele a o mulţime de suprafeţe plane şi corpuri solide. Îmi spuse apoi cum se cheamă fiecare instrument muzical, zugrăvindu-mi-l totodată. În sfârşit mă învăţă un număr de cuvinte obişnuite în legătură cu arta muzicală, cântând din fiecare instrument. După plecarea lui, mi-am aşezat toate cuvintele, împreună cu traducerea respectivă, în ordine alfabetică. Şi astfel, în câteva zile, cu ajutorul unei memorii care nu m-a trădat nici de data aceasta, am pătruns cât de cât în tainele limbii lor.

Cuvântul pe care eu îl traduc prin „insulă zburătoare" sau „plutitoare" în limba lor este Laputa, a cărui etimologie adevărată n-am putut s-o aflu. Într-o limbă veche şi de mult uitată lap înseamnă „înalt", iar untuh, cârmuitor, deci Laputa — spun ei — vine de la Lapuntuh. Personal nu sunt de acord cu această derivare ce mi se pare cam trasă de păr. Am îndrăznit să le împărtăşesc învăţaţilor o părere a mea şi anume că Laputa

ar veni aproximativ de la Lap outed, lap însemnând, propriu zis, jocul razelor de soare în apele mării, iar outed — aripă, părere pe care totuşi nu vreau s-o impun neapărat, ci doar s-o supun cititorului judicios.

Cei cărora le fusesem încredinţat de către rege, văzând cât sunt de prost îmbrăcat, poruncîră unui croitor să vină a doua zi dimineaţă şi să-mi ia măsură pentru un rând de haine. Meşterul acesta îşi făcu meseria într-un chip cu totul deosebit de confraţii lui din Europa. Mai întâi îmi măsură înălţimea cu ajutorul unui goniometru, apoi, cu rigla şi compasul îşi însemnă pe hârtie dimensiunile şi contururile trupului meu, iar peste şase zile, îmi aduse hainele, foarte prost cusute şi fără nici o formă, deoarece greşise calculul cu o cifră. M-am mângâiat cu gândul că la ei astfel de greşeli se întâmplă foarte des şi nimeni nu le dă prea mare însemnătate.

În timp ce am stat închis în casă, deoarece nu aveam nici haine şi nici nu mă simţeam prea bine, stare care mi-a prelungit şederea cu încă vreo câteva zile, mi-am îmbogăţit mult vocabularul, iar când m-am dus a doua oară la curte, am putut să înţeleg multe din cele ce spunea regele şi, de bine, de rău, să-i răspund.

Majestatea Sa poruncise ca insula să se îndrepte spre est-nord-est, până exact deasupra capitalei ţării, Lagado, aflată jos, pe pământ solid.

Ne despărţeau vreo nouăzeci de leghe de acest oraş şi călătoria noastră a durat patru zile şi jumătate. Nu-mi dădeam seama câtuşi de puţin că insula zboară prin văzduh. A doua zi dimineaţă, pe la orele unsprezece, regele împreună cu nobilii, curtenii şi ofiţerii săi şi-au pregătit instrumentele muzicale şi au cântat timp de trei ore fără întrerupere, asurzindu-mă de-a binelea; mi-a fost cu neputinţă să înţeleg rostul acestei muzici, până ce m-a lămurit dascălul meu. El mi-a spus că urechile oamenilor din insula lor erau obişnuite cu muzica sferelor care se auzea regulat în anumite perioade, iar acum cei de la curte voiau să-şi arate măiestria la instrumentele pe care le stăpâneau mai bine.

În timpul călătoriei noastre spre Lagado, capitala ţării, Majestatea Sa a poruncit ca insula să se oprească deasupra câtorva oraşe şi sate pentru a putea primi plângeri din partea supuşilor săi. În acest scop, au fost coborâte mai multe sfori cu

mici greutăţi la capătul de jos. De aceste sfori oamenii îşi legau jalbele, care se ridicau îndată, ca bucăţile de hârtie prinse de şcolari la capătul sforicelei ce ţine zmeul. Uneori primeam de jos vin şi merinde, care erau trase cu ajutorul scripetelor.

Cunoştinţele mele în matematică mi-au fost de mare ajutor pentru a pricepe graiul acestor oameni, legat în bună măsură de această ştiinţă precum şi de muzică; cât priveşte aceasta din urmă, nu eram lipsit de talent. Ei îşi exprimă ideile prin linii şi figuri. Dacă doresc, de pildă, să laude frumuseţea unei femei sau a oricărui alt animal, o zugrăvesc prin romburi, cercuri, paralelograme, elipse şi alte figuri geometrice, sau prin cuvinte din domeniul artei muzicale, pe care n-ar avea rost să le înşir aici. În bucătăria regelui am observat fel de fel de instrumente muzicale şi de matematică, după forma cărora bucătarii taie fripturile ce se servesc la masa regelui.

Casele lor sunt foarte prost construite, pereţii sunt strâmbi, şi în nici o casă nu întâlneşti un singur unghi drept. Lipsa aceasta se datoreşte dispreţului pe care-l manifestă faţă de aplicaţiile practice ale geometriei, lucru socotit de ei ca vulgar şi mecanic; îndrumările pe care le dau lucrătorilor fiind prea abstracte pentru minţile acestora, greşelile se ţin lanţ. Şi cu toate că se pricep destul de bine să se descurce pe hârtie şi să mânuiască rigla, creionul şi compasul, totuşi, în împrejurările obişnuite ale vieţii, nu am întâlnit un popor mai stângaci, mai neîndemânatic şi mai nepriceput, înzestrat de asemenea, cu o gândire greoaie şi nebuloasă când e vorba de altceva în afară de matematică şi muzică.

Raţionează foarte prost şi sunt veşnic gata să te contrazică vehement, dar dreptate au numai din întâmplare, lucru rar de altminteri. Sunt cu totul lipsiţi de imaginaţie şi fantezie şi nu au în limba lor cuvinte corespunzătoare acestor idei. Toate preocupările lor spirituale se reduc la cele două ştiinţe amintite mai sus.

Cei mai mulţi dintr-înşii şi mai ales cei care se îndeletnicesc cu astronomia, cred stăruitor în astrologia raţională, cu toate că le e ruşine să mărturisească lucrul acesta. Dar ceea ce m-a mirat mai mult şi mi s-a părut cu totul de neînţeles a fost interesul lor deosebit pentru politică; am băgat de seamă că le place să discute întruna despre treburile obşteşti, să-şi dea părerea asupra problemelor de stat şi să apere cu patimă orice

opinie, oricât de lipsită de însemnătate ar fi ea. Nu e mai puţin adevărat că aceleaşi înclinaţii le-am constatat la cei mai mulţi dintre matematicienii pe care i-am cunoscut în Europa, deşi nu am reuşit niciodată să descopăr nici cea mai mică asemănare între cele două ştiinţe, afară doar dacă nu cumva aceşti oameni îşi închipuie că deoarece cercul cel mai mic are tot atâtea grade ca şi cel mai mare, tot astfel şi cârmuirea şi orânduirea lumii nu cere mai multă pricepere decât mânuirea şi învârtirea unui glob. Sunt totuşi înclinat să cred că această pornire izvorăşte dintr-o foarte obişnuită meteahnă a firii omeneşti, meteahnă ce ne face să ne băgăm nasul şi să ne dăm aere de atotcunoscători tocmai asupra chestiunilor care ne privesc cel mai puţin şi pentru care suntem cel mai puţin chemaţi, fie prin firea noastră, fie prin învăţătura pe care-o avem.

Oamenii aceştia nu au o clipă de astâmpăr şi nu cunosc liniştea sufletească, iar frământările lor provin din cauze care îi neliniştesc prea puţin pe ceilalţi muritori. Aşa de pildă neliniştea lor se datoreşte unor eventuale schimbări pe care le-ar putea suferi corpurile cereşti: ei se tem că în urma apropierii continui a soarelui de pământ, acesta din urmă va fi cu timpul absorbit sau mistuit; că, treptat, suprafaţa soarelui se va acoperi cu o crustă formată din propriile sale efluvii şi va înceta să mai lumineze universul; că pământul a scăpat ca prin minune să nu fie măturat de coada ultimei comete care, hotărât lucru, l-ar fi prefăcut în cenuşă; şi că următoarea cometă care, după calculele lor, va apare peste treizeci şi unu de ani şi ne va nimici probabil.

Căci în cazul când cometa se va apropia până la o anumită distanţă de soare (lucru de care, potrivit calculelor lor, au toate motivele să se teamă), ea va primi o căldură de zece mii de ori mai mare decât aceea a unui fier înroşit, şi, depărtându-se de soare, va târî după ea o coadă incandescentă, lungă de un milion patrusprezece mile, prin care de se va întâmpla să treacă pământul, fie şi la o distanţă de o sută de mii de mile de nucleul sau corpul principal al cometei, el se va aprinde şi va fi prefăcut în cenuşă; că soarele, cheltuindu-şi zilnic căldura fără a avea de unde să înlocuiască pierderile, cu timpul se va stinge şi în cele din urmă va pieri, fapt ce va atrage după sine pieirea globului nostru şi a tuturor planetelor care primesc lumină de la soare. Ei sunt în permanenţă atât de înspăimântaţi de astfel de primejdii,

precum şi de altele la fel de cumplite, încât nu pot dormi liniştiţi în paturile lor şi nici nu se pot bucura de plăcerile pe care le oferă viaţa. Dimineaţa când se întâlnesc doi oameni, prima întrebare se referă la sănătatea soarelui, cum a arătat când a apus şi când a răsărit, şi ce speranţe au ei în legătură cu evitarea celei mai apropiate comete. Şi când discută astfel de lucruri, seamănă întocmai cu băieţii noştri care se desfată ascultând cu nesaţ poveşti înfricoşătoare despre duhuri şi strigoi, iar după aceea nu îndrăznesc să se mai ducă la culcare de frică.

Femeile de pe insulă sunt foarte vioaie; ele îşi dispreţuiesc bărbaţii şi-i îndrăgesc nespus de mult pe străini; dintr-aceştia există întotdeauna un număr considerabil pe insulă. Ei vin de jos, de pe continent şi se prezintă la curte fie în legătură cu treburile diferitelor oraşe şi corporaţii, fie pentru interese personale, dar sunt priviţi de sus pentru că nu sunt atât de înzestraţi ca bărbaţii de pe insulă. Dintre aceştia, doamnele îşi aleg curtezanii. Supărător e faptul că ele se comportă cu prea multă uşurinţă şi nepăsare, căci soţul fiind veşnic absorbit în speculaţii, amanta şi amantul pot ajunge până la cele mai mari intimităţi în prezenţa lui —, e de ajuns ca bărbatul să aibă la îndemână hârtie şi instrumentele necesare şi să nu-l aibă alături pe pocnitor.

Soţiile şi fiicele laputanilor sunt nemulţumite de captivitatea lor pe această insulă, deşi eu îl socotesc cel mai încântător colţ din lume. Şi cu toate că ele duc aici un trai îmbelşugat şi plin de măreţie şi li se îngăduie să facă tot ce le place, totuşi tânjesc să vadă lumea şi să se bucure de distracţiile din capitală, lucru care nu li se îngăduie fără o autorizaţie specială din partea regelui. Aceasta, însă, nu se capătă prea uşor, deoarece oamenii de seamă au constatat, în urma unei bogate experienţe, cât de greu este să-şi convingă soţiile să se înapoieze de acolo. Mi s-a povestit că o doamnă de neam de la curte care avea mai mulţi copii — era măritată cu primul ministru, cel mai bogat cetăţean al regatului, un om încântător care o iubea la nebunie şi locuia în cel mai frumos palat al insulei — a plecat la Lagado spre a-şi căuta, chipurile, sănătatea; acolo s-a ascuns timp de câteva luni, până când regele a trimis oamenii legii s-o caute. Până la urmă, a fost găsită într-un birt murdar, toată în zdrenţe, pentru că îşi

amanetase hainele spre a întreţine un rândaş bătrân şi pocit care o bătea în fiecare zi şi de lângă care a fost luată cu sila. Cu toate că soţul ei, plin de înţelegere, a primit-o fără să-i facă nici cel mai mic reproş, curând după aceea a reuşit să se furişeze din nou jos, cu toate bijuteriile, la acelaşi amant, şi de atunci nu s-a mai auzit nimic despre ea.

Cele de mai sus ar putea să-i pară cititorului mai curând o poveste europeană sau englezească, decât una dintr-o ţară atât de îndepărtată. Să binevoiască însă cititorul să-şi aducă aminte că toanele femeilor nu se mărginesc la o anumită climă sau la un anumit popor şi că femeile seamănă mult mai mult între ele decât şi-ar putea cineva închipui.

Într-o lună de zile, învăţasem destul de bine limba lor pentru a putea răspunde la cele mai multe întrebări ale regelui, atunci când aveam cinstea să-l văd. Majestatea Sa nu s-a arătat câtuşi de puţin curios să cunoască legile, sistemul de guvernare, istoria, religia sau obiceiurile ţărilor pe unde fusesem, ci s-a mulţumit doar să mă întrebe despre stadiul în care se află la noi matematica şi mi-a ascultat relatările cu multă nepăsare şi dispreţ, cu toate că cei doi pocnitori îl făceau adesea atent.

CAPITOLUL III

Un fenomen explicat de filozofia şi astronomia modernă. Marile progrese ale laputanilor în astronomie. Metoda regelui de a potoli răscoalele.

Curiozitatea străinilor este un lucru atât de obişnuit pretutindeni, încât înainte de a purcede să întreprind orice fel de cercetări i-am cerut voie regelui să văd curiozităţile insulei; el a avut bunăvoinţa de a-mi încuviinţa cererea şi a poruncit profesorului să mă însoţească. Voiam, în primul rând să aflu prin ce mijloace artificiale sau naturale se putea deplasa insula în diferite direcţii; în cele ce urmează, îi voi face cititorului o descriere filozofică a fenomenului.

Insula zburătoare sau plutitoare este perfect circulară, având un diametru" de 7837 yarzi sau aproximativ patru mile şi jumătate, deci o suprafaţă de zece mii de acri, şi o grosime de trei sute de yarzi. Fundul sau suprafaţa inferioară, pe care o văd

cei aflaţi dedesubt, este un platou de diamant, foarte regulat, cu o grosime de aproximativ două sute de yarzi. Deasupra lui se află mai multe minerale, aşezate în ordinea lor obişnuită, iar mai sus se găseşte un strat de pământ bogat, adânc de zece până la douăsprezece picioare, înclinarea suprafeţei superioare dinspre margine spre centru face ca rouă şi ploile să se adune în pârâiaşe ce curg spre mijlocul insulei, unde se varsă în patru bazine mari, fiecare din ele având aproximativ o jumătate de milă în circumferinţă şi aflându-se la două sute de yarzi depărtare de centru. Din bazine, apa se evaporă continuu în timpul zilei datorită soarelui, ceea ce împiedică revărsarea lor. Pe lângă aceasta, întrucât stă în puterea regelui să ridice insula deasupra straturilor de nori şi vapori, el poate împiedica rouă şi ploaia să cadă, ori de câte ori doreşte. Căci după cum susţin naturaliştii lor, cei mai înalţi nori nu se pot ridica la mai mult de două mile în văzduh —, cel puţin în ţara aceea nu s-a observat aşa ceva.

În centrul insulei se află o prăpastie de vreo cincizeci de yarzi în diametru, prin care astronomii coboară într-o uriaşă grotă boltită numită flandona gagnole sau „peştera astronomului", situată la o adâncime de o sută de yarzi sub suprafaţa superioară a platoului de diamant. În această peşteră sunt douăzeci de lămpi veşnic aprinse, care, datorită reflectării diamantului, aruncă o lumină puternică în toate părţile.

Aici se găsesc fel de fel de sextanţi, goniometre, telescoape, astrolabe şi alte instrumente astronomice. Ciudăţenia cea mai mare, însă — şi e lucrul de care atârnă soarta întregii insule — îl constituie un magnet uriaş, semănând cu suveica ţesătorului. Magnetul are o lungime de şase yarzi şi, în partea sa cea mai groasă, e lat de cel puţin trei yarzi. El se sprijină pe un ax foarte solid de diamant în jurul căruia se învârteşte şi este echilibrat cu atâta precizie, încât mâna cea mai firavă îl poate învârti. Magnetul se află vârât într-un cilindru de diamant, gol pe dinăuntru, a cărui înălţime şi grosime a pereţilor măsoară patru picioare. Cilindrul are un diametru de 12 yarzi şi se sprijină orizontal pe opt stâlpi de diamant, fiecare stâlp fiind înalt de şase yarzi. În mijlocul părţii concave se află o scobitură adâncă de douăsprezece incii, unde sunt aşezate capetele axului care poate fi învârtit după dorinţă.

Nici o forţă nu poate urni piatra din loc, pentru că cilindrul

şi stâlpii sunt dintr-o bucată cu diamantul care formează baza insulei.

Cu ajutorul acestui magnet, insula este ridicată, coborâtă sau deplasată dintr-un loc în altul. Faţă de acea parte a pământului peste care stăpâneşte regele, piatra e înzestrată la un capăt cu putere de atracţie, iar la celălalt cu putere de respingere. Când magnetul este aşezat cu capătul care atrage înspre pământ, insula coboară; când însă capătul care respinge e îndreptat în jos, insula se ridică imediat în sus. Când poziţia magnetului este oblică, oblică e şi mişcarea insulei, deoarece în acest magnet forţele acţionează întotdeauna paralel cu direcţia lui.

Datorită acestei mişcări piezişe, insula e îndreptată înspre diferitele regiuni ale regatului. Pentru a ne face o idee de felul în care înaintează, să presupunem că A-B reprezintă o linie ce străbate de-a curmezişul ţara Balnibarbi, că linia C-D reprezintă magnetul, din care D este capătul care respinge, iar C capătul care atrage; insula s-o însemnăm cu C. Să presupunem că magnetul e aşezat în poziţia C-D cu capătul care respinge îndreptat în jos. În acest caz insula va fi ridicată, oblic, spre D. Când a ajuns în D, să presupunem că magnetul este învârtit pe axul lui, până când capătul care atrage arată înspre E; atunci insula va porni oblic spre E ţ dacă magnetul se învârteşte din nou pe ax până când ajunge în poziţia E-F cu capătul care respinge îndreptat în jos, insula se va ridica oblic spre F, de unde îndreptând spre G capătul care atrage, insula poate fi dusă spre G, apoi de la G la H, tot învârtind magnetul în aşa fel, încât capătul care respinge să fie îndreptat în jos.

Şi astfel, schimbând poziţia magnetului ori de câte ori este nevoie, insula poate fi ridicată, sau coborâtă într-o direcţie oblică şi, datorită acestor ridicări şi coborâri alternative (oblicitatea nefiind considerabilă), ea se poate deplasa dintr-o parte în alta a ţării.

Trebuie să spun, totuşi, că insula nu se poate deplasa dincolo de hotarele regatului, după cum nu se poate ridica la o înălţime mai mare de patru mile. Astronomii (care au scris tratate voluminoase despre magnet) explică fenomenul în felul următor: forţa magnetică nu se exercită dincolo de patru mile, iar mineralul care acţionează asupra pietrei magnetice din interiorul pământului şi al mării până la vreo şase leghe

depărtare de coastă nu este răspândit pe tot globul, ci se află numai între graniţele acestei ţări; aşa că, datorită marelui avantaj pe care îl prezintă o astfel de situaţie, unui monarh nu i-ar fi de loc greu să supună orice ţară care s-ar găsi în raza de atracţie a acestui magnet.

Atunci când magnetul se află aşezat paralel cu linia orizontului, insula stă nemişcată, deoarece în acest caz extremităţile lui, aflându-se la o egală depărtare de pământ, acţionează cu forţe egale, una trăgând insula în jos, cealaltă împingând-o în sus şi, în consecinţă, nu rezultă nici o mişcare.

Magnetul acesta este încredinţat unor astronomi care, din timp în timp, îndreaptă insula după cum porunceşte regele. Ei îşi petrec cea mai mare parte a vieţii cercetând corpurile cereşti cu ajutorul unor lunete, ce le întrec cu mult pe ale noastre. Căci, deşi cele mai mari telescoape ale lor nu sunt mai lungi de trei picioare, totuşi ele măresc mult mai mult decât telescoapele noastre de o sută de yarzi, şi arată stelele cu o mai mare claritate. Lucrul acesta le-a îngăduit să-şi extindă descoperirile mult mai departe decât astronomii noştri din Europa. Ei au alcătuit un catalog cuprinzând zece mii de stele fixe, pe câtă vreme cele mai mari cataloage ale noastre nu cuprind mai mult de o treime din acest număr. Ei au descoperit de asemenea două stele mai mici sau sateliţi care se învârtesc în jurul lui Marte.

Cel mai apropiat se află la o distanţă egală cu trei diametre ale lui Marte de centrul planetei principale, iar cel mai depărtat, la o distanţă de cinci diametre. Primul satelit are o mişcare de rotaţie de zece ore, iar al doilea de douăzeci şi una de ore şi jumătate. Astfel, pătratele epocelor lor periodice cresc aproximativ în aceeaşi proporţie cu cuburile distanţelor de la centrul lui Marte, ceea ce dovedeşte, indiscutabil, că ele sunt guvernate de aceeaşi lege a gravităţii care influenţează celelalte corpuri cereşti.

Ei au descoperit nouăzeci şi trei de comete diferite, stabilind cu multă exactitate perioadele lor. Dacă într-adevăr aşa stau lucrurile (ceea ce ei afirmă cu multă tărie), ar fi de dorit ca observaţiile lor să fie date publicită-ţii şi, prin aceasta, teoria cometelor, care în momentul de faţă este foarte şubredă şi defectuoasă, ar putea fi adusă la nivelul celorlalte părţi ale astronomiei, care au atins desăvârşirea.

Regele ar fi monarhul cel mai absolut din lume, dacă ar putea câştiga pe miniştri de partea lui. Aceştia însă, întrucât îşi au moşiile jos, pe continent, şi socotesc că slujba de curtean este cât se poate de nesigură, n-ar consimţi în ruptul capului la înrobirea ţării lor.

Dacă se întâmplă ca vreun oraş să se răzvrătească, să fie sfâşiat de lupte interne sau să refuze plata tributului obişnuit, regele are la îndemână două mijloace pentru a-l readuce la ordine. Primul şi cel mai blând este de a ţine insula nemişcată deasupra oraşului şi a ţinutului din jur, ceea ce îi lipseşte pe locuitori de binefacerile soarelui şi ale ploii, şi, în consecinţă, aceştia sunt ameninţaţi de foamete şi de molime. Dacă abaterile sunt mai grave, de pe insulă se aruncă asupra lor bolovani de piatră de care nu se pot apăra decât ascunzîndu-se în pivniţe sau peşteri, în timp ce casele lor sunt prefăcute în ruine. Dacă şi atunci ei continuă să se încăpăţâneze în fărădelegile lor sau organizează răscoale, regele recurge la ultima măsură, lăsând insula să cadă drept peste capetele lor, ceea ce duce la pieirea oamenilor şi la nimicirea caselor lor. Totuşi, aceasta este o măsură extremă, la care monarhul recurge arareori şi atunci o face fără nici o tragere de inimă. De altfel nici miniştrii săi nu-l îndeamnă să ia asemenea hotărâri care, pe de o parte, le-ar atrage ura poporului, iar pe de altă parte ar aduce foarte multe pagube propriilor lor moşii, aflate jos, pe continent, deoarece insula este un bun ce aparţine numai regelui.

Există totuşi şi un alt motiv mai temeinic, pentru care cârmuitorii acestei ţări s-au ferit întotdeauna să recurgă la mijloace atât de cumplite, în afara cazurilor cu totul excepţionale. Dacă, de pildă, oraşul sortit pieirii este aşezat pe stânci înalte (şi, de fapt, mai toate oraşele lor mari se bucură de o astfel de aşezare, tocmai pentru a preîntâmpina asemenea nenorociri), dacă are multe turle ascuţite sau stâlpi de piatră, căderea vertiginoasă ar putea primejdui fundul sau suprafaţa inferioară a insulei care, deşi este formată, după cum am mai spus, dintr-un singur diamant gros de două sute de yarzi, ar putea să crape din pricina izbiturii prea puternice sau să plesnească din pricina apropierii prea mari de focurile din casele de jos, de pe pământ, aşa cum se întâmplă uneori cu pereţii de piatră sau de fier ai coşurilor noastre.

Poporul ştie prea bine acest lucru şi îşi dă seama până unde

poate merge cu încăpăţânarea, atunci când e în joc libertatea şi avutul său. Iar regele, când e foarte mânios şi hotărât să prefacă oraşul în praf şi pulbere, porunceşte ca insula să coboare cât se poate de domol, căutând parcă să-şi arate blândeţea faţă de poporul său, dar, de fapt, temându-se să nu spargă fundul de diamant al insulei; în care caz, după părerea tuturor învăţaţilor lor, magnetul nu ar mai putea susţine insula şi întreaga masă s-ar prăbuşi la pământ.

Potrivit unei legi fundamentale, nici regele, nici vreunul din cei doi fii ai săi mai mari nu au voie să părăsească insula; de asemenea, nici regina nu se bucură de acest drept, până ajunge la vârsta când nu mai poate avea copii.

CAPITOLUL IV

Autorul părăseşte Laputa. Este dus în Balnibarbi. Soseşte în capitală. O descriere a capitalei şi a ţinutului înconjurător. Primirea ospitalieră de care se bucură autorul din partea unui înalt dregător. Convorbirea lui cu dregătorul.

Departe de mine gândul de a spune că am fost prost tratat pe insula aceasta. Totuşi, trebuie să mărturisesc, mă socoteam neglijat ba, într-o oarecare măsură, chiar dispreţuit. Nici monarhul şi nici ceilalţi nu păreau să manifeste vreun interes faţă de altceva în afară de matematică şi muzică, domenii în care eu le eram mult inferior şi, din această pricină, băgat foarte puţin în seamă. Pe de altă parte, după ce am văzut toate ciudăţeniile insulei, ardeam de dorinţa de a o părăsi, căci oamenii aceia mă plictiseau de moarte. E adevărat că erau neîntrecuţi în două domenii, faţă de care am mare respect şi în care n-aş putea spune că nu mă pricep chiar de loc; dar erau atât de absorbiţi în meditaţiile lor, că n-am întâlnit niciodată tovarăşi mai plictisitori. În timpul celor două luni cât am stat acolo, am discutat numai cu femeile, cu negustorii, cu pocnitorii şi cu pajii de la curte, ceea ce, până la urmă, m-a coborât şi mai mult în ochii lor.

Totuşi, aceştia au fost singurii de la care am putut primi răspunsuri ca lumea.

În urma unui studiu stăruitor, începusem să le cunosc

destul de bine limba, dar cum nu mă mai puteam împăca cu gândul să fiu prizonier într-o insulă unde mi se dădea atât de puţină atenţie, m-am hotărât s-o părăsesc cu primul prilej. La curte se afla un mare dregător, înrudit îndeaproape cu regele, şi datorită acestui singur motiv, era privit cu respect, deşi toţi, în sinea lor, îl socoteau persoana cea mai ignorantă şi mai stupidă din Laputa. Adusese mai multe servicii coroanei şi era un om înzestrat de la natură, cultivat, integru şi cinstit; dar avea o ureche atât de nemuzicală, încât răuvoitorii lui spuneau că adeseori bătea greşit măsura, iar pe de altă parte profesorii săi numai cu mare greutate reuşiseră să-l înveţe cum se demonstrează cele mai uşoare teoreme în matematică. Dregătorul acesta mi-a arătat întotdeauna multă bunăvoinţă, mi-a făcut adesea cinstea de a mă vizita, a ţinut să-l informez despre cele ce se întâmplă în Europa, despre legile, obiceiurile şi învăţătura diferitelor, ţări pe unde călătorisem. Mă asculta întotdeauna cu multă luare-aminte şi făcea remarci foarte înţelepte cu privire la tot ce spuneam. Doi pocnitori îl însoţeau întotdeauna, dar el nu recurgea la ajutorul lor decât la curte şi în timpul vizitelor oficiale; când eram numai noi doi le poruncea să se retragă.

L-am rugat stăruitor pe acest ilustru personaj să intervină pentru mine pe lângă Majestatea Sa, ca să-mi dea voie să plec, lucru la care monarhul a consimţit cu părere de rău, după cum a binevoit să-mi spună. Adevărul este că-mi făcuse mai multe propuneri, foarte avantajoase, pe care, totuşi, le-am refuzat, exprimându-mi toată recunoştinţa.

La 16 februarie, mi-am luat rămas bun de la Majestatea Sa şi de la toţi curtenii. Regele mi-a făcut un dar în valoare de două sute de lire engleze, iar protectorul meu, ruda lui, un altul la fel, împreună cu o scrisoare de recomandaţie către un prieten al său din Lagado, capitala ţării. Cum insula plutea tocmai atunci deasupra unui munte, la vreo două mile de capitală, am fost coborât din galeria inferioară în acelaşi chip în care fusesem ridicat.

Continentul, adică ţinuturile aflate sub stăpânirea monarhului de pe insula zburătoare, este cunoscut sub numele general de Balnibarbi, iar capitala, după cum am, mai amintit, se numeşte Lagado.

Nu mică mi-a fost mulţumirea când m-am văzut din nou cu

picioarele pe pământ solid. M-am îndreptat liniştit spre oraş, fiind îmbrăcat ca oricare din locuitori şi cunoscând îndeajuns limba pentru a putea sta de vorbă cu ei. Am găsit curând casa persoanei căreia îi fusesem recomandat; ajuns aici, mi-am prezentat scrisoarea de recomandaţie a prietenului meu, dregătorul de pe insulă, şi am fost primit cu multă bunăvoinţă. Acest înalt dregător, pe nume Munodi, m-a găzduit chiar în casa lui unde am locuit tot timpul petrecut în ţara aceea, bucurându-mă de o primire prietenească.

A doua zi dimineaţă după sosirea mea, el m-a dus cu trăsura să-mi arate oraşul care era cam jumătate din Londra, casele însă aveau o construcţie ciudată şi cele mai multe se aflau într-o stare de plâns. Trecătorii umblau grăbiţi, mai toţi în zdrenţe, şi aveau o înfăţişare de fiinţe înnebunite, privind mereu ţintă. Am ieşit prin una din porţile oraşului şi am mers vreo trei mile pe câmp, unde am văzut o mulţime de oameni lucrând pământul cu fel de fel de unelte, dar nu am fost în stare să ghicesc ce anume făceau. Nicăieri nu am zărit un fir de grâu sau de iarbă, cu toate că pământul părea foarte bun. Nu m-am putut opri să nu mă minunez în faţa unor astfel de ciudăţenii, care mă întâmpinau la tot pasul, atât în oraş, cât şi în afara lui. În cele din urmă, am îndrăznit să-l rog pe însoţitorul meu să binevoiască să-mi explice care era rostul strădaniilor şi frământărilor acestor oameni, în oraş şi pe ogoare, deoarece eu nu văzusem roadele activităţii lor. Ba dimpotrivă, nicicând nu-mi fusese dat să văd un pământ mai prost lucrat, case mai prost construite şi mai dărăpănate şi un popor a cărui înfăţişare şi îmbrăcăminte să trădeze atâta mizerie şi lipsuri.

Munodi era de neam mare şi fusese câţiva ani guvernatorul capitalei, însă, datorită intrigilor urzite de miniştri, fusese îndepărtat din slujbă pentru nepricepere. Totuşi, regele îl trata cu bunăvoinţă ca pe un om plin de intenţii bune, dar cu o inteligenţă mărginită şi vrednică de dispreţ.

Auzindu-mă criticând făţiş ţara şi locuitorii acestei ţări, se mulţumi să-mi răspundă că nu am stat îndeajuns de mult printre ei ca să-mi formez o părere, că diferitele popoare ale lumii au obiceiuri diferite, precum şi altele de felul acesta. Când ne-am înapoiat însă la palatul său, el m-a întrebat cum îmi place clădirea, ce lucruri fără rost am observat şi ce mă supără în îmbrăcămintea sau înfăţişarea servitorilor săi.

Putea pune fără teamă asemenea întrebări, deoarece totul în jurul lui era minunat, bine orânduit şi cuviincios. I-am răspuns că înţelepciunea, rangul şi averea Excelenţei Sale l-au ferit de cusururile pe care prostia şi sărăcia crâncenă le zămislesc în ceilalţi. El mi-a spus că dacă l-aş însoţi la conacul său de la ţară, la vreo douăzeci de mile de oraş, unde se afla şi moşia lui, am avea acolo mai mult răgaz pentru a discuta aceste probleme. I-am răspuns Excelenţei Sale că-i stau întru totul la dispoziţie şi, fără să mai zăbovim, am plecat a doua zi dimineaţă.

În timpul călătoriei noastre, el mi-a atras atenţia asupra, diferitelor metode folosite de fermieri pentru cultivarea pământului, metode care mie mi s-au părut cu totul de neînţeles, deoarece, în afară de câteva petice de pământ, foarte puţine la număr, nu am reuşit să descopăr nicăieri un singur spic de grâu sau măcar un fir de iarbă. Dar după trei ore de mers, peisajul se schimbă cu desăvîrşire; ajunsesem într-un ţinut încântător. Căsuţe ţărăneşti, construite cu grijă şi aşezate la o mică distanţă unele de altele, vii, ţarini şi livezi îngrădite. Nu-mi aduc aminte să fi văzut vreodată privelişte mai fermecătoare. Excelenţa Sa, băgând de seamă că m-am luminat la faţă, îmi spuse, cu un oftat, că de-acolo începe moşia lui, iar priveliştea ne va întovărăşi până vom ajunge la conac. Îmi mai spuse că cei din ţara sa îl batjocoresc şi-l dispreţuiesc din pricină că nu se pricepe să-şi conducă treburile gospodăriei, fiind un prost exemplu pentru popor. Totuşi exemplul lui e imitat de foarte puţini, doar de câţiva oameni bătrâni, îndărătnici şi ramoliţi ca el.

În cele din urmă am ajuns la conac, o clădire cu adevărat impresionantă, construită după cele mai desăvârşite reguli ale arhitecturii. Fântânile, grădinile, aleile, cărările şi boschetele erau toate aranjate cu mult gust şi pricepere. Nu mai conteneam cu laudele, dar Excelenţa Sa nici nu mă luă în seamă, până după cină, când, între patru ochi, îmi spuse cu glas plin de tristeţe că va trebui să-şi dărâme conacul şi casa de la oraş, pentru a le reclădi după moda zilei; de asemenea va fi nevoit să-şi distrugă toate plantaţiile şi să facă altele luând pildă de la ceilalţi, ba mai mult, să-şi povăţuiască şi arendaşii să facă acelaşi lucru, de nu, va fi socotit un om îngâmfat, plin de ciudăţenii, prefăcut, prost şi capricios, riscând să-l supere şi mai mult pe rege.

Nu uită să adauge că uimirea ce mă cuprinsese va înceta sau va scădea simţitor când îmi va da unele amănunte despre care, pesemne, nu auzisem niciodată vorbindu-se la curte, întrucât cei de acolo erau prea absorbiţi de propriile lor speculaţii ca să se mai preocupe de cele ce se petreceau jos pe pământ.

Pe scurt, iată ce mi-a spus: cu vreo patruzeci de ani în urmă, câteva persoane au plecat în Laputa, fie cu treburi, fie să se plimbe. După o şedere de cinci luni acolo, s-au întors, cu oarecare cunoştinţe de matematică, un fel de spoială mai degrabă, însă plini de fumuri dobândite în regiunile acelea aeriene.

La întoarcere, acestor persoane a început să nu le mai placă felul în care erau conduse treburile ţării aici jos, şi s-au apucat să făurească planuri pentru a îndruma artele, ştiinţa, studiul limbilor şi tehnica pe un nou făgaş. În acest scop, ei au căpătat îngăduinţa de a înfiinţa în Lagado o academie a inventatorilor. Această stare de spirit a influenţat atât de mult poporul, că nu mai există oraş, cât de cât însemnat, care să nu aibă o astfel de academie. În aceste instituţii de învăţământ, profesorii născocesc noi reguli şi metode în domeniul agriculturii şi arhitecturii, precum şi noi unelte pentru toate meşteşugurile. Cu ajutorul acestora, spun ei, un singur om va putea îndeplini munca a zece oameni, iar un palat va putea fi construit într-o săptămână, din materiale atât de trainice, încât să dureze o veşnicie fără a avea nevoie de reparaţii. Toate roadele pământului se vor coace în anotimpurile pe care le vom socoti noi potrivite şi vor spori însutit faţă de prezent; ca să nu mai vorbim şi de alte nenumărate planuri măreţe. Singurul neajuns este că nici unul din aceste proiecte n-a fost dus încă la bun sfârşit; iar deocamdată, întreaga ţară se află într-o stare de plâns, casele se năruie, iar poporul e lipsit de hrană şi îmbrăcăminte. Toate acestea, în loc să-i descurajeze, i-au îndârjit şi mai mult; ei vor cu orice preţ să-şi ducă planurile la îndeplinire, imboldiţi fiind în egală măsură când de nădejde, când de desperare.

În ceea ce-l privea pe el, nefiind un spirit întreprinzător, era mulţumit să rămână la vechile obiceiuri, să trăiască în casele construite de strămoşii lui şi să se descurce în viaţă fără ajutorul vreunei înnoiri, întocmai ca şi străbunii săi. Alte câteva persoane

cu vază şi câţiva nobili făcuseră la fel, dar erau priviţi cu dispreţ şi rea voinţă, ca duşmani ai artei, ca oameni ignoranţi şi cetăţeni netrebnici, care puneau buna lor stare şi lenea mai presus de progresul general al ţării.

Excelenţa Sa adăugă că n-o să-mi mai dea şi alte amănunte ca să nu-mi strice plăcerea pe care aveam s-o încerc cu siguranţă vizitând marea academie, unde mă sfătui să mă duc neapărat. Mă rugă doar să-mi arunc privirea asupra unei clădiri ce zăcea în ruină, pe o coastă de munte, cam la trei mile de noi. El îmi istorisi următoarele: la vreo jumătate de milă de conac, Excelenţa Sa avusese o moară, pusă în mişcare de apele bogate ale râului ce trecea pe acolo. Moara îndestula nevoile casei şi era de ajutor şi multora din arendaşii săi.

Cu vreo şapte ani în urmă, o delegaţie de inventatori veniră la el ca să-i propună să dărâme moara şi să construiască alta pe coasta muntelui. Sus, pe creastă urma să fie săpat un rezervor de apă, iar apa adusă prin ţevi cu ajutorul maşinilor ca să alimenteze moara. Ei susţineau că vântul şi aerul înălţimilor vor învolbura apele, iar şuvoiul coborând năvalnic pe povârniş va învârti roata morii numai cu jumătate din cantitatea de apă a unui râu care curge la şes. Excelenţa Sa adăugă că întrucât în vremea aceea nu era prea bine văzut la curte, iar mulţi dintre prietenii lui stăruiră să accepte o astfel de propunere, n-a mai avut încotro. Şi după doi ani de zile, în care timp a plătit o sută de oameni, proiectul a dat greş, iar inginerii şi-au luat tălpăşiţa aruncând toată vina în spinarea lui; şi de atunci îşi bat mereu joc de el; ba mai mult, îi îndeamnă şi pe alţii să repete experienţa, asigurându-i de succes şi dezamăgindu-i apoi întocmai ca şi pe el.

Peste câteva zile ne-am înapoiat în oraş, iar Excelenţa Sa, întrucât nu era văzut cu ochi buni la academie, n-a vrut să mă însoţească, recomandându-mă unui prieten al său care urma să mă conducă acolo. A binevoit să mă prezinte acestui prieten ca pe un mare admirator de proiecte, ca pe un om foarte curios şi credul, ceea ce, de fapt, era în parte adevărat, deoarece în tinereţea mea fusesem şi eu un făuritor de planuri.

CAPITOLUL V

Autorul capătă permisiunea de a vizita marea academie din

Lagado. Descrierea pe larg a academiei. Preocupările profesorilor de acolo.

Întrucât îmi închipui că cititorii mei ar dori să cunoască amănunte despre academia din Laputa, voi trece acum la descrierea ei. Academia nu este alcătuită dintr-o singură clădire, ci din mai multe construcţii, aşezate una lângă alta de ambele părţi ale unei străzi, care, fiind lăsate în părăsire, fuseseră cumpărate şi folosite în acest scop.

Am fost foarte bine primit de către preşedinte şi am vizitat academia timp de mai multe zile. În fiecare cameră se află. unul sau mai mulţi inventatori, şi cred că nu erau mai puţin de cinci sute de încăperi.

Primul academician pe care l-am văzut era un om uscăţiv, cu mâinile şi faţa murdare de funingine, cu părul lung şi barba mare, nepieptănate şi pîrlite pe alocurea. Hainele, cămaşa şi pielea aveau aceeaşi culoare. De opt ani de zile învăţatul acesta lucra la un proiect de extragere a razelor de soare din castraveţi. Razele astfel extrase urmau să fie puse în fiole închise ermetic, iar fiolele lăsate afară pentru a încălzi aerul în timpul verilor aspre şi reci. El mi-a spus că peste opt ani va putea furniza lumină solară pentru grădinile guvernatorului, la un preţ convenabil; dar mi se plânse că nu prea are bani şi mă rugă să-i dau ceva ca o încurajare a ingeniozităţii lui, mai ales că în anul acela castraveţii erau foarte scumpi. I-am făcut un mic cadou, întrucât gazda mea avusese grijă să-mi dea bani, cunoscând prea bine obiceiul acestor savanţi de a cerşi de la toţi cei care veneau să-i vadă.

Am intrat într-o altă cameră, dar n-am nimerit uşa să ies mai repede, neputînd îndura duhoarea. Însoţitorul meu a stăruit totuşi să intru, implorându-mă la ureche să nu le aduc oamenilor o jignire ce n-ar putea fi uitată uşor; de aceea n-am mai îndrăznit nici măcar să-mi astup nasul. Inventatorul din această încăpere era cel mai vechi cercetător al academiei. Faţa şi barba lui erau galbene, iar mâinile şi hainele pline de murdărie. Când i-am fost prezentat m-a îmbrăţişat cu căldură, un compliment de care m-aş fi lipsit bucuros. De când venise în academie, singura lui îndeletnicire fusese de a transforma excrementele omeneşti în hrana din care proveniseră, separând elementele, îndepărtând culoarea pe care le-o dă fierea, făcând să dispară

mirosul şi înlăturând saliva. Oraşul îi trimitea în fiecare săptămână un vas cam de mărimea unui butoi de Bristol, plin de excremente.

Am văzut, de asemenea, un alt învăţat care căuta să prefacă gheaţa în praf de puşcă şi care ne-a arătat un tratat, alcătuit de el, cu privire la maleabilitatea focului, tratat ce avea de gând să-l publice.

Am mai văzut un arhitect ingenios care născocise un nou sistem de a construi casele, începând cu acoperişul şi mergând spre temelie, sistem pe care mi l-a justificat amintind de procedeele asemănătoare ale celor două insecte înţelepte albina şi păianjenul.

Se mai afla acolo un orb din naştere, înconjurat de mai mulţi ucenici, orbi ca şi el. Sarcina lor era de a amesteca, culori pentru pictori, profesorul lor învăţându-i cum să le distingă prin pipăit şi miros. Am avut însă nenorocul de a-i găsi într-o perioadă în care lecţiile lor nu erau la înălţimea cuvenită; de altfel, chiar profesorul se întâmpla să greşească mereu. Oricum, acest artist este foarte încurajat şi stimat de întreaga obşte.

Într-o altă încăpere, am avut plăcerea să fac cunoştinţa unui inventator care descoperise un nou mijloc de a ara pământul cu ajutorul porcilor, scăpându-i în felul acesta pe ţărani de trudă, precum şi de grija vitelor şi a plugului. Metoda e următoarea: pe un pogon de pământ, îngropi la o distanţă de şase incii şi la o adâncime de opt o cantitate de ghindă, curmale, castane şi alte fructe sau legume după care animalele astea se dau în vânt; aduci apoi şase sute de porci sau chiar mai mulţi; în câteva zile, ei vor râma tot pământul în căutarea hranei şi-l vor face numai bun pentru semănat, îngrăşându-l totodată cu excrementele lor.

E drept că experienţa a dovedit că bătaia de cap şi cheltuielile sunt foarte mari, iar recolta obţinută este slabă sau inexistentă. Nu încape totuşi îndoială că născocirea aceasta poate fi mult îmbunătăţită.

M-am dus într-o altă cameră al cărei tavan şi pereţi erau numai fire de păianjen, cu excepţia unui coridor foarte îngust pe unde intra şi ieşea cercetătorul. Când să intru, el îmi strigă să umblu binişor să nu-i stric pânzele. Savantul acesta se plângea de „greşeala fatală" în care de atâta timp stăruie omenirea folosind viermi de mătase, în vreme ce are la îndemână un

număr atât de mare de insecte domestice, care le întrec cu mult pe cele dinţii, deoarece se pricep să toarcă şi să ţească. În continuare, el susţinea că întrebuinţarea păianjenilor în locul viermilor de mătase ar scuti toate cheltuielile legate de vopsitul mătăsurilor, lucru de care m-am convins pe deplin când mi-a arătat nenumărate muşte foarte frumos colorate cu care îşi hrănea păianjenii, asigurându-ne că aceste muşte le vor împrumuta firelor culoarea, şi cum pe lume sunt muşte de toate culorile, spera să mulţumească toate gusturile de îndată ce va putea găsi o hrană potrivită pentru aceste insecte — anumite răşini, uleiuri şi alte materii lipicioase care să dea tărie firului.

Am văzut un astronom preocupat să aşeze un cadran solar în vârful moriştii de vânt de pe acoperişul primăriei şi încercând să potrivească mişcările anuale şi diurne ale pământului şi ale soarelui în aşa fel, încât să corespundă şi să coincidă cu toate schimbările întâmplătoare ale vântului.

Cum mă plângeam de o uşoară durere de stomac, însoţitorul meu m-a condus într-o cameră unde lucra un medic vestit pentru vindecarea unor astfel de boli, prin operaţiuni contrare executate cu acelaşi instrument. Avea nişte foaie mari terminate printr-o ţeava lungă şi subţire de fildeş pe care o introducea la opt incii adâncime în anusul pacientului: trăgând vânturile în foaie, afirma că intestinele rămân netede ca o băşică uscată.

Când însă boala se manifesta măi violent, el introducea ţeava şi mai adânc, iar foalele fiind umplute cu aer, îl pompa în corpul pacientului; apoi scotea instrumentul ca să-l umple iar, apăsând puternic orificiul şezutului cu degetul mare. Repetând operaţia de trei, patru ori, aerul ieşea afară, scoţând cu sine şi vânturile otrăvitoare (cum se întâmplă cu apa într-o pompă) şi pacientul se însănătoşea. L-am văzut încercând amândouă metodele asupra unui câine, dar nu am observat nici un efect în urma celei dintâi. În schimb, la cea de a doua, animalul era cât pe ce să plesnească, descărcîndu-se într-un chip atât de năprasnic, încât eu şi însoţitorul meu de-abia am putut rezista. Câinele muri pe loc, iar noi l-am lăsat pe doctor căznindu-se să-l readucă la viaţă cu ajutorul aceluiaşi procedeu.

Am mai vizitat multe alte încăperi, dar cum doresc să fiu scurt, nu-l voi plictisi pe cititor cu toate ciudăţeniile la care am fost martor.

Până acum văzusem numai o parte a academiei, cealaltă fiind rezervată teoreticienilor, despre care voi spune câte ceva după ce voi fi amintit încă un personaj ilustru, cunoscut sub numele de „artistul universal". Acesta mi-a spus că de treizeci de ani cugetă întruna la îmbunătăţirea vieţii omeneşti. Avea la dispoziţia sa două camere încăpătoare, pline cu fel de fel de obiecte ciudate, şi cincizeci de oameni care lucrau pentru el. Unii condensau aerul, transformându-l într-o substanţă uscată şi tangibilă, extrăgând azotul şi lăsând particulele apoase sau fluide să se evapore; alţii înmuiau marmura spre a face din ea perne şi perniţe pentru ace; alţii pietrificau copitele unui cal viu, pentru a nu mai fi nevoie să-l potcovească. Artistul însuşi era în clipa aceea preocupat de două măreţe planuri; primul, să însămânţeze pământul cu pleavă care, după cum afirma el, conţinea adevărata putere germinativă (omul şi-a întărit spusele prin mai multe experienţe pe care însă nu am fost îndeajuns de ager ca să le înţeleg); celălalt, să împiedice creşterea lânii pe doi miei, cu ajutorul unei compoziţii de uleiuri minerale şi vegetale aplicate pe piele; el nădăjduia ca într-un timp foarte scurt să răspândească soiul acesta de oi fără lână pe întreg cuprinsul ţării.

Am străbătut o alee spre cealaltă parte a academiei unde, după cum am mai spus, locuiau teoreticienii.

Primul profesor pe care l-am văzut stătea într-o cameră foarte încăpătoare, înconjurat de vreo patruzeci de elevi. După ce ne-am salutat, băgând de seamă că mă uit nedumerit la un fel de cadru care ocupa cea mai mare parte din lungimea şi lăţimea camerei, mi-a spus că s-ar putea să fiu surprins văzându-l preocupat de un proiect pentru perfecţionarea cunoştinţelor speculative, cu ajutorul unor operaţii practice şi mecanice. În curând însă lumea îşi va da seama de utilitatea acestui proiect; şi-l măgulea gândul că o idee mai nobilă şi mai înaltă n-a trecut nicicând prin mintea vreunui muritor. Toată lumea ştie cât de anevoioasă este metoda obişnuită prin care poţi ajunge să-ţi însuşeşti arta şi ştiinţa; pe câtă vreme, cu ajutorul născocirii sale, omul cel mai neştiutor va putea, cu minimum de cheltuială şi de efort fizic, să scrie cărţi de filozofie, poezii, tratate de politică, de drept, cărţi de matematică şi de teologie, fără să fie neapărat un geniu şi fără să aibă nevoie de studii speciale. M-a dus apoi lângă cadru, în jurul căruia stăteau

înşiraţi elevii. Aşezat în mijlocul camerei, cadrul avea douăzeci de picioare pătrate. Suprafaţa lui era alcătuită din mai multe bucăţele de lemn semănând cu nişte zaruri, dintre care unele mai mari, altele mai mici. Fire subţiri de sârmă le legau între ele. Pe suprafaţa fiecărei bucăţele de lemn se afla lipită o hârtie, iar pe aceste hârtii erau scrise toate cuvintele din limba lor, la diferite moduri, timpuri şi declinări, însă fără a urmări o ordine anumită. Profesorul m-a rugat să fiu atent, deoarece avea de gând să-şi pună în funcţie maşina. La comanda lui, fiecare elev puse mâna pe unul din cele patruzeci de mânere de fier fixate de jur împrejurul cadrului şi, învârtindu-le toţi odată, ordinea cuvintelor se schimbă cu desăvîrşire. Apoi el spuse la treizeci şi şase de elevi să citească încet diferitele rânduri care apăreau pe cadru. Când găseau trei sau patru cuvinte alăturate ce ar fi putut face parte dintr-o propoziţie, ei le dictau celorlalţi patru băieţi care îndeplineau rolul de scribi. Operaţia aceasta fu repetată de vreo trei, patru ori. Şi de fiecare dată, mulţumită construcţiei cadrului, cuvintele îşi schimbau locul pe măsură ce cuburile de lemn se răsturnau.

Timp de şase ore pe zi elevii îndeplineau această muncă, şi profesorul mi-a arătat mai multe volume conţinând fragmente de propoziţii astfel alcătuite, pe care avea de gând să le pună cap la cap, iar din acest bogat material să ofere lumii o enciclopedie completă a tuturor artelor şi ştiinţelor. Îmi mai spuse că sistemul acesta ar putea fi îmbunătăţit şi timpul de învăţătură scurtat, dacă oamenii ar strânge un fond pentru fabricarea şi folosirea a cinci sute de cadre în Lagado, obligându-i şi pe directorii instituţiilor să-şi dea obolul cu colecţiile lor.

El m-a încredinţat că această născocire îi absorbise toate gândurile încă din tinereţe, că acest cadru cuprindea toate cuvintele din limba lor, pe care el le introdusese în urma unui calcul strict al proporţiei dintre numărul substantivelor, verbelor şi al celorlalte părţi de vorbire, aflate în cărţi.

Am mulţumit plin de umilinţă acestui mare om pentru bunăvoinţa de a-mi fi împărtăşit atâtea lucruri şi i-am făgăduit că dacă vreodată voi avea norocul să mă întorc în patria mea, îi voi face dreptate ca unic inventator al acestei minunate maşini, a cărei formă şi alcătuire i-am cerut voie să le schiţez pe hârtie. I-am spus că deşi în Europa învăţaţii practică obiceiul de a-şi

fura invenţiile unul altuia, ceea ce aruncă întotdeauna o umbră de îndoială asupra adevăratului inventator, voi avea grijă ca întreaga cinste să-i revină în întregime numai lui.

Ne-am dus apoi la şcoala de limbi, unde trei profesori se consultau cu privire la perfecţionarea limbii vorbite în ţara lor.

Primul proiect propunea să se scurteze vorbirea, reducând polisilabele la una singură şi renunţând la verbe şi la participii, căci, de fapt, toate lucrurile care 'se pot imagina nu sunt decât substantive.

Celălalt proiect propunea, pur şi simplu, desfiinţarea tuturor cuvintelor, ceea ce, după cum se arăta, ar fi foarte prielnic sănătăţii şi ar însemna o mare economie de timp. Se ştie că fiecare cuvânt pe care-l rostim micşorează într-o oarecare măsură plămânii prin roadere, şi în felul acesta ne grăbeşte sfârşitul. Ori cum cuvintele nu sunt decât „nume ale lucrurilor", "ar fi mult mai potrivit ca toţi oamenii să poarte la ei lucrurile de care au nevoie pentru a se face înţeleşi". Această născocire ar fi fost cu siguranţă aplicată, spre a uşura viaţa şi a ocroti sănătatea supuşilor, dacă femeile, în înţelegere cu oamenii de rând şi cu cei neînvăţaţi, nu ar fi ameninţat că se vor răscula în cazul când nu li se va mai da voie să vorbească prelimba lor, aşa cum au pomenit din moşi strămoşi; ceea ce arată cât de înverşunaţi duşmani ai învăţăturii sunt oamenii de rând.

Cu toate acestea, mulţi învăţaţi şi înţelepţi se folosesc de noua metodă de a se exprima cu ajutorul lucrurilor, metodă care are un singur neajuns, şi anume acela că atunci când cineva trebuie să rezolve o chestiune foarte importantă şi variată în aspectele ei, e nevoit să poarte în spate o legătură mult prea mare, afară doar dacă îşi poate îngădui să umble cu câţiva servitori după el. Nu o dată mi-a fost dat să văd doi din aceşti înţelepţi aproape striviţi sub greutatea poverilor lor, de ziceai că sunt nişte boccegii de-ai noştri. Când se întâlneau pe stradă, îşi puneau jos povara, deschideau sacii şi discutau ceasuri în şir; apoi îşi vârau lucruşoarele la loc, se ajutau unul pe altul să-şi ia sacul la spinare şi-şi vedeau de drum.

Când e vorba însă de conversaţii mai scurte, un om îşi poate duce lucrurile de care are nevoie în buzunare sau sub braţ; acestea îi sunt de ajuns, iar atunci când e la el acasă, se descurcă de minune. De aceea, încăperea unde îşi dau întâlnire cei ce se îndeletnicesc cu această artă e ticsită cu fel de fel de

lucruri aşezate la îndemâna oricui spre a înlesni atari convorbiri iscusite.

Născocirea mai are şi un alt mare avantaj şi anume acela că ea poate sluji ca limbă universală, înţeleasă de toate popoarele civilizate, ale căror bunuri şi unelte sunt îndeobşte aceleaşi sau îndeajuns de asemănătoare, astfel că întrebuinţarea lor poate fi înţeleasă cu uşurinţă. În felul acesta, ambasadorii ar putea duce tratative cu monarhi sau cu miniştri străini, ale căror limbi nu le cunosc.

Am vizitat şi şcoala de matematică, unde profesorul le preda elevilor după o metodă pe care noi, cei din Europa, cu greu ne-am putea-o închipui. Fiecare problemă şi demonstraţie era scrisă pe o azimă, cu cerneală făcută din tinctură cefalică. Şcolarul trebuia să înghită azima pe stomacul gol şi în următoarele trei zile să nu mănânce nimic, decât pâine şi apă. Pe măsură ce azima era mistuită, tinctura i se urca la creier, ducând şi problema cu sine. Deocamdată, succesul acestei metode nu dăduse rezultatele dorite, în parte datorită unei erori în quantum satis[26] sau în compoziţia dozelor, parte, din pricina ticăloşiei şcolarilor cărora acest hap li se pare atât de greţos, încât de obicei se furişează binişor afară şi-l varsă înainte de a-şi face efectul; în afară de asta, nici nu sunt în stare să rabde de foame atâtea zile.

CAPITOLUL VI

Autorul continuă să zugrăvească cele văzute la academie. El propune câteva îmbunătăţiri, primite cu multă bunăvoinţă.

La şcoala de proiectanţi politici, unde nu m-am simţit de loc la largul meu, judecata nu pare să fie la loc de cinste. Profesorii mi s-au înfăţişat ca nişte oameni scrântiţi de-a binelea, şi asemenea privelişti au darul să mă întristeze întotdeauna. Nenorociţii aceştia propuneau fel de fel de planuri, potrivit cărora monarhii urmau să fie convinşi să-şi aleagă favoriţii ţinând seama de înţelepciunea, capacitatea şi virtuţile lor;

26 Quantum satis — expresie latinească. Se întrebuinţează ca formulă farmaceutică şi înseamnă „cât trebuie", (n.r.)

planuri pentru a-i învăţa pe miniştri să aibă întotdeauna în vedere numai binele obştesc; pentru a răsplăti meritele, virtutea, precum şi serviciile aduse ţării; planuri pentru a-i deprinde pe principi să-şi cunoască adevăratele lor interese, punându-le de acord cu interesele poporului lor; pentru a numi în diferite slujbe oameni capabili să le îndeplinească, şi multe alte asemenea himere care nu i-au trecut niciodată prin minte vreunui om, adeverind în felul acesta vechea mea părere că "nu există nimic fără noimă sau absurd pe care filozofii să nu-l fi înfăţişat ca adevăr".

Totuşi, trebuie să fiu drept şi să recunosc că nu toţi erau atât de smintiţi. Aşa de pildă, se afla acolo un doctor foarte iscusit care părea atotcunoscător în ceea ce priveşte natura şi sistemul de guvernare. Acest personaj ilustru îşi întrebuinţase cunoştinţele în chipul cel mai folositor, găsind leacuri uimitoare pentru toate bolile şi corupţiile de care s-au molipsit departamentele administraţiei publice, datorită viciilor sau cusururilor celor care cârmuiesc, precum şi destrăbălării de care dau dovadă cei ce trebuie să se supună. De pildă: toţi scriitorii şi filozofii au căzut de acord că există o asemănare universală şi de netăgăduit între corpul omenesc şi politică; poate fi oare ceva mai limpede decât faptul că sănătatea amândurora trebuie păstrată, şi bolile amândurora — tămăduite cu ajutorul aceloraşi prescripţii?

E un lucru ştiut de toată lumea că senatele şi marile consilii sunt adesea tulburate de umori morbide, pletorice, ebuliente şi altele; de asemenea suferă de nenumărate boli de cap şi mai cu seamă de inimă, de convulsii puternice, cu contracţii dureroase ale nervilor şi tendoanelor la ambele mâini, dar mai ales la mâna dreaptă, de dureri de splină, gaze îngrămădite în pântece, ameţeli şi delir, de tumori scrofuloase, pline de materie purulentă, rău mirositoare, de râgâieli, de o foame de lup sau digestii proaste, precum şi de multe altele pe care nu le voi mai aminti. Doctorul acesta propunea aşadar ca la întrunirea senatului, anumiţi doctori să fie de faţă la dezbaterile din primele trei zile, iar la sfârşitul fiecărei zile să ia pulsul fiecărui senator. Apoi, după ce vor fi chibzuit îndelung şi se vor fi consultat asupra bolilor de care suferă senatorii, precum şi asupra mijloacelor de vindecare, în cea de a patra zi să vină în senat însoţiţi de farmacişti care să aibă la ei medicamentele

necesare; şi înainte ca senatorii să-şi reia locurile, să li se administreze lenitive, aperitive, abstersive, corosive, restringente, paliative, laxative, cefalalgice, icterice, apoflegmatice, acustice, după cum cere fiecare caz în parte; şi, potrivit efectului acestor medicamente, să le repete, să le modifice sau să le înlăture la următoarea şedinţă.

Proiectul acesta nu putea fi prea costisitor şi, după umila mea părere, ar putea fi de mare folos pentru a grăbi luarea de hotărâri în ţările unde senatul are un cuvânt de spus în ceea ce priveşte puterea legislativă; ar face cu putinţă unanimitatea voturilor, ar scurta dezbaterile, ar deschide unele guri care sunt acum zăvorite şi ar închide multe altele care sunt acum deschise; ar domoli neastâmpărul celor tineri şi ar mai muia încăpăţânarea celor bătrâni, i-ar struni pe cei proşti şi i-ar potoli pe cei obraznici.

Şi deoarece toată lumea se plânge că favoriţii monarhilor au o memorie slabă, acelaşi doctor propunea ca "oricine e primit de un prim-ministru, după ce şi-a spus păsul cât mai pe scurt şi în cuvinte cât mai limpezi, la plecare să-l ciupească pe sus-amintitul ministru de nas, să-i tragă un picior în pântece, să-l calce pe bătături, să-l tragă de urechi de trei ori, să-i înfigă un ac în partea posterioară sau să-l pişte de braţ până îl face numai vânătăi, ca să-l împiedice să uite cele discutate; şi la fiecare audienţă să repete toate acestea până când cererea i se va îndeplini sau îi va fi refuzată categoric."

Doctorul mai cerea, printre altele, „ca fiecare senator din marele consiliu al unei naţiuni, după ce îşi expune punctul său de vedere şi-l sprijină cu argumente, să fie obligat să voteze împotriva propriei sale păreri; în felul acesta rezultatul nu ar putea fi decât prielnic pentru binele obştesc".

Împotriva ciocnirilor prea violente dintre partide, doctorul propunea un leac minunat de împăcare. Iată-l: iei o sută de conducători ai fiecărui partid, îi aşezi perechi-perechi pe cei ale căror capete sunt cam de aceeaşi mărime, apoi pui doi meşteri îndemânatici să le reteze căpăţânile cu ferăstrăul, în acelaşi timp, în aşa fel, încât creierii să fie împărţiţi în două jumătăţi egale. Jumătăţile astfel obţinute să fie schimbate între ele, fiecare fiind aşezată în ţeasta potrivnicului. Operaţia aceasta, ce-i drept, cere oarecare precizie, dar profesorul ne încredinţa că „dacă e făcută cu îndemânare, vindecarea e sigură". El

judeca în felul următor: „Cele două jumătăţi de creier fiind lăsate să se ciorovăiască între ele în aceeaşi ţeastă nu vor întârzia să ajungă la o înţelegere, aducând în cele din urmă cumpătare şi gândire logică, lucru ce ar fi de dorit să existe în minţile tuturor acelora care îşi închipuie că menirea lor pe lumea asta este numai de a supraveghea şi de a conduce. Cât priveşte deosebirea cantitativă şi calitativă dintre creieri, doctorul m-a asigurat că atunci când e vorba de şefii partidelor, lucrul acesta nu are nici o importanţă.

Am ascultat o discuţie foarte aprinsă între doi profesori cu privire la cele mai lesnicioase şi mai eficace mijloace de a lua bani de la supuşi, fără a-i supăra cu ceva. Primul afirma că cel mai straşnic mijloc ar fi să se pună un anumit impozit pe viciu şi pe nebunie, iar suma ce ar urma s-o plătească fiecare om să fie hotărâtă, în chipul cel mai nepărtinitor, de un juriu compus din vecinii lui. Celălalt era de părere contrarie: să fie impuse însuşirile trupeşti şi sufleteşti pe care oamenii le preţuiesc în chip deosebit, iar impozitul să fie mai mare sau mai mic, după gradul de desăvîrşire. Cât priveşte aprecierea, să fie lăsată întru totul pe seama fiecăruia. Cele mai ridicate impozite urmau să le plătească bărbaţii care se bucură de cea mai mare trecere în ochii femeilor, iar suma — fixată după numărul şi felul dovezilor primite; asupra acestor lucruri trebuiau să hotărască singuri. Mai propunea ca inteligenţa, vitejia şi buna cuviinţă să fie de asemenea supuse la impozite mari, plătite în acelaşi chip, adică în baza declaraţiei fiecăruia, cu privire la măsura în care se bucură de aceste însuşiri.

Cât despre cinste, dreptate, înţelepciune şi învăţătură să nu fie supuse la nici un fel de impozit, deoarece acestea sunt însuşiri atât de rare, încât nici un om nu le va recunoaşte vecinului său şi nu le va preţui la el însuşi.

Se mai propunea ca femeile să fie impuse după frumuseţe şi după găteli, bucurându-se şi ele de privilegiul acordat bărbaţilor de a se judeca singure. Statornicia, castitatea, bunul simţ şi bunătatea nu urmau să fie supuse impunerii, deoarece veniturile nu ar fi acoperit cheltuielile cerute de strângerea impozitelor.

Pentru ca senatorii să rămână credincioşi intereselor coroanei, profesorul propunea ca marile dregătorii să fie câştigate la loterie, fiecare senator trebuind să depună în prealabil

jurământ şi garanţie că va vota pentru curte, fie că va câştiga sau nu; cei care pierdeau aveau libertatea să joace la loterie pentru următorul post vacant. În felul acesta, speranţa şi probabilitatea erau veşnic vii, nimeni nu putea să se plângă de făgăduieli ce nu fuseseră ţinute, ci punea dezamăgirile numai pe seama spartei, ai cărei umeri sunt mai largi şi mai zdraveni decât cei ai unui ministru.

Un alt profesor mi-a arătat o foaie mare de hârtie cuprinzând mijloacele prin care puteau fi descoperite comploturile şi conspiraţiile împotriva cârmuirii. El îi sfătuia pe marii bărbaţi de stat să cerceteze mâncarea tuturor persoanelor suspecte, orele când luau masa, pe care parte dormeau, cu care mână îşi ştergeau posteriorul. De asemenea, ei trebuiau să le examineze cu multă atenţie excrementele şi, după culoare, miros, gust, tărie şi vechimea acestora, să le judece gândurile şi ţelurile deoarece, spunea profesorul, niciodată nu sunt oamenii mai serioşi, mai meditativi, mai gravi, ca atunci când stau pe scaun — lucru constatat de el din propria-i experienţă; de pildă, atunci când se gândea într-o doară cum ar putea mai bine să-l ucidă pe rege, excrementele lui căpătau o culoare verzuie, şi cu totul alta când se gândea să pună la cale doar o răscoală sau să incendieze capitala.

Textul era scris cu multă pricepere, cuprinzând multe observaţii ciudate şi în acelaşi timp folositoare pentru politicieni, dar, după câte mi-am putut da eu seama, lucrarea nu era completă.

Nu m-am sfiit să-mi spun părerea autorului şi m-am oferit să vin cu unele adăogiri. Mi-a primit propunerea cu mai multă bunăvoinţă decât arată de obicei scriitorii, mai cu seamă cei din tagma teoreticienilor, susţinând că ar fi bucuros să afle lucruri noi.

I-am spus că în împărăţia Tribnia[27], numită de băştinaşi Langden[28], unde poposisem cîtăva vreme în timpul călătoriilor mele, cea mai mare parte a poporului e alcătuită din de-

---

27 Britain. (Nota red. engleze)

28 England. (Nota red. engleze)

nunţători, martori, informatori, acuzatori, reclamanţi, mincinoşi şi sperjuri, cu toate slugile şi uneltele lor, toţi folosiţi şi plătiţi de miniştri şi de locţiitorii lor. În împărăţia aceea, comploturile sunt de obicei opera persoanelor care doresc să-şi câştige faima de politicieni iscusiţi, care vor să înviorieze o administraţie capie, să înăbuşe sau să abată pe alte făgaşuri nemulţumirea unanimă, să-şi umple lăzile cu amenzi şi să determine creşterea sau scăderea încrederii publicului, potrivit cu propriile lor interese. Din capul locului, ei se înţeleg între dânşii asupra oamenilor care urmează să fie învinovăţiţi de complot, apoi au grijă să pună mâna pe toate scrisorile şi hârtiile acestora, iar pe autorii lor — în lanţuri. Aceste hârtii sunt încredinţate unor artişti foarte pricepuţi în descifrarea înţelesurilor ascunse ale cuvintelor, silabelor şi literelor.

Aşa, de pildă, ei ştiu că „scaun găurit" înseamnă consiliu privat; „cârd de gâşte", senatul; „câine şchiop", un năvălitor "ciuma", armată permanentă; „cărăbuş", prim ministru; „gută", mare prelat; spânzurătoare", secretar de stat; „oală de noapte", consiliul marilor dregători; „sită", doamnă de la curte; „mătură", revoluţie; „cursă de şoareci", slujbă publică; „prăpastie fără fund", vistierie; „canal", curte; „tichie de bufon cu clopoţei", favorit; „trestie ruptă", curte judecătorească; „butoi gol", general; „rană cu puroi", administraţie.

Atunci când această metodă dă greş, au altele două mai eficace, pe care cei mai învăţaţi dintre ei le numesc acrostihuri şi anagrame. Potrivit celei dinţii, ei pot descifra toate iniţialele, dându-le tâlcuri politice. Astfel, N înseamnă complot; B, regiment de cavalerie; L, flotă. Potrivit celei de a doua metode, prin rearanjarea literelor alfabetului dintr-un text suspect, ei pot da în vileag cele mai ascunse ţeluri ale unui partid nemulţumit. Aşa de pildă, dacă într-o scrisoare către un prieten, eu i-aş scrie acestuia: „Fratele nostru Tom a căpătat trânji", un specialist în arta descifrării îşi va da seama numaidecât că aceleaşi litere care alcătuiesc propoziţia aceasta pot forma următoarele cuvinte: „Rezistaţi, se pune la cale un complot"[29]. Aceasta este metoda anagramatică.

29 Mutînd literele în propoziţiunea englezească se obţin exact cuvintele acestea, (n.r.)

Profesorul s-a arătat recunoscător pentru aceste informaţii şi mi-a făgăduit că numele meu va fi trecut cu cinste în tratatul lui. Cum nu mai găseam nimic în ţara aceea care să mă îndemne să rămân, am început să mă gândesc la întoarcerea în Anglia.

CAPITOLUL VII

Autorul părăseşte Lagado. Soseşte la Maldonada. Nu găseşte nici o corabie. Face o scurtă călătorie la Glubbdubdrib. Primirea pe care i-o face guvernatorul.

Laputa şi ţinuturile înconjurătoare fac parte dintr-un continent care, am toate motivele să cred, se întinde spre răsărit, către acea parte necunoscută a Americii situată la vest de California, şi spre nord de Oceanul Pacific, aflat la o distanţă nu mai mare de o sută cincizeci de mile de Lagado. Acolo se găseşte un port care face negoţ cu marea insulă Luggnagg, aşezată spre nord-vest la 29 grade latitudine nordică şi la 140 grade longitudine. Această insulă Luggnagg este situată la sud-est de Japonia, cam la aproximativ o sută de leghe. Între împăratul Japoniei şi regele din Luggnagg există o strânsă prietenie, şi datorită acestui lucru navigaţia între o insulă şi cealaltă este foarte intensă. M-am hotărât aşadar să mă îndrept într-acolo, cu gândul de a mă întoarce în Europa. Am închiriat doi catâri şi o călăuză care să-mi arate drumul şi să-mi ducă bruma de bagaj ce aveam. Mi-am luat rămas bun de la nobilul meu protector, care îmi arătase atâta bunăvoinţă şi care, la despărţire, mi-a făcut un dar mărinimos.

Călătoria mea s-a desfăşurat fără peripeţii vrednice de a fi amintite. Când am sosit în portul Maldonada (aşa se numea), n-am găsit nici o corabie care să plece la Luggnagg şi se părea că nici nu va fi vreuna prea curând. Oraşul e cam tot atât de mare cât Portsmouth. N-a trecut mult şi am cunoscut câţiva oameni care m-au primit cu multă ospitalitate.

Un gentilom cu vază îmi spuse că de vreme ce spre Luggnagg nu va pleca nici un vas până într-o lună de zile, mi-aş putea omorî timpul făcând o plimbare spre mica insulă Glubbdubdrib, aşezată la vreo cinci leghe depărtare spre

sud-vest. Se oferi să mă însoţească împreună cu un prieten de-al lui, făgăduindu-mi că îmi va face rost de o barcă în vederea acestei călătorii.

Glubbdubdrib, în măsura în care pot tălmăci acest cuvânt, înseamnă Insula Vrăjitorilor sau Magicienilor. E cam cât o treime din insula Wight şi pământul ei este foarte roditor; triburile sunt conduse de căpetenia unui trib alcătuit din magicieni. Membrii acestui trib se căsătoresc numai între ei, iar cel mai bătrân dintre dânşii le este principe sau guvernator. Are un palat măreţ şi un parc de vreo trei mii de pogoane, înconjurat de un zid de piatră cioplită, înalt de douăzeci de picioare. În acest parc se află mai multe ţarcuri mici pentru vite, precum şi semănături şi grădini de zarzavat, împrejmuite cu gard.

Guvernatorul şi familia lui sunt slujiţi de nişte servitori cam neobişnuiţi. Datorită cunoştinţelor sale în arta necromanţiei, el are puterea de a chema sufletele celor morţi şi de a le cere să-l slujească vreme de douăzeci şi patru de ceasuri, dar nu mai mult. Pe de altă parte, el nu poate chema aceleaşi suflete înainte de a fi trecut trei luni de zile, decât în cazuri cu totul neobişnuite.

Când am sosit în insulă — pe la ora unsprezece dimineaţa — unul din domnii care mă însoţea se duse la guvernator şi-l rugă să binevoiască a primi pe un străin venit anume spre a avea cinstea să vadă pe înălţimea Sa. Cererea fu încuviinţată numaidecât, aşa că am intrat toţi trei pe poarta palatului, trecând printre două şiruri de străji înarmate şi îmbrăcate după o modă foarte veche. Străjerii aveau ceva în înfăţişarea lor care mă umplea de groază; mi se făcuse părul măciucă. Am străbătut mai multe apartamente şi pretutindeni am fost întâmpinaţi de slujitori la fel de stranii, aşezaţi de o parte şi de alta a încăperilor, asemenea străjilor, până când am ajuns în camera guvernatorului. Aici, după ce am făcut trei plecăciuni adânci şi am răspuns la câteva întrebări generale, ni s-a dat voie să ne aşezăm pe trei scaune, lângă treapta cea mai de jos a tronului înălţimii Sale. Guvernatorul înţelegea limba din Balnibarbi, cu toate că se deosebea de limba vorbită pe insulă.

Mă rugă să-i povestesc câte ceva despre călătoriile mele şi, pentru a-mi arăta că voi fi tratat fără nici un fel de ceremonii, le făcu semn cu degetul tuturor însoţitorilor săi să părăsească încăperea; spre marea mea uimire, au dispărut într-o clipă,

asemenea arătărilor din vis, când ne deşteptăm. Nu mi-am putut veni în fire câtăva vreme, până ce guvernatorul mă încredinţa că nu mi se va întâmpla nimic rău; şi dacă am văzut că cei doi tovarăşi ai mei nu se sinchisesc câtuşi de puţin (pasămite fuseseră adesea primiţi în felul acesta), am început să prind curaj şi i-am povestit Înălţimii Sale pe scurt câteva din peripeţiile mele, uitându-mă mereu înapoi, înspre locul unde văzusem nălucile acelea. Am avut cinstea să iau masa cu guvernatorul, o nouă ceată de fantome aducându-ne mâncarea şi servindu-ne. Mi-am dat seama că sunt mai puţin îngrozit decât fusesem în cursul dimineţii. Am rămas până la asfinţitul soarelui, dar l-am rugat cu umilinţă pe înălţimea Sa să mă ierte că nu pot primi invitaţia de a locui la palat. Cei doi prieteni ai mei şi cu mine am închiriat o casă în oraşul vecin, care este capitala acestei insuliţe, iar a doua zi de dimineaţă ne-am întors pentru a aduce omagiile noastre; guvernatorului, cinste pe care el binevoise să ne-o îngăduie.

În felul acesta am zăbovit în insulă zece zile, petrecându-ne cea mai mare parte a timpului în tovărăşia guvernatorului şi dormind la locuinţa noastră. În curând m-am obişnuit într-atâta cu prezenţa duhurilor, încât a treia sau a patra oară n-am mai încercat nici o emoţie, sau, chiar dacă mă mai stăpânea un oarecare simţământ de teamă, curiozitatea mea biruia frica. Înălţimea Sa guvernatorul m-a poftit să invoc orice spirit doresc — ba chiar cete întregi dacă vreau — spiritul oricărui mort de la facerea lumii şi până în clipa de faţă, şi să le cer să-mi răspundă la orice întrebare aş socoti eu cu cale să pun, cu condiţia ca întrebările mele să privească numai epoca în care au trăit ei. Puteam fi încredinţat de un lucru, şi anume că îmi vor spune adevărul adevărat, deoarece minciuna era un talent fără nici o noimă în lumea de dincolo.

Mi-am exprimat nemărginita mea recunoştinţă faţă da Înălţimea Sa pentru o atare cinste. Ne aflam într-o încăpere de unde aveam o frumoasă privelişte asupra parcului. Şi cum primul meu îndemn a fost de a vedea câteva scene pline de strălucire şi măreţie, am dorit să-l văd pe Alexandru cel Mare în fruntea oştirilor, îndată după bătălia de la Arbela; scenă care, la un semn al guvernatorului, se înfăţişă de îndată ochilor noştri, pe un câmp întins, chiar sub, fereastra unde ne aflam.

Alexandru fu chemat în cameră şi numai cu multă greutate

am izbutit să înţeleg greceasca lui, întrucât cunoşteam prea puţin această limbă; împăratul mă asigură pe cuvânt de cinste că nu fusese otrăvit, ci murise de friguri, deoarece se îmbăta prea des.

L-am văzut apoi pe Hannibal trecând Alpii; acesta îmi spuse că nu avea strop de oţet în toată tabăra.

Veniră apoi Cezar şi Pompei în fruntea armatelor lor, gata de luptă. Cel dinţii îşi trăia ultimul mare triumf. Mi-am exprimat dorinţa de a vedea senatul Romei, adunat într-o sală mare, şi o adunare legislativă modernă (pentru comparaţie), în altă sală. Senatul părea o adunare de eroi şi semizei. Ceilalţi, o adunătură de boccegii, hoţi de buzunare, tâlhari şi fanfaroni.

La rugămintea mea, guvernatorul îi făcu semn lui Cezar şi lui Brutus să se apropie de noi. M-a cuprins o adâncă veneraţie la vederea lui Brutus şi mi-am dat lesne seama de virtutea-i desăvârşită, de neobositul său avânt şi tăria lui sufletească, de dragostea sa curată pentru patrie şi de bunăvoinţa faţă de întregul neam omenesc, zugrăvite în fiecare trăsătură a chipului său. Am observat cu multă plăcere că aceşti doi oameni se înţelegeau de minune, iar Cezar îmi mărturisi fără înconjur că cele mai mari fapte din viaţa lui nu erau nici pe departe atât de strălucite ca omorul comis de Brutus. Am avut cinstea de a discuta mult cu Brutus, şi mi-a spus că străbunul său Junius, Socrate, Epaminonda, Caton cel Tânăr, Sir Thomas More şi el însuşi erau veşnic împreună; iată un sextumvirat la care toate veacurile lumii nu ar mai putea adăuga pe un al şaptelea.

Dar nu vreau să-l plictisesc pe cititor înşirându-i toţi oa-menii vestiţi, al căror spirit a fost invocat spre a-mi potoli setea de a vedea lumea din veacurile antichităţii, perindându-se prin faţa mea. Mi-am desfătat îndeosebi ochii, privind pe ucigaşii tiranilor şi ai uzurpatorilor şi pe acei care au redat libertatea popoarelor asuprite şi nedreptăţite.

Dar e cu neputinţă să zugrăvesc mulţumirea pe care am încercat-o, în aşa fel încât cititorul să trăiască şi el, la rândul lui, astfel de clipe.

CAPITOLUL VIII

Autorul descrie în continuare insula Giubbdubdrib. Câteva

îndreptări aduse istoriei antice şi moderne.

Deoarece doream nespus să-i văd pe învăţaţii şi pe înţelepţii vremurilor de altădată, mi-am rezervat o zi în acest scop. Am propus ca Homer şi Aristotel să apară în fruntea comentatorilor lor, dar aceştia erau atât de numeroşi, încât câteva sute din ei au fost nevoiţi să aştepte în curte şi în camerele exterioare ale palatului. I-am recunoscut pe cei doi eroi de la prima vedere, deosebindu-i nu numai de celelalte: duhuri din mulţime, ci şi unul de altul. Homer era mai înalt; şi mai arătos; se ţinea foarte drept pentru vârsta lui, iar ochii îi erau vioi şi pătrunzători, cum nu mi-a fost dat să văd; vreodată. Aristotel umbla gârbovit şi se sprijinea într-un toiag. Era tras la faţă, cu părul rar şi lins, iar vocea-i suna a gol. Mi-am dat seama numaidecât că amândoi erau cu desăvîrşire străini de cei din jurul lor, că nu-i văzuseră şi nu auziseră niciodată de ei. Iar un duh al cărui nume nu-l voi da în vileag mi-a şoptit că acolo, pe tărâmurile acelea ale morţilor, aceşti comentatori se ţineau cât mai departe de autorii lor, încercând un simţământ de ruşine şi de vină, pentru că răstălmăciseră în faţa posterităţii spusele acestor învăţaţi. I-am prezentat pe Didymus şi pe Eustatius lui Homer şi l-am făcut pe acesta să-i trateze mai bine decât o meritau poate deoarece Homer îşi dădu seama îndată că le lipsea geniul de care e nevoie pentru a pătrunde spiritul unui poet. Aristotel însă îşi ieşi rău din sărite când îi vorbii despre Scotus şi Ramus şi îi făcui cunoştinţă cu ei, ba chiar îi întrebă dacă şi ceilalţi din tagma lor erau la fel de nătângi ca ei.

L-am rugat apoi pe guvernator să-l cheme pe Descartes şi pe Gassendi, cărora le-am cerut să-şi lămurească sistemele în faţa lui Aristotel. Marele filozof îşi recunoscu bucuros propriile sale greşeli în domeniul filozofiei naturale, deoarece adesea se bizuise doar pe ipoteze, cum de altfel trebuie să procedeze toţi oamenii, şi-şi dădu seama că părerile lui Gassendi, care făcuse doctrina lui Epicur cât mai accesibilă cu putinţă, ca de altfel şi sistemul lui Descartes, urmau să-şi piardă în curând orice însemnătate.

Aceeaşi soartă o prezise el atracţiei corpurilor, teorie ai cărei apărători atât de zeloşi sunt învăţaţii din vremea noastră. El spuse că orice nou sistem filozofic al naturii nu este decât o modă nouă care se schimbă cu fiecare epocă, şi chiar şi acei

care pretind că le pot demonstra pe bază de principii matematice, nu vor cunoaşte decât o faimă trecătoare şi apoi vor fi daţi uitării.

Mi-am petrecut cinci zile stând de vorbă cu mulţi alţi învăţaţi ai lumii vechi. De asemenea, i-am văzut pe cei mai mulţi dintre primii împăraţi romani. Am stăruit pe lângă guvernator să cheme bucătarii lui Heliogabalus, ca să ne pregătească o masă, dar aceştia nu şi-au putut arăta dibăcia, lipsindu-le materialele trebuitoare. Un ilot al lui Agesilau ne-a pregătit o ciorbă spartană, dar mărturisesc că n-am fost în stare să înghit mai mult de o lingură.

Cei doi domni care mă însoţiseră pe insulă trebuiau să se întoarcă peste trei zile, din pricina unor treburi grabnice. Am petrecut aceste zile chemând pe unii morţi din veacuri mai moderne, care fuseseră oameni mari în ultimele două-trei sute de ani, fie în Anglia, fie în alte ţări din Europa; şi cum am fost întotdeauna un mare admirator al vechilor familii ilustre, l-am rugat pe guvernator să invoce câteva zeci de regi, împreună cu strămoşii acestora din ultimele opt-nouă generaţii. Neaşteptată şi dureroasă mi-a fost dezamăgirea, căci în locul unui şir nesfârşit de diademe regale, mi-a fost dat să văd numai într-o singură familie doi scripcari, trei curteni neînsemnaţi şi un prelat italian. În alta — un bărbier, un abate şi doi cardinali. Nutresc o veneraţie prea mare pentru capetele încoronate, ca să mai stărui asupra unui subiect atât de delicat. Cât despre conţi, marchizi, duci, earl-i şi alţii asemenea lor, nu mi-am făcut nici un fel de scrupule. Ba trebuie să mărturisesc că am simţit oarecare plăcere să descopăr obârşia unor trăsături caracteristice prin care se deosebesc anumite familii. Mi-am dat seama numaidecât de unde anume îşi trage una din familii bărbia ascuţită; de ce a doua a numărat un şir de ticăloşi vreme de două generaţii şi de nebuni în următoarele două; de ce a treia era smintită, iar a patra neam de escroci; abia acum am înţeles vorbele lui Polydore Virgil care spune despre o mare familie: Nec vir fortis. nec iemina casta[30], - mi-am dat în sfârşit seama în ce fel cruzimea, făţărnicia şi laşitatea au devenit caracteristice anumitor familii, poate în aceeaşi măsură în care le sunt

30 Nici bărbaţii nu sunt puternici, şi nici femeile nu sunt caste (în limba latină), (n.r.)

caracteristice blazoanele lor; am aflat cine a adus frenţea într-o familie de viţă veche, boală ce a fost transmisă urmaşilor sub forma de tumori scrofuloase.

Şi nu m-am mirat prea mult de toate acestea, când am văzut cum se spurcă stirpea datorită pajilor, lacheilor, valeţilor, vizitiilor, cartoforilor, scripcarilor, actorilor, căpitanilor şi hoţilor de buzunare.

Cel mai mult m-a scârbit istoria modernă, deoarece după ce am cercetat cu multă luare-aminte toţi oamenii de rang mare de la curţile monarhilor din ultimul veac, am înţeles cum a fost înşelată lumea de scriitorii care s-au prostituat, punând cele mai mari fapte vitejeşti pe seama laşilor; sfaturile cele mai înţelepte, pe seama neghiobilor; sinceritatea, pe seama linguşitorilor; virtutea romană, pe seama trădătorilor de patrie; cucernicia, pe seama ateilor; castitatea, pe seama sodomiţilor; adevărul, pe seama denunţătorilor; am înţeles câţi oameni nevinovaţi şi fără cusur au fost osândiţi la moarte sau trimişi în surghiun, datorită înrâuririi pe care o aveau miniştrii asupra judecătorilor corupţi, precum şi datorită dihoniilor; câţi netrebnici au fost ridicaţi la locuri de cinste, dîndu-li-se astfel putere, demnitate şi bani; ce rol însemnat au jucat curtezanele, prostituatele şi mijlocitorii, paraziţii şi bufonii în toate întâmplările petrecute la curte, în consilii şi în senat. Ce părere proastă mi-am făcut despre înţelepciunea şi integritatea omenească în clipa când am aflat adevăratele izvoare şi motive ale marilor fapte şi revoluţii petrecute în lume, precum şi întâmplările vrednice de dispreţ cărora ele şi-au datorat izbânda!

Aici mi-a fost dat să descopăr ticăloşia şi neştiinţa celor care pretind că scriu memorii sau istorie secretă, a celor care trimit atâţia regi în mormânt cu ajutorul unei cupe de otravă, care repetă discuţiile dintre un monarh şi sfetnicul său, când nimeni nu a fost de faţă, sau a celor care dezvăluie gândurile şi deschid cabinetele ambasadorilor şi secretarilor de stat, dar care au nenorocul sa greşească mereu. Aici mi-a fost dat să descopăr cauzele adevărate ale multor evenimente care au umplut lumea de uimire; de pildă, cum o prostituată porunceşte pe scara de serviciu, cum porunca ei se răsfrânge asupra hotărârii consiliului, iar hotărârea consiliului asupra senatului. Un general a mărturisit în prezenţa mea că a repurtat victorie numai datorită laşităţii şi neascultării, iar un amiral arăta că l-a

bătut pe inamic, căruia avea de gând să-i predea flota, mulţumită nepriceperii sale.

Trei regi m-au asigurat că de-a lungul domniei lor nu au înţeles niciodată să preţuiască un om de merit şi dacă totuşi acest lucru s-a întâmplat se datoreşte de bună seamă unei greşeli sau trădării vreunui ministru în care ei avuseseră încredere; şi de-ar fi să mai trăiască o dată, ar face la fel, demonstrând cu argumente puternice că tronul regal nu se poate sprijini decât pe corupţie, deoarece caracterul hotărât, încrezător şi liniştit al omului virtuos este o piedică veşnică pentru treburile obşteşti.

Am avut curiozitatea să iscodesc prin ce anume mijloace izbutiseră foarte mulţi oameni să dobândească titluri de nobleţe şi moşii întinse; întrebările mele s-au referit la vremurile cele mai noi, totuşi, nu m-am legat de zilele noastre, deoarece voiam să fiu sigur că nu voi jigni pe nimeni, nici măcar pe străini. Nădăjduiesc că nu-i nevoie să-i spun cititorului că nu mă gândesc câtuşi de puţin la ţara mea, când scriu toate acestea. Au fost chemaţi mulţi oameni, şi chiar în urma unei cercetări superficiale, am descoperit atâta murdărie, încât mă simt copleşit de mâhnire când mă gândesc la spusele lor. Sperjurul, asuprirea, corupţia, frauda, linguşirea şi alte metehne de felul acesta se numărau printre cele mai scuzabile meşteşuguri, şi după cum se şi cuvenea, am fost plin de îngăduinţă faţă de ele. Când însă unii au mărturisit că-şi datorează mărirea şi bogăţia desfrâului sau incestului; alţii, prostituării soţiilor şi fiicelor lor; alţii, trădării de ţară şi rege; alţii, otrăvirii; cei mai mulţi strâmbătăţii, pentru a-i nimici pe cei nevinovaţi — să fiu iertat dacă toate acestea au făcut să scadă adânca mea veneraţie pe care dintotdeauna am nutrit-o faţă de persoanele de rang înalt, persoane ce ar trebui, datorită sublimei lor demnităţi, să fie tratate cu cel mai mare respect de către noi, inferiorii lor.

Citisem adesea despre mari servicii pe care unii oameni le aduseseră cârmuitorului şi ţării lor şi mi-am exprimat dorinţa să-i văd pe aceşti oameni. La întrebările mele mi s-a răspuns că numele lor nu sunt trecute nicăieri, cu excepţia câtorva, pe care istoria îi înfăţişează ca pe cei mai mari ticăloşi şi trădători. Cât despre ceilalţi, pot spune că nu auzisem vreodată de ei. S-au înfăţişat cu toţii, umili şi prost îmbrăcaţi; cei mai mulţi mi-au spus că au murit în sărăcie şi în dizgraţie, iar ceilalţi pe eşafod

sau spânzuraţi.

Printre alţii se afla un om al cărui caz părea întrucâtva ciudat. Alături de el stătea un tânăr de vreo optsprezece ani. Bătrânul mi-a spus că fusese timp de mulţi ani comandant de vas; în bătălia navală de la Actium avusese norocul să străpungă liniile duşmanului, să-i scufunde trei corăbii mari şi să captureze o a patra, ceea ce pricinuise fuga lui Antoniu, iar lor le adusese victoria. Tânărul care stătea alături de el, unicul său fiu, căzuse în luptă. Îmi mai spuse că datorită unor merite ale sale se dusese la Roma la sfârşitul războiului, spre a-i cere lui Augustus să-i dea comanda unei corăbii mai mari, al cărui comandant fusese ucis; totuşi, fără să se ţină seama de cererea lui, comanda fu dată unui băieţandru care în viaţa lui nu văzuse marea; acesta era fiul Libertinei, slujitoarea uneia din amantele împăratului. Înapoindu-se pe vasul lui, bătrânul fu învinuit că nu-şi făcuse datoria, şi corabia încredinţată unui paj, favorit al vice-amiralului Publicola; atunci el se retrase la o fermă sărăcăcioasă, departe de Roma, unde îşi sfârşi zilele. Eram atât de curios să aflu adevărul cu privire la această poveste, încât am dorit să fie chemat Agrippa care fusese amiral în acea bătălie. Agrippa se înfăţişă îndată şi întări întru totul spusele celuilalt, ba chiar prezentă lucrurile şi mai mult în favoarea comandantului care, din pricina modestiei, ascunsese o bună parte din meritele sale.

Am fost cuprins de adâncă uimire când mi-am dat seama cât de mare era corupţia în imperiul acela şi cât de repede prinsese rădăcini, datorită desfrâului ce domnea pretutindeni în ultima vreme. Aceasta m-a făcut să mă mir mai puţin de multe cazuri asemănătoare privind alte ţări, unde vicii de tot felul au stăpânit mult mai multă vreme şi unde toată gloria, precum şi prăzile de război şi le-a însuşit comandantul-şef, care era poate cel mai puţin îndrituit la una sau la cealaltă.

Cum fiecare duh chemat apărea întocmai cu înfăţişarea pe care o avusese în viaţă, am constatat cu multă strângere de inimă că neamul omenesc degenerase în ultimele sute de ani, că frenţea sub toate formele şi cu toate urmările ei schimbase cu desăvîrşire înfăţişarea englezilor, chircise trupul, slăbise nervii, tendoanele şi muşchii, îngălbenise feţele şi fleşcăise carnea.

Am mers până acolo, încât am rugat să fie chemaţi câţiva

plugari englezi de altădată, vestiţi pe vremuri pentru traiul, purtările şi îmbrăcămintea lor simplă, pentru felul lor drept, pentru dragostea de libertate, pentru vitejia şi dragostea de tară.

Şi iarăşi n-am putut să rămân nepăsător când, asemuindu-i pe cei vii cu cei morţi, am constatat cum urmaşii au terfelit de dragul banilor aceste simple virtuţi strămoşeşti, urmaşi, care, vânzându-şi voturile şi trăgând sforile la alegeri, şi-au însuşit toate viciile şi metehnele ce pot fi învăţate la curtea unui rege.

CAPITOLUL IX

Autorul se întoarce la Maldonada. Pleacă în împărăţia Luggnagg. Autorul e închis şi apoi chemat la curte. Cum a fost primit. Îngăduinţa regelui faţă de supuşi.

Sosind ziua plecării am căpătat încuviinţarea înălţimii Sale guvernatorul din Glubbdubdrib şi m-am înapoiat cu cei doi însoţitori ai mei la Maldonada unde, după o aşteptare de două săptămâni, am găsit o corabie gata să ridice pânzele pentru a porni spre Luggnagg. Cei doi domni şi alţi câţiva au avut marea bunătate de a mă aproviziona cu merinde şi de a mă conduce pe bord. Călătoria a ţinut o lună de zile. Am avut de înfruntat o furtună cumplită şi am fost nevoiţi să cârmim înspre vest pentru a intra în bătaia alizeului, care sufla pe o întindere de mai mult de şaizeci de leghe. La 21 aprilie 1708, am intrat în apele fluviului care curge spre Clumegrig, un port la mare, aşezat în partea de sud-est a împărăţiei Luggnagg. Am aruncat ancora la o leghe depărtare de oraş şi am semnalizat după pilot. În mai puţin de jumătate de oră, veniră pe bord doi piloţi care ne-au condus printre bancuri şi stânci foarte primejdioase pentru corăbii, până la un bazin mare, unde o flotă întreagă poate pluti în siguranţă, la o depărtare de o ancablură de zidurile oraşului.

Câţiva din marinarii noştri, fie din răutate, fie din neştiinţă, au informat pe piloţi că eu sunt străin şi că am călătorit mult; aceştia s-au grăbit să-l înştiinţeze pe vameş, care m-a cercetat cu de-amănuntul la debarcare. Vameşul îmi vorbi în limba din Balnibarbi, care, datorită negoţului întins, e în general înţeleasă în oraşul acela, mai ales de către marinari şi de funcţionarii de la

vamă. I-am istorisit câteva din peripeţiile mele, căutând să-mi fac povestea cât mai vrednică de crezare.

Iar am socotit cu cale să tăinuiesc numele patriei mele adevărate şi să le spun că sunt olandez, deoarece intenţia mea să plec în Japonia şi ştiam că olandezii sunt singurii europeni cărora le este îngăduită intrarea în împărăţia aceea. I-am spus aşadar vameşului că naufragiind pe coasta din Balnibarbi şi fiind aruncat pe o stâncă, am fost primit în Laputa sau insula zburătoare (despre care el auzise adesea), şi acum [mă străduiam să ajung în Japonia, unde aş putea găsi vreun mijloc de a mă reîntoarce în patrie. Vameşul îmi spuse că va trebui să fiu închis până când va primi ordine de la curte; în care scop el va scrie numaidecât, cu nădejdea că va primi un răspuns până în două săptămâni. Am fost dus într-o locuinţă destul de confortabilă şi o santinelă fu aşezată la uşă. Totuşi, mi-era îngăduit să mă plimb printr-o grădină mare, fiind tratat cu destulă omenie şi întreţinut în tot acest răstimp pe socoteala regelui. Am fost vizitat de mai multe persoane, mai ales din curiozitate, căci se răspândise zvonul că vin de peste mări şi ţări, despre care ei nici măcar nu auziseră vreodată.

Am angajat ca tâlmaci pe un tânăr care călătorise pe aceeaşi corabie cu mine; era de fel din Luggnagg, dar trăise câţiva ani la Maldonada şi cunoştea perfect amândouă limbile. Cu ajutorul lui, am putut să stau de vorbă cu cei care mă vizitau; dar convorbirile acestea se mărgineau la întrebări din partea lor şi răspunsuri din partea mea.

Răspunsul curţii nu întârzie să sosească. Cuprindea un mandat de arestare şi ordinul de a fi dus la Traldragdubh sau Trildrogdrib (deoarece, dacă îmi aduc bine aminte, se pronunţă în ambele feluri), de un detaşament de zece călăreţi. Singurul meu însoţitor era bietul tâlmaci, pe care-l convinsesem să intre în slujba mea; în urma cererii mele umile ni s-a dat la fiecare câte un catâr, pe care să călărim. Cu o jumătate de zi înaintea noastră, fu trimis un sol, ca să-l înştiinţeze pe rege de venirea mea şi să-l roage să binevoiască a hotărî ziua şi ora când va avea plăcerea de a-mi îngădui cinstea să ling praful din faţa tronului său. Acesta este stilul curţii, despre care mi-am dat seama că e ceva mai mult decât o chestiune de formă, deoarece la două zile după sosirea mea, când am fost primit la palat, mi s-a poruncit să mă târăsc pe burtă şi să ling

duşumeaua pe măsură ce înaintam.

Datorită faptului că eram străin, duşumeaua fusese curăţată, astfel că praful nu mă supără câtuşi de puţin. Totuşi, aceasta este o favoare deosebită care nu se acordă decât persoanelor supuse, când cer să fie primite de rege. Ba, uneori se presară dinadins praf pe jos, atunci când cel care trebuie să fie primit se întâmplă să aibă duşmani puternici la curte. Mi-a fost dat să văd un mare dregător cu gura atât de năclăită de praf, încât după ce s-a târât până aproape de tron, n-a fost în stare să rostească un singur cuvânt. Leac nu există, pentru că cei care scuipă sau îşi şterg gura în faţa Majestăţii Sale se fac vinovaţi de o crimă capitală. Mai există şi un alt obicei, cu care nu sunt întru totul de acord: atunci când regele îşi pune în gând să condamne pe vreunul din nobilii săi la o moarte blândă, el porunceşte să se presare pe duşumea un anumit praf negricios şi otrăvitor care, dacă e lins, omoară fără greş omul în douăzeci şi patru de ore. Totuşi, ca să fiu drept cu acest cârmuitor care vădeşte atâta îndurare şi grijă pentru viaţa supuşilor săi (ar fi de dorit ca monarhii din Europa să-l imite), trebuie să amintesc un lucru care-i face cinste şi anume că după executarea unei astfel de pedepse se dau porunci straşnice ca duşumeaua să fie bine spălată, iar dacă slujitorii nesocotesc porunca sunt în primejdie de a-şi atrage mânia regelui. Eu însumi l-am auzit dând poruncă să fie biciuit unul din paji, care, nutrind gânduri ascunse, nu se îngrijise ca podelele să fie spălate după osândă, deşi primise această însărcinare. Din pricina nepăsării lui, un tânăr nobil în faţa căruia se deschidea un viitor plin de nădejdi, venind în audienţă, a fost din nenorocire otrăvit, cu toate că în perioada aceea, regele nu-i pusese gând rău. Dar bunul rege avu mărinimia să-l ierte pe bietul paj, aşa că acesta n-a mai fost biciuit, făgăduind că nu va mai face aşa ceva, fără să primească poruncă.

Dar să ne întoarcem acolo de unde am plecat: după ce m-am târât până la vreo patru yarzi de tron, m-am săltat uşor în genunchi şi apoi, lovind duşumeaua de şapte ori cu fruntea, am rostit următoarele cuvinte, aşa cum fusesem învăţat în ajun: Ickpling golffthrobb squut serumm blhiop mlashnalt zwin tnodbalkuîfh slhiophad gurdlubh asht. Aceasta e formula stabilită de legile ţării, pe care trebuie s-o rostească toţi cei ce sunt primiţi de monarh. Traducerea ei sună cam aşa: „Fie ca

cereasca făptură a Majestăţii Voastre să trăiască cu unsprezece luni şi jumătate mai mult decât soarele!"

Regele mi-a dat un răspuns, pe care, bineînţeles, nu l-am priceput; totuşi, după cum fusesem învăţat, am rostit: Fluft drin yalerick dwuldom prastrad mirpush, ceea ce înseamnă: „Limba mea e în gura prietenului meu"; această expresie voia să spună că îi cer îngăduinţa de a-mi aduce tâlmaciul. Şi într-adevăr, tînărul de care am amintit a fost adus înăuntru. Cu ajutorul lui, am răspuns la toate întrebările pe care mi le-a pus Majestatea Sa vreme de o oră şi mai bine. Eu vorbeam în limba din Balnibarbi, iar tâlmaciul meu îmi traducea spusele în limba din Luggnagg.

Regele se arătă cât se poate de încântat de tovărăşia mea şi îi porunci bliffmarklub-ului sau marelui său şambelan, să ne dea o locuinţă mie şi tâlmaciului meu chiar acolo la palat; de asemenea fixă o sumă importantă pentru hrana noastră, ba îmi dădu şi bani de cheltuială.

Am rămas trei luni de zile în această ţară, spre a-mi dovedi supunerea faţă de Majestatea Sa, care binevoi să-mi arate cele mai înalte favoruri, făcându-mi şi unele propuneri cât se poate de ademenitoare. Totuşi, am socotit că e mai înţelept şi mai cu cale să-mi petrec restul zilelor alături de soţia mea în mijlocul familiei.

CAPITOLUL X

Laudele aduse Luggnaggienilor de către autor. O descriere amănunţită a Struldbrugilor. Discuţii cu privire la acest subiect între autor şi câteva feţe simandicoase.

Luggnaggienii sunt oameni curtenitori şi mărinimos!, şi cu toate că nu le lipseşte cu desăvîrşire trufia caracteristică tuturor ţărilor Orientului, totuşi se arată binevoitori faţă de străini, mai ales faţă de cei care au trecere la curte. Am cunoscut mulţi oameni, îndeosebi printre cei cu vază; şi cum pretutindeni mergeam însoţit de tălmaci, convorbirile noastre nu erau plictisitoare.

Într-o zi, pe când mă aflam în mijlocul unor astfel de feţe alese, un mare dregător m-a întrebat dacă am văzut vreun

struldbrug, sau nemuritor de al lor.

"Nu", i-am răspuns, şi l-am rugat să mă lămurească ce înseamnă acest nume dat unei fiinţe nemuritoare. Mi-a răspuns că uneori — foarte rar, de altfel — se întâmplă ca într-o familie să se nască un copil cu o pată rotundă şi roşie pe frunte, chiar deasupra sprâncenei stângi, semn sigur că nu va muri niciodată. Pata aceasta, după cum spunea dânsul, era cam de mărimea unei monede de argint de trei penny, dar cu timpul creştea şi-şi schimba culoarea; la vârsta de doisprezece ani devenea verde, rămânând astfel până la douăzeci şi cinci de ani, când se făcea albastră, un albastru închis; la patruzeci şi cinci era neagră ca tăciunele şi avea mărimea unui şiling englez; de aci încolo rămânea neschimbată. Mi-a mai spus că lucrul acesta se întâmplă atât de rar, încât, după părerea lui, nu puteau fi mai mult de o mie o sută de struldbrugi, bărbaţi şi femei, în toată ţara; socotea că vreo cincizeci se aflau în capitală, între care şi o fetiţă născută cu trei ani în urmă; tot el îmi spuse că struldbrugii nu se nasc numai în anumite familii, ci la întâmplare, printr-un capriciu al soartei, iar copiii lor sunt muritori ca toţi ceilalţi oameni.

Mărturisesc cinstit că cele auzite m-au încântat nespus, şi cum povestitorul înţelegea întâmplător limba din Balnibarbi, pe care eu o vorbeam foarte bine, nu m-am putut stăpîni şi am izbucnit în cuvinte, poate întrucâtva cam nelalocul lor. Am strigat, cuprins de nespusă montare: "Fericit popor, unde orice copil poate avea sorţii de a-i fi hărăzită nemurirea! Fericit popor, în mijlocul căruia dăinuie atâtea pilde vii ale virtuţii strămoşeşti, şi care are dascăli ce-l pot învăţa înţelepciunea veacurilor apuse! Dar mai fericiţi încă, fără asemănare, sunt aceşti minunaţi struldbrugi care, ca unii ce se nasc fără a cunoaşte blestemul ce apasă asupra neamului omenesc, au mintea slobodă şi nu simt povara şi amărăciunea pricinuită de veşnica teamă de moarte." M-am arătat mirat că la curte nu am întâlnit niciuna din aceste fiinţe vestite; doar pata neagră din frunte s-ar fi văzut atât de bine, încât nu putea să-mi scape cu una cu două, şi mă-ntrebam cum de era cu putinţă ca un rege înţelept ca Maiestatea Sa să nu se înconjoare cu o seamă de sfetnici atât de pricepuţi şi de destoinici. Totuşi, poate că virtutea acestor venerabili înţelepţi era prea severă pentru moravurile corupte şi dezmăţul de la curte. Toată lumea ştie că tinerii sunt prea

încrezători în sine şi uşuratici ca să se lase îndrumaţi de sfaturile celor mai mari.

Cum însă regele, în nemărginita-i bunătate, îmi îngăduise să mă apropii de augusta lui persoană, eram hotărât ca la primul prilej să-i spun fără înconjur şi pe larg ce cred despre toate acestea, bineînţeles cu ajutorul tălmaciului; şi fie că ar fi binevoit să ia în seamă sfatul meu, fie că nu, eu totuşi mă hotărâsem asupra unui lucru, şi anume: deoarece Majestatea Sa mă poftise în nenumărate rânduri să rămân în ţară, eram gata să primesc plin de recunoştinţă acest semn al bunăvoinţei sale şi să-mi petrec zilele stând de vorbă cu fiinţele acelea superioare, struldbrugii, dacă vor binevoi să mă primească în mijlocul lor.

Domnul căruia îi vorbeam — după cum am mai arătat, cunoştea limba din Balnibarbi — mi-a răspuns cu un zâmbet plin de îngăduinţă, aşa cum ai îndeobşte faţă de cei neştiutori, că "e bucuros de a mă avea în mijlocul lor şi ar dori, cu încuviinţarea mea, să tălmăcească şi celor de faţă spusele mele". Câtva vreme, oamenii statură de vorbă între ei, fără ca eu să înţeleg o iotă; las' că nici după chipurile lor nu mi-am putut da seama ce gândeau despre tot ce înşirasem până atunci. După o clipă de tăcere, aceeaşi persoană îmi arătă că prietenii lui şi ai mei (aşa găsi el cu cale să se exprime) erau încântaţi de observaţiile judicioase pe care le făcusem asupra neasemuitei fericiri şi a foloaselor legate de nemurire şi ar dori să afle, mai ales, ce fel de viaţă aş înţelege să duc, dacă mi-ar fi hărăzit să mă nasc struldbrug.

Am răspuns că nimic nu-i mai uşor decât să vorbeşti despre un subiect atât de vast şi de plăcut, mai ales pentru mine, care de atâtea ori mă desfătasem închipuindu-mi ce aş face dacă aş fi vreodată rege, general sau mare dregător; cât priveşte nemurirea, mă gândisem adesea în fel şi chip cu ce m-aş îndeletnici şi cum mi-aş petrece timpul dacă aş fi sigur că voi trăi veşnic.

Aşadar, dacă aş avea norocul să vin pe lume ca struldbrug, de îndată ce aş descoperi această fericire aş căuta, în primul rând, înţelegând deosebirea dintre viaţă şi moarte, să mă chivernisesc cât mai bine şi cu orice preţ; făcând economii şi gospodărindu-mi averea cum trebuie, sunt îndreptăţit să cred că în vreo două sute de ani aş fi cel mai bogat om din ţară. În al

doilea rând, încă din primii ani ai tinereţii aş începe să studiez artele şi ştiinţa şi în scurtă vreme i-aş întrece pe toţi, ajungând cel mai învăţat om. În sfârşit, mi-aş însemna cu grijă toate faptele şi întâmplările de seamă din viaţa obştească şi cu ajutorul acestor însemnări, aş zugrăvi în chip nepărtinitor figurile câtorva generaţii de regi şi mari dregători, adăugând şi propriile mele observaţii.

De asemenea, aş nota cu luare-aminte diferitele schimbări ce ar surveni în obiceiuri, limbă, îmbrăcăminte, hrană şi distracţii. Mulţumită acestui fapt, aş fi o adevărată comoară de ştiinţă şi înţelepciune şi, de bună seamă, aş deveni oracolul poporului.

Nu m-aş căsători niciodată după vârsta de şaizeci de ani, ci aş înţelege să duc o viaţă îndestulată, dar totuşi plină de cumpătare. M-aş strădui să plămădesc şi să îndrum minţile tinerilor înzestraţi, şi pe baza propriilor mele amintiri, experienţe şi observaţii, întărite de nenumărate pilde, m-aş osteni să-i conving de foloasele virtuţii atât în viaţa publică, cât şi în cea privată. Dar prietenii mei cei mai apropiaţi şi mai statornici ar fi cei nemuritori ca şi mine; dintre aceştia mi-aş alege vreo zece-doisprezece, începând cu cei mai bătrâni, şi sfârşind cu cei de o seamă cu mine. Dacă vreunul din ei ar avea de îndurat lipsuri, eu i-aş găsi o locuinţă frumoasă în apropierea moşiei mele şi ar fi nelipsit de la masa mea; iar dintre voi, muritorii, aş alege doar câţiva din cei mai vrednici, şi vremea ce se deapănă fără încetare mă va face să vă uit fără prea multe păreri de rău; iar cu urmaşii voştri s-ar întâmpla întocmai, aşa precum un om priveşte cu bucurie garoafele şi lalelele ce răsar în fiece an în grădina lui, fără să-i pară rău de cele care s-au veştejit cu un an în urmă.

Struldbrugii aceştia laolaltă cu mine ne-am împărtăşi unii altora observaţiile şi însemnările adunate de-a lungul veacurilor; am urmări în ce chip corupţia se strecoară zi de zi în lume şi ne-am împotrivi ei la fiecare pas, prevenind şi învăţând omenirea fără încetare. Datorită acestui fapt, precum şi puternicei înrâuriri a propriului nostru exemplu, am izbuti, poate, să preîntâmpinăm continua degenerare a naturii omeneşti, de care, pe drept cuvânt, s-au plâns toate veacurile.

Să adăugăm la acestea plăcerea de a vedea nenumăratele revoluţii din atâtea ţări şi împărăţii, schimbările petrecute în

clasele de jos şi de sus, cetăţi străvechi năruindu-se şi biete sătucuri devenind reşedinţe regale, fluvii vestite prefăcându-se în pârâiaşe, o nouă fâşie de uscat răsărind din apele oceanului, iar alta înghiţită de valuri; meleaguri necunoscute până atunci descoperite de oameni; barbarii cotropind ţările cele mai civilizate şi popoarele cele mai barbare civilizându-se.

Aş vedea apoi cum omenirea descoperă longitudinea, perpetuum mobile, panaceul universal, precum şi alte născociri de seamă ce vor fi duse la desăvîrşire.

Ce descoperiri minunate am face noi în astronomie, trăind dincolo de sorocul propriilor noastre proorociri şi adeverindu-le, urmărind mişcarea şi reîntoarcerea cometelor, dimpreună cu schimbările petrecute în mişcarea soarelui, a lunei şi a stelelor!

Am vorbit amănunţit despre multe alte lucruri, pe care dorinţa firească de a trăi o viaţă fără de moarte şi într-o veşnică stare de fericire pământească mi le punea lesne la îndemână. După ce am isprăvit şi spusele mele au fost tălmăcite, ca şi mai înainte, celorlalţi, oamenii începură să discute între ei cu vie însufleţire, făcând haz uneori pe socoteala mea. În cele din urmă, acelaşi gentilom care fusese tâlmaciul meu îmi spuse că toţi ceilalţi l-au rugat să îndrepte câteva din greşelile pe care le făcusem, datorită prostiei obişnuite a firii omeneşti, din care pricină nici nu eram chiar atât de vinovat. Aşadar omul mi-a spus că struldbrugii se nasc numai în ţara lor, că asemenea făpturi nu întâlneşti nici în Balnibarbi, nici în Japonia, unde el avusese cinstea să fie ambasadorul Majestăţii Sale şi unde aflase că băştinaşii celor două împărăţii nu voiau să creadă în ruptul capului că aşa ceva ar fi cu putinţă. De altfel şi eu, când am auzit pentru prima oară despre aceşti struldbrugi, am rămas atât de uimit, încât toţi cei de faţă şi-au dat seama numaidecât că este ceva cu desăvârşire nou şi aproape de necrezut pentru mine. În cele două împărăţii amintite mai sus, unde în timpul şederii sale discutase adesea cu băştinaşii, observase că dorinţa lor cea mai fierbinte era să trăiască mult, cât mai mult, că cel care se afla cu un picior în groapă căuta să se sprijine din răsputeri pe piciorul rămas încă afară, iar cei bătrâni trăgeau nădejde să mai trăiască măcar o zi, considerând moartea drept cea mai mare pacoste de care natura îi îndeamnă veşnic să se ferească. Numai în această insulă a Luggnagg-ului setea de viaţă nu era chiar atât de arzătoare, datorită struldbrugilor pe

care îi aveau sub ochii lor.
Îmi mai spuse că viaţa, aşa cum o imaginasem eu, era un lucru iraţional şi fals, deoarece presupunea ca omul să se bucure de tinereţe, sănătate şi vigoare veşnică, ceea ce nici o fiinţă cu mintea întreagă nu putea nădăjdui, oricât de nesăbuite i-ar fi fost dorinţele.
Că prin urmare nu se punea problema dacă omul are de ales între o tinereţe veşnică, prosperă şi plină de vigoare, ci cum să-şi ducă această viaţă veşnică, îndurând neajunsurile pe care le aduce cu sine bătrâneţea; şi deşi sunt puţini aceia care să dorească nemurirea în atari condiţii, totuşi, în cele două ţări amintite mai înainte, în Balnibarbi şi Japonia, el constatase că fiecare om voia să-şi amâne moartea cât mai mult cu putinţă, ceasul din urmă să sune cât mai târziu. De asemenea, rareori i-a fost dat să audă din gura vreunui om că ar muri bucuros, afară doar dacă era chinuit de dureri sau suferinţe cumplite. Apoi m-a întrebat dacă în ţările prin care călătorisem, precum şi în ţara mea, nu observasem aceeaşi stare de spirit.
După această introducere, mi-a făcut o descriere amă-nunţită a struldbrugilor. Mi-a spus că, de obicei, aceştia sunt aidoma muritorilor de rând până la vârsta de treizeci de ani, dar încet, încet, ei devin din ce în ce mai melancolici şi mai abătuţi, stare sufletească ce se accentuează pe măsură ce se apropie de vârsta de optzeci de ani. Toate acestea le aflase din propriile lor mărturisiri, deoarece într-un veac se nasc doar doi sau trei struldbrugi, deci ar fi imposibil să se poată trage o concluzie. La optzeci de ani, vârsta maximă a oamenilor din această ţară, ei nu au numai smintelile şi metehnele altor moşnegi, ci mult mai multe, pricinuite de îngrozitoarea perspectivă de a nu muri niciodată. Nu sunt numai încăpăţînaţi, arţăgoşi, lacomi, îmbufnaţi, vanitoşi şi guralivi, ci incapabili de orice simţământ de prietenie şi lipsiţi de orice afecţiune, care se opreşte la nepoţii lor. Pizma şi dorinţele deşarte sunt cele mai mari păcate ale lor. Dar ceea ce invidiază cu deosebire sunt viciile tinerilor şi moartea bătrânilor. Când se gândesc la cei dintâi, îşi dau seama că ei nu se vor mai bucura niciodată de plăcerile vieţii, iar când văd o înmormântare, plâng şi se bocesc că alţii au plecat înspre limanul păcii, în timp ce ei nu-l vor putea atinge niciodată. Nu-şi aduc aminte de nimic în afară de ceea ce au învăţat şi au văzut în tinereţe sau pe când erau oameni în puterea vârstei şi chiar

aceste aduceri aminte sunt foarte nelămurite. Cât priveşte autenticitatea sau amănuntele unui fapt oarecare e mult mai bine să te încrezi în tradiţie decât în cele mai vii amintiri ale lor. Cei mai puţin nenorociţi dintre ei par să fie cei care dau în mintea copiilor şi-şi pierd cu desăvîrşire memoria.

Aceştia se bucură de mai multă milă şi ajutor, căci sunt scutiţi de o seamă de cusururi de care ceilalţi sunt plini.

Dacă un struldbrug se căsătoreşte cu o femeie din neamul struldbrugilor, căsătoria e desfăcută fără zăbavă, potrivit prevederii înţelepte a legii, de îndată de struldbrugul mai tânăr atinge vârsta de optzeci de ani, căci legea socoteşte că nu trebuie să îngăduie ca acei care fără nici o vină sunt osândiţi la viaţă veşnică, să sufere îndoit, având de îndurat şi povara unei neveste.

De îndată ce au ajuns la vârsta de optzeci de ani, legea îi socoteşte ca şi morţi; moştenitorii devin de îndată stăpânii averilor lor, iar ei se aleg numai cu o pensie de nimic ca să aibă din ce trăi. Cei săraci sunt întreţinuţi pe socoteala statului. După această vârsta ei sunt consideraţi incapabili de orice slujbă onorifică sau care le-ar aduce un câştig.

Nu are voie să cumpere sau să ia pământ în arendă; de asemenea, nu li se îngăduie să fie martori la vreun proces civil sau penal, nici chiar atunci când e vorba de stabilirea hotarelor.

La vârsta de nouăzeci de ani, începe să le cadă dinţii şi părul; îşi pierd simţul gustului şi beau şi mănâncă tot ce li se dă, fără nici un fel de poftă sau plăcere. Bolile de care sufereau continuă să-i chinuie, fără ca starea lor să se agraveze, dar nici să se îmbunătăţească. Când stau de vorbă cu cineva, ei uită numele obişnuite ale lucrurilor şi persoanelor, chiar numele celor mai apropiaţi prieteni şi rude. Pentru acelaşi motiv, ei nu-şi pot petrece timpul citind, deoarece memoria nu-i mai ajută să ţină minte o propoziţiune de la început până la sfârşit; datorită acestui neajuns, ei sunt lipsiţi de unica plăcere care, de altminteri, şi-ar mai putea-o îngădui.

Limba acestei ţări fiind în continuă schimbare, struldbiugii unui veac nu-i mai pot înţelege pe cei dintr-un alt veac, şi după două sute de ani de la naştere, ei nu mai sunt în stare să închege o convorbire (afară doar de câteva cuvinte) cu semenii lor muritori, şi astfel bieţii struldbrugi trăiesc ca nişte străini în propria lor ţară.

Acestea mi s-au spus despre struldbrugi, după câte îmi amintesc eu. Am văzut mai târziu cinci sau şase struldbrugi de vârste deosebite, dintre care cel mai tânăr nu avea mai mult de două sute de ani. Mi-au fost prezentaţi în diferite rânduri de câţiva dintre prietenii mei; dar cu toate că li s-a spus că sunt un călător şi că am văzut lumea întreagă, nu au avut nici cea mai mică curiozitate de a-mi pune vreo întrebare; m-au rugat numai să le dau un slumskudasc sau o amintire, ceea ce este un fel mai cuviincios de a cerşi pentru a scăpa de asprimea legii care interzice acest lucru, deoarece ei sunt întreţinuţi pe socoteala statului, ce-i drept, dîndu-li-se o pensie de nimic.

Aproape toţi oamenii îi urăsc şi îi dispreţuiesc. Naşterea lor este socotită de rău augur şi e înregistrată cu toate amănuntele, aşa încât poţi afla vârsta lor, cercetând un catastif; astfel de catastife nu se ţin decât de o mie de ani încoace sau poate că celelalte au fost distruse de vreme ori de războaie civile. Totuşi, când cineva doreşte să afle vârsta unui struldbrug, îl întreabă de obicei ce regi sau persoane cu vază îşi poate aminti, consultând după aceea cărţile de istorie, deoarece, fără doar şi poate, ultimul monarh de care îşi aduce aminte s-a urcat pe tron înainte ca struldbrugul să fi împlinit optzeci de ani.

O privelişte mai jalnică decât a struldbrugilor nu mi-a fost dat să văd, iar femeile erau şi mai înspăimântătoare decât bărbaţii. Pe lângă urâţenia obişnuită la adânci bătrâneţe, pe măsură ce treceau anii, ele căpătau o înfăţişare şi mai hidoasă încă, pe care nu am cuvinte să o zugrăvesc. Mi-a fost destul de uşor să deosebesc din vreo şase femei pe cea mai bătrână, cu toate că nu era o diferenţă mai mare de un secol-două între ele.

Lesne îşi poate închipui cititorul că din cele ce am auzit şi văzut, îmi cam trecuse pofta de nemurire. Mărturisesc cinstit că mi-a fost tare ruşine de îmbătătoarele viziuni pe care le plăsmuisem, şi mi-am spus că nici un tiran n-ar putea să născocească o moarte pe care să nu o primesc cu bucurie mai degrabă decât să duc o astfel de viaţă.

Regele auzi despre cele petrecute între mine şi prietenii mei cu acest prilej şi mă cam luă peste picior, propunându-mi chiar să trimită cîtiva struldbrugi în propria mea ţară, pentru a-i scăpa pe oameni de frica morţii. Se pare, totuşi, că lucrul acesta e interzis de legile fundamentale ale regatului, deoarece altfel aş fi fost gata să iau asupra mea greutăţile şi cheltuielile

transportului.

N-am putut să nu fiu de acord că legile acestui regat privitoare la struldbrugi se întemeiau pe motive foarte puternice, şi oricare altă ţară în împrejurări asemănătoare ar fi fost silită să le adopte. Altfel, întrucât zgârcenia este o urmare firească a bătrâneţii, nemuritorii aceia ar deveni cu timpul stăpânii întregii ţări şi ar avea în mâna lor toată puterea, ceea ce, datorită lipsei lor de pricepere, ar atrage după sine ruina întregului popor.

CAPITOLUL XI

Autorul părăseşte insula Luggnagg şi pleacă în Japonia. De acolo, pe bordul unui vas olandez, porneşte spre Amsterdam şi din Amsterdam, spre Anglia.

Am socotit că această descriere a struldbrugilor ar putea interesa pe cititor, deoarece e un lucru care iese oarecum din comun.

Eu, unul, cel puţin, nu-mi amintesc să fi întâlnit lucruri asemănătoare în vreuna din cărţile de călătorii ce mi-au căzut în mână, iar dacă mă înşel, trebuie să fiu iertat, căci este neapărat necesar ca toţi călătorii care zugrăvesc aceeaşi ţară să stăruie asupra aceloraşi amănunte, fără a putea fi învinovăţiţi că au împrumutat sau au copiat de la cei ce au scris înaintea lor.

Între acest regat şi marea împărăţie a Japoniei există strânse legături comerciale, şi este foarte probabil ca scriitorii japonezi să fi făcut şi ei o descriere a struldbrugilor. Dar şederea mea în Japonia a fost atât de scurtă, şi, pe de altă parte, nici măcar nu cunoşteam limba lor, încât nu am avut câtuşi de puţin căderea să întreprind oarecare cercetări. Nădăjduiesc însă că olandezii, luând cunoştinţă de aceste rânduri, vor fi îndeajuns de curioşi să cerceteze şi deci în măsură să întregească spusele mele.

Maiestatea Sa mă îndemnase adesea să primesc o slujbă oarecare la curte, dar văzând că sunt hotărât să mă înapoiez în patrie, a binevoit să-mi dea încuviinţarea să plec, onorându-mă totodată cu o scrisoare de recomandaţie scrisă chiar de mâna sa către împăratul Japoniei. De asemeni, el îmi dărui patru sute patruzeci şi patru de galbeni (poporului acestuia îi plăceau

foarte mult cifrele de acelaşi fel), precum şi un diamant roşu pe care l-am vândut în Anglia cu o mie o sută de lire.

La 6 mai 1709, m-am despărţit solemn de Maiestatea Sa şi de toţi prietenii mei. Monarhul binevoi să poruncească unei gărzi să mă conducă până la Glanguenstald, un port aşezat în partea de sud-vest a insulei. Peste şase zile am găsit o corabie care să mă ducă în Japonia; călătoria noastră a durat cincisprezece zile. Am debarcat într-un port numit Xamoschi, situat în partea de sud-est a Japoniei. Oraşul e aşezat în regiunile apusene ale insulei, pe ţărmul unei strâmtori care la nord duce spre o fâşie de apă; în partea de nord-vest se află Yedo, capitala ţării. La debarcare, le-am arătat vameşilor scrisoarea adresată de regele din Luggnagg Maiestăţii Sale împăratul. Vameşii cunoşteau sigiliul foarte bine — era cât palma mea. Pe sigiliu se putea vedea „Un rege ridicând de jos un cerşetor olog". Magistraţii oraşului, auzind despre scrisoarea mea, m-au primit ca pe un ministru; mi-au pus la dispoziţie trăsuri şi slujitori care mi-au dus bagajele la Yedo, unde am fost primit în audienţă, prezentând scrisoarea împăratului.

Scrisoarea a fost deschisă cu mare pompă, şi un tâlmaci i-a tradus-o împăratului. Din porunca Majestăţii Sale am fost înştiinţat că e de ajuns să cer ceva şi dorinţa îmi va fi îndeplinită, oricare ar fi ea, de dragul fratelui său, împăratul din Luggnagg. Tălmaciul era un om care mijlocea încheierea târgurilor cu olandezii; el îşi închipui, după înfăţişarea mea, că sunt european şi de aceea repetă porunca Majestăţii Sale în olandeza de jos pe care o vorbea foarte bine. Am răspuns, aşa cum îmi pusesem în gând, că sunt un negustor olandez, naufragiat pe meleaguri foarte îndepărtate, de unde călătorisem pe mare şi pe uscat până când ajunsesem la Luggnagg; de aici mă îmbarcasem pentru Japonia. Ştiam că mulţi compatrioţi de-ai mei fac negoţ în părţile acestea şi trăgeam nădejde să mă pot înapoia în Europa, cu ajutorul lor; de aceea îl rugam cu umilinţă pe împărat să dea poruncă să fiu condus în siguranţă la Nangasac. Pe lângă aceasta, i-am mai făcut o rugăminte în numele protectorului meu, regele din Luggnagg, cerând Maiestăţii Sale să mă scutească de a îndeplini ceremonia impusă compatrioţilor mei şi anume aceea de a călca crucea în picioare; deoarece numai nenorocirile care se ţineau lanţ de capul meu, mă aruncaseră pe ţărmul împărăţiei lui şi niciodată

nu-mi trecuse prin minte să fac negoţ. Când rugămintea i-a fost tălmăcită, împăratul se arătă întrucâtva surprins. El îmi spuse că după câte ştie sunt primul dintre compatrioţii mei care îşi face scrupule în această privinţă şi adăugă că începe să se îndoiască dacă sunt într-adevăr olandez. Bănuia mai degrabă că trebuie să fiu creştin. Totuşi, ţinând seama de motivele arătate de mine şi mai ales pentru a-i da regelui din Luggnagg o dovadă neobişnuită de înalta sa preţuire, îmi spuse că e gata să încuviinţeze această ciudată toană, dar totul trebuia tăinuit cu grijă, iar ofiţerilor să li se dea poruncă să mă lase să trec ca şi cum ar fi uitat, deoarece, mă încredinţa el, dacă acest secret ar fi aflat de compatrioţii mei olandezi, ei mi-ar tăia gâtul în timpul călătoriei. Cu ajutorul tălmaciului meu, i-am mulţumit de mii de ori pentru un hatâr atât de neobişnuit şi, cum în timpul acela nişte trupe se îndreptau în marş spre Nangasac, ofiţerul comandant primi ordinul să mă ducă teafăr până acolo, împreună cu instrucţiuni speciale privind chestiunea cu crucea.

La 9 iunie 1709, am sosit la Nangasac, după o călătorie foarte lungă şi plină de necazuri. Nu trecu mult şi m-am pomenit în tovărăşia câtorva marinari olandezi de pe vasul „Amboyna" din Amsterdam, cu o deplasare de 450 tone. Trăisem multă vreme în Olanda, în timp ce studiam la Leyda, şi vorbeam bine limba olandeză. Marinarii aflară în curând de unde anume veneam; erau foarte curioşi să cunoască amănunte în legătură cu călătoriile şi viaţa mea. Am întocmit o poveste cât am putut mai scurtă şi mai demnă de crezare, dar am ascuns cea mai mare parte a peripeţiilor mele. Cunoşteam mulţi oameni în Olanda, şi am născocit nume pentru părinţii mei, despre care le-am spus că sunt nişte oameni modeşti din provincia Guelderland. Eram gata să-i dau căpitanului (un oarecare Theodorus Vangrult) oricât ar fi cerut pentru călătoria mea în Olanda, dar aflând că sunt chirurg, el se mulţumi numai cu jumătate din preţ, cerându-mi în schimb să-mi exercit profesiunea pe vas. Înainte de a ne îmbarca, am fost adeseori întrebat de oamenii din echipaj dacă am îndeplinit ceremonia amintită mai sus. Am ocolit întrebarea, dând răspunsuri foarte generale, de pildă, că "l-am mulţumit pe împărat şi întreaga curte în toate privinţele". Totuşi, un marinar răutăcios se duse la un ofiţer şi după ce mă arătă cu degetul, îi spuse că nu am călcat crucea în picioare; ofiţerul însă, care primise instrucţiuni să mă lase să trec, îi dădu

ticălosului douăzeci de lovituri pe spinare, cu un băţ de bambus; în urma acestui fapt, nimeni nu m-a mai plictisit cu asemenea, întrebări.

În timpul călătoriei nu s-a întâmplat nici un lucru vrednic de a fi amintit. Am navigat pe un vânt prielnic până la Capul Bunei Speranţe, unde ne-am oprit pentru a lua apă de băut. La 10 aprilie 1710, am sosit cu bine la Amsterdam după ce, între timp, pierdusem trei oameni care se îmbolnăviseră pe drum şi un al patrulea care căzuse în valuri de pe catargul cel mare, nu departe de coasta Guineei. În curând, am plecat din Amsterdam spre Anglia, pe un vas mic care aparţinea oraşului.

La 16 aprilie ani sosit la Downs. Am debarcat a doua zi dimineaţa, revăzându-mi patria după o absenţă de cinci ani şi şase luni. Am pornit direct spre Redriff, unde am sosit în aceeaşi zi la ora doua după amiază şi unde mi-am găsit soţia şi copiii sănătoşi cu toţii.

PARTEA A PATRA
CĂLĂTORIA ÎN ŢARA HOUYHNHNM-ILOR

CAPITOLUL I

Autorul devine căpitan de vas şi pleacă în călătorie. Marinarii uneltesc împotriva lui. Îl ţin închis multă vreme în cabină şi-l debarcă pe ţărmul unei ţări necunoscute. Călătoreşte spre interiorul tării. Descrierea yahooilor, nişte animale foarte ciudate. Autorul întâlneşte doi houyhnhnmi.

Cu toate că aş putea fi învinuit, şi pe drept cuvânt, că-mi place nespus aventura, trebuie totuşi să mărturisesc cinstit că această patimă a mea nu a putut fi înăbuşită de primejdiile prin care am trecut de-a lungul primelor mele călătorii.

Am rămas acasă alături de soţia şi copiii mei vreo cinci luni de zile, clipe cu adevărat fericite, dacă aş fi ştiut să preţuiesc cum se cuvine traiul tihnit şi îndestulat. Am lăsat-o pe biata mea soţie aşteptând un copil şi am primit propunerea avantajoasă ce

mi s-a făcut, şi anume de a deveni căpitanul *Adventurei*, un mare vas comercial de 350 de tone. Cunoşteam bine tainele navigaţiei şi cum mă cam săturasem să tot fiu chirurg pe bord (fireşte, la nevoie aş fi dat o mână de ajutor), am luat pe vas un tânăr priceput în această meserie, un oarecare Robert Purefoy. Am ridicat pânzele în Portsmouth la 7 august 1710; în cea de a patrusprezecea zi, ne-am întâlnit la Teneriffe cu căpitanul Pocock din Bristol, care se îndrepta spre golful Campechy ca să încarce băcan.

În şaisprezece ale lunii ne-a despărţit o furtună; când m-am întors, am aflat că vasul lui se scufundase şi că din tot echipajul n-a scăpat cu viaţă decât un mus. Căpitanul era un om de treabă şi un bun marinar, însă cam încăpăţânat; de aici i s-a tras şi moartea, după cum s-a mai întâmplat cu mulţi alţii, căci dacă ar fi dat ascultare sfaturilor mele, astăzi s-ar afla în sânul familiei lui, aşa cum eu mă aflu în sânul familiei mele.

Cum pierdusem mai mulţi oameni din echipaj din pricina frigurilor tropicale, am fost nevoit să angajez marinari în Barbados şi în Antilele mici, unde m-am oprit ascultând de sfaturile negustorilor în slujba cărora mă aflam. Dar în curând m-am căit amarnic, deoarece am aflat că cei mai mulţi dintre oamenii tocmiţi de mine fuseseră odinioară piraţi. Aveam cincizeci de oameni pe bord şi primisem porunca să fac negoţ cu indienii din mările sudului şi, pe cât îmi stătea în putinţă, să fac şi descoperiri. Nemernicii aceia, pe care i-am cules de pe drumuri, i-au îndemnat şi pe oamenii mei să se răzvrătească şi până la urmă s-au înţeles cu toţii să pună mâna pe corabie, iar pe mine să mă închidă. Aşa s-a şi întâmplat: într-o bună dimineaţă au dat buzna în cabina mea şi m-au legat de mâini şi de picioare, ameninţându-mă că mă vor azvârli peste bord dacă mă voi împotrivi. Le-am spus că sunt prizonierul lor şi deci mă voi supune. M-au pus să jur, apoi m-au dezlegat, prinzându-mi doar un lanţ de picior şi legându-mă de pat. La uşa cabinei fu aşezată o santinelă cu arma încărcată, care primise ordinul să tragă în cazul când aş fi încercat să-mi recapăt libertatea. Mi-au trimis mâncare şi băutură şi au preluat comanda vasului; îşi puseseră în gând să devină piraţi şi să-i jefuiască pe spanioli — plan ce nu putea fi adus la îndeplinire până ce nu mai făceau rost de oameni. Aşa că hotărâră mai întâi să vândă mărfurile de pe corabie şi apoi să se îndrepte spre Madagascar ca să

recruteze noi oameni, întrucât mulţi muriseră în timpul cât fusesem încarcerat. Călătoria a durat săptămâni în şir, în timpul cărora au făcut negoţ cu indienii; eu însă nu ştiam încotro plutim, căci eram păzit cu străşnicie şi aşteptam din clipă în clipă să fiu omorât, aşa cum mă ameninţau adeseori.

În cea de a noua zi a lunii mai 1711, un anume James Welche coborî în cabina mea, spunându-mi că primise ordin de la căpitan să mă debarce pe ţărm. În zadar am căutat să-l înduplec, că nici măcar n-a catadicsit să-mi spună cine era noul lor căpitan. M-au vârât cu de-a sila într-o şalupă, după ce mai întâi îmi îngăduiseră să mă îmbrac cu hainele mele cele mai bune, aproape noi, şi să-mi iau o legăturică de rufe, însă nici o armă în afară de pumnal; au mers cu politeţea până acolo, încât nu mi-au cercetat buzunarele în care băgasem toţi banii ce-i aveam, împreună cu alte lucruri trebuincioase. După ce-au vâslit cam o leghe, m-au debarcat pe un ţărm necunoscut. I-am rugat să-mi spună în ce ţară mă aflu, dar ei se jurară că nu ştiu nimic mai mult decât mine. Căpitanul (aşa-i spuneau ei) luase hotărârea să se descotorosească de mine, aruncându-mă pe primul petic de pământ întâlnit, îndată ce vor fi vândut toată marfa. Marinarii o porniră imediat în larg, sfătuindu-mă să mă grăbesc ca nu cumva să fiu surprins de flux şi astfel îşi luară rămas bun de la mine.

În această stare deznădăjduită am mers până când am simţit pământ solid sub picioare; m-am aşezat pe un dâmb ca să mă odihnesc şi să văd ce am de făcut. După ce mi-am mai venit puţin în fire, am pornit către interiorul insulei, hotărât să-mi încredinţez soarta primilor sălbatici ce mi-ar fi ieşit în cale şi să-mi răscumpăr viaţa dându-le brăţări, inele de sticlă şi alte nimicuri pe care marinarii nu uită să le ia cu ei în călătoriile lor şi din care aveam şi eu câteva. Ţinutul era străbătut de şiruri lungi de copaci, nu sădiţi regulat, ci crescând astfel de la natură; iarba era din belşug, şi ici, colo, se vedeau mai multe lanuri de ovăz. Înaintam cu multă băgare de seamă, ca să nu fiu luat prin surprindere sau omorât de vreo săgeată aruncată din spate sau dintr-o parte. Am dat apoi de un drum, bătătorit de picior omenesc, de copite de vaci şi mai ales de cai. În cele din urmă am văzut mai multe animale pe un câmp şi vreo două din acelaşi soi cocoţate în copaci. Aveau o înfăţişare foarte ciudată şi pocită, ceea ce m-a tulburat şi m-a făcut să mă adăpostesc în

dosul unui tufiş, ca să le văd mai bine. Câteva din ele s-au apropiat de locul unde mă aflam şi cu acest prilej am putut să le cercetez mai amănunţit. Aveau capul şi pieptul acoperit cu păr des, creţ la unele şi lins la altele; aveau bărbi ca nişte ţapi şi câte o şuviţă lungă de păr de-a lungul spinării şi picioarelor din faţă restul corpului era gol, astfel că le-am putut vedea pielea, cafenie ca a bivolilor.

Nu aveau coadă, nici păr pe crupă, în afară de anus, şi bănuiesc că natura i-a înzestrat cu păr în locul acela, ca să-i apere când stăteau jos, căci le plăcea să stea jos, de asemenea culcaţi sau aşezaţi pe picioarele dinapoi. Se căţărau în copaci înalţi cu agilitatea veveriţelor, deoarece atât picioarele din faţă, cât şi cele din spate erau înzestrate cu gheare ascuţite şi încovoiate. Din când în când săreau şi ţopăiau de colo, colo cu o sprinteneală de necrezut Femelele erau mai mici decât bărbaţii; aveau capul acoperit de păr lung şi lins, faţa însă le era curată, şi în afară de anus şi pudenda, tot restul corpului era acoperit doar cu un fel de puf. Mamelele le atârnau între picioarele din faţă şi când mergeau, puţin lipsea uneori să n-atingă pământul. Părul ambelor sexe era de mai multe culori: cafeniu, roşu, negru şi galben. În general, pot spune că în niciuna din călătoriile mele nu-mi fusese dat să văd dihănii atât de hidoase, faţă de care să nutresc atâta scârbă. Aşa că făcându-mi socoteala că-mi ajunge cât am văzut, plin de dispreţ şi cutremurat de silă, m-am sculat şi am ţinut drumul bătut, în nădejdea că m-ar putea duce la coliba vreunui indian. De-abia făcusem câţiva paşi, când mă pomenii faţă în faţă cu una din aceste lighioane. Văzându-mă, dihania începu să facă nişte strâmbături care îi schimbară cu totul trăsăturile feţei. Se holbă la mine de parcă aş fi fost altă arătare, apoi apropiindu-se mai mult, ridică laba din faţă, fie a râcă, fie din pricina uimirii — n-aş putea spune. Mi-am scos atunci pumnalul şi l-am atins zdravăn cu latul; n-am îndrăznit să-l pălesc cu tăişul, ca nu cumva să-i stîrnesc pe localnici împotriva mea dacă s-ar fi întâmplat să afle că le-am omorât sau schilodit o vită. Lovit, animalul se trase îndărăt şi scoase un muget atât de puternic, încât o cireadă de cel puţin alţi patruzeci ca el dădură năvală dinspre pajiştea vecină, urlând şi strâmbându-se îngrozitor. Am alergat atunci spre un copac şi, rezemându-mă cu spatele de trunchi, i-am ţinut la distanţă fluturând pumnalul. Mai multe jivine s-au căţărat în pom, de

unde au început să mă împroaşte cu excrementele lor. Totuşi, pot spune că am scăpat destul de ieftin, lipindu-mă strâns de trunchiul copacului, deşi puţin a lipsit să nu fiu înăbuşit de murdăria ce ploua de sus.

Deodată când nu mai vedeam nici o ieşire din această jalnică situaţie, au luat-o cu toţii la goană cât îi ţineau picioarele. Abia atunci m-am încumetat să mă desprind de copac şi să pornesc mai departe, întrebându-mă ce anume a putut să-i sperie într-atâta. Dar uitându-mă în stânga mea, am văzut un cal mergând agale pe câmp; duşmanii mei îl zăriseră înaintea mea, şi de aceea o luaseră la sănătoasa. Calul tresări puţin când se apropie de mine, dar îşi veni în fire numaidecât şi mă privi drept în faţă, dând semne de vădită mirare; se uită la mâinile şi picioarele mele şi mă ocoli de mai multe ori. Mi-aş fi văzut de drum, dar el îmi tăie calea, privindu-mă totuşi cu ochi foarte blânzi, fără să trădeze nici cel mai mic gând rău. Am stat şi ne-am uitat unul la celălalt câtva timp. În cele din urmă m-am încumetat să întind mâna spre gâtul lui cu gând să-l mângâi, fluierând şi făcând câteva din gesturile obişnuite ale jocheilor, atunci când vor să îmblânzească un cal pe care nu-l cunosc. Animalul însă păru să se arate dispreţuitor faţă de bunăvoinţa mea, clătină din cap, se încruntă şi ridică uşor piciorul drept din faţă ca să-mi îndepărteze mâna. Necheză după aceea de trei-patru ori, dar într-un chip atât de ciudat, încât mi-a venit să cred că vorbeşte cu sine însuşi într-o limbă a lui.

În timp ce ne cercetam astfel unul pe celălalt, se apropie un alt cal. După ce acesta făcu mai multe mişcări curtenitoare în faţa celui dintâi, amândoi îşi ciocniră uşor copitele piciorului drept, nechezând pe rând de câteva ori, în diferite feluri, sunetele făcând impresia că sunt aproape articulate. După aceea, s-au îndepărtat câţiva paşi, de parcă ar fi vrut să se sfătuiască, plimbându-se încoace şi încolo, ca nişte persoane care deliberează asupra unei chestiuni importante, şi întorcându-şi adesea ochii înspre mine, de parcă s-ar fi temut să nu le scap. Am fost uluit văzând o purtare atât de ciudată la nişte animale şi mi-am spus în sinea mea că dacă locuitorii acestei ţări sunt înzestraţi în aceeaşi măsură cu înţelepciune, atunci de bună seamă sunt cei mai inteligenţi oameni de pe pământ. Acest gând m-a liniştit într-atâta, încât m-am hotărât să merg mai departe, până când voi da peste o casă sau un sat,

sau voi întâlni pe vreunul din băştinaşi, lăsându-i pe cei doi cai să stea de vorbă după pofta inimii. Cel dintâi însă, un cal sur, văzând că am de gând să plec, necheză după mine într-un fel atât de grăitor, încât mi s-a părut că înţeleg ce vrea să spună.

M-am întors imediat şi m-am apropiat de el aşteptând noi porunci şi ascunzându-mi temerile cit mai bine, deoarece începusem să mă neliniştesc neştiind cum se vor sfârşi toate acestea; cititorul îşi poate lesne închipui că nu eram prea încântat de situaţia în care mă găseam.

Cei doi cai se apropiară de mine, cercetându-mi faţa şi mâinile cu multă luare-aminte. Surul îşi frecă copita de pălăria mea şi mi-o turti în aşa hal, încât am fost nevoit s-o scot şi s-o îndrept, apoi s-o pun din nou în cap — lucrul acesta îl uimi nespus, atât pe el cât şi pe tovarăşul lui (un cal murg); acesta din urmă îmi pipăi pulpana hainei şi când văzură că se desprinde de trup, se uitară din nou nedumeriţi unul la altul. Murgul îmi mângâie mâna dreaptă, părând să-i admire moliciunea şi culoarea; apoi mi-o strânse atât de tare între copită şi chişiţă, că am ţipat fără să vreau, ceea ce i-a făcut să mă atingă cu cea mai mare gingăşie. Erau grozav de nedumeriţi de pantofii şi ciorapii mei, pe care-i pipăiau de zor, nechezând şi făcând fel de fel de gesturi asemănătoare cu cele ale unui filozof, când încearcă să desluşească rostul vreunui fenomen nou şi greu de înţeles.

În general, comportarea acestor animale era atât de la locul ei şi conformă cu legile raţiunii, atât de inteligentă şi de înţeleaptă, încât până la urmă mi-am spus că sunt nişte vrăjitori care s-au prefăcut în cai cu vreun scop oarecare şi întâlnind un străin şi-au pus în gând să petreacă pe socoteala lui; sau poate că erau într-adevăr uimiţi la vederea unui om care se deosebea atât de mult la îmbrăcăminte, înfăţişare şi culoarea pielii de cei care locuiau probabil pe meleagurile acelea îndepărtate. După ce mi-am făcut această socoteală, m-am încumetat să le vorbesc cam în felul următor: „Domnilor, dacă sunteţi vrăjitori, după cum am temeiuri să cred, puteţi înţelege orice limbă; de aceea îndrăznesc să vă spun că sunt un biet englez pe care nenorocirea l-a aruncat pe ţărmul vostru şi rog pe unul din voi să mă lase să-l încalec, ca să mă ducă, asemenea unui cal adevărat, la vreo casă sau în vreun sat, unde m-aş putea adăposti. Pentru această bunăvoinţă vă voi dărui cuţitul şi

brăţara aceasta" (le-am scos în clipa aceea din buzunar).

Cele două făpturi au stat tăcute tot timpul cât am vorbit, părând să mă asculte cu deosebită luare-aminte, iar când am isprăvit, au nechezat de mai multe ori unul către celălalt, de parcă s-ar fi sfătuit într-o chestiune importantă.

Am băgat de seamă că graiul lor exprima foarte bine ceea ce simţeau şi cuvintele puteau fi înşirate într-un alfabet, cu oarecare greutate, dar mult mai uşor decât cele chinezeşti.

Desluşeam mereu cuvântul yahoo, care fu rostit de mai multe ori de fiecare din ei; şi cu toate că-mi era cu neputinţă să-mi dau seama ce înseamnă, am încercat să-l rostesc şi eu în timp ce caii discutau între ei. Când au tăcut, m-am încumetat să spun cu voce tare "yahoo", încercând să imit cât mai bine nechezatul unui cal. Acest lucru i-a surprins în chip vădit, iar surul repetă cuvântul de două ori, ca şi cum ar fi vrut să mă înveţe cum să-l accentuez corect. Eu am încercat să-l imit, şi de fiecare dată când îl rosteam, mă apropiam tot mai mult de pronunţarea adevărată, deşi eram încă departe de desăvîrşire. Apoi murgul mă puse la încercare cu un al doilea cuvânt, mult mai greu de rostit. Dacă l-aş transcrie în limba engleză, cred c-ar suna cam aşa: houyhnhnm. De data asta a mers ceva mai greu, dar după vreo două-trei încercări, am izbutit să-l rostesc cum trebuie, iar caii rămaseră uluiţi de isteţimea mea.

După ce-au mai vorbit despre mine (aşa mi s-a părut), cei doi prieteni şi-au luat rămas bun, lovindu-şi copitele. Apoi surul îmi făcu semn s-o pornesc înaintea lui, iar eu am socotit că cel mai înţelept lucru e să mă supun până ce îmi voi găsi o călăuză mai potrivită. Când am încercat să încetinesc pasul, însoţitorul meu mi-a strigat: hhuun, hhuun. Am priceput ce vrea să spună şi i-am dat să înţeleagă cum am putut, mai bine că sunt ostenit şi nu pot merge prea repede; atunci el s-a oprit puţin ca să-mi îngăduie să mă odihnesc.

CAPITOLUL II

Autorul este condus de un houyhnhnm în casa acestuia. Descrierea casei.Primirea făcută autorului. Ce mănâncă houyhnhnm-ii. Autorul suferă din pricina lipsei de mâncare, dar până la urmă lucrurile se îndreaptă. Felul în care se hrăneşte el

în ţara aceea.

După ce am tot mers vreo trei mile, am ajuns în dreptul unei clădiri lunguieţe, făcută din pari înfipţi, în pământ şi împletiţi cu nuiele; acoperişul, din paie, era foarte jos. Cum îmi mai venise inima la loc, am scos câteva nimicuri, pe care călătorii le iau de obicei cu ei spre a le dărui sălbaticilor indieni din America şi din alte ţinuturi, în nădejdea că ai casei se vor simţi în felul acesta îndemnaţi să mă primească cu bunăvoinţă.

Calul îmi făcu semn să intru eu primul. Mă pomenii într-o odaie încăpătoare cu lut pe jos şi cu un jgheab şi o iesle ce se întindeau de-a lungul unui perete întreg. În încăpere se aflau trei cai şi două iepe. Nu mâncau, dar unii dintre ei şedeau ca oamenii, ceea ce m-a minunat foarte; dar şi mai mult m-am minunat când i-am văzut pe ceilalţi trebăluind prin casă; şi doar nu păreau decât nişte animale obişnuite. Toate acestea nu au făcut decât să-mi întărească primul meu gând, şi anume că un popor care a izbutit să domesticească într-atâta nişte biete dobitoace, întrece de bună seamă toate celelalte popoare de pe faţa pământului. Surul intră îndată după mine, împiedicându-i astfel pe ceilalţi să-mi facă vreun rău. Necheză de mai multe ori în chip poruncitor şi primi răspunsurile cuvenite.

Dincolo de odaia aceasta se înşirau alte trei încăperi cu uşi între ele, aşezate una în faţa celeilalte. Străbătusem două camere şi tocmai ne îndreptăm spre a treia; aici, surul mi-o luă înainte, făcându-mi semn să aştept. M-am oprit aşadar şi mi-am pregătit darurile pentru stăpânul şi stăpâna casei: două cuţite, trei brăţări de perle false, o oglinjoară şi o salbă de mărgele. Calul necheză de câteva ori, dar cu toate că mă aşteptam să aud răspunzând o voce omenească, n-am desluşit decât un nechezat asemănător, doar ceva mai ascuţit. Mi-am spus atunci că această casă aparţine de bună seamă unui om cu vază, de vreme ce era nevoie de atâtea ceremonii ca să pot fi primit.

Dar ca un om cu vază să fie slujit numai de cai, asta întrecea orice închipuire. Mă temeam că atâtea suferinţi şi nenorociri ce se abătuseră asupra mea îmi tulburaseră minţile. M-am sculat şi am cercetat încăperea în care fusesem lăsat singur; era mobilată ca şi prima, însă ceva mai elegant. M-am frecat la ochi de câteva ori, dar am văzut aceleaşi lucruri. Atunci mi-am pişcat braţele şi coapsele ca să mă trezesc, sperând că

totul s-ar putea să fie numai un vis. În cele din urmă, mi-am spus în chipul cel mai hotărât că e vorba de o vrăjitorie. Dar n-am mai avut timp să-mi urmez astfel şirul gândurilor, că surul se ivi în uşă făcându-mi semn să-l urmez în cea de a treia încăpere; aici mi-a fost dat să văd o iapă tare frumoasă, un cârlan şi un mânz, stând toţi trei într-o rână pe nişte rogojini împletite cu destul meşteşug şi foarte curate.

Când am intrat în odaie, iapa s-a sculat de pe rogojina ei, s-a apropiat de mine şi după ce mi-a cercetat cu băgare de seamă mâinile şi faţa, mi-a aruncat o privire plină de dispreţ; apoi, întorcându-se către sur, i-am auzit pe amândoi rostind de mai multe ori cuvântul yahoo. Nu ştiam atunci ce înseamnă cuvântul acesta, cu toate că a fost primul pe care am învăţat să-l rostesc, dar n-a trecut mult şi spre veşnica mea obidă, am aflat. Calul mi-a făcut semn cu capul şi tot repetând cuvântul huhuun, aşa cum făcuse pe drum când am priceput că trebuie să-l urmez, m-a dus într-un fel de curte, unde se găsea o altă clădire la o oarecare depărtare de casă. Intrând aici, am văzut trei din acele făpturi dezgustătoare, pe care le întâlnisem pentru prima oară după debarcarea mea, înfulecând de zor rădăcini şi carnea unor animale despre care am aflat mai târziu că sunt măgari şi câini, ba uneori şi câte o vacă moartă, datorită fie vreunui accident, fie din pricina vreunei boli. Dobitoacele erau legate de gât cu funii trainice prinse de o grindă şi-şi ţineau hrana în ghearele picioarelor din faţă, sfâşiind-o cu dinţii.

Calul stăpân porunci unui căluţ murg, unul din servitorii săi, să dezlege pe cea mai mare dintre cele trei lighioane şi s-o ducă în curte. Animalul fu aşezat alături de mine, iar stăpânul şi servitorul, comparând cu grijă chipurile noastre, repetară de mai multe ori cuvântul yahoo. Nu pot zugrăvi scârba şi uimirea ce m-au cuprins când am băgat de seamă că acest animal hidos avea o înfăţişare întru totul asemenea oamenilor. Este adevărat că obrazul îi era teşit şi lătăreţ, nasul turtit, buzele groase şi gura mare, dar trăsăturile acestea se întâlnesc în mod obişnuit la toate popoarele înapoiate, căci sălbaticii îşi lasă copiii să se târâie cu faţa prin ţărână sau să-şi turtească nasul de umărul mamei când aceasta îi duce în cârcă. Picioarele din faţă ale yahoo-ului nu se deosebeau de mâinile mele decât prin lungimea ghearelor, asprimea şi culoarea cafenie a palmelor, precum şi părul de pe dosul palmelor. Picioarele noastre

prezentau aceleaşi asemănări şi deosebiri, lucru pe care eu îl ştiam foarte bine, deşi caii nu-şi puteau da seama din pricina pantofilor şi ciorapilor mei; de asemenea, aceleaşi asemănări existau şi în privinţa tuturor celorlalte părţi ale trupurilor noastre, cu excepţia părului şi a culorii pielii despre care am mai pomenit.

Ceea ce îi nedumerea nespus pe cei doi cai era faptul că în rest trupul meu se deosebea atât de mult de acela al unui yahoo, lucru pentru care rămâneam îndatorat hainelor mele, al căror rost le era cu desăvârşire necunoscut. Calul murg îmi întinse o rădăcină pe care o ţinea între copită şi chişiţă (aşa cum ţineau ei toate lucrurile, după cum voi arăta la timpul cuvenit). Am luat-o în mână şi după ce am mirosit-o i-am înapoiat-o cât se poate de curtenitor. Atunci el scoase din coliba yahoo-ilor o bucată de carne de măgar, care duhnea atât de îngrozitor, încât am întors capul cu scârba; o aruncă atunci yahoo-ului, care se repezi şi o înfulecă lacom; îmi arătă după aceea o mână de fân şi nişte ovăz; eu însă am clătinat din cap spre a-i face să priceapă că nu puteam mânca nici una nici alta. Începui să mă tem că voi muri de foame, dacă nu voi întâlni făpturi asemenea mie. Cât despre yahoo-ii aceia scârboşi, trebuie să mărturisesc că, deşi în clipele acelea erau puţine fiinţe în lume care să iubească oamenii cu mai multă ardoare ca mine, totuşi, mi se părea că niciodată nu-mi fusese dat să văd creaturi mai nesuferite; şi cu cât mă apropiam mai mult de ele, cu atât mi se păreau mai respingătoare, cum s-a întâmplat de altfel în tot timpul şederii mele în ţara aceea.

Stăpânul casei, calul, văzând cum mă comport, îl trimise pe yahoo înapoi în colibă. Apoi, spre marea mea uimire îşi duse copita la gură, cu o uşurinţă surprinzătoare, ca şi cum gestul i-ar fi fost firesc, căutând să-mi arate în felul acesta, precum şi cu ajutorul altor semne, că vrea să ştie ce aş dori să mănînc. Eu însă n-am izbutit să-i dau un răspuns pe care să-l priceapă; şi chiar de m-ar fi înţeles, tot nu vedeam cum ar îi fost cu putinţă să-mi facă rost de mâncare. Între timp, am zărit o vacă trecând pe lângă noi; am arătat cu degetul spre ea şi mi-am exprimat dorinţa să mă duc s-o mulg. Gesturile mele nu au fost în zadar. Calul mă conduse în casă şi îi porunci unei slujnice, o iapă, să deschidă cămara, unde se găseau vase de lut şi de lemn, foarte curate şi aşezate în ordine, toate pline cu lapte. Ea îmi dădu o

oală plină pe care o sorbii cu nesaţ, simţind că-mi vin în fire.

Pe la amiază am văzut apropiindu-se de casă un fel de căruţă fără roţi, ca o sanie, trasă de patru yahoo-ii. În căruţă adăsta un cal bătrân ce părea să fie un personaj de seamă; el coborî pe picioarele din spate, căci îşi rănise piciorul stâng dinainte. Venea să ia masa cu calul nostru, care-l primi cu multă curtenie. Au prânzit în cea mai frumoasă dintre încăperi, mâncând ovăz fiert în lapte; calul cel bătrân servi ovăzul cald, iar ceilalţi rece. Teslele erau aşezate în cerc în mijlocul camerei şi aveau mai multe despărţituri, în jurul cărora şedeau caii pe snopi de paie. În mijloc se afla un jgheab mare, ce se deschidea înspre fiecare despărţitură a ieslelor, astfel încât fiecare cal şi iapă îşi mânca porţia de fân şi ovăz cu lapte, foarte cuviincios şi fără să-şi stânjenească vecinul. Mânzul şi cârlanul se purtau cu sfiiciune, în timp ce stăpânul şi stăpâna erau foarte veseli şi drăguţi cu oaspetele lor. Surul îmi porunci să stau lângă el, apoi începu să discute despre mine cu prietenul său şi tăifăsuiră aşa vreme îndelungată; străinul mă privea mereu şi rostea cuvântul yahoo.

Cum îmi pusesem mănuşile, stăpânul meu, calul cel sur, se arătă foarte nedumerit, întrebându-se pesemne ce au păţit picioarele mele din faţă. De vreo trei-patru ori îmi atinse mâinile cu copita, de parcă ar fi vrut să-mi spună să le aduc la forma dinainte, ceea ce m-am şi grăbit să fac, scoţându-mi mănuşile şi vârându-le în buzunar.

Cu acest prilej se iscă o nouă discuţie, şi mi-am dat seama că cei de fată erau mulţumiţi de purtarea mea; de altfel nu trecu mult şi am putut să constat rezultatele. Mi s-a poruncit să rostesc cele câteva cuvinte pe care le ştiam, iar în timpul mesei, stăpânul m-a învăţat cum se spune în limba lor ovăz, lapte, foc şi alte câteva lucruri. Nu mi-a fost greu să le rostesc după el, deoarece din tinereţe vădisem o deosebită uşurinţă pentru limbi.

Când se sfârşi masa, stăpânul mă luă deoparte şi prin semne şi vorbe mă făcu să înţeleg că e îngrijorat deoarece nu aveam ce mânca. În limba lor, ovăz se spune hlunnh. Am rostit de două, trei ori acest cuvânt, căci deşi la început refuzasem să m-ating de ovăz, totuşi, după ce m-am gândit mai bine, mi-am spus că aş putea să fac un fel de pâine, pe care s-o mănânc cu lapte şi să-mi ţin zilele până când voi izbuti să plec într-altă ţară

unde să întâlnesc fiinţe omeneşti. Calul porunci imediat unei iepe albe să-mi aducă o porţie bună de ovăz pe un fel de tavă de lemn.

Am încălzit ovăzul la foc şi l-am frecat până ce s-a cojit şi am putut alege bobul de pleavă; cu ajutorul a două pietre am pisat grăunţele, apoi cu puţină apă am făcut un aluat; am vârât turta în foc şi după ce s-a copt, am mâncat-o aşa caldă cu lapte. La început mi s-a părut că n-are nici un gust, cu toate că în multe părţi ale Europei e o mâncare destul de obişnuită; dar cu timpul m-am învăţat, şi cum adeseori în viaţă fusesem nevoit să îndur tot felul de lipsuri, nu era prima oară când constatam cât de uşor poate fi mulţumită firea omenească. Aş vrea să subliniez, de altfel, că în tot timpul şederii mele pe insula aceea, nu am fost niciodată bolnav. Nu e mai puţin adevărat că uneori izbuteam să prind câte un iepure sau o pasăre cu ajutorul laţurilor făcute din păr de Yahoo iar alteori culegeam buruieni pe care le fierbeam sau le mâncam cu pâine în chip de salată; din când în când făceam puţin unt şi beam zerul. La început mi-a lipsit foarte mult sarea, dar m-am deprins şi cu asta, şi sunt încredinţat că întrebuinţarea sării la noi este o urmare a necumpătării, deoarece a fost introdusă numai ca să stârnească pofta de băutură, dacă nu ţinem seama de faptul că este necesară pentru conservarea cărnii în călătoriile lungi sau în locurile depărtate de pieţele mari. Se ştie că niciunui animal nu-i place sarea în afară de om; în ceea ce mă priveşte, după ce am părăsit ţara aceea, a trebuit să treacă multă vreme până când să mă obişnuiesc din nou cu gustul ei.

Am stăruit îndeajuns asupra felului cum mă hrăneam, subiect cu care alţi călători îşi umplu cărţile, de parcă cititorilor le-ar păsa dacă nouă ne merge bine sau rău. Totuşi, era nevoie să amintesc şi despre acestea, ca nu cumva lumea să-şi închipuie că ar fi fost cu neputinţă să trăiesc trei ani într-o astfel de ţară şi în mijlocul unor astfel de locuitori.

Către seară, stăpânul meu porunci să mi se pregătească un loc unde să mă adăpostesc. Locuinţa mea se afla la o depărtare de numai şase yarzi de casă, fiind despărţită de grajdul yahoo-ilor. Am făcut rost de nişte paie şi învelindu-mă cu hainele, am dormit buştean. Ceva mai târziu am avut parte de o locuinţă mai bună, după cum va afla cititorul când mă voi ocupa mai pe larg de felul meu de viaţă.

CAPITOLUL III

Autorul se străduieşte să înveţe limba ţării. Stăpânul său houyhnhnm îl ajută. Descrierea limbii. Împinşi de curiozitate, mai mulţi houyhnhnm-i cu vază vin să-l vadă pe autor. Autorul povesteşte pe scurt stăpânului călătoriile sale.

Îmi dădeam toată silinţa să deprind limba ţării, pe care stăpânul meu (aşa îl voi numi de acum înainte), copiii lui şi toţi servitorii din casă căutau cu tot dinadinsul să mă înveţe. Pentru ei era o adevărată minune să vadă un biet animal dând dovadă că este o fiinţă raţională. Arătam spre fiecare lucru şi-i întrebam cum se numeşte, apoi când eram singur îmi însemnam totul în caietul meu; iar dacă rosteam cuvintele greşit, îi rugam pe cei ai casei să le repete de mai multe ori. Căluţul roib — una din slugile casei — era oricând gata să-mi dea ajutor în privinţa aceasta.

Houyhnhnm-ii vorbesc pe nas şi din gâtlej şi limba lor se apropie mai mult de olandeza de sus şi de germană, decât de oricare altă limbă europeană, cu singura deosebire că e mult mai plăcută şi mai expresivă. Împăratul Carol Quintul a făcut o observaţie asemănătoare când a spus că dacă ar fi să-i vorbească vreodată calului său, ar face-o în olandeza de sus.

Curiozitatea şi nerăbdarea stăpânului meu erau atât de mari, încât îşi petrecea ore întregi ca să mă înveţe. Era încredinţat (după cum mi-a mărturisit mai târziu) că trebuie să fiu un yahoo, dar uşurinţa cu care învăţam, purtarea mea plină de respect şi curăţenia de care dam dovadă îl uimeau peste măsură; toate acestea erau însuşiri necunoscute celorlalte animale, îl nedumereau nespus hainele mele, întrebându-se uneori dacă nu cumva sunt una cu trupul, căci eu nu mă dezbrăcam niciodată până ce toţi ai casei nu mergeau la culcare, iar dimineaţa mă îmbrăcam înainte ca ei să se scoale. Stăpânul meu dorea nespus de mult să afle de pe ce meleaguri vin, să ştie cărei întâmplări datorez faptul că sunt înzestrat cu raţiune, lucru ce se vădea în toate acţiunile mele, şi să m-audă povestindu-i întâmplările prin care trecusem în viaţă. Văzând cum mă străduiesc să învăţ şi să pronunţ cuvinte şi propoziţiuni

întregi în limba lor, nădăjduia să-i pot satisface în curând această curiozitate. Ca să ţin minte ceea ce învăţam, transcriam cuvintele, folosind alfabetul limbii engleze şi totodată le şi tălmăceam. În cele din urmă, m-am încumetat să fac acest lucru de faţă cu stăpânul meu.

Am avut destulă bătaie de cap până să-l fac să priceapă cu ce anume mă îndeletniceam, căci băştinaşii acestei ţări habar n-aveau de cărţi sau de literatură.

După vreo zece săptămâni izbutisem să înţeleg cele mai multe din întrebările lui, iar după trei luni eram în stare să răspund destul de binişor. Stăpânul era curios din cale afară să afle din ce parte a ţării vin şi cine m-a învăţat să imit o creatură raţională, deoarece yahoo-ii (cu care el observase că semăn întocmai la cap, mâini şi chip — singurele părţi ale trupului ce se vedeau la mine), cu toate că păreau vicleni şi erau foarte răi din fire, dăduseră dovadă că sunt dobitoacele cele mai greu de educat. I-am răspuns că vin de peste mări şi ţări, de pe meleaguri foarte îndepărtate, că am călătorit împreună cu mulţi semeni de ai mei, într-un vas mare făcut din trunchiuri de copaci; că tovarăşii mei m-au silit să debarc pe coasta ţării lor şi-apoi m-au părăsit, lăsându-mă să mă descurc singur. Toate acestea le-am rostit cu destulă greutate, şi numai cu ajutorul a nenumărate semne am izbutit să-l fac să mă înţeleagă. Mi-a răspuns că greşesc, pe semne, sau că spun lucruri care nu sunt (din vocabularul lor lipseşte orice cuvânt care să exprime minciuna sau prefăcătoria). Ştia că e cu neputinţă ca dincolo de mare să se afle o ţară sau ca o ceată de dobitoace să poată urni pe apa mării un vas de lemn încotro le-ar fi plăcut lor. Era sigur că nici un houyhnhnm n-ar putea construi un astfel de vas şi nici nu ar încredinţa vreodată unui yahoo conducerea lui.

În limba lor, cuvântul houyhnhnm înseamnă cal, iar dacă îl tălmăcim din punct de vedere etimologic, desăvârşirea naturii. I-am spus stăpânului meu că-mi vine greu să mă exprim, dar mă voi strădui să învăţ cât mai repede cu putinţă, nădăjduind ca în scurtă vreme să-i pot povesti lucruri dintre cele mai minunate; iar el avu bunăvoinţa s-o roage pe iapa lui, pe mânji şi slugile din casă să se folosească de orice prilej pentru a mă instrui. Pe de altă parte, el însuşi se ostenea cu mine două-trei ceasuri în fiecare zi. Mai mulţi cai şi iepe cu vază din vecini veneau adesea în casa noastră, căci se dusese vestea despre un yahoo

măiestru ce putea glăsui ca un houyhnhnm şi în ale cărui vorbe şi fapte se puteau desluşi licăriri de raţiune.

Oaspeţii erau încântaţi că pot sta de vorbă cu mine. Ei îmi puneau nenumărate întrebări privind răspunsurile pe care eram în stare să le dau. Mulţumită tuturor acestor împrejurări prielnice, am făcut progrese atât de uimitoare, încât cinci luni după sosirea mea, înţelegeam tot ce se vorbea în juru-mi şi mă puteam exprima binişor.

Houyhnhnm-ii care-l vizitau pe stăpânul meu din dorinţa de a mă vedea şi de a sta de vorbă cu mine nu prea erau înclinaţi să creadă că aş fi un yahoo adevărat, deoarece trupul meu avea alt înveliş decât acela al semenilor mei. Faptul că părul şi pielea mea nu erau la fel ca ale lor deci numai la cap, pe faţă şi pe mâini, îi mira nespus; dar taina aceasta i-o dezvăluisem stăpânului meu în urma unei întâmplări petrecute cu vreo două săptămâni mai înainte.

I-am mai spus cititorului că, în fiecare seară, după ce toţi ai casei se duceau la culcare, obişnuiam să mă dezbrac şi să mă învelesc cu hainele. Într-o zi, dis-de-dimineaţ, s-a întâmplat ca stăpânul să trimită după mine pe căluţul cel murg — valetul său. Când acesta intră în cameră, eu dormeam buştean, iar hainele alunecaseră de pe mine, şi cămaşa mi se ridicase mai sus de mijloc. M-am deşteptat din pricina zgomotului şi am băgat de seamă că murgul era cam tulburat în timp ce-mi vorbea; se întoarse apoi în grabă la stăpânul său şi, înspăimântat, îi înşiră o poveste cam încâlcită despre cele ce văzuse. M-am îmbrăcat îndată şi m-am dus să-l salut pe prea cinstitul meu domn; ajuns aici, mi-am dat seama numaidecât de cele petrecute, căci stăpânul mă întrebă ce înseamnă toate câte îi povestise sluga şi cum se face că atunci când dorm nu sunt acelaşi ca de obicei; servitorul îl încredinţase că în unele părţi trupul meu este alb, în altele galben — sau, în orice caz, nu atât de alb — iar pe alocuri cafeniu.

Până atunci ascunsesem cu grijă taina hainelor mele ca să mă deosebesc cât mai mult de blestematul neam al yahoo-ilor; acum însă îmi dădeam seama că nu mai are nici un rost. Pe de altă parte, mă gândeam că atât îmbrăcămintea cât şi încălţămintea se vor rupe într-o bună zi, căci şi aşa erau într-o stare de plâns, şi trebuiau înlocuite într-un fel sau altul cu piei de yahoo sau alte dobitoace; astfel, odată şi odată taina mea tot

ar fi fost dată în vileag. De aceea, nu m-am sfiit să-i spun stăpânului că în ţara de unde veneam eu, cei din neamul meu îşi acoperă trupurile cu părul anumitor animale, lucrat cu meşteşug, şi asta o fac atât de dragul buneicuviinţe cât şi pentru a se feri de asprimea vremii, uneori prea blândă, alteori prea aspră.

De voia să se încredinţeze de adevărul spuselor mele, eram gata să îndeplinesc orice poruncă, rugându-l doar să mă ierte dacă nu-i voi arăta acele părţi ale trupului pe care natura ne-a învăţat să le ascundem. Mi-a răspuns că vorbele mele i se par ciudate din cale afară, şi mai cu osebire ultimele cuvinte, căci el nu putea pricepe de ce ne-ar învăţa natura să ascundem ceea ce tot ea ne-a dăruit; că nici el, şi nici ai lui nu se ruşinau de vreo parte a trupului lor, dar că totuşi, eu pot face cum voi crede de cuviinţă. Atunci mi-am descheiat haina şi am dezbrăcat-o, apoi vesta. Mi-am descălţat pantofii, mi-am scos ciorapii şi pantalonii, mi-am lăsat cămaşa până în brâu, sumeţind poalele şi încingându-mă ca să-mi acopăr goliciunea. Stăpânul meu îmi urmări mişcările, dând semne vădite de curiozitate şi uimire. El ridică în chişiţă hainele mele, una câte una, şi le privi cu luare-aminte. Apoi îmi mângâie cu gingăşie trupul şi după ce mă cercetă pe toate feţele, spuse că nu mai are nici o îndoială că sunt un adevărat yahoo, dar că mă deosebesc foarte mult de ceilalţi din neamul meu, deoarece pielea mea e moale, foarte albă şi netedă, de asemenea mai multe părţi ale trupului meu nu sunt acoperite cu păr, iar ghearele labelor din faţă şi din spate sunt scurte şi au altă formă; în sfârşit, prin faptul că mă căzneam să umblu mereu pe picioarele dinapoi. Cum nu dorea să vadă mai mult, îmi îngădui să mă îmbrac, căci tremuram de frig.

I-am mărturisit că mă cam supără să-mi tot spună mereu yahoo — un animal scârbos faţă de care nutream doar ură şi dispreţ. L-am rugat să nu-mi mai spună aşa şi să dea poruncă în acest sens şi celor din casă, precum şi prietenilor cărora le îngăduia să vină să mă vadă. De asemenea l-am mai rugat ca taina pe care i-o încredinţasem şi anume că am un acoperământ fals al trupului, să n-o mai ştie nimeni altul afară de el, măcar atâta timp cât aveau să mai ţină hainele; cât priveşte cele aflate de căluţul murg, valetul lui, Înălţimea Sa putea să-i poruncească să tacă.

Stăpânul încuviinţă toate acestea cu multă bunăvoinţă şi astfel taina mea fu păstrată până când hainele începură să se ponosească şi m-am văzut nevoit să le înlocuiesc, recurgînd la tot felul de mijloace, lucru despre care voi vorbi mai târziu. Între timp, domnul şi stăpânul meu ţinea cu tot dinadinsul să continui să învăţ limba, dându-mi toată silinţa, deoarece faptul că puteam vorbi şi raţional îl uimea cu mult mai mult decât înfăţişarea trupului meu, fie el acoperit sau nu, şi se grăbi să adauge că aşteaptă cu nerăbdare să audă minunăţiile pe care făgăduisem să i le povestesc.

Din clipa aceea îşi dădu şi mai multă osteneală să mă instruiască; mă lua cu el peste tot şi-i obliga pe houyhnhnm-i să se poarte cuviincios cu mine, căci, după cum le spunea tuturor între patru ochi, lucrul acesta avea darul să mă dispună şi să mă facă mai năstruşnic.

În fiece zi, când mă găseam în tovărăşia lui, în afară de faptul că-şi dădea toată silinţa să mă înveţe limba lor, îmi punea fel de fel de întrebări cu privire la persoana mea, iar eu mă străduiam să răspund cât mai bine; în felul acesta el izbuti să afle câte ceva despre mine, deşi destul de puţin. Ar fi plictisitor să povestesc pas cu pas cum am ajuns să înfirip o convorbire mai ca lumea. Primele lucruri pe care i le-am zugrăvit mai pe larg şi într-o formă mai legată au fost cam acestea: i-am arătat că vin dintr-o ţară foarte îndepărtată, cum de altfel mai încercasem să-i spun, împreună cu vreo alţi cincizeci de semeni de-ai mei, că am călătorit pe mări într-un vas uriaş de lemn, mai încăpător decât casa Înălţimii Sale. I-am descris corabia străduindu-mă să-mi aleg cuvintele cele mai potrivite şi, cu ajutorul batistei, am încercat să-i explic în ce fel era mânată de vânt. I-am mai spus că în urma unei certe iscate între noi, am fost debarcat pe ţărmul acestui ţinut, de unde am pornit la drum fără să ştiu încotro mă duc, până când el m-a scăpat de blestemaţii aceia de yahoo-ii. El m-a întrebat cine a făcut corabia şi cum a fost cu putinţă ca houyhnhnm-ii din ţara mea să o lase pe seama unor dobitoace. I-am răspuns că nu voi continua cu povestirea dacă nu-mi dă cuvântul de cinste că nu se va simţi jignit de spusele mele; numai atunci îi voi vorbi despre toate minunăţiile pe care în atâtea rânduri i le făgăduisem. Stăpânul încuviinţă, iar eu am reluat firul, încredinţându-l că vasul fusese făcut de fiinţe asemănătoare mie,

care, atât în ţările pe care le cutreierasem, cât şi în tara mea de baştină, erau singurele animale raţionale şi conducătoare; şi că la sosirea mea pe acele meleaguri, am fost la fel de uimit văzându-i pe houyhnhnm-i purtându-se ca nişte făpturi raţionale, pe cât fusese el sau prietenii lui, descoperind oarecari urme de raţiune la o făptură pe care el binevoia s-o numească yahoo şi cu care, mărturisesc, mă asemănăm din toate punctele de vedere, deşi nu-mi puteam explica degenerarea şi îndobitocirea lor.

Am adăugat după aceea că dacă vreodată soarta se va milostivi să mă readucă în patrie şi voi putea povesti semenilor mei peripeţiile acestei călătorii, după cum eram hotărât s-o fac, lumea va crede că spun lucruri ce nu sunt, că totul nu-i decât o născocire a minţii mele; i-am mai spus, după ce îmi făgădui să nu se supere, că în ciuda respectului pe care i-l purtam lui, familiei şi prietenilor săi, niciunul din compatrioţii mei nu-şi va închipui că este cu putinţă ca un houyhnhnm să fie făptura cea mai de seamă în sânul unui popor, iar yahoo-ul doar un biet dobitoc.

CAPITOLUL IV

Ce cred houyhnhnm-ii despre adevăr şi minciună. Cuvintele autorului sunt dezaprobate de stăpânul său. Autorul dă mai multe amănunte despre sine şi despre peripeţiile din timpul călătoriei.

Stăpânul mă ascultă stânjenit, deoarece îndoiala şi neîncrederea sunt atât de puţin cunoscute în această ţară, încât locuitorii nu ştiu cum să se poarte în astfel de împrejurări. Îmi aduc aminte că în nenumăratele discuţii pe care le-am avut împreună cu privire la firea oamenilor din celelalte părţi ale lumii, venind vorba despre minciună şi făţărnicie, numai cu mare greutate am izbutit să-l fac să priceapă spusele mele, cu toate că, altminteri, era foarte ager la minte. Căci iată cum judeca el: spunea că rostul vorbirii este de a ne înţelege unul cu altul şi de a afla ceea ce nu ştim; ori, dacă cineva spune ceea ce nu este, atunci vorbirea nu mai are nici o noimă, deoarece nu mai pot spune că-l înţeleg pe cel ce-mi vorbeşte; şi în felul

acesta, în loc de a învăţa lucruri pe care nu le cunosc, sunt mai rău decât un neştiutor, fiindcă ajung să cred că un lucru e negru când de fapt este alb, şi scurt atunci când e lung.

Acestea erau singurele lui noţiuni cu privire la minciună, pe care oamenii o înţeleg atât de bine şi o folosesc atât de mult.

Dar să ne întoarcem de unde am plecat. Când i-am spus că yahoo-ii sunt singurele animale conducătoare în ţara mea — lucru care, după cum mi-a mărturisit, nu-l putea de fel pricepe — a dorit să ştie dacă printre noi se găsesc houyhnhnm-i şi cu ce se îndeletnicesc. I-am răspuns că avem foarte mulţi şi vara ei pasc pe câmp, iar în timpul iernii sunt ţinuţi în case şi hrăniţi cu fân şi ovăz, în timp ce servitori yahoo, anume tocmiţi, îi perie şi-i ţesală, le piaptănă coama, le curăţă picioarele, le dau să mănânce şi le pregătesc culcuşul. „Te înţeleg foarte bine — spuse stăpânul meu, — e limpede acum din toate câte mi-ai povestit că în ciuda grăuntelui de raţiune pe care yahoo-ii pretind că-l au, houyhnhnm-ii sunt adevăraţii voştri stăpâni. Aş dori din toată inima ca şi yahoo-ii noştri să fie la fel de supuşi". L-am rugat pe prea cinstitul meu stăpân să binevoiască să mă ierte dacă nu voi mai continua, întrucât eram încredinţat că povestirea pe care aştepta s-o audă de la mine avea să-i displacă foarte mult. El stărui totuşi, poruncindu-mi să-i spun atât lucrurile plăcute cât şi cele neplăcute; i-am răspuns că porunca îi va fi ascultată. Aşadar, am recunoscut că houyhn-hnm-ii noştri, cărora noi le spunem cai, sunt cele mai nobile şi mai frumoase animale pe care le avem, neîntrecute în ce priveşte puterea şi iuţeala; că atunci când aparţin unor persoane de seamă, sunt folosiţi în călătorii, la curse sau înhămaţi la căleşti, că oamenii îi tratează cu multă bunăvoinţă şi grijă, până ce se îmbolnăvesc sau încep să şchiopăteze. Atunci sunt vânduţi sau puşi la tot felul de corvezi până când îşi dau duhul. După aceea pielea le e jupuită şi vândută după calitate, iar trupurile — lăsate pradă câinilor şi păsărilor răpitoare. Caii de rând nu sunt însă atât de norocoşi, deoarece nimerind în slujba fermierilor, ci căruţaşilor sau a altor oameni de jos, aceştia îi pun la munci grele şi îi hrănesc prost. I-am zugrăvit cum m-am priceput mai bine în ce fel călărim noi, forma şi întrebuinţarea căpăstrului, a şeii, a pintenilor, biciului, harnaşamentului şi ro-ţilor. Am adăugat că jos, la piciorul calului prindem nişte plăci dintr-o substanţă tare numită fier, care-i fereşte copita pe

drumurile bolovănoase, ce le străbatem adesea.

După ce îşi arătă indignarea prin câteva cuvinte, stăpânul mă întrebă cum de îndrăznim să încălecăm pe grumazul unui houyhnhnm, căci el era sigur că cel mai prizărit servitor al său ar putea să doboare pe cel mai puternic yahoo şi să-l strivească pe dobitoc, prăvălindu-se asupră-i. I-am răspuns că ţara noastră caii sunt deprinşi cu diferite munci pentru care au fost meniţi, că dacă unii dintre ei se dovedesc a fi din cale afară de nărăvaşi, sunt puşi la ham şi biciuiţi crunt încă de mici pentru toate poznele pe care le fac. I-am mai spus că la noi, caii destinaţi călăritului sau cărăuşiei sunt de obicei castraţi la vârsta de doi ani, ca să se mai domolească şi să fie mai blânzi; de asemenea, că sunt foarte simţitori când stăpânul îi răsplăteşte, sau când, dimpotrivă, îi pedepseşte, dar că Înălţimea Sa trebuie să ţină seama de faptul că bietele dobitoace nu au nici cea mai mică urmă de raţiune, întocmai ca şi yahoo-ii din această ţară.

Pentru ca stăpânul meu să-şi facă o idee cât mai exacţi despre cele ce voiam să-i spun — căci limba lor nu e prea bogată în cuvinte sau nuanţe, întrucât cerinţele şi pasiunii lor sunt mult mai limitate decât ale noastre — mi-am dat toată osteneala să fiu foarte explicit, folosind fel şi fel de circumlocuţiuni, totuşi, mi-e cu neputinţă să zugrăvesc nobila indignare ce l-a cuprins auzind cât de sălbatic ne purtăm noi ci cei din neamul houyhnhnm-ilor, mai cu seamă după ce i-ar explicat cum castrăm caii, pentru a-i împiedica să se înmulţească şi pentru a-i face mai ascultători. „Dacă e cu putinţă, mi-a spus el, să existe vreo ţară unde numai yahoo-ii să fie înzestraţi cu raţiune, e firesc ca ei să fie singurii stăpâni, deoarece cu timpul, raţiunea învinge întotdeauna forţa brutală. Dar ţinând seama de alcătuirea trupurilor noastre, sau mai bine zis a trupului meu, el socotea că nici o făptură în lumea asta nu e mai nepotrivită pentru a folosi raţiunea în împrejurările obişnuite ale vieţii, adăugând că doreşte să ştie dacă fiinţele în mijlocul cărora trăiam eu semănau cu mine sau cu yahoo-ii din ţara lui. L-am încredinţat că sunt tot atât de bine clădit ca cei mai mulţi de vârsta mea, dar că tinerii şi femeile sunt mult mai firavi şi mai gingaşi, iar pielea femeilor este de obicei albă ca laptele. Mi-a răspuns că mă deosebesc, într-adevăr de ceilalţi yahoo-ii, fiind mult mai curat şi nu chiar atât de pocit, dar în ceea ce priveşte avantajele reale, nu eu eram cel mai câştigat,

căci unghiile mele, atât la picioarele dinainte, cât şi la cele dinapoi, nu-mi foloseau la nimic; cât priveşte picioarele din faţă, nici măcar nu i se părea potrivit să le numească astfel, deoarece nu mă văzuse niciodată slujindu-mă de ele. Pe semne erau prea slabe ca să mă susţină; mai băgase de seamă că de obicei le purtam descoperite, iar atunci când le acopeream, învelitoarea nu avea aceeaşi formă şi nici nu era atât de solidă ca cea de la picioarele dindărăt, că mergând, nu aveam nici un fel de siguranţă, iar dacă-mi aluneca piciorul cădeam fără doar şi poate. Începu apoi să găsească fel şi fel de cusururi şi altor părţi ale trupului meu: ba că am faţa turtită, că nasul e prea scos în afară, ochii aşezaţi drept în frunte, aşa încât nu pot privi la stânga sau la dreapta fără să întorc capul, că nu sunt în stare să mănânc fără să duc unul din picioarele dinainte la gură — pesemne, de aceea natura le înzestrase cu încheieturi.

Nu înţelegea rostul celor câtorva crăpături şi despărţituri de la picioarele mele dinapoi, prea firave pentru ca să poată umbla pe pietre tari şi ascuţite fără a fi apărate de un înveliş făcut din pielea altor animale. Îmi mai spuse că trupului meu îi lipsea un scut împotriva căldurii şi a frigului, ceea ce mă silea să folosesc învelitori, pe care le puneam şi le scoteam în fiecare zi cu multă osteneală şi pierdere de vreme. În sfârşit, ştia că tuturor animalelor din ţara lui le e scârbă de yahoo-ii, cele mai slabe fugind din calea lor, iar cele puternice ocolindu-i. Aşa încât, chiar dacă am fi înzestraţi cu raţiune, el nu-şi putea da seama cum de izbutim să dezrădăcinăm sila firească pe care orice făptură o încearcă faţă de noi şi, prin urmare, cum le domesticim şi le luăm în slujba noastră. Totuşi, nu va mai stărui asupra acestor lucruri, deoarece îl interesa mai mult povestirea mea, ţara unde mă născusem, precum şi peripeţiile prin care trecusem înainte de a ajunge pe meleagurile lor.

L-am încredinţat că ard de nerăbdare să-l mulţumesc pe deplin, dar mă îndoiam că-mi va fi cu putinţă să-i lămuresc o seamă de lucruri pe care Înălţimea Sa nici măcar nu şi le putea închipui, deoarece nu vedeam în ţara lor nimic care să le semene. Că, totuşi, mă voi strădui din răsputeri folosindu-mă de comparaţii, rugându-l, totodată, cu umilinţă, să mă ajute acolo unde îmi vor lipsi cuvintele; iar el îmi făgădui tot sprijinul.

I-am spus că m-am născut din părinţi cumsecade pe o insulă numită Anglia, aşezată atât de departe de ţara lor, încât

celui mai voinic dintre slujitorii Înălţimii Sale i-ar trebui pentru a ajunge acolo, tot atâtea zile câte îi trebuie soarelui în călătoria lui anuală. Că învăţasem carte ca să mă fac chirurg, adică un om a cărui meserie este să vindece rănile şi vătămăturile trupului, căpătate în urma accidentelor sau violenţei; că ţara mea e cârmuită de o femeie[31], căreia noi îi spunem regină. Că mi-am părăsit patria pentru a face avere şi a mă putea astfel întreţine pe mine şi pe-ai mei când mă voi întoarce acasă. Că în ultima mea călătorie am fost căpitan de vas şi aveam sub comanda mea vreo cincizeci de yahoo-ii, dintre care mulţi au murit pe mare, ceea ce m-a silit să-i înlocuiesc cu alţii, pe care i-am adunat de pe meleaguri străine.

Că vasul nostru a fost de două ori în primejdie de a se scufunda, prima oară din pricina unei furtuni năprasnice, a doua oară izbindu-se de-o stâncă. Aici stăpânul meu mă întrerupse întrebându-mă cum de am izbutit să conving nişte străini din ţări necunoscute să se încumete şi să pornească la drum cu mine, după ce suferisem atâtea pierderi şi trecusem prin atâtea peripeţii. I-am spus că aceştia erau oameni fără căpătâi, siliţi să fugă din locurile lor de baştină, din pricina sărăciei sau a nelegiuirilor făptuite. Pe unii îi ruinaseră procesele, alţii îşi irosiseră averea cu băutura, cu femeile şi jocurile de noroc; alţii fugiseră fiind trădători; alţii pentru că erau ucigaşi, tâlhari, otrăvitori, hoţi, sperjuri, escroci, falsificatori de bani, risipitori, desfrânaţi, dezertori sau trădători de neam. Cei mai mulţi evadaseră din închisoare şi niciunul din ei nu s-ar fi încumetat să se reîntoarcă în patrie, de teamă să nu fie spânzurat sau să putrezească în vreo temniţă; prin urmare, se văzuseră nevoiţi să-şi agonisească traiul pe meleaguri străine.

În timp ce vorbeam, stăpânul meu m-a întrerupt de câteva ori. Pentru a-i zugrăvi nelegiuirile din pricina cărora cei mai mulţi marinari de pe vasul nostru fuseseră siliţi să-şi părăsească ţara, am folosit nenumărate circumlocuţiuni. A fost nevoie de mai multe zile până să-l fac să priceapă o serie de lucruri. Stăpânul meu nu putea înţelege de fel cu ce se aleg oamenii de pe urma acestor vicii. Ca să-l lămuresc, m-am străduit să-i arăt ce înseamnă dorul de putere şi de bogăţie, urmările cumplite ale desfrâului, necumpătării, răutăţii şi pizmei. Toate acestea am

---

31 Este vorba de regina Anna Stuart care domnea în acea vreme, (n.r.)

fost nevoit să le definesc şi să le descriu, dându-i nenumărate pilde şi făcând fel de fel de comparaţii. Când am isprăvit, stăpânul meu şi-a ridicat privirile pline de uimire şi de indignare, ca unul căruia i se spun lucruri nemaivăzute şi nemaiauzite. În limba lui nu existau cuvinte pentru putere, cârmuire, război, lege, pedeapsă şi o mie de alte lucruri; de aci, greutatea aproape de neînvins de a-l face pe stăpânul meu să-mi priceapă spusele. Cum însă era foarte ager la minte, mulţumită în parte şi observaţiilor sau discuţiilor sale cu alţii, în cele din urmă el ajunse să cunoască destul de bine ceea ce este în stare să făptuiască firea omului în lumea noastră, rugându-mă să-i descriu amănunţit pământul acela, pe care noi îl numim Europa şi mai cu seamă propria mea ţară.

CAPITOLUL V

La porunca stăpânului său, autorul vorbeşte despre starea de lucruri din Anglia. Pricinile războaielor între cârmuitorii Europei. Autorul începe să explice constituţia engleză.

Îl rog pe cititor să ţină seama că cele ce urmează sunt doar un rezumat al convorbirilor avute cu stăpânul meu, cuprinzând cele mai importante puncte pe care le-am dezbătut în nenumărate rânduri, vreme de mai bine de doi ani, căci pe măsură ce mă perfecţionam în cunoaşterea limbii houyhnhnm, Înălţimea Sa dorea să afle tot mai multe. Aşadar, i-am zugrăvit cât am putut mai bine întreaga situaţie din Europa. I-am vorbit despre negoţ şi meşteşuguri, despre artă şi ştiinţă, iar răspunsurile pe care le dădeam tuturor întrebărilor sale în legătură cu diferite subiecte alcătuiau un izvor nesecat de discuţie. Dar nu am de gând să aştern pe hârtie decât miezul convorbirilor noastre privitoare la ţara mea, orânduind totul cât voi putea mai bine, fără să ţin seama de timp sau alte împrejurări şi fără să nu mă abat o iotă de la adevăr. Singurul lucru care mă nelinişteşte este că nu-mi va fi de loc uşor să redau întocmai argumentele şi cuvintele stăpânului meu; acestea vor avea fără doar şi poate de suferit din pricina lipsei mele de pricepere, precum, şi datorită tălmăcirii lor în barbara noastră limbă engleză.

Ascultând aşadar de porunca Înălţimii Sale, i-am povestit despre revoluţia care a izbucnit sub prinţul de Orania, despre îndelungatul război cu Franţa, la care a luat parte prinţul mai sus amintit. Am adăugat că succesoarea lui, regina de azi a ţării, a continuat acest război care încă nu s-a sfârşit, alături de toate marile puteri ale creştinătăţii. La cererea lui, am făcut socoteala că nu mai puţin de un milion de yahoo-ii au fost probabil ucişi în timpul războiului, că au fost cucerite cam o sută de cetăţi şi de trei ori atâtea corăbii au fost arse sau scufundate.

Stăpânul meu m-a întrebat ce anume cauze determină în mod obişnuit o ţară să pornească război împotriva alteia? I-am răspuns că sunt fără de număr, dar nu voi aminti decât câteva din cele mai însemnate. Uneori, ambiţia monarhilor care îşi spun veşnic că nu stăpânesc îndeajuns pământ şi oameni; alteori, corupţia miniştrilor, care caută să-şi împingă stăpânul în război pentru a înăbuşi sau abate pe alte făgaşe nemulţumirea supuşilor împotriva proastei ocârmuiri a ţării. Deosebirile de păreri au costat şi ele multe milioane de vieţi omeneşti, ca de pildă, întrebarea dacă trupul e pâine sau pâinea trup, dacă sucul anumitor boabe e sânge sau vin; dacă fluieratul e un păcat, sau, dimpotrivă, o virtute, dacă e mai bine să săruţi un stâlp sau să-l arunci pe foc, dacă mai potrivită pentru o haină este culoarea neagră, albă, roşie sau cenuşie, şi dacă haina se cuvine să fie lungă sau scurtă, strâmtă sau largă, murdară sau curată şi altele de felul acesta[32]. Şi nici un război nu este atât de cumplit, de sângeros sau îndelungat ca acelea iscate din pricina deosebirilor de păreri, mai cu seamă dacă e vorba de lucruri fără însemnătate.

Uneori, doi regi ajung să se încaiere din dorinţa de a hotărî care din ei trebuie să-l desmoştenească pe un al treilea de pământurile lui, asupra cărora, bineînţeles, niciunul, nici celălalt nu are vreun drept. Alteori, un monarh se ceartă cu altul de teamă că celălalt s-ar putea lua la harţă cu el. Se-ntîmplă, iarăşi, ca un război să se iste din pricină că duşmanul e prea puternic sau, dimpotrivă, prea slab. Câteodată, vecinii noştri râvnesc la lucrurile pe care le avem noi, sau au ei lucrurile pe care noi le râvnim şi atunci începem să ne măcelărim, până când ei pun

32Autorul face aluzie la diferite controverse religioase, cu privire la dogmă şi ritual, (n.t.)

mâna pe ce este al nostru sau noi pe ce este al lor. Nici că se poate închipui un lucru mai îndreptăţit decât să porneşti război şi să cotropeşti un popor care se află într-o stare de plâns, sleit de foame, măcinat de ciumă sau sfâşiat de dihonii lăuntrice. Avem toate temeiurile să pornim război împotriva celui mai apropiat aliat al nostru, atunci când un oraş sau un teritoriu de-al lui care ar rotunji stăpânirile noastre ne face cu ochiul. Dacă un monarh îşi trimite oştirile asupra unei ţări al cărei popor e sărac şi neştiutor, el poate, în chip legiuit, să ucidă jumătate din supuşi şi să-i robească pe ceilalţi, pentru a-i civiliza şi a-i scoate din starea lor de înapoiere şi barbarie.

Un obicei cu adevărat regesc, cinstit şi foarte practicat, este acela potrivit căruia, atunci când un monarh are nevoie de ajutorul altui suveran pentru a-l apăra împotriva unui vrăjmaş, aliatul, după ce l-a alungat pe cotropitor, pune el însuşi stăpânire pe ţară şi omoară, întemniţează sau surghiuneşte pe cel pe care a venit să-l scape. Înrudirile de sânge sau prin căsătorie sunt adesea pricină de război între regi, şi cu cât rudenia este mai apropiată, cu atât au motive mai temeinice de ceartă: popoarele sărace sunt flămânde şi cele bogate, trufaşe, iar trufia şi foamea nu vor face niciodată casă bună.

Pentru aceste motive, meseria de soldat este la mare cinste, mai mult decât toate celelalte, deoarece soldatul e un Yahoo plătit ca să ucidă cu sânge rece cât mai mulţi semeni de ai lui, care nu i-au făcut niciodată vreun rău.

Se mai află în Europa un soi de monarhi săraci care, nefiind în stare să ducă război pe socoteala lor, îşi închiriază soldaţii popoarelor mai cu dare de mână, pentru atâta sau atâta de cap de om pe zi. Din aceşti bani, ei îşi opresc trei sferturi care alcătuiesc principalul lor venit; asta se întâmplă în Germania şi în multe alte ţări de miazănoapte ale Europei.

„Cele ce mi-ai povestit cu privire la război, — mi-a spus stăpânul meu, — dovedesc în chip minunat urmările raţiunii pe care pretindeai că o aveţi. Totuşi, e îmbucurător faptul că ruşinea e mai mare decât primejdia şi că natura nu v-a dat putinţa să vă pricinuiţi mult rău unul altuia. Gurile voastre nefiind decât nişte tăieturi de-a curmezişul feţei, nu vă vine prea uşor să vă muşcaţi unul pe altul, afară doar dacă o faceţi prin bună înţelegere.

Cât priveşte ghearele pe care le aveţi la picioarele din faţă

şi din spate, acestea sunt atât de moi şi de scurte că un Yahoo de-al nostru ar pune pe goană zece dintr-ai voştri. De aceea, gândindu-mă la numărul celor ucişi în bătălie, tare mă tem că mi-ai spus lucruri ce nu sunt".

Nu m-am putut împiedica să nu dau din cap şi să nu zâmbesc puţin de neştiinţa lui. Şi cum nu eram străin de arta războiului, i-am descris tunurile balimezurile, muschetele, carabinele, pistoalele, gloanţele, praful de puşcă, săbiile, baionetele, bătăliile, asediile, retragerile, atacurile, minele, contraminele, bombardamentele, luptele navale, scufundarea corăbiilor împreună cu echipajele lor de o mie de oameni, morţii al căror număr se ridică la câte douăzeci de mii de soldaţi de o parte şi de alta, gemetele muribunzilor, mădularele sfârtecate şi azvârlite în aer, fumul, zgomotul, harababura, oamenii striviţi sub copitele cailor, fuga, urmărirea, victoria; câmpurile presărate cu leşuri ce servesc drept hrană câinilor, lupilor şi păsărilor de pradă; jafurile, tâlhăriile, răpirile, incendiile şi distrugerile. Iar ca să-i arăt vitejia scumpilor mei compatrioţi, l-am încredinţat că mi-a fost dat să-i văd aruncând în aer o sută de duşmani dintr-o dată în timpul unui asediu şi cam tot atâţia marinari — de pe bordul unei corăbii, şi că am zărit trupurile sfârtecate căzând bucăţi-bucăţi din nori, spre marea încântare a privitorilor.

Mă pregăteam să-i mai dau şi alte amănunte, când stăpânul meu îmi porunci să tac, spunându-mi că oricine cunoaşte firea unui Yahoo poate foarte lesne să-şi închipuie că un animal atât de respingător este în stare să facă toate isprăvile amintite de mine, atâta vreme cât puterea şi viclenia îi sunt pe potriva răutăţii. Cum însă spusele mele îi sporiseră şi mai mult scârba pentru acest soi de făpturi, îşi simţea cugetul tulburat, lucru pe care nu-l mai încercase vreodată. Se gândea că urechile lui, deprinzându-se cu astfel de cuvinte îngrozitoare, ar putea, treptat-treptat, să le asculte cu mai puţină silă, şi deşi îi ura pe yahoo-ii din ţara lui, însuşirile lor nesuferite îl scârbeau mai puţin decât cruzimea unui gnnayh (o pasăre de pradă), sau o piatră ascuţită ce-i putea răni piciorul. Dar acum când vedea că o fiinţă care se pretinde înzestrată cu raţiune este în stare de asemenea grozăvii, se temea că degenerarea acestei facultăţi ar putea să aibă urmări mult mai cumplite decât cruzimea însăşi.

De aceea, era încredinţat că în loc de raţiune, noi suntem înzestraţi cu o însuşire menită să sporească apucăturile rele cu care ne naştem, tot aşa cum o apă tulbure, oglindind un trup pocit, nu numai că-l măreşte, dar îl face şi mai hidos.

Stăpânul meu se grăbi să adauge că auzise destule despre războaie, atât în această convorbire cât şi în cele dinainte. Acum însă îl nedumerea alt lucru. Eu îi spusesem că unii oameni din echipajul nostru îşi părăsiseră ţara, deoarece fuseseră ruinaţi de lege, şi deşi îi explicasem tâlcul acestui cuvânt, el nu pricepea cum de era cu putinţă ca legea care e menită să-i apere pe oameni, poate să-i ducă totuşi la ruină. De aceea, mă rugă să-l lămuresc mai pe larg ce înţeleg eu prin lege şi să-i spun cine anume erau scutiţi de a i se supune, după obiceiul practicat atunci în ţara mea; căci el socotea că natura şi raţiunea sunt călăuze îndeajuns de bune pentru un animal înzestrat cu gândire, aşa cum pretindeam noi că suntem, călăuze care să-i arate ce trebuie să facă şi ce nu trebuie să facă.

L-am încredinţat pe Înălţimea Sa că legea e o ştiinţă la care nu mă pricepeam prea bine, şi tot ce puteam să-i spun era că pe vremuri, făcându-mi-se unele nedreptăţi, tocmisem nişte avocaţi, lucru zadarnic de altfel; totuşi, mă voi strădui să-l lămuresc cât îmi va sta în putinţă.

I-am spus că la noi se află unii oameni, care din tinereţe învaţă arta de a dovedi, printr-o înşiruire nesfârşită de cuvinte meşteşugit alese, că ce este alb e negru şi ce e negru e alb, după cum sunt plătiţi. Toţi ceilalţi oameni sunt sclavii lor. De pildă, dacă vecinul a pus ochii pe vaca mea, el angajează un avocat care dovedeşte că are dreptul să-mi ia vaca. La rândul meu, eu trebuie să tocmesc un alt avocat care să-mi apere drepturile, deoarece legea nu îngăduie omului să se apere singur. Ori, în acest caz, eu care sunt adevăratul proprietar trebuie să înfrunt două mari piedici. În primul rând, avocatul meu, deprins aproape din leagăn să ia apărarea minciunii, nu se simte de loc la largul său când e vorba să apere dreptatea, îndeletnicire nefirească de care se apucă întotdeauna cu foarte puţină tragere de inimă. Cea de a doua piedică constă în aceea că avocatul meu trebuie să procedeze cu multă băgare de seamă, pentru că altfel va fi dojenit de judecători şi urât de confraţii lui, ca unul ce vrea să ştirbească autoritatea legii.

De aceea, nu-mi rămân decât două soluţii pentru a-mi

păstra vaca. Prima este de a-l câştiga pe avocatul potrivnicului, plătindu-i un onorar dublu, ceea ce îl va face să-şi trădeze clientul, insinuând că dreptatea e de partea lui. Potrivit celei de a doua soluţii, avocatul meu va arăta că plângerea depusă de mine este cu totul neîntemeiată, ba chiar va încuviinţa că vaca aparţine potrivnicului meu; iar dacă acest lucru este făcut cu multă pricepere, el îi va câştiga fără îndoială pe judecători.

Înălţimea Voastră trebuie să ştie că aceşti judecători sunt nişte persoane care hotărăsc în toate neînţelegerile privitoare la proprietate, precum şi atunci când e vorba de judecarea criminalilor; ei sunt aleşi din rândul celor mai iscusiţi avocaţi, care, îmbătrânind, nu mai arată nici un interes faţă de meseria lor; şi fiindcă o viaţă întreagă au luptat împotriva adevărului şi dreptăţii, sunt atât de înclinaţi să apere frauda, sperjurul şi asuprirea, încât eu unul am cunoscut câţiva care mai degrabă au refuzat să primească o mită grasă de la cel de partea căruia era dreptatea, decât să-şi necinstească meseria, făcând ceva ce nu s-ar fi potrivit cu firea şi cu rostul lor pe lumea asta.

Avocaţii aceştia sunt încredinţaţi că ce s-a făcut o dată se poate face în mod legal şi a doua oară. De aceea, ei se îngrijesc în chip deosebit să înregistreze toate hotărârile luate vreodată împotriva dreptăţii şi a bunului simţ. Aceste hotărâri, botezate precedente, ei le prezintă ca pe nişte acte cu mare greutate, pentru a justifica cele mai strâmbe păreri, iar judecătorii ţin întotdeauna seama de ele.

Atunci când pledează, avocaţii se feresc cu grijă să atingă fondul chestiunii; în schimb, vociferează, sunt violenţi şi stăruie până la exasperare asupra tuturor împrejurărilor lipsite de însemnătate. De pildă, în cazul amintit mai sus, pe ei nu-i interesează ce drepturi are potrivnicul meu asupra vacii mele, ci faptul dacă vaca mai sus pomenită e roşie sau neagră, dacă are coarnele lungi sau scurte, dacă livada unde paşte e rotundă sau pătrată, dacă o mulg acasă sau în altă parte, de ce boli suferă, şi aşa mai departe; apoi încep să consulte precedentele, amână procesul de la o dată la alta şi după 10, 20 sau 30 de ani, ajung la o hotărâre.

Trebuie să mai amintesc de asemeni că această tagmă de oameni foloseşte un limbaj sau jargon al ei propriu, pe care nici un alt muritor nu-l poate pricepe. Legile lor sunt scrise în acest limbaj, iar ei îşi dau toată osteneala să-l îmbogăţească, şi

izbutesc atât de bine, încât până la urmă nu mai sunt în stare să deosebească adevărul de minciună, dreptatea de nedreptate. În felul acesta, este nevoie de treizeci de ani pentru a se hotărî dacă pământul pe care l-am moştenit din tată-n fiu, timp de şase generaţii, îmi aparţine mie sau unui străin ce locuieşte la trei sute de mile depărtare.

Când însă este vorba de procesele persoanelor acuzate de crimă împotriva statului, procedeul folosit e mult mai rapid şi vrednic de laudă; judecătorul caută să afle mai întâi părerea celor ce sunt la putere, după care poate foarte uşor să-l spânzure sau să-l scape pe împricinat, respectând cu stricteţe litera legii.

Aici stăpânul meu mă opri, spunând că e păcat ca nişte fiinţe înzestrate cu o minte atât de isteaţă cum sunt aceşti judecători, în urma descrierii mele, să nu fie îndrumaţi spre a deveni dascălii altora în ceea ce priveşte înţelepciunea şi ştiinţa. I-am răspuns încredinţându-l pe Înălţimea Sa că în orice altă meserie în afară de a lor, ei sunt fiinţele cele mai neştiutoare şi mai neghioabe, cei mai vrednici de dispreţ în conversaţia obişnuită, duşmanii înrăiţi ai ştiinţei şi învăţăturii, gata oricând să îndrume pe căi greşite gândirea omenească, fie că e vorba de un subiect oarecare de discuţie sau de unul legat de profesiunea lor.

CAPITOLUL VI

Autorul continuă să descrie starea de lucruri din Anglia sub domnia reginei Anna. Portretul unui prim-ministru de la curţile europene.

Stăpânul meu nu putea pricepe cu nici un chip ce anume îi făcea pe aceşti avocaţi să se frământe, să se neliniştească, să-şi dea atâta osteneală şi să intre într-o tagmă unde atotstăpânitoare era nedreptatea, numai de dragul de a face rău semenilor lor; şi iarăşi nu putea pricepe ce anume voiam eu să spun când ziceam că o fac pentru bani. Nu mi-a fost de loc uşor să-l lămuresc cu privire la întrebuinţarea banilor, materialul din care sunt făcuţi sau valoarea metalelor. I-am arătat că atunci când un Yahoo strânge o grămadă mare de astfel de substanţe

preţioase, el poate să-şi cumpere tot ce-i pofteşte inima: veşmintele cele mai frumoase, casele cele mai măreţe, nesfârşite întinderi de pământ, cele mai costisitoare mâncări şi băuturi şi poate să-şi aleagă, după plac, cele mai frumoase femele. De aceea, atâta vreme cât numai banii sunt în stare să săvârşească toate aceste minuni, yahoo-ii noştri socotesc că nu au niciodată cât le trebuie ca să cheltuiască, sau nu au strâns îndeajuns, fiind veşnic înclinaţi, prin firea lor, fie spre risipă, fie spre zgârcenie.

Bogaţii se bucură de roadele muncii săracilor, iar aceştia se găsesc în proporţie de o mie la unul faţă de primii. Cei mai mulţi oameni din ţara noastră sunt nevoiţi să ducă o viaţă nenorocită, muncind din greu zi de zi pentru un biet gologan, pentru huzurul câtorva.

Am stăruit mult asupra acestor amănunte şi asupra altora asemănătoare, dar Înălţimea Sa dorea mereu să afle lucruri noi, căci el socotea că toate animalele au drept la partea lor din roadele pământului, şi mai ales acelea care sunt stăpânii firii. De aceea dorea să-i spun cum arată aceste mâncări costisitoare şi cum se făcea că unii dintre noi le doream. I-am înşirat atunci toate felurile de mâncare câte mi-au trecut prin minte şi chipul în care le pregătim, lucru ce nu putea fi făcut fără a trimite corăbii pe mare în toate colţurile lumii, ca să nu mai vorbim de băuturi, mirodenii şi alte nenumărate lucruri. L-am încredinţat că globul nostru pământesc trebuie să fie înconjurat de cel puţin trei ori, pentru ca una din femelele noastre Yahoo de neam ales să-şi poată lua gustarea de dimineaţă sau să aibă o ceaşcă în care să-şi bea ceaiul. Stăpânul meu spuse că o ţară care nu este în stare să asigure hrana locuitorilor ei trebuie să fie cu adevărat vitregită. Dar îl mira nespus de mult faptul că o întindere atât de mare de pământ era cu totul lipsită de apă de băut, iar oamenii se vedeau nevoiţi să-şi trimită corăbiile peste mări ca să aibă ce bea. I-am răspuns că Anglia, scumpa mea ţară, în care văzusem lumina zilei, produce, după calculele făcute, de trei ori mai multă hrană decât pot consuma locuitorii ei, ca să nu mai vorbim de băuturile extrase din grâne sau stoarse din fructele unor pomi, foarte plăcute la gust; la fel stăteau lucrurile cu toate celelalte trebuincioase vieţii. Totuşi, pentru a întreţine luxul şi necumpătarea bărbaţilor, precum şi deşertăciunea femelelor, trimitem cea mai mare parte a lucrurilor ce ne sunt

trebuincioase spre alte ţări, de unde, în schimb, căpătăm tot felul de obiecte aducătoare de boli, sminteli şi vicii care se răspândesc în mijlocul nostru. Urmarea inevitabilă este că o mulţime de oameni sunt siliţi să-şi agonisească viaţa cerşind, jefuind, furând, înşelând, măsluind, jurând strâmb, linguşind, mituind, escrocând, jucând jocuri de noroc, minţind, umilindu-se, intimidând, votând, mâzgălind, citind în stele, otrăvind, prostituându-se, bârfind, defăimând, devenind liberi cugetători şi altele asemenea; m-am silit din răsputeri să-i lămuresc fiecare din aceste cuvinte.

I-am mai spus că noi aducem vinuri din ţări străine nu pentru a înlocui lipsa apei sau a altor băuturi, ci pentru că vinul e o băutură care ne înveseleşte, scoţându-ne din minţi, care îndepărtează toate gândurile triste, zămisleşte cele mai năzdrăvane închipuiri în mintea noastră, ne umple de nădejdi, face să dispară teama, împiedică raţiunea de a ne mai sluji un timp oarecare şi ne lipseşte de folosinţa mâinilor şi a picioarelor, până când în cele din urmă cădem într-un somn adânc; totuşi, trebuie să mărturisim cinstit că ne trezim întotdeauna bolnavi şi mahmuri; folosind mereu această băutură, cu timpul căpătăm fel de fel de boli care ne amărăsc viaţa şi ne-o scurtează.

În afară de asta, cei mai mulţi dintre oamenii noştri îşi agonisesc traiul lucrând pentru cei bogaţi sau unul pentru altul toate cele trebuincioase vieţii. De pildă, când sunt acasă şi umblu îmbrăcat aşa cum se cuvine, eu port pe trupul meu roadele muncii a o sută de meşteşugari. Construirea şi mobilarea casei mele are nevoie de încă pe atâta, şi un număr de cinci ori mai mare de oameni o împodobesc pe soţia mea.

M-am gândit apoi să-i povestesc despre un alt soi de oameni care-şi agonisesc traiul îngrijind de cei bolnavi; în mai multe rânduri îi spusesem Înălţimii Sale că mulţi oameni din echipajul meu muriseră din pricina bolilor. De data aceasta numai cu mare greutate am izbutit până la urmă să-l fac să mă înţeleagă. Pentru el era destul de limpede ca un houynnhnm să slăbească şi să se mişte anevoie cu câteva zile înaintea morţii sau să se rănească la picior în urma vreunui accident; dar ca natura, care face totul în mod desăvârşit, să îngăduie durerii să se aciueze în trupurile noastre, era un lucru de neconceput pentru el şi de aceea mă rugă să-i lămuresc pricina unui rău atât de neînţeles.

I-am spus că ne hrănim cu o mie de lucruri care au efecte contrarii; că mâncăm atunci când nu ne este foame şi bem fără să ne fie sete; că ne pierdem nopţile la chefuri, consumând băuturi tari fără să luăm nimic altceva în gură, ceea ce ne predispune la trândăvie, ne buhăieşte trupul şi grăbeşte sau împiedică mistuirea. Că prostituatele Yahoo capătă o anumită boală ce face să putrezească oasele acelora care le cad în braţe; că această boală, ca şi multe altele de altfel, se moşteneşte din tată în fiu, aşa că mulţi copii vin pe lume suferind de tot felul de boli grele; că lista tuturor bolilor la care este supus trupul omenesc ar fi nesfârşită, că nu sunt mai puţin de cinci sau şase sute, pentru fiecare mădular şi încheietură; într-un cuvânt, fiecare parte a trupului, fie pe dinafară, fie pe dinăuntru, îşi are boala ei caracteristică. Pentru vindecarea acestor boli există anumiţi oameni care învaţă meseria de a tămădui sau de a se preface că-i tămăduiesc pe bolnavi.

Şi cum mă pricepeam oarecum în această meserie, eram gata, în semn de recunoştinţă faţă de Înălţimea Sa, să-i dezvălui toate tainele şi mijloacele de care se folosesc ei.

Potrivit concepţiei lor, toate bolile provin din îmbuibare, ceea ce îi face să conchidă că este nevoie de o golire totală a corpului, fie pe calea firească, fie pe gură. Datorită acestui fapt, ei pregătesc din diferite ierburi, minerale, răşini, uleiuri, scoici, săruri, sucuri, alge, excremente, scoarţă de copac, şerpi, broaşte râioase, broaşte obişnuite, păianjeni, carne şi oase de morţi, păsări, animale şi peşti, un amestec cu cel mai îngrozitor miros şi cu cel mai scârbos gust ce se poate închipui, atât de scârbos, încât stomacul îl dă numaidecât afară. Acest amestec ei îl numesc vomitiv alteori, din aceleaşi substanţe la care mai adaugă şi alte otrăvuri, ei ne silesc să introducem în corpul nostru prin orificiul de sus sau de jos (după cum i se năzare doctorului) un leac la fel de nesuferit şi dezgustător pentru măruntaie care, uşurând pântecele, scoate tot ce se află înăuntru. Acestuia îi spun purgativ sau clizmă. De vreme ce natura, după cum susţin doctorii, a orânduit ca orificiul de sus să fie întrebuinţat numai pentru introducerea solidelor şi lichidelor, iar cel inferior posterior pentru darea lor afară, aceşti artişti socotesc că în caz de boală, natura e abătută din făgaşele ei şi de aceea, pentru a fi repusă în drepturi, trupul trebuie tratat în chip opus căilor naturale, schimbând întrebuinţarea fiecărui

oficiu: aşadar solidele şi lichidele vor fi introduse prin anus şi date afară pe gură.

Dar în afară de bolile adevărate, oamenii mai suferă şi de boli închipuite, pentru care doctorii au născocit leacuri închipuite; aceste boli au fel de fel de numiri ca şi leacurile potrivite pentru fiecare din ele; de cele mai multe ori femelele yahoo-ilor sunt acelea care se îmbolnăvesc de asemenea boli.

Una din însuşirile cele mai de seamă ale oamenilor din această tagmă este priceperea cu care fac pronosticuri. Aici, rareori se întâmplă să dea greş, căci atunci când e vorba de boli adevărate, mai ales dacă acestea se prezintă sub o formă gravă, pronosticul lor este de obicei moartea, care le stă tot-deauna în putere, spre deosebire de vindecare. De aceea, ori de câte ori se ivesc semne neaşteptate de însănătoşire, după ce doctorii şi-au rostit sentinţa, pentru a nu fi învinovăţiţi că sunt prooroci mincinoşi, ei ştiu cum să-şi dovedească dibăcia în faţa lumii, administrând o doză potrivită.

De asemenea, doctorii sunt de mare folos soţilor şi soţiilor care s-au plictisit de tovarăşii lor de viaţă, fiilor celor mai vârstnici, miniştilor şi, adesea, chiar monarhilor.

Avusesem de mai multe ori prilejul să stau de vorbă cu stăpânul meu despre cârmuire, în general, şi despre minunata noastră constituţie, în special, care, pe drept cuvânt stârneşte admiraţia şi invidia întregii lumi. Cum însă şi de data aceasta pomenisem întâmplător de miniştri, el m-a rugat să-i spun ce soi de Yahoo aveam în vedere când mă refeream la acest nume.

I-am spus că un prim-ministru, adică persoana pe care aveam de gând să i-o zugrăvesc, este o făptură lipsită cu totul de bucurie sau durere, dragoste sau ură, milă sau mânie; cel puţin, ea nu dă dovadă de alte simţăminte decât de o dorinţă aprigă de avere, putere şi titluri; că foloseşte cuvintele pentru a spune orice altceva, dar niciodată ce gândeşte cu adevărat; că nu rosteşte vreodată un adevăr decât cu gândul ca celălalt să-l ia drept minciună şi, iarăşi, nici o minciună decât cu scopul ca celălalt să-l ia drept adevăr; că cei pe care îi vorbeşte de rău în spate sunt cu siguranţă favoriţii lui, şi că oricând începe să te laude în faţa altora sau chiar de faţă cu tine, eşti un om pierdut. Cea mai mare pacoste este făgăduiala pe care ţi-o face, mai ales dacă este întărită prin jurământ; auzind-o, omul înţelept n-are decât să se retragă şi să renunţe de a mai trage vreo

nădejde.

Există trei căi pentru ca un om să ajungă prim-ministru. Prima este să ştie să se folosească cu înţelepciune de soţia, fiica sau sora lui; a doua — să-şi trădeze şi să-şi sape înaintaşul; iar a treia — să dea dovadă de un zel furibund în adunările publice, tunând şi fulgerând împotriva corupţiei de la curte. Un monarh înţelept va prefera să-i aleagă pe aceia care practică ultima din aceste metode, deoarece zeloşii aceştia se dovedesc a fi întotdeauna oamenii cei mai slugarnici şi mai supuşi voinţei şi patimilor stăpânului lor. Având în mâna lor toate dregătoriile, aceşti miniştri rămân mereu la putere, mituind majoritatea senatorilor sau a sfetnicilor din marele consiliu; în cele din urmă, datorită unui mijloc numit Act de Indemnitate (pe care i l-am descris), ei se pun la adăpost de răfuielile de mai târziu şi se retrag din viaţa publică încărcaţi cu bunurile luate de la popor.

Palatul unui prim-ministru este o adevărată şcoală, unde alţii învaţă şi ei meseria; pajii, lacheii şi portarul, maimuţărindu-şi stăpânul, devin şi ei miniştri în lumea lor, şi ajung la o adevărată culme a desăvârşirii în ceea ce priveşte principalele trei ştiinţe: obrăznicia, minciuna şi mita. Aşa se face că şi lor le dau târcoale persoanele cele mai sus puse, iar uneori, mulţumită dibăciei şi neruşinării, ajung treptat-treptat urmaşii stăpânilor lor.

De obicei, primul-ministru se află la cheremul unei târfe sau al unui lacheu favorit — făgaşele prin care se scurg toate favorurile; la urma urmei, aceştia pot fi pe drept cuvânt numiţi cârmuitorii ţării.

Într-o zi, pe când stăteam de vorbă, auzindu-mă pomenind de nobilii din ţara mea, stăpânul binevoi să-mi facă un compliment pe care n-aş putea spune că-l meritam: după părerea lui, eu mă trăgeam, pesemne, dintr-o familie nobilă, deoarece îi întreceam cu mult în înfăţişare, culoarea pielii şi curăţenie, pe toţi yahoo-ii din ţara lui, cu toate că se părea că-mi lipseşte puterea şi sprinteneala. Acestea trebuiau puse pe socoteala felului meu de trai cu totul deosebit de al celorlalte dobitoace. Pe de altă parte, eram înzestrat nu numai cu darul vorbirii, ci şi cu oarecare urme de raţiune, aşa încât cunoscuţii săi mă socoteau o adevărată minune.

Pe de altă parte m-a rugat să bag de seamă că printre houyhnhnm-i, bălanul, murgul şi sârgul aveau altă înfăţişare

decât cel sur, rotat sau negru; ei nu erau înzestraţi din născare cu aceeaşi agerime a minţii sau cu aceeaşi capacitate de a-şi ascuţi gândirea; de aceea rămâneau să ducă o viaţă de slugi şi niciodată nu ar fi năzuit să se împerecheze cu aceia care nu le erau pe potrivă, lucru care de altfel în ţara lor ar fi fost socotit drept monstruos şi nefiresc.

I-am exprimat Înălţimii Sale umila mea recunoştinţă pentru buna părere pe care binevoise să şi-o facă despre mine; dar l-am încredinţat totodată că nu eram de neam mare, întrucât mă născusem din părinţi simpli şi cumsecade, care de-abia fuseseră în stare să-mi dea o creştere bună; apoi i-am arătat că nobilimea noastră era cu totul altceva decât îşi închipuia el; că tinerii noştri nobili sunt crescuţi din copilărie în trândăvie şi lux; că de îndată ce le-o îngăduie vârsta, ei îşi macină puterile şi se molipsesc de boli îngrozitoare în urma legăturilor cu femele destrăbălate, iar atunci când şi-au irosit averea, ei se însoară cu o femeie de rând, o fiinţă respingătoare şi cu sănătatea şubredă, pe care o urăsc şi o dispreţuiesc; ei se însoară numai de dragul banilor. Vlăstarele unor astfel de căsătorii sunt de obicei copii scrofuloşi, piperniciţi sau diformi. În felul acesta, rareori se întâmplă ca o familie să supravieţuiască mai mult de trei generaţii, afară doar dacă soţia are grijă să găsească un tată sănătos pentru copiii ei printre vecini sau servitori, ca neamul să-şi recapete vigoarea şi să nu se stingă.

Că adevăratele dovezi ale unui sânge nobil sunt un trup bolnav şi slăbănog şi o faţă pământie, în vreme ce o înfăţişare sănătoasă şi robustă este un lucru atât de ruşinos pentru un om cu vază, încât lumea socoteşte că adevăratul lui tată trebuie să fi fost rândaş sau vizitiu. Cusururile minţii merg mână în mână cu cele ale trupului, iar caracterul acestor oameni este un amestec de ipohondrie, neghiobie, ignoranţă, capricii, senzualitate şi trufie.

Totuşi, fără aprobarea acestei ilustre adunări nici o lege nu poate fi promulgată, abrogată sau modificată; ea este aceea care hotărăşte, fără putinţă de apel, cu privire la soarta proprietăţilor noastre.

CAPITOLUL VII

Marea dragoste de patrie a autorului. Observaţiile stăpânului său cu privire la constituţia şi cârmuirea Angliei, aşa cum au fost zugrăvite de autor, prin stabilirea unor cazuri paralele şi comparaţii. Reflecţiile stăpânului său asupra firii omeneşti.

Poate că cititorul se va întreba cum de am izbutit să-mi calc pe inimă şi să-mi dau drumul la gură, zugrăvindu-i pe cei de un neam cu mine unor muritori şi aşa înclinaţi să-şi formeze cea mai proastă părere despre oameni, datorită asemănării atât de perfecte dintre mine şi yahoo-ii lor. Trebuie să mărturisesc însă că nenumăratele virtuţi ale acelor minunate patrupede, puse faţă în faţă cu stricăciunea firii omeneşti, îmi deschiseseră într-atât ochii şi-mi luminaseră într-atâta mintea, încât am început să văd faptele şi patimile omului într-o lumină cu totul nouă şi să consider că onoarea semenilor mei nu merită să fie cruţată, ceea ce, de altfel, mi-ar fi fost cu neputinţă să fac în faţa unei fiinţe înzestrate cu atâta agerime a minţii cum era stăpânul meu care, zi de zi, îmi arăta mii de greşeli pe care le făceam, greşeli de care mai înainte nu-mi dădeam câtuşi de puţin seama şi care la noi nici nu ar fi fost socotite cusururi ale firii omeneşti. Pe de altă parte, datorită pildei sale, învăţasem să dispreţuiesc orice prefăcătorie sau minciună, iar adevărul îmi părea atât de atrăgător, încât luasem hotărârea să-i jertfesc totul.

Vreau să fiu sincer cu cititorul meu şi să-i mărturisesc cinstit că a mai existat şi un alt motiv, mult mai puternic, datorită căruia am fost îmboldit să prezint fără cruţare stările de lucruri de la noi. Nu trecuse nici un an de când mă găseam în ţara aceea şi prinsesem atâta dragoste şi stimă pentru locuitorii ei, încât luasem hotărârea să nu mă mai întorc niciodată printre semenii mei, oamenii, ci să-mi petrec restul zilelor în mijlocul acestor minunaţi houyhnhnm-i, contemplând şi practicând toate virtuţile, într-o ţară unde nimeni şi nimic nu mă îndemna la viciu.

Dar soarta, veşnicul meu vrăjmaş, hotărî să nu am parte de o asemenea fericire. Mă mângâi totuşi la gândul că în cele ce am spus despre compatrioţii mei. am căutat să micşorez scăderile lor în măsura în care puteam să o fac în faţa unui ascultător atât de sever, dând mereu lucrurilor întorsătura cea

mai favorabilă cu putinţă. Căci s-a născut oare omul care să nu fie părtinitor, atunci când e vorba de locul lui de baştină?

Am redat miezul mai multor convorbiri, pe care le-am avut cu stăpânul meu în cea mai mare parte a timpului, cât am avut cinstea de a fi în slujba sa, dar, fireşte, pentru a nu lungi vorba, am înlăturat mult mai mult decât am aşternut pe hârtie.

După ce răspunsesem la toate întrebările lui şi mi se părea că i-am astâmpărat pe deplin curiozitatea, într-o bună zi, dis-de-dimineaţ, el trimise după mine şi-mi porunci să mă aşez la oarecare depărtare (cinste pe care nu mi-o mai făcuse până atunci), îmi spuse că s-a gândit foarte serios la toate câte îi povestisem despre mine şi ţara mea şi că ne considera un fel de animale cărora le fusese dat — prin ce întâmplare n-ar fi putut spune —- să aibă o fărâmă de minte, pe care noi o foloseam pentru a spori şi mai mult cusururile din născare şi pentru a dobândi altele noi, pe care natura nu ni le dăruise; că am căutat să ne descotorism şi de puţinele însuşiri frumoase pe care ea ni le hărăzise; că am izbutit să ne înmulţim nevoile fireşti şi, după câte se pare, ne petrecem toată viaţa în străduinţi deşarte, spre a le înlocui cu propriile noastre născociri. Cât despre mine, era limpede că nu aveam nici puterea, nici agerimea unui Yahoo obişnuit, că umblam în mod nefiresc numai pe picioarele dinapoi, că născocisem un mijloc de a nu mă putea folosi de ghearele mele, nici măcar pentru a mă apăra; de asemenea, prin alt mijloc izbutisem să-mi îndepărtez părul de pe bărbie, al cărui rost era să mă apere de soare şi de vreme rea. În sfârşit, că nu eram în stare nici să alerg iute, nici să mă caţăr în copaci ca fraţii mei (cum le spunea el), yahoo-ii din ţara aceea.

Că instituţiile noastre guvernamentale, precum şi legile erau urmarea firească a lipsei noastre de judecată şi, prin urmare, şi de virtute, căci judecata singură ajunge pentru a călăuzi o fiinţă raţională.

De altfel, acesta era un titlu la care nu aveam dreptul, în urma descrierii pe care i-o făcusem referitor la poporul meu, cu toate că el îşi dădea foarte bine seama că, pentru a-i pune într-o lumină mai favorabilă pe semenii mei, ascunsesem multe amănunte spunând adesea lucruri care nu erau.

Această părere a lui era întărită de faptul că trupul mea semăna aproape întru totul cu al celorlalţi yahoo-i, deosebindu-mă doar în ceea ce priveşte puterea, iuţeala şi

hărnicia, scurtimea ghearelor sau alte câteva lucruri ce nu puteau fi puse în seama naturii. Tot astfel, din cele ce-i spusesem despre viaţa, obiceiurile şi faptele noastre, îşi dădea seama că şi între alcătuirea minţilor noastre asemănarea este la fel de mare. Mi-a mai spus că yahoo-ii se urăsc între ei mai mult decât se urăsc orice alte animale, iar motivul pe care-l invocau de obicei era înfăţişarea hidoasă a semenilor lor — hidoşenie pe care fiecare din ei o descoperea la celălalt, dar niciodată la el însuşi. Toate acestea l-au făcut să reflecteze asupra unui lucru şi anume că nu suntem chiar cu totul lipsiţi de minte, atunci când ne acoperim trupurile, deoarece în felul acesta ascundem multe hidoşenii, altminteri greu de îndurat. Continuă să-mi arate că de-abia acum îşi dădea seama că certurile dintre dobitoacele din ţara lui aveau aceleaşi pricini ca şi certurile noastre, după cum i le zugrăvisem eu. Căci, zicea el, dacă arunci în mijlocul a cinci yahoo-i hrană care ar îndestula cincizeci, lighioanele acestea în loc să se apuce să mănânce în linişte, se vor lua la bătaie, fiecare dorind să aibă toată mâncarea numai pentru sine. De aceea, un servitor stătea veşnic lângă yahoo-i, când aceştia păşteau pe câmp, în timp ce dobitoacele care rămâneau acasă erau priponite la oarecare distanţă unele de altele. Dacă o vacă murea de bătrâneţe sau din cine ştie ce altă pricină, înainte ca un houyhnhnm s-o pună la o parte pentru yahoo-ii săi, cei din vecini veneau în cete ca s-o fure şi se isca atunci o încăierare ca acelea pe care i le descrisesem eu, yahoo-ii dintr-o tabără pricinuindu-le răni cumplite celorlalţi, deşi rareori se întâmpla ca ei să se omoare între dânşii, deoarece le lipseau uneltele potrivite aducătoare de moarte, pe care le născociseră semenii mei. Alteori, între yahoo-ii din împrejurimi se încingeau bătălii asemănătoare fără nici o pricină vădită, cei dintr-un ţinut aşteptând prilejul de a-i ataca pe ceilalţi, înainte ca aceştia să fie pregătiţi.

Dacă însă văd că nu le merge, yahoo-ii se întorc acasă şi, în lipsa unui vrăjmaş, se încaieră între ei, făcând ceea ce eu numisem un război civil. Mi-a mai spus că unele câmpii din ţinutul acela sunt presărate cu pietre ce strălucesc în diferite culori, care plac grozav de mult yahoo-ilor. Atunci când aceste pietre stau împlântate în pământ (cum se întâmplă adesea), ei sunt în stare; să scurme cu ghearele zile întregi ca să le scoată, apoi le duc cu ei şi le ascund grămezi-grămezi în culcuşurile lor,

privind cu teamă în juru-le, ca nu cumva semenii lor să le descopere comoara. Stăpânul meu nu înţelegea de fel motivul acestei pofte nefireşti, după cum nu vedea nici folosul pe care astfel de pietre l-ar putea aduce unui Yahoo; acum însă bănuia că purcede din aceeaşi zgârcenie pe care eu o pusesem pe seama firii omeneşti. Odată, din dorinţa de a vedea ce se întâmplă, mutase pe ascuns o grămadă de pietre din acestea din locul unde le îngropase unul din yahoo-ii lui şi scârbosul animal, negăsindu-şi comoara, prinse a se văicări ca în gură de şarpe, adunând toată turma la locul cu pricina; apoi se puse pe nişte urlete cumplite şi se repezi să-i muşte şi să-i sfâşie cu ghearele pe ceilalţi; în cele din urmă, începu să se stingă cu zile, căci nu mai mânca, nu dormea şi nici de muncă nu mai era bun; până într-o zi, când stăpânul porunci unui servitor să-i ducă în taină pietrele în aceeaşi groapă şi să le ascundă acolo ca mai înainte. Descoperindu-le, yahoo-ul îşi recapătă de îndată vioiciunea şi buna dispoziţie, dar avu grijă să-şi mute comoara într-o ascunzătoare mai ferită, fiind de atunci încoace un animal foarte supus.

Stăpânul meu mă încredinţă de asemenea (lucru pe care de altfel îl observasem şi eu), că pe câmpiile unde aceste pietre lucitoare se găsesc mai din belşug, acolo se dau cele mai multe şi mai aprige bătălii, pricinuite de veşnicile năvăliri ale yahoo-ilor din vecini.

Mi-a mai arătat că se întâmplă adesea ca doi yahoo-i descoperind o astfel de piatră pe câmp şi sfădindu-se care din ei să ia piatra, să vină un al treilea şi să le-o sufle de sub nas, fapt pe care stăpânul meu îl socotea întrucâtva asemănător cu procesele noastre. Eu mi-am zis că este spre binele nostru, al oamenilor, să nu încerc să-i schimb părerea, deoarece senţinta de care mi-a pomenit mai târziu era mult mai dreaptă decât multe din hotărârile noastre judecătoreşti: cei doi împricinaţi nu pierdeau nimic în afară de piatra pentru care se certau, pe câtă vreme curţile noastre judecătoreşti nu ar fi încheiat procesul până când amândoi împricinaţii nu si-ar fi pierdut averile.

Stăpânul meu continuă spunându-mi că nimic nu-i făcea mai scârboşi pe yahoo-i decât pofta lor nesăţioasă. Ei înfulecau fără alegere tot ce întâlneau în cale, ierburi, rădăcini, fructe, mortăciuni sau toate la un loc; şi le plăcea mai cu seamă ceea ce puteau dobândi furând şi încă de la mari depărtări, decât

hrana mult mai bună care îi aştepta acasă. Dacă prada era bogată, mâncau până aproape să plesnească. Natura însă i-a învăţat să mănânce după aceasta o anumită rădăcină care le goleşte stomacul foarte repede.

Mai era încă un soi de rădăcină, tare zemoasă, dar destul de rară şi greu de găsit, pe care yahoo-ii o căutau cu multă lăcomie şi o sugeau plini de nesaţ; aceasta avea asupra lor aceleaşi urmări pe care le are vinul asupra noastră. Uneori îi făcea să se îmbrăţişeze, alteori să se sfâşie între ei; urlau şi rânjeau, sporovăiau fără şir, se învârteau şi se dădeau de-a berbeleacul, apoi adormeau în glod.

Băgasem şi eu de seamă că yahoo-ii erau singurele făpturi din ţara aceasta care se îmbolnăveau; totuşi lucrul se întâmpla mult mai rar decât li se întâmplă cailor la noi, ei îmbolnăvindu-se nu din pricina traiului rău, ci datorită murdăriei şi lăcomiei de care dădeau dovadă dobitoacele astea scârboase. Pe de altă parte, în limba lor nu există decât un cuvânt general pentru aceste boli, împrumutat după numele animalului, şi anume hnea-yahoo sau răul yahoo-ului. Doctoria care se prescrie este un amestec de balegă şi urină proprie, vârâte cu de-a sila pe gâtul yahoo-ului. Am avut adeseori prilejul să văd efectul minunat al acestei doctorii, pe care o recomand călduros compatrioţilor mei, spre binele obştesc, deoarece este un leac admirabil împotriva tuturor bolilor pricinuite de îmbuibare.

În ceea ce priveşte învăţământul, arta de a guverna, artele, meşteşugurile şi altele de felul acesta, stăpânul meu mărturisi că nu vedea decât foarte puţine asemănări, sau chiar de loc, între yahoo-ii din ţara lui şi cei de la noi. De altfel, pe el îl interesau numai asemănările dintre noi.

Ce-i drept, câţiva houyhnhnm-i băgaseră de seamă că în fruntea celor mai multe cirezi de yahoo-i se afla un fel de conducător (întocmai după cum în parcurile noastre se află câte un cerb), care era întotdeauna mai hidos şi mai rău decât toţi ceilalţi. Că acest conducător avea de obicei un favorit ce-i semăna leit, poleit, a cărei îndeletnicire era să lingă picioarele şi şezutul stăpânului sau să-i ducă femele în culcuş, slujbă pentru care era din când în când răsplătit cu o bucată de carne de măgar. Favoritul acesta este urât de întreaga cireada şi, de aceea, pentru a fi în siguranţă, nu se desparte niciodată de stăpânul său. El rămâne de obicei în slujbă până când se

găseşte unul mai rău decât el; în clipa când este înlăturat, urmaşul său vine în fruntea tuturor yahoo-ilor din ţinut, tineri şi bătrâni, bărbaţi şi femele, şi întreaga ceată îl murdăreşte din cap până în picioare cu excrementele lor. În ce măsură lucrul acesta se întâmplă şi la curţile noastre cu favoriţii regelui şi cu miniştrii, stăpânul meu socotea că eu sunt cel mai în măsură să hotărăsc.

N-am îndrăznit să răspund la această aluzie răutăcioasă, potrivit căreia înţelegerea omenească era mai prejos de deşteptăciunea unui dulău obişnuit, înzestrat cu destulă agerime ca să distingă şi să urmeze lătratul celui mai încercat câine din haită, fără să greşească vreodată.

Stăpânul meu mi-a mai spus că yahoo-ii aveau unele însuşiri ciudate, pe care eu nu le amintisem sau la care făcusem doar vagi aluzii, atunci când îi povestisem despre neamul omenesc. El îmi arătă că aceste animale, ca şi alte dobitoace, de altfel, au femelele în comun, dar totuşi se deosebesc de celelalte prin faptul că femela Yahoo primeşte bărbatul şi atunci când e însărcinată, iar bărbaţii se ceartă şi se luptă cu femelele la fel de aprig ca şi între ei. Aceste obiceiuri erau atât de sălbatice, încât nici o făptură înzestrată cu bun simţ nu şi le însuşise.

Un alt lucru care îl umplea de uimire era ciudata înclinare a yahoo-ilor spre tot ce e scârbos şi murdar, în timp ce toate celelalte animale par să dea dovadă de o dragoste firească pentru curăţenie. În ceea ce priveşte primele două învinuiri, am fost bucuros să le las fără răspuns, deoarece n-aş fi găsit un singur cuvânt întru apărarea semenilor mei, cuvânt pe care altminteri l-aş fi rostit bucuros. Dar mi-ar fi fost destul de uşor să apăr neamul omenesc de cea de a doua învinuire, dacă în ţara aceea s-ar fi găsit porci (aceştia, din nefericire lipseau), căci porcii, cu toate că sunt nişte patrupede mai plăcute decât yahoo-ii, nu ar putea fi socotiţi, după umila mea părere, mai curaţi; şi până şi Înălţimea Sa ar fi fost nevoit să recunoască acest lucru, dacă ar fi văzut felul scârbos în care mănâncă sau cum se tăvălesc şi dorm în noroi.

Stăpânul meu aminti de asemenea o altă însuşire, pe care servitorii săi o descoperiseră la mai mulţi yahoo-i şi pe care el nu şi-o putea explica de loc. Spunea că din când în când câte unui Yahoo i se nazâre să se retragă într-un colţ, să se

trântească jos, să înceapă să urle şi să geamă şi să-i alunge pe toţi cei ce se apropiau de el, şi cu toate că e tânăr şi gras, să nu vrea nici să mănânce, nici să bea; iar servitorii nu pot să-şi închipuie ce l-a apucat. Singurul leac pe care l-au găsit este să-l pună la munci grele, după care îşi vine negreşit în fire. Auzind acestea, am tăcut chitic, din dragoste pentru cei de un neam cu mine. Totuşi, nu mi-a fost greu să întrezăresc aici adevăratul izvor al ipohondriei de care au parte numai cei leneşi, cei bogaţi şi cei care trăiesc în lux; iar dacă toţi aceştia ar fi siliţi să urmeze regimul amintit, pun mâna în, foc că s-ar lecui. Înălţimea Sa mai băgase de seamă că adeseori câte o femelă de-a yahoo-ilor stătea în spatele unei movilite sau al unui tufiş şi se uita după tinerii Yahoo care treceau pe-acolo; şi când o vedeai iţindu-se, când ascunzându-se şi făcând fel de fel de mişcări şi strâmbături caraghioase. De asemenea mai băgase de seamă că în timpul acesta, ea împrăştia un miros dezgustător, iar atunci când vreunul din bărbaţi înainta spre ea, se retrăgea încet, uitându-se mereu înapoi şi, prefăcându-se că îi e teamă, alerga până într-un loc potrivit, unde ştia că bărbatul o va urma.

Alteori, când printre ele se pripăşea o femelă străină, trei sau patru din neamul ei se strângeau în jurul necunoscutei, se holbau la ea, flecăreau între ele, rânjeau şi o miroseau pe toate părţile; apoi se depărtau făcând gesturi, ce păreau să exprime un dispreţ desăvârşit.

Poate că stăpânul mergea cam departe cu aceste observaţii, bazate pe experienţa sa proprie şi pe a altora; totuşi, m-am gândit, nu fără oarecare uimire şi cuprins de adâncă întristare, că neruşinarea, cochetăria şi bârfeala nu sunt decât instincte înrădăcinate în firea femeii.

Mă aşteptam în fiece clipă ca stăpânul meu să-i învinuiască pe yahoo-i de poftele acelea nefireşti ale ambelor sexe, atât de răspândite la noi.

Se pare însă că natura nu este o dăscăliţă chiar atât de pricepută, căci în lumea noastră, aceste plăceri rafinate sunt întru totul rodul artei şi al raţiunii.

CAPITOLUL VIII

Autorul descrie câteva ciudăţenii ale yahoo-ilor. Marile

virtuţi ale hoyhnhnm-ilor. Educaţia şi creşterea pe care o primesc tinerii. Adunarea lor generală.

Cum eu cunoşteam mult mai bine firea omenească decât puteam să bănui că ar cunoaşte-o stăpânul meu, nu-mi era greu de loc să văd asemănarea dintre mine sau compatrioţii mei, pe de o parte, şi yahoo-ii pe care mi-i zugrăvise el, pe de altă parte; şi atunci mi-am zis că voi putea face şi alte descoperiri pe baza propriilor mele observaţii. De aceea, l-am rugat în câteva rânduri să-mi dea voie să mă plimb printre cirezile de yahoo-i din vecinătate. Plin de bunăvoinţă, stăpânul încuviinţă cererea mea, încredinţat fiind că datorită urii pe care o nutream faţă de aceste dobitoace, nu mă voi lăsa corupt de ele; aşa că Înălţimea Sa porunci unuia dintre slujitori, un căluţ murg, voinic, foarte de treabă şi cinstit, să mă însoţească, pentru că fără pază nu m-aş fi încumetat să mă aventurez. I-am povestit doar cititorului cât de urât s-au purtat cu mine aceste nesuferite lighioane, în prima zi a sosirii mele. Mai târziu, în vreo trei, patru rânduri, puţin a lipsit să nu cad în ghearele lor, când mi se întâmplase să mă plimb la o oarecare depărtare de casă, fără să am pumnalul la mine. Am toate motivele să cred că dihăniile îşi închipuiau că sunt uri semen de-al lor; de altfel, eu însumi le dădeam o mână de ajutor prin faptul că ori de câte ori apărătorul meu era alături de mine îmi suflecam mânecile şi-mi arătam braţele şi pieptul dezgolit. Yahoo-ii se apropiau cât le îngăduia curajul şi-mi imitau mişcările, aşa cum fac maimuţele, însoţindu-le însă întotdeauna de gesturi pline de ură; aşa li se întâmplă maimuţelor domesticite, cu scufiţă şi ciorapi, veşnic persecutate de cele sălbatice, atunci când se pripăşesc printre ele.

Încă de mici, yahoo-ii sunt uimitor de sprinteni; totuşi, am prins odată un Yahoo în vârstă de trei ani şi m-am străduit să-l fac să stea liniştit, purtându-mă cât se poate de prietenos

cu el. Dar împieliţatul începu să urle şi să mă zgârie, ba să mă şi muşte cu atâta violenţă, încât am fost nevoit să-i dau drumul. De altfel, era şi timpul, pentru că o ceată întreagă de yahoo-i bătrâni se strânsese în jurul nostru atraşi de zgomot, dar văzând că mititelului nu i s-a întâmplat nimic (acesta o şi luase la sănătoasa) şi că murgul se afla alături de mine, nu au îndrăznit să se apropie prea mult de noi. Am băgat de seamă că animalul acela tânăr mirosea foarte urât — era un miros de

nevăstuică sau de vulpe, însă mult mai neplăcut. Am uitat să adaug un amănunt (de altfel, cred că cititorul m-ar fi iertat dacă nu l-aş fi amintit de loc), şi anume că în timp ce ţineam în braţe dihania scârboasă, ea mi-a mânjit hainele de sus până jos cu excrementele sale — o substanţă galbenă lichidă. Din fericire, nu departe curgea un pârâiaş, unde m-am spălat cât am putut mai bine. Totuşi nu am îndrăznit să mă apropii de stăpânul meu înainte de a mă aerisi îndeajuns.

Din câte am izbutit eu să-mi dau seama, yahoo-ii par să fie animalele cele mai greu de instruit. Nu sunt în stare să facă mai mult decât să care sau să ridice poveri. Cred, totuşi, că acest beteşug izvorăşte îndeosebi din firea lor perversă şi nărăvaşă. Ei sunt vicleni, răutăcioşi, trădători şi răzbunători. Sunt puternici şi voinici, dar şi laşi în acelaşi timp şi, prin urmare, neobrăzaţi, josnici şi cruzi. S-a observat că atât bărbaţii cât şi femelele cu părul roşu sunt mai libidinoşi decât ceilalţi, pe care îi întrec totuşi în forţă şi putere de muncă.

Houyhnhnm-ii îi ţin pe yahoo-ii de care se folosesc pentru diferite treburi în nişte colibe aşezate nu prea departe de casă; pe ceilalţi însă, îi trimit la timp, unde dezgroapă rădăcini, mănâncă tot felul de buruieni şi caută hoituri. Uneori, prind nevăstuici şi luhimuh-i (un fel de şobolan de câmp), pe care le înfulecă lacomi. Natura i-a învăţat să-şi sape gropi adânci cu ghearele pe povîrnişurile măgurelor, unde îşi fac culcuşul; numai vizuinile femelelor sunt mai mari, îndeajuns de încăpătoare pentru doi sau trei pui.

Din fragedă copilărie ei învaţă să înoate ca broaştele şi pot sta multă vreme sub apă, unde prind adesea peşti pe care femelele îi duc puilor.

Cu acest prilej, nădăjduiesc că cititorul mă va ierta dacă şi voi povesti o întâmplare ciudată.

Într-o zi mă plimbam cu paznicul meu, căluţul cel murg, şi cum vremea era foarte călduroasă, l-am rugat să-mi dea voie să mă scald în râul ce curgea în apropiere. Murgul încuviinţă, iar eu m-am dezbrăcat şi am intrat uşor în apă. Întâmplător, o tânără femelă Yahoo care stătea ascunsă după un dâmb văzu toate acestea şi cuprinsă de dorinţă (după cum a bănuit murgul şi cu mine) dădu fuga şi se aruncă în apă la cinci yarzi depărtare de locul unde mă scăldam eu. În viaţa mea n-am tras o spaimă mai cumplită. Murgul păştea mai încolo, fără să aibă habar de nimic.

Femela mă îmbrăţişa într-un chip cu totul dezgustător, eu am început să urlu din răsputeri şi murgul veni galopând înspre mine, ceea ce o făcu să-mi dea drumul cu multă părere de rău, sărind pe malul dimpotrivă, unde s-a oprit ţintuindu-mă cu privirea şi urlând tot timpul cât mi-am pus hainele.

Întâmplarea aceasta i s-a părut foarte hazlie stăpânului meu şi familiei sale, dar mie nu mi-a pricinuit decât un simţământ de ruşine, căci nu mai puteam tăgădui că sunt un Yahoo din cap până-n picioare, de vreme ce femelele yahoo-ilor se simţeau atrase în chip firesc de mine, ca de unul din neamul lor. Şi dihania nici măcar n-avea părul roşu (ceea ce ar fi scuzat întrucâtva o poftă atât de nesăţioasă), ci negru ca tăciunele, iar înfăţişarea-i nu era chiar atât de hidoasă ca a suratelor ei; de altfel nu cred să fi avut mai mult de unsprezece ani.

Întrucât mi-am petrecut trei ani în această ţară, bănuiesc că cititorul aşteaptă să-i zugrăvesc, aşa cum fac îndeobşte călătorii, obiceiurile şi felul de a fi al locuitorilor, lucru pe care, de fapt, am căutat să-l studiez cu precădere.

Deoarece aceşti nobili houyhnhnm-i au o înclinare firească spre virtute şi nu-şi pot face o idee măcar de ceea ce înseamnă răul la o creatură raţională, principiul lor în viaţă este de a cultiva raţiunea şi de a se lăsa întru totul călăuziţi de ea. La ei, raţiunea nu este un lucru îndoielnic, ca la noi, unde oamenii cutează să discute pentru şi împotriva ei, cu şanse egale de plauzibilitate, la ei raţiunea se impune în mod categoric, aşa cum de altfel trebuie să se întâmple întotdeauna când ea nu e tulburată, nici întunecată sau înjosită de patimă şi interese. Îmi aduc aminte că numai cu mare greutate am izbutit să-l fac pe stăpânul meu să priceapă sensul cuvântului părere sau faptul că un punct de vedere poate fi discutat, căci raţiunea ne învaţă să afirmăm sau să tăgăduim numai atunci când suntem siguri, iar dincolo de cele ce cunoaştem nu putem face nici una nici alta.

De aceea, controversele, polemicule, certurile şi siguranţa unor afirmaţii false, sau îndoielnice sunt rele pe care houyhnhnm-ii nu le cunosc. De asemenea, când am încercat să-i explic cele câteva din sistemele noastre de filozofie naturală, el a început să râdă la gândul că o creatură care se pretinde raţională se mândreşte cu cunoştinţele căpătate pe baza ipotezelor altor oameni, mai cu seamă când e vorba de lucruri, unde aceste cunoştinţe, chiar în cazul când sunt sigure, nu pot fi

de nici un folos. Aici el fu întru totul de părerea lui Socrate, aşa cum ne-a transmis-o Platon; şi amintesc aceasta, întrucât socotesc că este cea mai mare cinste ce i se poate face acestui prinţ al filozofilor. De atunci m-am gândit adesea cum ar răvăşi o astfel de doctrină bibliotecile din Europa şi câte cărări ce duc spre glorie nu s-ar închide învăţaţilor lumii.

Prietenia şi bunăvoinţa sunt cele două virtuţi de seamă ale houyhnhnm-ilor, şi amândouă privesc nu numai anumite fiinţe, ci întreaga seminţie. Un străin din cele mai îndepărtate ţinuturi este tratat la fel ca şi cel mai apropiat vecin şi oriunde s-ar duce se simte ca acasă. Houyhnhnm-ii sunt foarte cuviincioşi şi curtenitori, dar ceremonialul este ceva cu totul necunoscut în ţara lor. Faţă de mânjii lor, ei nu simt nici un fel de dragoste, iar grija cu care le urmăresc educaţia izvorăşte pe de-a-ntregul din raţiune. Am băgat de seamă că stăpânul se purta la fel de drăgăstos cu odraslele vecinului ca şi cu propriii săi copii. Ei spun că natura îi învaţă să-şi iubească toţi semenii deopotrivă şi că raţiunea face deosebire numai atunci când este vorba de o fiinţă foarte înzestrată.

După ce femela houyhnhnm-ului a zămislit câte un pui din fiecare sex, ea nu se mai însoţeşte cu bărbatul, afară doar dacă pierde pe unul din copii în urma vreunei nenorociri, ceea ce se întâmplă foarte rar. În acest caz, ei se împreună din nou. Dacă o asemenea năpastă se abate asupra unui houyhnhnm a cărui soţie nu mai poate zămisli, o altă pereche îi dă pe unul din mânjii ei, iar femela şi bărbatul se însoţesc din nou până când mama rămâne grea. Această măsură de prevedere se impune cu necesitate, pentru că altfel ţara ar fi primejduită să aibă un excedent de populaţie.

Dar neamul houyhnhnm-ilor inferiori, care sunt crescuţi spre a deveni servi, nu cunoaşte astfel de stricte limitări; lor li se îngăduie să zămislească trei copii de fiecare sex, pentru a sluji în familiile de neam.

Atunci când se căsătoresc, houyhnhnm-ii vădesc o deosebită grijă în alegerea soţiei, luând seama la culoarea acesteia, pentru ca nu cumva vlăstarele ce vor fi zămislite să supere ochiul printr-un amestec neplăcut de nuanţe. La bărbaţi, preţuită îndeosebi este puterea, iar la femele frumuseţea; dar nu pentru ca să deştepte dragostea, ci să împiedice degenerarea neamului. De pildă, atunci când se întâmplă ca o femelă

să fie foarte robustă, i se alege un bărbat, ce se distinge prin frumuseţe. Curtea, dragostea, cadourile, zestrea, averea cuvenită soţiei după moartea bărbatului — toate acestea sunt foarte departe de ei; de altfel şi din limbă lipsesc cuvintele care să le exprime. Tânăra pereche se întâlneşte şi se uneşte numai pentru că aşa au hotărât părinţii şi prietenii. Acest lucru se întâmplă în fiecare zi şi ei socotesc că aşa trebuie să procedeze o fiinţă raţională. Cât despre necinstirea căsătoriei sau orice altă ticăloşie de felul acesta, aşa ceva nu s-a pomenit la ei. Toată viaţa, bărbatul şi femela lui nutresc unul pentru celălalt aceleaşi simţăminte de prietenie şi bunăvoinţă reciprocă pe care le poartă tuturor semenilor, fără să cunoască gelozia, dulcegăriile, certurile sau nemulţumirile.

În ceea ce priveşte educarea tinerilor de ambele sexe, metoda lor e neîntrecută şi este vrednică de a ne sluji drept pildă. Până la vârsta de optsprezece ani, tinerilor nu li se dă voie să guste nici un grăunte de ovăz, decât în anumite zile, şi nici lapte, decât foarte rar. Vara, ei pasc două ore dimineaţa şi două seara, ca şi părinţii lor. Servitorilor însă nu le este îngăduit să pască decât jumătate din acest timp, iar o cantitate destul de mare de iarbă este adusă acasă, unde o mănâncă în orele cele mai potrivite, când nu muncesc.

Cumpătarea, hărnicia, exerciţiile fizice şi curăţenia sunt lecţiile pe care le învaţă deopotrivă tinerii de ambele sexe. Stăpânul meu socotea că este o monstruozitate ca femelele noastre să capete o educaţie diferită de cea a bărbaţilor, cu excepţia câtorva probleme de gospodărie. În felul acesta, spunea el, şi pe bună dreptate, o jumătate din băştinaşii noştri nu sunt buni de nimic altceva decât să aducă pe lume copii, iar a încredinţa grija copiilor noştri unor astfel de animale nefolositoare este o dovadă şi mai grăitoare de sălbăticie.

Houyhnhnm-ii cultivă în tineretul lor forţa, agilitatea şi rezistenţa, deprinzându-i să urce şi să coboare în fugă dealuri pieptiş şi să străbată drumuri bolovănoase; iar când sunt lac de sudoare, li se porunceşte să se arunce în apele vreunui eleşteu sau râu. De patru ori pe an, tinerii dintr-un ţinut se întâlnesc pentru a se întrece în alergări şi sărituri şi alte exerciţii care cer putere şi sprinteneală; învingătorul este răsplătit cu un cântec compus în cinstea lui sau a ei. În timpul serbărilor, pe câmpul unde se desfăşoară întrecerile, servitorii aduc o ceată de yahoo-i

încărcaţi cu fân, ovăz şi lapte pentru ca houyhnhnm-ii să se ospăteze, după care dobitoacele acestea sunt imediat mânate înapoi, ca nu cumva să tulbure adunarea cu zgomotul lor.

Din patru în patru ani, cu prilejul echinoxului de vară, pe o câmpie aşezată la vreo douăzeci de mile depărtare de casa noastră se întruneşte consiliul reprezentativ al întregului popor, consiliu care ţine vreo cinci-şase zile. În acest consiliu se cercetează starea de lucruri din fiecare ţinut, se pun întrebări cu privire la recolta de fân, şi de ovăz, dacă a fost bună sau proastă, dacă locuitorii au vaci şi yahoo-i cât le trebuie sau dacă dimpotrivă duc lipsă. Şi oriunde se constată vreo lipsă (lucru rar de altfel), ea este imediat înlăturată, toţi băştinaşii consimţind să dea o mână de ajutor. Tot aici se hotărăşte soarta copiilor. Aşa, de pildă, dacă un houyhnhnm are doi copii de gen masculin, el face schimb cu un altul care are două fete; iar atunci când un copil moare în urma unui accident nenorocit, iar mama nu mai poate zămisli din pricina vârstei, se hotărăşte care anume familie din ţinut va zămisli un alt vlăstar, pentru ca pierderea să fie înlocuită.

CAPITOLUL IX

Mari dezbateri în adunarea generală a houyhnhnm-ilor şi hotărârile luate, învăţătura houyhnhnm-ilor. Clădirile Jor. Înmormântările. Defectele limbii lor

Hotărârile consiliului houyhnhnm-ilor se iau de obicei în unanimitate, chiar când membrii care se întrunesc la sfat au păreri deosebite — şi aceasta pentru că niciunui houyhnhnm nu-i este ruşine să se lase convins de argumente şi să folosească raţiunea.

Una din aceste mari adunări a avut loc în timpul şederii mele în ţara aceea, cu vreo trei luni înainte de plecarea mea; stăpânul meu a luat parte la lucrări ca reprezentat al ţinutului nostru. În acest consiliu, s-a reluat dezbaterea unei vechi probleme, de fapt, singura dezbatere care a avut loc vreodată în ţara houyhnhnm-ilor. La întoarcere, stăpânul mi-a făcut o descriere amănunţită a celor ce s-au petrecut acolo.

Problema dezbătută a fost următoarea: yahoo-ii trebuiesc

sau nu exterminaţi? Unul din membrii adunării, care era pentru exterminare, a prezentat câteva argumente foarte puternice şi convingătoare, susţinând că yahoo-ii sunt animalele cele mai murdare, mai gălăgioase şi mai pocite pe care le-a zămislit vreodată natura, de asemenea că ele sunt şi cele mai încăpăţînate, mai îndărătnice, stricătoare şi răutăcioase. Sug pe furiş laptele din ugerul vacilor care aparţin houyhnhnm-ilor, omoară şi mănâncă pisicile, calcă în picioare ovăzul şi iarba dacă nu sunt supravegheaţi mereu şi fac mii şi mii de alte stricăciuni. El aminti de vechea tradiţie, potrivit căreia yahoo-ii nu fuseseră întotdeauna locuitorii acelei ţări. Cu multe veacuri în urmă, două dobitoace dintr-acestea se iviseră pe vârful unui munte şi nimeni nu ştia dacă fuseseră zămislite din noroiul şi nulul putrezit, înfierbântat de razele soarelui, sau se născuseră din spuma mării. Aceşti yahoo-i se împreunaseră şi în scurtă vreme seminţia lor se înmulţise într-atâta, încât se răspândise în întreaga ţară, devenind o adevărată năpastă. Pentru a scăpa de pacoste, houyhnhnm-ii organizaseră o vânătoare pe tot cuprinsul ţării: şi în cele din urmă izbutiră să închidă toate lighioanele într-un ţarc. După ce i-au răpus pe cei mai vârstnici, fiecare houyhnhnm şi-a păstrat câte doi pui într-o colibă şi i-a domesticit, atâta cât putea fi domesticită o jivină sălbatică, punându-i mai apoi să care tot felul de poveri. După câte se pare, adăugase vorbitorul, tradiţia cuprindea mult adevăr, şi făpturile acelea nu puteau fi ylnhniamshy (sau băştinaşi), deoarece prea aprigă era ura pe care o nutreau împotrivă-le atât houyhnhnm-ii cât şi toate celelalte animale, şi deşi yahoo-ii o meritau cu prisosinţă din pricina firii lor netrebnice, totuşi, niciodată nu ar fi ajuns atât de cumplită, dacă ei ar fi fost băştinaşi, căci s-ar fi stins cu timpul.

Mai spuse că locuitorilor le plăcea să se folosească de yahoo-i, neglijând cu totul — dar greşind prin aceasta — creşterea măgarilor, animale foarte cumsecade, uşor de întreţinut, mult mai blânde şi mai ordonate, fără nici un miros neplăcut, şi destul de rezistente la muncă, deşi nu au sprinteneala celorlalţi; iar dacă zbieretele lor nu sunt de loc plăcute urechii, sunt totuşi preferabile urletelor îngrozitoare ale yahoo-ilor.

Alţi câţiva şi-au exprimat şi ei părerea cu privire la acest subiect. Stăpânul meu propuse adunării o soluţie pe care, fără

să ştiu, chiar eu i-o inspirasem. El recunoscu tradiţia amintită de onoratul membru al adunării care vorbise înaintea sa şi arătă că cei doi yahoo-i despre care se spunea că se iviseră la început în ţara lor, fuseseră aduşi acolo de peste mări; că ajungând pe uscat şi fiind părăsiţi de tovarăşii lor, ei se retrăseseră în munţi şi, încetul cu încetul, se sălbăticiseră, devenind cu timpul mai sălbatici decât cei din neamul lor, rămaşi în ţara de unde veniseră primii doi. Făcea această afirmaţie bizuindu-se pe faptul că el însuşi avea în stăpânirea lui un Yahoo uimitor (eu eram acela), despre care mulţi dintre cei de faţă auziseră, iar alţii îl şi văzuseră. Le povesti apoi în ce chip m-a descoperit; le mai spuse că tot trupul meu era acoperit cu un înveliş făcut din pielea şi părul altor animale, că vorbeam o limbă a mea proprie, dar că o învăţasem perfect şi pe a lor; că îi istorisisem întâmplările în urma cărora ajunsesem acolo; că în clipa când mă văzuse fără nici un acoperământ, ar fi putut să jure că sunt un Yahoo, cu singura deosebire că eram mai alb şi mai puţin păros şi aveam gheare mai scurte. El adăugă că eu m-am stră-duit în fel şi chip să-l încredinţez că atât în ţara mea cât şi în alte ţări yahoo-ii sunt animale raţionale şi conduc treburile, iar pe houyhnhnm-i îi ţin ca slugi; de asemenea, că a descoperit la mine toate însuşirile unui Yahoo, cu singura deosebire că eram ceva mai civilizat, datorită unui dram de minte care totuşi se afla în acelaşi grad de inferioritate faţă de raţiunea houyhnhnm-ilor, ca şi raţiunea yahoo-ilor din ţara lor faţă de a mea; că printre alte lucruri, amintisem de obiceiul nostru de a castra houyhnhnm-ii, încă de tineri, spre a-i domestici mai lesne, operaţie uşoară şi de loc primejdioasă; că nu e nici o ruşine să înveţi de la dobitoace: aşa de pildă furnica ne învaţă să fim harnici, iar rândunica (astfel traduc eu cuvântul lyhannh, cu toate că e vorba de o pasăre mult mai mare decât rândunica) ne învaţă cum să construim.

Stăpânul meu le arătă că ar putea să aplice şi ei această născocire la yahoo-ii mai tineri, deoarece, pe lângă faptul că lighioanele ar deveni mai supuse şi mai uşor de strunit în muncă, ar duce cu timpul şi la stingerea întregului neam, fără a pricinui moartea nimănui. Iar între timp houyhnhnm-ii să fie sfătuiţi să se apuce de creşterea măgarilor, care, în afara fap-tului că sunt dobitoace mult mai preţioase în toate privinţele, prezintă şi avantajul că sunt buni de muncă încă de la vârsta de

cinci ani, în vreme ce yahoo-ii nu pot fi folosiţi decât după vârsta de doisprezece ani.

Atât a socotit cu cale să-mi povestească stăpânul meu, cu privire la cele petrecute în marele consiliu. El binevoi să ascundă un amănunt care mă privea îndeaproape şi ale cărui urmări nefericite le-am simţit curând, după cum va afla cititorul la timpul potrivit. De atunci au început noile nenorociri ale vieţii mele.

Houyhnhnm-ii nu cunosc literele şi prin urmare toată ştiinţa lor se bazează pe tradiţie. Dar cum în sânul unui popor atât de strâns unit, înclinat din născare spre virtute, întru totul condus de raţiune şi ferit de orice legături cu alte popoare, se petrec prea puţine întâmplări de seamă, istoria lor se poate păstra lesne fără a împovăra mintea nimănui. Am mai spus că houyhnhnm-ii nu suferă de nici un fel de boli şi de aceea nu au nevoie de doctori. Cu toate acestea, ei au doctorii minunate, pregătite din diferite buruieni pentru a vindeca loviturile şi tăieturile în chişiţă sau copită din pricina pietrelor ascuţite, precum şi împotriva altor răni în diferite părţi ale trupului.

Ei socotesc anul după mişcările soarelui şi ale lunii, dar nu-l împart în săptămâni. Cunosc destul de bine mişcările acestor doi aştri şi ştiu ce sunt eclipsele; acesta este punctul culminant al astronomiei lor.

În poezie, trebuie să recunoaştem, îi întrec pe toţi ceilalţi muritori. Justeţea comparaţiilor lor şi caracterul amănunţit şi exact al descrierilor sunt cu adevărat fără seamăn. Atât comparaţiile cât şi descrierile abundă în versurile lor, care cuprind fie idei frumoase despre prietenie şi bunăvoinţă, fie proslăvirea acelora care au învins la concursurile de alergări sau alte exerciţii fizice.

Clădirile lor, cu toate că sunt foarte primitive şi simple sunt destul de bine construite pentru a-i apăra împotriva frigului şi a căldurii. În ţara lor creşte un soi de copaci, care la vârsta de patruzeci de ani slăbesc din rădăcini şi cea dintâi furtună îi doboară la pământ. Arborii aceştia sunt drepţi ca lumânarea, iar houyhnhnm-ii îi ascut ca pe nişte ţăruşi, cu ajutorul pietrelor (ei nu cunosc întrebuinţarea fierului), îi înfig în pământ la o depărtare de zece incii unul de altul, împletind paie de ovăz şi uneori nuiele între pari; acoperişul şi uşile sunt făcute în acelaşi chip.

Houyhnhnm-ii se folosesc de scobitura dintre chişiţă şi copita picioarelor din faţă, cum ne folosim noi de mâini, dar cu mult mai multă îndemânare decât mi-aş fi putut închipui. În casa unde locuiam, am văzut o iapă albă vârând cu ajutorul chişiţei aţă în ac (pe care i-l împrumutasem în acest scop). Houyhnhnm-ii mulg vacile, culeg ovăzul şi fac toată treaba pentru care ai avea nevoie de ajutorul mâinilor, în acelaşi chip. Au la îndemână un fel de cremene pe care o cioplesc cu ajutorul altor pietre şi o prefac în unelte ce le slujesc drept icuri, topoare şi ciocane. Tot cu unelte făurite din această cremene, ei cosesc fânul şi culeg ovăzul ce creşte de la sine pe câmpiile lor. Yahoo-ii cară snopii acasă cu căruţele, iar servitorii calcă în picioare spicele în nişte colibe special construite, ca să scoată grăunţele pe care apoi le păstrează în hambare. Houyhnhnm-ii se mai pricep să facă un fel de vase de pământ şi de lemn, vasele de lut le usucă la soare.

Dacă nu se întâmplă să moară din pricina vreunui accident, houyhnhnm-ii trăiesc până la adânci bătrâneţe, iar când pleacă dintre cei vii sunt înmormântaţi în cele mai neştiute locuri ce pot fi găsite. Prietenii şi rubedeniile nu sunt nici trişti, nici veseli. Pe de altă parte, nici cel care moare nu vădeşte vreo părere de rău că părăseşte această lume, de parcă s-ar întoarce acasă după o vizită făcută unuia dintre vecini. Mi-amintesc că odată când stăpânul meu se înţelesese cu un prieten şi cu familia acestuia să-i facă o vizită în legătură cu o chestiune importantă, în ziua stabilită stăpâna şi cei doi copii ai ei sosiră foarte târziu. Ea îşi ceru scuze de două ori, o dată pentru faptul că soţul ei, după cum s-a exprimat ea, se întâmplase să shnuwnh chiar în dimineaţa aceea. Cuvântul acesta e foarte expresiv şi nu poate fi tălmăcit prea uşor în limba engleză; înseamnă a te întoarce la prima ta mamă.

În al doilea rând, îşi ceru iertare că n-a putut să vină mai devreme, deoarece soţul ei murise către vremea prânzului şi ea a trebuit să se sfătuiască multă vreme cu servitorii asupra locului potrivit, unde să-i îngroape trupul. În tot acest timp, am băgat de seamă că era la fel de veselă ca şi ceilalţi; după vreo trei luni a murit şi ea.

În general, houyhnhnm-ii trăiesc între şaptezeci şi şaptezeci şi cinci de ani, atingând foarte rar vârsta de optzeci de ani. Cu câteva săptămâni înainte de a muri, puterile îi părăsesc încetul

cu încetul, fără să simtă însă nici o durere. În tot acest timp, sunt vizitaţi des de prieteni, deoarece nu mai pot ieşi din casă cu uşurinţa obişnuită. Totuşi, cu vreo zece zile înainte de moarte (rareori se întâmplă să greşească socotelile), ei înapoiază vizitele pe care i le-au făcut vecinii cei mai apropiaţi, fiind transportaţi în nişte sănii trase de Yahoo. Vehicolul acesta ei nu-l folosesc numai în astfel de împrejurări, ci în general când îmbătrânesc, pentru călătoriile lungi sau atunci când nu pot umbla din pricina vreunui accident. De aceea, când un houyhnhnm îşi simte moarte aproape, el înapoiază aceste vizite şi îşi ia rămas bun în mod solemn de la prietenii săi, ca şi cum ar pleca într-o regiune îndepărtată a ţării lor, unde are de gând să-şi petreacă restul vieţii.

Nu ştiu dacă merită să amintesc faptul că houyhnhnm-ii nu au în limba lor un cuvânt care să exprime ceea ce e rău, afară doar de vorbele pe care le folosesc cu privire la urâţenia şi răutatea yahoo-ilor. Astfel, pentru a exprima prostia unui servitor, greşeala unui copil, tăietura pe care le-o face la picior vreo piatră, vremea urâtă care nu mai conteneşte şi altele de felul acesta, ei adaugă la toate cuvintele epitetul de Yahoo, de pildă: hhnm Yahoo, wfinaholm Yahoo, ynlhmnd-wihlma Yahoo, iar o casă prost construită este ynholmhnm-rohlnmw Yahoo.

Aş stărui cu plăcere mai departe asupra obiceiurilor şi virtuţilor acestui minunat popor; cum însă am de gând să public în curând o carte care să se ocupe în mod special de acest subiect îl sfătuiesc pe cititor să se adreseze ei, iar deocamdată, mă voi grăbi să-i povestesc nenorocirile ce se abătură asupra mea.

CAPITOLUL X

Gospodăria şi viaţa fericită a autorului în mijlocul houyhnhnnlor. În urma discuţiilor cu houyhnhmnnii, autorul devine mult mai virtuos. Conversaţiile cu houyhnhnmii. Stăpânul îl înştiinţează pe autor că trebuie să părăsească ţara. De durere, autorul leşină, dar n-are încotro. Cu ajutorul unui servitor îşi construieşte o barcă şi porneşte pe mare.

Îmi orânduisem mica mea gospodărie după pofta inimii.

Stăpânul meu poruncise să mi se construiască o cameră după modelul obişnuit în ţara lor, la vreo şase yarzi depărtare de casă. Am acoperit pereţii şi duşumeaua cu lut, peste care am aşternut rogojini făcute de mine însumi; am cules apoi cânepă sălbatică şi mi-am confecţionat un fel de pânză, pe care am umplut-o cu penele mai multor păsări, foarte gustoase, prinse cu ajutorul laţurilor făcute din păr de Yahoo. Mi-am cioplit două scaune, cu cuţitul, fiind ajutat de căluţul murg la treburile mai grele şi mai obositoare. Când hainele mi s-au ponosit de tot, mi-am făcut altele de piele de iepure şi din pielea unor animale frumoase cam de mărimea acestora, numite nnuhnoh, al căror trup e acoperit de un puf foarte fin. Tot din pielea lor mi-am făcut şi nişte ciorapi, cu care nu-mi era ruşine. Mi-am tălpuit ghetele cu bucăţi de lemn tăiat dintr-un copac, fixându-le de căpute, iar când căputele s-au rupt de tot, le-am înlocuit cu piei de Yahoo uscate la soare. Adeseori scoteam miere din scorburile copacilor şi o amestecam cu apă sau o mâncam cu pâine. Nici un om nu putea dovedi mai bine ca mine adevărul zicalelor: Natura se mulţumeşte cu puţin şi Nevoia este mama tuturor descoperirilor. Mă bucuram de o sănătate desăvârşită, precum şi de linişte sufletească deplină; uitasem ce înseamnă trădarea sau nestatornicia unui prieten, loviturile ascunse sau făţişe ale unui duşman. Nu aveam prilejul să mituiesc, sau să linguşesc, să fiu slugarnic pentru a câştiga bunăvoinţa vreunui mare dregător sau a favoritului său. Nu eram nevoit să mă apăr împotriva înşelătoriei sau asupririi; aici nu se găseau nici doctori care să-mi ruineze trupul, nici avocaţi care să-mi ruineze averea; nu se aflau denunţători care să tragă cu urechea la ce spun sau să mă spioneze; nu existau nici zeflemişti, critici, calomniatori, hoţi de buzunare, tâlhari la drumul mare, spărgători, procurori, mijlocitori, bufoni, cartofori, politicieni, oameni spirituali, posomoriţi, guralivi, gâlcevitori, răpitori, ucigaşi, bandiţi, virtuoşi; nu se aflau conducători sau adepţi ai partidelor şi dizidenţelor, nici oameni care să încurajeze viciul prin seducţie sau propriul lor exemplu; lipseau temniţele, securile, spânzurătorile, stâlpii infamiei; lipseau negustorii şi meşteşugarii necinstiţi; nu exista îngâmfare, vanitate sau prefăcătorie; nu existau spilcuiţi, fanfaroni, beţivi, târfe sau boli ruşinoase; nu existau neveste cicălitoare, destrăbălate şi cheltuitoare; nu existau pedanţi nătângi şi plini de ei înşişi; nu existau prieteni

inoportuni, aroganţi, certăreţi, gălăgioşi, vanitoşi, înfumuraţi, veşnic cu înjurătura pe buze; nu existau ticăloşi ridicaţi din noroi, datorită viciilor lor sau nobili aruncaţi în noroi, datorită virtuţilor; nu existau lorzi, scripcari, judecători sau profesori de dans.

Am avut cinstea să fiu primit la mulţi houyhnhnm-i care veneau să-l viziteze pe stăpânul meu sau să ia masa cu el; iar Înălţimea Sa şi-a arătat bunăvoinţa, îngăduindu-mi să stau în cameră şi să ascult la cele ce vorbeau. Atât el cât şi oaspeţii lui catadicseau adesea să-mi pună întrebări şi să asculte răspunsurile mele. Am avut de asemenea cinstea de a-l însoţi de câteva ori pe stăpânul meu când făcea vizite altora. Nu deschideam gura decât ca să răspund la întrebări, şi o făceam cu părere de rău, pentru că în felul acesta pierdeam atâtea clipe preţioase pentru a mă instrui; în schimb mă încânta nespus situaţia mea de umil ascultător al unor astfel de conversaţii, în care nu era nimic de prisos, unde cei de faţă rosteau cuvinte puţine însă pline de tâlc, şi unde stăruia cea mai desăvârşită cuviinţă, fără cea mai mică urmă de ceremonie; aici nimeni nu lua cuvântul dacă ştia că plăcerea pe care o încerca el nu va fi împărtăşită şi de ceilalţi; aici nu existau întreruperi, discuţii plictisitoare, patimă sau neînţelegeri. Houyhnhnm-ii erau de părere că atunci când se întâlnesc două persoane, o clipă de tăcere are o influenţă binefăcătoare asupra conversaţiei. Mi-am dat seama că au dreptate, deoarece în timpul acestor pauze, se nasc idei noi care înviorează foarte mult convorbirea. În mod obişnuit ei discutau despre prietenie şi bunăvoinţă, ordine şi economie, alteori, despre diferitele fenomene ale naturii sau tradiţii străvechi; despre limitele virtuţii, legile de nestrămutat ale raţiunii sau hotărârile ce urmează a fi luate la următoarea mare adunare, şi adesea, despre meritele deosebite ale poeziei.

Pot să adaug fără să mă laud că prezenţa mea le dădea adesea subiect de discuţie, deoarece stăpânul meu avea prilejul să-şi iniţieze prietenii în istoria vieţii mele şi a Angliei, lucru despre care discutau cu multă plăcere, deşi de loc măgulitor pentru neamul omenesc. De aceea, nu voi repeta cele ce spuneau. Să mi se îngăduie doar să arăt că Înălţimea Sa, spre marea mea admiraţie, părea să înţeleagă firea yahoo-ilor din toate ţările mult mai bine decât o înţelegeam eu. După ce a zugrăvit toate viciile şi nebuniile noastre, el a descoperit multe

altele de care eu nu pomenisem niciodată; el căuta să-şi închipuie ce însuşiri ar putea să aibă un Yahoo din ţara lor dacă ar fi înzestrat cu un dram de raţiune; în cele din urmă încheie, spunând că, după toate probabilităţile, o astfel de fiinţă este pe cât de ticăloasă, pe atât de nenorocită.

Trebuie să mărturisesc că puţinele cunoştinţe de oarecare însemnătate pe care le am astăzi, le-am căpătat mulţumită lecţiilor primite de la stăpânul meu şi ascultând discuţiile dintre ei şi prietenii săi; şi aş fi mai mândru să le pot asculta şi astăzi decât dacă aş vorbi în faţa celei mai mari şi mai înţelepte adunări din Europa. Admiram forţa, frumuseţea şi agerimea locuitorilor, iar o înmănunchere atât de fericită de virtuţi în nişte fiinţe atât de plăcute, trezea în mine cea mai profundă veneraţie. La început, e drept, nu am încercat respectul acela firesc pe care li-l purtau yahoo-ii şi celelalte dobitoace, dar cu timpul l-am simţit şi eu, mult mai curând decât aş fi crezut vreodată — iar acest respect s-a amestecat cu dragostea şi recunoştinţa pe care o nutream faţă de ei pentru că binevoiseră să mă deosebească de ceilalţi din neamul meu.

Când mă gândeam la familie, la prieteni, la patrie sau la neamul omenesc în general, îi vedeam pe toţi aşa cum sunt în realitate, yahoo-i ca înfăţişare şi caracter, poate întrucâtva mai civilizaţi şi înzestraţi cu darul vorbirii, dar folosindu-şi raţiunea numai pentru a se rafina şi a-şi spori viciile, pe care fraţii lor din această ţară nu le aveau decât în măsura în care le fuseseră hărăzite de natură. Dacă se întâmpla să-mi văd chipul oglindit în apele unui lac sau într-o fântână, îmi întorceam faţa dezgustat şi scârbit de mine însumi, îndurând mai uşor vederea unui Yahoo obişnuit decât propria mea înfăţişare. Tot stând de vorbă cu houyhnhnm-ii şi privindu-i cu neţărmurită admiraţie, începusem să le imit mersul şi mişcările, care astăzi au devenit obişnuinţă, iar când prietenii mei îmi spun fără ocoluri că umblu ca un cal, pentru mine este un adevărat compliment. Iarăşi nu voi tăgădui că atunci când vorbesc, împrumut adesea, glasul şi intonaţia houyhnhnm-ilor, iar dacă sunt luat peste picior, nu mă sinchisesc câtuşi de puţin.

În mijlocul tuturor acestor fericiri şi într-o vreme când credeam că mi-am statornicit viaţa odată pentru totdeauna, stăpânul meu trimise după mine într-o dimineaţă, ceva mai devreme ca de obicei. Mi-am dat seama numaidecât după în-

făţişarea lui că era cam tulburat şi se tot codea să înceapă. După câteva clipe de tăcere îmi spuse că nu ştie cum voi primi cele ce avea de gând să-mi aducă la cunoştinţă. În cele din urmă îmi arătă că la ultima lor adunare generală, când s-a reluat problema yahoo-ilor, reprezentanţii i-au reproşat că ţine în casă un Yahoo (eu eram acela), pe care îl tratează mai degrabă ca pe un houyhnhnm decât ca pe un dobitoc. Căci după câte se ştia, stă adeseori de vorbă cu mine, ca şi cum tovărăşia mea i-ar face plăcere sau i-ar aduce vreun folos; că astfel de fapte erau potrivnice raţiunii şi cu totul nefireşti; nici că se mai pomeniseră vreodată în ţara lor. Drept care, adunarea îl sfătuise fie să mă pună la munci, ca pe toţi ceilalţi din neamul meu, fie să-mi poruncească să fac cale-ntoarsă, pornind înot spre meleagurile de unde venisem. Prima soluţie fusese respinsă de către toţi houyhnhnm-ii care mă văzuseră vreodată în casa lui sau în a lor, căci, spuneau ei, de vreme ce sunt înzestrat cu un dram de minte şi pe deasupra am şi fire ticăloasă de Yahoo, e de temut ca nu cumva să-i îndemn pe ceilalţi yahoo-i să se retragă în ţinuturile împădurite şi muntoase ale ţării şi de acolo să năvălească în timpul nopţii ca să ucidă vitele houyhnhm-ilor, şi lucrul n-ar fi de mirare, ţinând seama că yahoo-ii sunt hrăpăreţi şi trândavi din fire.

Stăpânul meu adăugă că houyhnhnm-ii din vecinătate stăruiau zilnic ca el să aducă la îndeplinire hotărârea adunării pe care nu o mai putea amâna vreme îndelungată. Se temea însă că nu voi fi în stare să ajung înot până într-o altă ţară şi de aceea îşi exprimă dorinţa ca eu să-mi făuresc un mijloc de transport asemănător cu acela pe care i-l descrisesem şi care să mă poarte pe apele mării; servitorii lui precum şi cei ai vecinilor lui erau gata să-mi dea o mână de ajutor. Încheie, spunându-mi că, în ceea ce îl priveşte, ar fi fost mulţumit să mă ţină în slujba lui câte zile aş mai fi avut de trăit, deoarece îşi dădea seama că mă vindecasem de unele obiceiuri şi deprinderi proaste, silindu-mă, în măsura în care mi-o îngăduia natura mea inferioară, să-i imit pe houyhnhnm-i.

E locul aici să-i spun cititorului că o hotărâre a adunării generale din această ţară este redată prin cuvântul hnhloayn care înseamnă „îndemn", după câte ştiu eu, deoarece lor nici prin minte nu le trece că o fiinţă raţională ar putea fi silită să facă ceva, ci numai sfătuită sau îndemnată; ei socotesc că

nimeni nu se poate face vinovat de neascultare faţă de glasul raţiunii fără a pierde şi dreptul de a se mai numi fiinţă raţională.

Auzind cuvintele stăpânului meu, am fost cuprins de o durere fără margini şi de deznădejde şi, nefiind în stare să îndur chinurile pe care mi le pricinuiseră, am leşinat, căzând la picioarele lui. Când mi-am venit în fire, el mi-a spus că şi-a închipuit că am murit (fiinţele acestea nu cunosc astfel de slăbiciuni absurde). I-am răspuns cu voce stinsă că moartea ar fi fost o adevărată binecuvântare, că deşi nu puteam învinovăţi îndemnul adunării sau stăruinţele prietenilor lui, totuşi, cu mintea mea slabă şi nevolnică, socoteam că nu ar fi fost poate împotriva dreptei judecăţi să fie mai puţini aspri cu mine. I-am mai spus că nu eram în stare să înot nici măcar o leghe, iar ţara cea mai apropiată se afla pesemne la o depărtare de peste o sută de leghe; că multe din materialele necesare construirii unui vas oricât de mic care să mă ducă în larg lipseau cu desăvîrşire din ţara lor, dar totuşi, în semn de ascultare şi de recunoştinţă faţă de Înălţimea Sa, aveam să încerc, cu toate că-mi dădeam seama că eram de pe acum sortit pieirii; că moartea nefirească ce mă pândea era cea mai mică dintre nenorocirile care-mi puteau fi hărăzite pe lumea asta, deoarece presupunând că aş scăpa cu viaţă prin cine ştie ce minune, oare cum aş mai îndura gândul să-mi petrec restul zilelor printre yahoo-i şi să cad din nou pradă vechilor mele păcate, lipsit fiind de pilde care să-mi călăuzească paşii numai pe căile virtuţii? Ştiam, vai, prea bine pe ce motive puternice se întemeiau hotărârile înţelepţilor houyhnhnm-i şi mai ştiam că ele nu puteau fi clintite de argumentele mele, un biet Yahoo ce mă aflam.

De aceea, după ce i-am mulţumit cu umilinţă pentru sprijinul ce binevoia să-mi acorde, poruncind servitorilor să mă ajute la construirea unui vas, l-am rugat să-mi îngăduie un timp îndestulător pentru o lucrare atât de grea, încredinţându-l că mă voi strădui să scap de la pieire o fiinţă nenorocită. Iar dacă mă voi înapoia vreodată în Anglia, nădăjduiam să fiu de folos semenilor mei, aducând slavă vestiţilor houyhnhnm-i şi dându-i drept pildă întregii omeniri.

Plin de bunăvoinţă, stăpânul meu îmi răspunse în câteva cuvinte, îngăduindu-mi un răstimp de două luni ca să-mi construiesc vasul. Îi porunci căluţului murg, tovarăşul meu de slujnice (astăzi, când sunt atât de departe de el, mă încumet

să-l numesc astfel) să asculte de îndrumările pe care i le voi da. Eu îi spusesem stăpânului meu că ajutorul murgului îmi va fi de ajuns, căci ştiam cât de mult ţine căluţul la mine.

Aşadar, primul lucru pe care l-am făcut a fost să mă îndrept, însoţit de căluţul cel murg, spre locul de pe coastă unde răsculaţii porunciseră să fiu debarcat. M-am urcat pe o înălţime şi, cercetând marea cu privirea, mi s-a părut că zăresc o insuliţă înspre nord-est. Mi-am scos ocheanul de buzunar şi am văzut-o limpede la o depărtare de vreo cinci leghe în larg, după câte am socotit eu. Căluţului i se păru însă că nu e decât un nor albastru, căci el, neputându-şi închipui să mai existe şi alte ţări pe lume în afară de a lui, nu era în stare să deosebească obiectele din largul mării, ca noi care suntem atât de deprinşi cu întinsul apelor.

Descoperind insula, nu mi-am mai continuat cercetările. Am luat hotărârea ca acesta să fie primul loc al surghiunului meu. Cât priveşte urmările, le lăsam în seama soartei.

M-am întors acasă şi, după ce m-am sfătuit cu căluţul murg, ne-am dus amândoi într-o pădurice din apropiere, unde eu, cu ajutorul cuţitului, iar el cu acela al unei cremene ascuţite prinsă cu multă îndemânare de un mâner de lemn — cum se obişnuieşte pe la ei — am tăiat mai multe crengi de stejar cam de grosimea unor toiege, precum şi câteva bucăţi mai groase. Fireşte, nu-l voi plictisi pe cititor cu descrierea amănunţită a felului în care am muncit; ajunge să-i spun că în şase săptămâni, cu ajutorul căluţului murg care făcea treburile cele mai grele, am construit un fel de barcă indiană însă mult mai mare, pe care am acoperit-o cu piei de Yahoo bine cusute unele de altele cu fire de cânepă, pe care eu însumi le confecţionasem.

Tot din piei de Yahoo am făcut şi velele; numai că am folosit piei tinere, întrucât cele bătrâne erau prea aspre şi prea groase. De asemenea, mi-am pregătit patru vâsle. Am pus în luntre o cantitate de carne fiartă de iepure şi de pasăre şi am luat cu mine două vase — unul cu lapte şi celălat cu apă.

Mi-am încercat barca pe un eleşteu măi măricel din apropierea casei stăpânului meu şi am îndreptat tot ce era de îndreptat, astupând crăpăturile cu seu de Yahoo, până când am văzut că nu mai are nici un cusur şi mă poate duce pe mine împreună cu toată încărcătura. Iar când am socotit că nu mai aveam nimic de făcut la ea, am înhămat nişte yahoo-i la o căru-

ţă, care au dus barca încetişor până la (malul mării, sub supravegherea căluţului murg şi a unui alt servitor.

Când sosi ziua plecării, mi-am luat rămas bun de la stăpânul şi stăpâna mea şi de la întreaga familie, cu ochii scăldaţi în lacrimi şi cu inima zdrobită de durere. Dar Înălţimea Sa, din curiozitate şi, poate, şi din bunăvoinţă (dacă îmi este îngăduit să spun asta fără trufie), luă hotărârea să mă însoţească până la ţărm, împreună cu câţiva din vecinii lui. Am fost silit să aştept fluxul mai bine de un ceas, după care, văzând că vântul mi-e prielnic şi bate înspre insula unde voiam să mă îndrept, mi-am luat pentru a doua oară rămas bun de la stăpânul meu. Tocmai mă pregăteam să mă prosternez în faţa lui, ca să-i sărut copita, când el îmi făcu marea cinste de a o ridica până în dreptul gurii mele. Ştiu foarte bine cât de mult am să fiu defăimat pomenind acest ultim amănunt. Desigur, bârfitorilor mei le place să creadă că e aproape cu neputinţă ca o persoană atât de ilustră să binevoiască a arăta atâta cinste unei fiinţe inferioare cum eram eu. Nu-i vorbă, şi eu cunosc obiceiul unor călători de a se făli cu favorurile nemaipomenite de care s-au bucurat pe unde au fost. Dacă însă aceşti defăimători ar cunoaşte mai bine firea nobilă şi curtenitoare a houyhnhnm-ilor, şi-ar schimba numaidecât părerea.

I-am salutat cu umilinţă pe toţi ceilalţi houyhnhnm-i care-l însoţeau pe stăpânul meu, apoi m-am urcat în barcă şi am prins a vâsli spre larg.

CAPITOLUL XI

Călătoria autorului e plină de primejdii. Soseşte în Noua Olandă, unde speră să se statornicească. Este rănit de săgeata unui băştinaş. E prins şi dus cu de-a sila pe un vas portughez. Amabilitatea căpitanului. Autorul ajunge în Anglia.

Deznădăjduita mea călătorie a început la 15 februarie 1714—15, la ora 9 dimineaţa. Vântul era cât se poate de prielnic; totuşi, la început m-am folosit numai de vâsle, dar gândindu-mă că voi obosi în scurtă vreme şi că vântul s-ar putea să se schimbe, m-am încumetat să ridic pânzele; şi astfel cu ajutorul fluxului, am plutit cu o iuţeală după socoteala mea de o leghe şi

jumătate pe oră. Stăpânul meu şi prietenii lui au stat pe ţărm până când m-au pierdut din ochi. Din când în când îl auzeam pe căluţul murg (căruia îi fusesem drag întotdeauna) strigând: Hnuy illa nyha majah Yahoo — ai grijă de tine, drăguţule Yahoo.

Intenţia mea era să descopăr, de va fi cu putinţă, o insulă mică şi nelocuită, dar unde totuşi să pot căpăta, muncind cu zel neostenit, toate cele trebuincioase vieţii — lucru care pe mine mă bucura mult mai mult decât să fiu prim-ministru la cea mai vestită curte din Europa: într-atâta mă îngrozea gândul de a mă reîntoarce printre oameni şi de a trăi sub cârmuirea yahoo-ilor. În singurătatea la care râvneam puteam cel puţin să mă desfăt, cugetând cu nespusă încântare la virtuţile acelor neîntrecuţi houyhnhnm-i, fără a mai avea vreodată prilejul să mă prăbuşesc în mocirla viciilor şi corupţiei în care se bălăceau semenii mei.

Poate că cititorul îşi mai aminteşte cum s-a răzvrătit echipajul împotriva mea şi cum am fost închis în cabină, cum am stat acolo mai multe săptămâni fără să ştiu în ce parte a lumii ne îndreptăm, apoi cum am fost debarcat cu şalupa şi cum s-au jurat marinarii — fie că au jurat drept sau strâmb — că nu ştiu în ce loc anume ne aflăm. Cu toate acestea, eu socoteam că ne găsim la vreo zece grade spre sud de Capul Bunei Speranţe, adică pe la 45 grade latitudine sudică, după cum am dedus eu din cele câteva vorbe pe care le-au schimbat între dânşii. Cu alte cuvinte, bănuiam că ne aflăm la sud-est de drumul pe care voiau ei să-l apuce, pentru a atinge Madagascarul. Şi cu toate că nu era decât o simplă presupunere, mă hotărâi să înaintez spre est, în speranţa că voi ajunge la coasta de sub-vest a Noii Olande şi, poate, cine ştie, pe vreo insulă din cele visate de mine, aşezate la vest de Noua Olandă.

Vântul bătea dinspre vest, aşa că pe la orele şase seara am socotit că înaintasem spre est cel puţin optsprezece leghe când, deodată, la vreo jumătate de leghe în faţa ochilor mei, răsări o insuliţă, unde am şi ajuns în curând. De fapt, nu era decât o stâncă în care furtunile ferăstruiseră un golf. Mi-am adăpostit barca aici şi, căţărându-mă sus pe steiurile povârnite, am putut desluşi limpede înspre est o fâşie de pământ, ce se întindea de la sud la nord. Noaptea am petrecut-o în barcă; a doua zi în zori, mi-am reluat călătoria şi, după şapte ore de navigat, am atins coasta de sud-est a Noii Olande, lucru care mi-a întărit o veche convingere a mea, şi anume, că pe hărţi această ţară se află cu

cel puţin trei grade mai înspre est decât ar trebui. Cu mulţi ani în urmă, împărtăşisem această părere distinsului meu prieten mister Hermann Moll, explicându-i şi motivele, dar el a preferat să dea crezare altor autori.

În locul unde debarcasem n-am văzut picior de om, dar nefiind înarmat, m-am temut să mă aventurez în interiorul ţinutului. Pe ţărm am găsit scoici pe care le-am mâncat crude, căci nu m-am încumetat să aprind focul, ca nu cumva să fiu descoperit de băştinaşi. Pentru a-mi cruţa merindele, vreme de trei zile nu m-am hrănit decât cu stridii şi cu tot felul de scoici; am avut norocul să găsesc şi un râuleţ cu apă minunată de băut, ceea ce m-a bucurat foarte mult.

În zorii celei de a patra zile, avântându-mă ceva mai departe în inima ţinutului, am zărit vreo douăzeci-treizeci de băştinaşi în vârful unei coline, la mai puţin de cinci sute de yarzi. Bărbaţi, femei şi copii, cu desăvîrşire goi, stăteau aşezaţi în jurul unui rug — mi-am dat seama de lucrul acesta după fum. Unul din ei mă zări şi le făcu semn celorlalţi; cinci bărbaţi se îndreptară către mine, lăsând femeile şi copiii lângă foc. Am rupt-o la fugă spre ţărm de-mi sfârâiau călcîile; ajuns aici m-am suit repede în barcă şi am început să vâslesc; văzând că dau bir cu fugiţii, sălbaticii se luară după mine şi înainte ca să ajung în larg, unul din ei slobozi o săgeată care mi se înfipse adânc în genunchiul stâng (urma rănii o voi duce cu mine în mormânt). Temându-mă ca nu cumva săgeata să fie otrăvită, am vâslit din răsputeri pentru a scăpa de atacul lor (era o zi liniştită) şi am izbutit să-mi sug rana şi s-o pansez cât mai bine.

Nu ştiam încotro s-apuc; şi cum nu îndrăzneam să mă mai înapoiez în locul acela, m-am îndreptat către nord, fiind silit să vâslesc, căci vântul, deşi foarte slab, îmi era potrivnic, bătând dinspre nord-vest. În timp ce căutam cu privirea un locşor adăpostit, unde să pot debarca, am zărit către nord-nord-est o pânză ce creştea văzând cu ochii. M-am întrebat în sinea mea dacă trebuie să aştept sau nu, dar până la urmă scârba faţă de neamul yahoo-ilor învinse şi, înturnându-mi barca, m-am îndreptat, cu ajutorul vâslelor şi al pânzei, spre sud. Astfel am ajuns în golful de unde plecasem dimineaţa, preferând să mă las în seama acelor barbari decât să trăiesc printre yahoo-ii europeni. Mi-am tras barca cât mai aproape de ţărm şi m-am ascuns după o lespede de piatră chiar lângă râuleţ care, după

cum am mai spus, avea o apă minunată.

Corabia se apropie până la o jumătate de leghe de golf şi trimise o şalupă ca să încarce apă proaspătă în butoaie (se pare că cei de pe vas cunoşteau bine locul acesta). N-am zărit vasul decât în clipa când se afla foarte aproape de ţărm şi era prea târziu, ca să-mi caut alt adăpost. Debarcând şi zărind barca mea, marinarii îşi făcură socoteala că stăpânul ei nu poate fi departe. Patru din ei, înarmaţi până în dinţi, cercetară toate cotloanele şi văgăunile şi, în cele din urmă, iată că mă găsiră culcat pe burtă în spatele pietroiului. Cuprinşi de negrăită uimire, se uitară câteva clipe la îmbrăcămintea mea atât de ciudată, la hainele făcute din piei de Yahoo, la pantofii cu talpă de lemn şi la ciorapii mei de blană, înfăţişarea mea îi făcu să bănuiască cum că n-aş fi de prin partea locului, deoarece băştinaşii umblau goi. Unul din marinari, vorbind portugheza, îmi spuse să mă scol şi mă întrebă cine sunt. Cum înţelegeam foarte bine această limbă i-am spus după ce m-am sculat în picioare, că sunt un biet Yahoo surghiunit de houyhnhnm-i şi că-i rog să mă lase să plec. S-au mirat mult când m-au auzit răspunzând în limba lor şi după culoarea feţii au bănuit că sunt european, dar nu înţelegeau ce înseamnă cuvintele yahoo-i şi houyhnhnm-i; totodată au izbucnit în hohote de râs la auzul glasului meu ciudat care semăna cu nechezatul unui cal. Tremuram de frică şi, în acelaşi timp, de ură. I-am mai rugat o dată să mă lase să plec şi chiar am încercat să mă îndrept binişor spre barcă, dar ei mă înşfăcară, în dorinţa de a afla care-i ţara mea de baştină, de pe ce meleaguri vin şi alte lucruri de felul acesta.

Le-am spus că m-am născut în Anglia, de unde plecasem cu vreo cinci ani în urmă, într-o vreme când ţările noastre trăiau în bună înţelegere. Nădăjduiam prin urmare că ei nu mă vor trata ca pe un duşman, deoarece nu aveam gânduri rele. Eram doar un biet Yahoo în căutarea unui colţişor singuratic, unde să-şi petreacă restul zilelor sale nefericite.

Când au început să vorbească, mi s-a părut că nicicând nu-mi fusese dat să aud sau să văd ceva mai nefiresc; era ca şi cum s-ar fi apucat să cuvânteze un câine sau o vacă la noi în Anglia, sau un Yahoo în ţara houyhnhnm-ilor.

Portughezii aceia cumsecade erau la fel de uimiţi de îmbrăcămintea mea ciudată şi de felul straniu în care rosteam

cuvintele, cu toate că le înţelegeau foarte bine. Mi-au vorbit cu multă omenie, încredinţându-mă că fără doar şi poate căpitanul lor mă va duce gratis până la Lisabona, de unde mă voi putea întoarce în patrie. Doi marinari se vor înapoia pe corabie, ca să-l înştiinţeze pe căpitan despre cele văzute şi să primească ordine. Până atunci, ceilalţi mă vor ţine acolo cu forţa, afară doar dacă voi jura solemn că nu am de gând să fug. Am socotit că cel mai bun lucru e să le ascult propunerea. Cu toţii s-au arătat curioşi să afle povestea peripeţiilor mele; eu însă am căutat să le dau cât mai puţine amănunte, ceea ce i-a făcut să presupună că nenorocirile prin care trecusem mi-au cam zdruncinat minţile. Peste două ceasuri, şalupa care dusese butoaiele se înapoie cu ordinul căpitanului ca eu să fiu adus pe bordul corăbiei. Am căzut în genunchi, rugându-i pe marinari să mă lase liber, dar toate stăruinţele mele fură zadarnice. După ce m-au legat zdravăn cu frânghii, m-au aruncat în şalupă şi astfel m-au dus pe corabie, iar de aici în cabina căpitanului.

Căpitanul se numea Pedro de Mendez; era un om foarte curtenitor şi mărinimos. El mă rugă să-i povestesc câte ceva despre mine şi, totodată, dori să ştie dacă nu vreau să mănînc sau să beau ceva. În acelaşi timp, mă încredinţa că toată lumea se va purta cu mine la fel cum se poartă cu el. Atâtea vorbe îndatoritoare din partea unui Yahoo avură darul să mă uimească nespus de mult. Cu toate acestea, am rămas tăcut şi ursuz; îmi făcea rău până şi mirosul lui şi al oamenilor din echipaj. În cele din urmă mi-am exprimat dorinţa să mănânc ceva din merindele aflate în barcă, dar căpitanul porunci să mi se aducă un pui fript şi nişte vin minunat, apoi să mi se pregătească patul în cea mai curată cabină.

N-am vrut să mă dezbrac şi m-am trântit în pat aşa îmbrăcat cum eram. O jumătate de oră mai târziu, când mi-am făcut socoteala că oamenii din echipaj sunt la masă, m-am strecurat binişor pe punte, cu gândul să sar în mare şi să încerc să scap cu viaţă înotând din răsputeri, mai degrabă decât să trăiesc printre yahoo-i. Dar unul din marinari mă împiedică să-mi duc planul la îndeplinire şi, după ce îl înştiinţă pe căpitan, am fost pus în lanţuri în cabina ce mi se dăduse.

După masă, căpitanul Pedro veni să mă vadă, rugându-mă să-i spun motivul unei fapte atât de nesăbuite; totodată el mă încredinţa că nu-mi vrea decât binele. Îmi vorbi cu atâta

căldură, că până la urmă am catadicsit să-l tratez ca pe un animal înzestrat cu un dram de raţiune. I-am povestit pe scurt peripeţiile călătoriei, complotul pus la cale de oamenii echipajului meu, i-am vorbit despre ţara pe ale cărei coastă mă lăsaseră la voia întâmplării, precum şi despre cei cinci ani petrecuţi acolo. Toate acestea i s-au părut un vis sau poate năluciri, lucru care m-a jignit nespus, căci eu nu mai eram în stare să mint, cusur cu care se nasc toţi yahoo-ii în ţările unde ei sunt stăpâni şi, drept urmare, şi cu înclinarea de a pune la îndoială adevărul rostit de ceilalţi semeni ai lor. L-am întrebat dacă în ţara lui de baştină există obiceiul de a spune lucruri care nu sunt. Am căutat să-l conving că eu uitasem aproape cu desăvîrşire înţelesul cuvântului „prefăcătorie", pe care îl rostise, şi dacă aş fi trăit o mie de ani în ţara houyhnhnm-ilor, nu mi-ar fi fost dat să aud o minciună nici de la cel mai umil serv. I-am mai spus că-mi era totuna dacă mă crede sau nu, dar că totuşi, în semn de mulţumire pentru bunăvoinţa arătată, voi fi şi eu la rându-mi îngăduitor faţă de firea lui păcătoasă, răspunzându-i la toate întrebările pe care va voi să mi le pună; astfel va putea să afle adevărul.

Căpitanul, om înţelept, după ce se strădui de câteva ori să mă prindă cu ocaua mică în timp ce-mi depanam povestirea, sfârşi prin a da crezare spuselor mele, cu atât mai mult, cu cât îmi mărturisi că a cunoscut un căpitan de vas, un olandez, care afirma că împreună cu cinci oameni din echipaj debarcase cândva pe coasta unei insule sau a unui continent, la sud de Noua Olandă. Tot căutând apă de băut zărise un cal ce mâna o cireada de animale întru totul asemănătoare cu cele pe care i le zugrăvisem eu sub numele de yahoo-i; şi-i mai spusese căpitanul acela şi alte lucruri, dar el le uitase, căci luase totul drept născocire.

Totuşi se grăbi să adauge că de vreme ce mă arătam un apărător atât de înflăcărat al adevărului, trebuie să-i dau cuvântul meu de onoare că îl voi însoţi în această călătorie fără a mai încerca vreun gest desperat, căci altfel se va vedea nevoit să mă închidă în cabină până la Lisabona. I-am făgăduit, mărturisindu-i totodată că mai degrabă aş îndura cele mai mari cazne decât să mă reîntorc printre yahoo-i.

Călătoria noastră nu fu tulburată de nici un incident de seamă. Uneori, în semn de recunoştinţă faţă de căpitan, stă-

team de vorbă cu el, după îndelungate stăruinţi din partea lui, şi mă străduiam din răsputeri să-mi ascund sila ce mă cuprindea la vederea neamului omenesc; totuşi, nu arareori se întâmpla să-mi dau în petic, dar el nu se supăra. Cea mai mare parte din zi mi-o petreceam stând închis în cabină, ca să nu-i văd pe marinari. În mai multe rânduri, căpitanul mă rugase să renunţ la hainele acelea de sălbatic, oferindu-mi cel mai bun costum al lui. În ciuda stăruinţelor sale, eu nu am primit, fiindu-mi silă să-mi acopăr trupul cu haine care fuseseră purtate de un Yahoo. L-am rugat doar să-mi împrumute două cămăşi curate care, după părerea mea, nu mă puteau pângări chiar atât de mult, deoarece fuseseră spălate între timp. La fiecare două zile, îmi schimbam cămăşile şi mi le spălam singur.

Am sosit la Lisabona la cinci noiembrie 1715. La debarcare, căpitanul m-a obligat să îmbrac mantaua lui, ca să scap de mulţimea de gură-cască ce s-ar fi îmbulzit în juru-mi. M-a găzduit la el acasă şi, în urma stăruinţelor mele neîncetate, m-a condus într-o mansardă din spatele clădirii. L-am implorat să nu destăinuiască nimănui ceea ce îi povestisem despre houyhnhnm-i, căci ar fi fost de ajuns un singur cuvânt, ca oamenii să dea buzna să mă vadă, ba, mai mult decât atât, m-aş fi aflat în primejdie de a fi întemniţat sau ars pe rug de Inchiziţie.

În cele din urmă, căpitanul mă convinse să primesc un rând de haine noi, dar cum eu nu voiam să-l las pe croitor să-mi ia măsură, Don Pedro se duse în locul meu şi, fiind de o statură cu mine, hainele îmi veniră destul de bine. Apoi îmi făcu rost de toate celelalte lucruri trebuincioase, noi bineînţeles, pe care eu le-am aerisit timp de douăzeci şi patru de ore înainte de a le îmbrăca.

Don Pedro nu era căsătorit şi avea trei servitori, dar niciunuia nu i se îngădui să ne servească la masă. În general, purtarea căpitanului era atât de îndatoritoare şi plină de înţelegere, încât până la urmă am început să mă simt bine în tovărăşia lui. Mă câştigă într-atâta, încât m-am încumetat chiar să-mi arunc din când în când privirea pe fereastră. Încetul cu încetul, am consimţit să intru într-o altă încăpere, de unde am privit în stradă, dar îngrozit mi-am tras numaidecât capul înapoi. După o săptămână, reuşi să mă aducă până în pragul uşii. Groaza mea slăbi treptat, însă ura şi dispreţul sporiră. Până la urmă mi-am luat inima în dinţi şi l-am însoţit într-o plimbare pe

stradă, după ce mai întâi mi-am astupat nasul cu rută mirositoare şi cu tutun.

După vreo zece zile, Don Pedro, căruia îi povestisem câte ceva despre viaţa mea de familie, îmi spuse că onoarea şi conştiinţa mă obligă să mă înapoiez în patrie şi să-mi reiau traiul alături de soţia şi copiii mei. Mai adăugă că în port se află un vas englez, gata să ridice pânzele şi că el îmi va face rost de toate cele trebuincioase. Ar fi plictisitor să amintesc argumentele lui şi contraargumentele mele. Mă încredinţa că va fi cu neputinţă să găsesc o insulă pustie aşa cum doream eu, în vreme ce la mine acasă voi fi stăpân şi voi putea trăi cât mai retras de lume.

În cele din urmă, neavînd încotro, i-am ascultat sfatul. Am părăsit Lisabona la 24 noiembrie, pe bordul unui vas englez de comerţ, pe al cărui căpitan nici n-am vrut să-l cunosc. Don Pedro m-a însoţit până la corabie şi mi-a împrumutat douăzeci de lire. Şi-a luat apoi rămas bun de la mine şi m-a îmbrăţişat, iar eu m-am străduit din răsputeri să nu-mi trădez sila pe care o încercam. În această ultimă călătorie a mea nu am avut nici un fel de legătură cu căpitanul vasului şi cu oamenii lui; prefăcându-mă bolnav, am stat aproape tot timpul în cabină. La 5 decembrie 1715, cam pe la ora nouă dimineaţa, am aruncat ancora la Downs, iar la trei după amiaza ajungeam cu bine în casa mea din Redriff.

Soţia şi toţi ceilalţi ai casei m-au primit cu nespusă uimire şi bucurie, deoarece mă credeau mort de mult. Dar trebuie să mărturisesc cinstit că văzându-i m-am simţit năpădit de ură, dezgust şi dispreţ, mai ales în clipa în care mi-am dat seama de strânsa legătură dintre noi.

Căci deşi din ziua când avusesem nefericirea să fiu surghiunit din ţara houy-hnhnm-ilor, izbutisem să mă stăpânesc şi să îndur prezenţa yahoo-ilor, ba chiar să stau de vorbă cu căpitanul Don Pedro de Mendez, totuşi în mintea şi în imaginaţia mea stăruiau tot timpul virtuţile şi gândurile nobile ale acelor houyhnhnm-i neîntrecuţi. Şi când mă gândeam că împreunându-mă cu o femeie din neamul yahoo-ilor devenisem tatăl altor yahoo-i, mă cuprindea o ruşine şi o scârbă de nedescris.

Nici n-am apucat să intru bine pe uşă, când nevasta m-a luat în braţe şi m-a sărutat, iar eu, nemaifiind deprins de atâta amar de vreme, cu atingerea acestui animal scârbos, am căzut

într-un leşin care a ţinut aproape o oră. În clipa când scriu rândurile de faţă, au trecut cinci ani de la întoarcerea mea în Anglia. În primul an nu puteam să sufăr prezenţa soţiei sau a copiilor mei. Nu puteam să îndur nici măcar mirosul lor, dar, pasămite, să mănânc cu ei în aceeaşi cameră. Nici până în ziua de azi ei nu îndrăznesc să se atingă de pâinea mea sau să bea din aceeaşi cană cu mine, după cum, pe de altă parte, nu le-am mai putut îngădui niciodată să mă ia de mână. Cu primii bani agonisiţi mi-am cumpărat doi cai tineri, pe care îi ţin într-un grajd bun, în timp ce într-o încăpere vecină locuieşte cel mai bun prieten al meu, rândaşul; când simt mirosul grajdului devin alt om. Caii mei mă înţeleg destul de bine; stau cu ei de vorbă cel puţin patru ceasuri pe zi. Ei nu ştiu ce înseamnă căpăstrul sau şaua, trăiesc în cea mai desăvârşită prietenie cu mine şi se împacă de minune între ei.

CAPITOLUL II

Dragostea de adevăr a autorului. Scopul publicării acestei cărţi. Critică pe călătorii care se abat de la adevăr. Nu are mici un fel de intenţii duşmănoase scriind toate acestea. Răspunde unei obiecţii. Cum se întemeiază coloniile. Laude aduse ţării sale. Autorul arată drepturile pe care le are coroana asupra ţărilor descrise de el. Greutatea de a le cuceri. Autorul îşi ia rămas bun de la cititor, arată cum are de gând să-şi petreacă restul zilelor, dă câteva poveţe şi încheie.

Şi aşa, dragul meu cititor, ţi-am înşirat întocmai povestirea călătoriilor pe care le-am făcut în răstimp de şaisprezece ani şi mai mult de şapte luni, străduindu-mă nu atât să folosesc cuvinte meşteşugite, cât să spun adevărul.

Ca atâţia alţii, şi eu aş fi putut să ie uluiesc cu poveşti ciudate şi greu de crezut, dar am socotit că e mai bine să le spun lucrurilor pe nume în chipul şi în stilul cel mai simplu cu putinţă, căci ţelul meu a fost să te învăţ şi nu să te distrez.

Nimic mai lesne pentru noi, cei care călătorim prin ţări îndepărtate, arareori străbătute de englezi sau alţi europeni, decât să descriem fel de fel de animale minunate ce trăiesc în apă sau pe pământ. Dar ţinta călătorului ar trebui să fie de a-i

face pe oameni mai înţelepţi şi mai buni, de a le îmbogăţi mintea cu ajutorul pildelor rele şi bune culese de el prin cele ţări.

Aş dori din toată inima să se introducă o lege, potrivit căreia orice călător, înainte de a i se da voie să-şi publice opera, să fie obligat să jure în faţa Lordului Cancelar că tot ce are de gând să tipărească este perfect adevărat — în măsura în care poate să-şi dea seama. Atunci lumea n-ar mai fi amăgită, cum se întâmplă de obicei, când unii autori, pentru a câştiga mai mult în ochii publicului, îl îndoapă pe cititorul nepregătit cu cele mai grosolane minciuni. În tinereţea mea, am citit cu nespusă încântare nenumărate cărţi de călătorii; cum însă de atunci încoace am cutreierat mai toate colţurile lumii şi am putut să-mi dau seama din propria mea experienţă cât de gogonate sunt unele descrieri, m-am simţit dezgustat de astfel de lecturi şi totodată indignat de neruşinarea cu care se abuzează de buna credinţă a oamenilor. Aşa se face că atunci când prietenii mei au binevoit să-mi spună că bietele mele străduinţi ar putea fi de folos ţării, mi-am impus o maximă de la care să nu mă abat niciodată — să slujesc adevărul, cu toată străşnicia; şi pot spune că nici nu mă simt ispitit să mă depărtez de el, atât timp cât vorbele şi pildele nobilului meu stăpân şi ale celorlalţi iluştri houyhnhnm-i, în preajma cărora am avut cinstea să trăiesc atâta vreme, vor dăinui în mintea mea.

Nec si miserum Fortuna Sinonem
Finxit, vanum etiam mendacemque improba inget[33].

Ştiu prea bine că nu ţi-e dat să te bucuri de prea mare faimă atâta timp cât scrierile tale nu cer nici geniu, nici învăţătură, nici alte daruri deosebite în afară de o memorie bună sau un jurnal de călătorie conştiincios întocmit. Ştiu de asemenea că autorii cărţilor de călătorii, ca şi cei ce fac dicţionare, sunt daţi uitării, căci alţii vin mereu să le ia locul şi rămân la suprafaţă. Şi, iarăşi, se prea poate ca acei călători care vor străbate ţările zugrăvite în această carte a mea, descoperindu-mi greşelile

---

33 Şi dacă soarta nu l-a plăsmuit pe Sinon un biet nenorocit ea, necinstita, nu-l va face flecar şi mincinos, (în limba latină), (n.r.)

(dacă sunt) şi adăugind multe descoperiri proprii, să arunce asupra mea vălul uitării şi să-mi ia locul, făcând lumea să nu-şi mai aducă aminte că şi eu am fost cândva scriitor. Într-adevăr, dacă aş scrie pentru glorie, lucrul acesta m-ar durea nespus; cum însă singurul meu ţel este FOLOSUL OBŞTESC, nu voi fi prea dezamăgit în aşteptările mele. Căci cine va putea citi cele ce am scris despre virtuţile slăviţilor houyhnhnm-i fără să se ruşineze de propriile lui păcate, când mai ales se socoteşte, mă rog, animal raţional şi stăpân în ţara sa? Ca să nu mai vorbesc de ţările acelea îndepărtate, unde cârmuiesc yahoo-ii, dintre care cei mai puţin păcătoşi sunt locuitorii din Brobdingnag. Ar fi o fericire pentru noi dacă am urma pildele lor înţelepte cu privire la morală şi la felul de a cârmui! Dar nu voi mai stărui asupra acestor lucruri, ci îl las pe cititor să tragă singur învăţăminte, cum va crede el că e mai bine.

Mă bucur că această lucrare nu va putea fi criticată, căci ce învinuiri i se pot aduce unui scriitor care nu povesteşte decât fapte adevărate, petrecute în ţări ce se află atât de departe şi cu care noi nu avem nici un fel de legături comercial sau politice? Am căutat să mă feresc cu grijă de greşelile ce se pun adesea, şi pe bună dreptate, în seama celor care scriu cărţi de călătorii. Cum, pe de altă parte, nu am nici în clin nici în mânecă cu partidele politice, nu scriu cu patimă sau îmbâcsit de prejudecăţi, ori cu rea-voinţă împotriva nici unui om şi a nici unui grup de oameni. Scriind, am urmărit un scop nobil: acela de a-i învăţa şi de a-i îndruma pe oameni faţă de care, fără nici o falsă modestie, pot spune că mă simt oarecum superior, datorită foloaselor pe care le-am tras de pe urma conversaţiilor cu cei mai desăvârşiţi houyhnhnm-i. Scriu fără să mă gândesc câtuşi de puţin la un câştig bănesc sau la vreo laudă.

Nu las să se strecoare un singur cuvânt care să semene a epigramă sau care să poată jigni câtuşi de puţin chiar pe cei mai susceptibili. În felul acesta, nădăjduiesc că mă pot socoti pe drept cuvânt un autor fără cusur, împotriva căruia legiunile de gâlcevitori, polemişti, observatori, cugetători, căutători de greşeli cu lumânarea sau critici nu vor putea găsi niciodată prilejul de a-şi folosi talentele.

Mi s-a şoptit la ureche, e adevărat, că în calitate de supus englez ar fi fost de datoria mea să înaintez un memoriu unui ministru, îndată după întoarcerea din prima călătorie, căci

pământurile pe care le descoperă un supus englez aparţin de drept Coroanei. Mă îndoiesc însă că vreuna din cuceririle pe care le-am întreprinde în ţările descrise de mine ar fi la fel de lesnicioase ca supunerea americanilor goi de către Ferdinando Cortez. Nu cred că lilliputanii să merite cheltuielile ce s-ar face cu pregătirea flotei şi a armatei pentru a-i înrobi, şi mă întreb dacă ar fi înţelept din partea noastră să încercăm să-i supunem pe cei din Brobdingnag, sau dacă o armată engleză s-ar simţi bine cu o insulă plutitoare pe deasupra capetelor oamenilor. Cât despre houyhnhnm-i, e adevărat, aceştia nu par să fie atât de bine pregătiţi pentru război, o ştiinţă care le e cu totul străină, mai ales când e vorba de proiectile. Totuşi, presupunând că eu aş fi ministru vreodată, n-aş povăţui pe nimeni să-i atace. Înţelepciunea lor, unirea dintre ei, fapul că nu ştiu ce e frica şi dragostea pe care o poartă ţării lor, ar înlocui cu prisosinţă neştiinţa în ale artei militare. Închipuiţi-vă douăzeci de mii de houyhnhnm-i năvălind în mijlocul unei armate europene, pricinuind învălmăşeală printre soldaţi, răsturnând căruţele, strivind fără cruţare feţele luptătorilor, cu copitele dindărăt. Şi tare bine li s-ar mai potrivi cele ce s-au spus despre Augustus: Recalcitrat undique tutus.[34]

În loc să propun cucerirea acestui popor generos, aş dori mai curând ca houyhnhnm-ii să poată sau să vrea să trimită câţi mai mulţi locuitori de ai lor ca să civilizeze Europa, învăţându-ne ce este onoarea, dreptatea, adevărul, cumpătarea, spiritul cetăţenesc, curajul, castitatea, prietenia, bunăvoinţa şi fidelitatea, virtuţi ale căror nume se mai întâlnesc încă în cele mai multe limbi, precum şi la autorii moderni şi vechi, lucru pe care-l ştiu din puţinele mele lecturi.

Mai exista însă şi un alt motiv, pentru care nu mă arătam atât de grăbit să sporesc pământurile Majestăţii Sale, cu descoperirile mele. Ca să spun adevărul, aveam oarecare scrupule cu privire la felul în care monarhii înţeleg să pună stăpânire pe pământuri noi. Să ne închipuim următoarele: nişte piraţi sunt aruncaţi de furtună în locuri necunoscute; în cele din urmă, un marinar, cocoţat în vârful catargului, descoperă pământ; piraţii debarcă pe ţărm cu gândul de a prăda şi jefui;

---

34 Prevăzător, lovea în toate părţile (în limba latină.) (n.r.)

aici ei întâlnesc un popor paşnic, care-i întâmpină cu multă bunăvoinţă; piraţii dau ţării un nume nou, în numele regelui pun stăpânire pe acest pământ, ridică o scândură putredă sau o piatră care să amintească marele eveniment, omoară câteva zeci de băştinaşi, iau cu ei câţiva, ca să-i arate în dreapta şi în stânga, iar apoi se întorc acasă unde li se iartă toate nelegiuirile făptuite. Şi astfel începe o nouă dominaţie de drept divin. Cu primul prilej, sunt trimise acolo corăbii, băştinaşii sunt alungaţi sau nimiciţi, căpeteniile lor sunt supuse la cazne ca să destăinuiască locul unde se găseşte aur, toate crimele şi nelegiuirile sunt îngăduite, în vreme ce pământul e stropit cu sângele locuitorilor; iar această mârşavă hoardă de măcelari, folosită într-o prea sfântă expediţie, se numeşte o colonie modernă, întemeiată pentru a converti şi civiliza un popor idolatru şi barbar.

Mărturisesc însă că această descriere nu are nici în clin, nici în mânecă cu poporul britanic, care poate fi dat pildă lumii întregi pentru înţelepciunea, spiritul de dreptate şi grija deosebită de care dă dovadă în întemeierea coloniilor; pentru daniile generoase, pe care le face întru răspândirea religiei şi a învăţăturii; pentru strădaniile depuse în alegerea preoţilor evlavioşi şi destoinici care să propovăduiască creştinismul; pentru grija de a trimite din patria mumă în provinciile noi cât mai mulţi oameni cumpătaţi şi cinstiţi; pentru felul nepărtinitor în care împarte dreptatea, numind în administraţia civilă din toate coloniile funcţionarii cei mai destoinici, cu desăvârşire străini de orice fel de corupţie, şi, ca o încoronare a tuturor acestora, trimiţând pe cei mai pricepuţi şi virtuoşi guvernatori, al căror unic ţel este fericirea poporului pe care-l cârmuiesc şi cinstirea regelui, stăpânul lor.

Cum însă băştinaşii ţărilor zugrăvite de mine nu par de fel să dorească a fi cuceriţi şi înrobiţi, ucişi sau alungaţi de colonişti, şi fiindcă ţările lor nici nu abundă în aur, argint, zahăr sau tutun, mi-am îngăduit să cred că nu sunt vrednice să ne deştepte interesul sau să ne stârnească zelul şi vitejia noastră. Totuşi, dacă cei pe care aceste lucruri îi privesc mai îndeaproape socotesc cu cale să fie de altă părere, sunt gata să jur, atunci când voi fi chemat în faţa legii, că nici un european nu a călcat prin aceste meleaguri înaintea mea. Aceasta, fireşte, dacă e să le dăm crezare localnicilor; e drept că s-ar putea isca

o ceartă cu privire la cei doi yahoo-i, despre care se spunea că au fost văzuţi, acum nu ştiu câte secole, pe creasta unui munte din ţara houyhnhnm-ilor, de unde se crede că ar fi descălecat neamul acestor dobitoace; şi se prea poate să fi fost englezi, după câte mi-am putut da seama, îndată ce am văzut posteriorul yahoo-ilor, care, e adevărat, abia de mai păstra o vagă asemănare. Totuşi, în ce măsură aceste lucruri ne-ar îndreptăţi să punem stăpânire pe pământurile lor, îl las pe seama celor pricepuţi în legile colonizării să hotărască.

Cât despre luarea în stăpânire legiuită a pământurilor descoperite de mine în numele Suveranului meu, mărturisesc că niciodată nu m-am gândit la aşa ceva; şi chiar dacă m-aş fi gândit, datorită împrejurărilor în care mă aflam atunci, aş fi socotit că este mai înţelept şi mai sigur să amân problema pentru un prilej mai prielnic.

Şi acum, după ce am răspuns la singura obiecţie ce mi s-ar putea aduce vreodată în calitate de călător, îmi iau pentru ultima oară rămas bun de la binevoitorii mei cititori şi mă întorc în grădiniţa mea din Redriff, ca să mă las furat de gânduri şi să aplic minunatele lecţii de virtute pe care le-am învăţat de la houyhnhnm-i. Totodată, mă voi strădui să-i instruiesc şi pe yahoo-ii din familia mea în măsura în care îmi voi da seama că sunt animale docile. De asemenea, îmi voi privi din când în când chipul în oglindă, pentru a mă deprinde în felul acesta să văd o fiinţă omenească fără a mi se face rău; voi avea răgaz să deplâng starea de îndobitocire în care se află houyhnhnm-ii din ţara mea. Întotdeauna însă îi voi trata cu respectul cuvenit de dragul nobilului meu stăpân, al familiei sale, al prietenilor şi al întregului său neam de houyhnhnm-i cu care houyhnhnm-ii din ţara noastră au cinstea să semene la înfăţişare, deşi însuşirile minţii lor au degenerat într-atâta.

Începând de săptămâna trecută, i-am îngăduit soţiei mele să stea la masă cu mine, tocmai în celălalt capăt al unei mese lungi, şi să răspundă, dar foarte scurt, la puţinele întrebări pe care i le pun. Cum însă mirosul de yahoo continuă să mă supere, veşnic îmi astup nasul cu rută, levănţică sau foi de tutun. Şi cu toate că e greu pentru un om în amurgul vieţii să se dezbare de vechile obiceiuri, totuşi nu-mi pierd nădejdea că odată şi odată voi putea sta în tovărăşia unui yahoo fără să-mi mai fie frică de dinţii sau de ghearele lui.

De fapt, împăcarea mea cu seminţia yahoo-ilor n-ar fi chiar atât de anevoioasă, dacă ei s-ar mulţumi cu viciile şi smintelile cu care i-a hărăzit natura. Nu mă tulbur câtuşi de puţin când văd un avocat, un hoţ de buzunare, un colonel, un nebun, un lord, un cartofor, un politician, un codoş, un doctor, un corupător, un procuror, un trădător şi alţii asemenea lor; dar dacă văd că un boţ cu ochi, slut şi măcinat de boli, nu-şi mai încape în piele de îngâmfare, îmi ies din sărite; şi mi-e cu neputinţă să înţeleg cum de poate sălăşlui un asemenea viciu, într-un astfel de animal. Înţelepţii şi virtuoşii houyhnhnm-i, înzestraţi cu toate virtuţile care pot împodobi o fiinţă raţională, nu au nici un cuvânt în limba lor pentru acest păcat, după cum nu au cuvinte care să exprime nimic din ceea ce este rău, cu excepţia cuvintelor care zugrăvesc cusururile yahoo-ilor; dar printre acestea, ei nu au fost în stare să desluşească îngâmfarea, dovadă că ei nu cunosc firea omenească, aşa cum se manifestă ea în ţările unde domneşte acest animal. Eu însă, având mai multă experienţă, am descoperit unele urme de îngâmfare la yahoo-ii sălbatici.

Houyhnhnm-ii care trăiesc călăuziţi de raţiune nu sunt mai mândri de însuşirile frumoase pe care le au, decât aş fi eu mândru pentru că nu-mi lipseşte un picior sau un braţ — lucru cu care nici un om cu mintea întreagă nu s-ar făli, ba dimpotrivă s-ar simţi foarte nenorocit dacă nu le-ar avea.

Stărui mai mult asupra acestor lucruri, din dorinţa de a-i face pe yahoo-ii englezi să nu-mi mai pară chiar atât de nesuferiţi când mă găsesc în tovărăşia lor. De aceea, îi rog fierbinte pe cei în firea cărora sălăşluieşte cât de cât acest păcat neghiob să nu cuteze să se arate în faţa ochilor mei.

—---------------------